

การศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษี

เพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว

The study of Tax incentives and laws for Green Businesses

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

โครงการวิจัย

การศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว

The study of Tax incentives and laws for Green Businesses

ที่ปรึกษาโครงการ

นายอรรถพล อรรถวรเดช

คณะผู้วิจัย

นางเขมฤทัย สุมาวงศ์

นางสาววรปราณี สิทธิธรรม

นางปิยะนาถ พงศ์โชติวัฒน์

นางสุมาพร มานะสันต์

นายพุดผิงค์ นิลสุขุม

ลิขสิทธิ์สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนจากเงินงบประมาณแผ่นดิน

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานวิจัยเรื่อง โครงการวิจัยเรื่องการศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหลายท่าน คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ผู้บริหารระดับสูงทุกระดับที่ได้กลั่นกรองและพิจารณาเสนอชื่อโครงการวิจัยนี้ให้เป็น โครงการวิจัยของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ประจำปีงบประมาณ 2560

ขอขอบคุณคณะกรรมการกำกับและพิจารณาตรวจรับงานวิจัย ได้แก่ คุณสุมาลี สถิตชัยเจริญ ร.ท. บรรพชัย พุทธิบัณฑิต คุณณัฐยา อัจฉาภรณ์กษณ์ คุณคนพร จิตต์จรัสเกียรติ และคุณสิริกัลยา เรื่องอำนาจ ที่กรุณาดูแล ติดตาม รวมทั้ง พิจารณาตรวจรับงานวิจัยให้เป็นไปตามขอบเขตและวัตถุประสงค์ของโครงการ อีกทั้งยังให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก ได้แก่ ดร.ศิริธัญญา คุสิตนันทน์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และ ดร.มณฑิชา ภักดีคง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ให้เกียรติเป็นผู้วิพากษ์ในการสัมมนาเพื่อเผยแพร่โครงการวิจัย และยังสามารถประเมินผลงานวิจัยนี้จนผ่านสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์บริหารงานวิจัยและบรรณสารสนเทศ ฝ่ายกำกับงานวิจัย ได้แก่ นางสาวรัตนภรณ์ วัชรสินธุ์ นางสาวเสาวรส อนุพงษ์กุลกิจ และนางสาวอัมพิกา สุดซาง ที่ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของงานวิจัยเพื่อให้งานวิจัยมีเนื้อหาที่สมบูรณ์และมีความถูกต้อง

รายงานฉบับสมบูรณ์ซึ่งเป็นผลผลิตของโครงการวิจัยนี้ เป็นเพียงฐานข้อมูลเชิงวิชาการในระดับหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวไม่มากนัก้อย ทั้งนี้ ข้อบกพร่องทั้งหลายทั้งปวงที่เกิดขึ้นในรายงานฉบับสมบูรณ์นี้ล้วนเป็นความรับผิดชอบของคณะผู้วิจัยทั้งสิ้น ซึ่งขออภัยมา ณ โอกาสนี้

คณะผู้วิจัย

กันยายน 2560

บทสรุปผู้บริหาร

สืบเนื่องจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในการประชุมสหประชาชาติ แนวคิดเรื่องการสนับสนุนการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้กลายมาเป็นนโยบายในการผลักดันให้เกิดการจัดทำกฎหมายเพื่อส่งเสริม “ธุรกิจสีเขียว” ในหลายประเทศ กล่าวคือ ในปัจจุบัน หลักการดังกล่าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนาผ่านนโยบายที่กระตุ้นในภาคเอกชนตระหนักถึงการลงทุนที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดผ่านการรณรงค์และส่งเสริมโดยภาครัฐผ่านแนวนโยบายในด้านต่าง ๆ

สำหรับประเทศไทย ภายหลังจากการประชุมสหประชาชาติ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อดูแลรักษาและกำหนดนโยบายด้านการสิ่งแวดล้อม และได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 เพื่อแก้ปัญหามลพิษในด้านต่าง ๆ แต่จนถึงปัจจุบันปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังคงไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประเทศไทยยังคงดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการใช้มาตรการกำกับและควบคุมเป็นหลัก ทำให้การบังคับใช้กฎหมายยังขาดสภาพการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพและมีการกำหนดอัตราโทษค่อนข้างต่ำ อันส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในเชิงพฤติกรรมต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

จากการศึกษากฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศสหภาพยุโรป ประเทศสวีเดน ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร ประเทศเยอรมัน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน และประเทศสิงคโปร์ พบว่า ประเทศเหล่านี้ต่างได้มีการนำมาตราการจูงใจทางภาษีในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ร่วมกับวิธีการจัดเก็บภาษี เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยจะเป็นการลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการในรายที่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น การลดอัตราภาษี การยกเว้นการเก็บภาษีในบางรายการ การให้หักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษหรือให้หักได้มากกว่าที่จ่ายจริง การหักค่าสึกหรอ และค่าเสื่อมในอัตราเร่งสำหรับหน่วยธุรกิจที่มีการจัดการที่ดีเรื่องสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยพบว่า กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

- (1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
- (2) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
- (3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535
- (4) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

นอกจากกฎหมายที่เป็นการกำกับและควบคุมตามที่กล่าวมาแล้ว กฎหมายบางฉบับของประเทศไทยยังมีการกำหนดมาตรการจูงใจต่าง ๆ ทั้งทางภาษี และที่มิใช่ภาษี ซึ่งจะเป็มาตรการเสริมอีกทางหนึ่ง เพื่อจูงใจให้ประชาชนลดการก่อมลพิษ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 เป็นกฎหมาย

หลักที่กำหนดในเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ทั้งที่เกี่ยวกับภาษีอากรและไม่เกี่ยวกับภาษีอากร และอำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนทางเศรษฐกิจและสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

อย่างไรก็ดี จนถึงปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมโดยตรง มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าและบริการบางประเภทส่งผลทางอ้อมให้การใช้สินค้าและบริการที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมลดลง และมีการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เข้ามา จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น ค่าธรรมเนียม และค่าปรับบางประเภท โดยภาครัฐได้มีมาตรการทางภาษีออกมาหลายมาตรการมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป แต่ไม่มีมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็นการสร้างแรงจูงใจสนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมแก้ไขหรือลดปัญหามลพิษโดยตรง มีเพียงมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลทางอ้อมเท่านั้นที่ส่งผลให้เกิดการลดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น มีการออกพระราชกฤษฎีกายกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี หรือพระราชกฤษฎีกายกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทอุปกรณ์ที่มีผลต่อการประหยัดพลังงานเพื่อการปรับเปลี่ยนแทนอุปกรณ์เดิมเป็นจำนวนร้อยละยี่สิบห้าของค่าใช้จ่ายนั้นเฉพาะในส่วนที่ไม่เกินห้าสิบล้านบาทให้แก่บริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เป็นต้น

นอกจากนี้ จากการศึกษา นโยบายและแนวทางการใช้มาตรการจูงใจในต่างประเทศ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสำหรับธุรกิจสีเขียวไว้สามประการ ได้แก่ ประการแรกข้อเสนอในการปรับปรุงหลักการและถ้อยคำในประมวลรัษฎากร โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ได้แก่พระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 297) พ.ศ. 2539 โดยเพิ่มนิยามคำว่า “นวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม” และเสนอแนะให้ปรับปรุงหลักการเพื่อให้นิติบุคคลสามารถหักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อจูงใจผู้ประกอบการในการสร้างองค์กรและผลิตภัณฑ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในแง่การกระบวนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมถ้อยคำและหลักการในเรื่องการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่งในพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 436) พ.ศ. 2548 เพื่อจะเป็นประโยชน์ทั้งเชิงนโยบายและต่อภาคการผลิต เป็นต้น ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับนี้ จะมีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการมีแรงจูงใจในการสร้างองค์กรและผลิตภัณฑ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในแง่การกระบวนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประการที่สอง ข้อเสนอในการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน จากการศึกษาพบว่าประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมักมุ่งเน้นการลดภาษีนำเข้าอากร เช่น ตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 10/2547 คณะผู้วิจัยจึงได้เสนอที่จะให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีสำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ผลิตภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการให้หักค่าเสื่อมอัตราเร่ง การเครดิตภาษีในรูปแบบ Carry Forward หรือสิทธิประโยชน์อื่นใด ย่อมเป็นการกระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวัตกรรมใหม่ ๆ นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า หากผู้ประกอบการมิใช่กิจการตามประกาศแต่มีกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ย่อมไม่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ตามประกาศฉบับดังกล่าวได้ จึงไม่ครอบคลุมผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ที่มีเจตนารมณ์ในการสร้างองค์กรของตนให้เป็นธุรกิจสีเขียว คณะผู้วิจัยจึงเสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนออกประกาศในลักษณะที่กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางอันสามารถใช้กับ ผู้ประกอบการธุรกิจในทุกประเภทได้ เป็นต้น

ประการสุดท้าย คณะผู้วิจัยยังได้มีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น ควรมีการออกกฎหมายหรือมาตรการเพื่อสิ่งแวดล้อมที่เจาะจงกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายตามแผนนโยบายประเทศไทย 4.0 เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมในอนาคตใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเป็นหน่วยงานกลางที่ให้ความรู้และทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มเติมความรู้และเป็นกำลังสำคัญในการช่วยลดมลพิษในกระบวนการผลิตของภาคอุตสาหกรรม พร้อมทั้งสร้างผู้ประกอบการที่เข้าถึงการปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อให้เป็นหน่วยธุรกิจสีเขียวที่สมบูรณ์แบบ เป็นต้น

Executive Summary

Regarding the problems of pollution control, the concept of Eco-industrial development moved from the theoretical debates of the United Nation forum to policy practice of some countries. Therefore, explicit role of regulatory development in order to support “Green Industry” is striving for a more sustainable pathway of growth, by undertaking implementing public policy initiatives that encourage environmentally responsible private investments.

For Thailand, after the United Nation Forum, has established the National Environmental Board (NEB) for setting environmental policy and measure. Later in 1975, the National Promotional and Reserved Environment Quality Act, B.E. 2518 (1975) was enacted by the NEB. However, Thailand has still experienced ongoing pollution problems because the present laws cannot be used as instruments to meet environmental protection purposes. Instead of promoting environmental responsibility among polluters, the present series of laws primarily represents a command-and-control approach rather than promotes environmental sustainability of certain polluting behaviours.

The study of environmental laws of other countries, such as the European Union, Switzerland, French, Netherlands, United Kingdom, Germany, Japan, China and Singapore, indicates that tax incentive measures are widely applied along with the tax collection system. The logic is to use tax incentives to bring investment purpose and environmental conservation together, ultimately resulting in a change of taxpayers’ behavior in an ecologically positive way. To reach such a goal, tax incentives that are attuned to the purpose of reducing pollution are categorized into few a few broad categories, which are tax credit, tax deduction or depreciation, tax exemption, and deferrals. The significant tax benefits, such as timing of benefit and conditionality have benefits attached to their use.

A study of the Thai’s laws indicates that environmental laws are as follows;

- (1) National Promotional and Reserved Environment Act B.E. 2535 (1992)
- (2) Factory Act B.E. 2535 (1992)

(3) The Maintenance of the Cleanliness and Orderliness of the country Act B.E. 2535 (1992)

(4) Hazardous Act B.E. 2535 (1992)

Apart from the series of laws mention above, both incentive and non-tax incentive measures related to environment have been mentions in Investment Promotion Act B.E. 2520 (1978). Basically, the privileges under the Investment Promotion Act can be divided into two types, incentives and non-tax incentives. The aims of the law is not only for encouraging producers to invest in environment-friendly products, but also enhancing a chance for Thailand to become a hub of investing and manufacturing hub for both domestic and export markets in order to consist with policies and economic development plan.

However, although tax on commodity related to emission; which represents indirect tax scheme, tax incentive for pollution control, and pollution management fee system are clearly seen in Thailand, pollution tax that levies on industries for pollution is not yet applied. Moreover, the Thai's Revenue code does not have any provision that directly deals with incentive methods to provide environmental awareness of businesses. It should be noted that there are only environmental tax incentive measures available in some Royal Decrees such as the Royal Decree issued under the Revenue Code governing exemption of income tax of company and juristic partnership for 100% percent of technological research and development spending, and the Royal Decree issued under the Revenue Code governing exemption of income of the company and juristic partnership of 25% of spending on energy saving equipment that used to substitute the old equipment.

After analyzing the range of international practices on tax incentive designs, this paper will recommend the possible role on tax incentive for green business in Thailand. The recommendation consists of three main parts.

First, some Royal Decrees issued under the Revenue Code should be amended such as the Royal decree No.297 B.E. 2539 (1996) governing an additional 100% deduction tax of that is allowed to corporate entities in respect of expenditure on research and

development for technology and innovation. Under this regulation, the word “research and development for environmental purpose” should be inserted for encouraging the development of new environmental-friendly technologies. Also, accelerated depreciation should be used as tax incentive for pollution-control investment. In this regard, this paper suggest to add such system into the Royal decree No.436 B.E. 2548 (2005)s for assets or projects relating to environmental conservation. Thus, the qualifying environmental assets, which are invested for preventing or remedying pollution resulting from a taxpayer’s earning activity, are normally defined for depreciation. It is clear from the outset that the main purpose of special depreciation scheme is likely to encourage taxpayers to invest in compliance with pollution-control schemes.

Second, since Investment Promotion Act B.E. 2520 (1978) focuses mainly on import duties reductions such as Announcement of the Board of Investment No.10/2547 that announces criteria in granting privileges in exempting import duty used for energy saving machinery. Regarding this announcement, this paper suggests to include privileges for machinery that produced in the country to boost the domestic production and innovation of energy saving machinery. Also, special depreciation and carry forward scheme should be grated to such production. Moreover, the paper recommends that the Board of Investment should release a policy to grant tax privileges to all type of industries that run environmental protection and conservation projects rather than provide tax waivers to favored industries. Environmentally friendly material and products business is one of the qualifying activities that should be encouraged.

Third, to promote the use of clean technologies and knowledge related to pollution prevention, this paper suggests the government to establish a new specialized agency. The aim of the new agency is to promote a knowledge-based approach to polluters. In connection with the promotion of knowledge, the knowledge-based agency should be a strong public knowledge center to transfer information to the businesses in order to ensure

environmental information is available to the public. Finally, this paper also suggest to grant special incentives to specific industrial sectors to respond to Thailand 4.0 policy to relieve tax burden for environmentally friendly investment to industries along with economic development.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(1)
บทสรุปผู้บริหารภาคภาษาไทย	(3)
บทสรุปผู้บริหารภาคภาษาอังกฤษ	(7)
สารบัญ	(11)
สารบัญตาราง	(15)
สารบัญภาพ	(17)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาในการทำวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	5
1.4 นิยามความหมาย	6
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิดและทฤษฎีภาษีสิ่งแวดล้อม	9
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	9
2.1.1 ความหมาย และประเภทของสิ่งแวดล้อม	9
2.1.2 ความหมายของธุรกิจสีเขียว	13
2.2 แนวคิดและทฤษฎีภาษีสิ่งแวดล้อม	15
2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร	15
2.2.2 ทฤษฎีภาษีสิ่งแวดล้อม	18
2.3 สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ	25
2.3.1 ประเทศญี่ปุ่น	25
2.3.2 ประเทศเกาหลี	27
2.3.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา	27
2.3.4 รัฐบาลแห่งสหภาพยุโรป	29
2.3.5 ประเทศบรูไนดารุสซาลาม	31
2.3.6 ประเทศสิงคโปร์	31
2.3.7 ประเทศเยอรมนี	32
2.4 ทบทวนวรรณกรรม	32

บทที่ 3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวของประเทศไทย	45
3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย	45
3.1.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	45
3.1.2 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535	49
3.1.3 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535	52
3.1.4 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535	53
3.1.5 ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.	56
3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการจูงใจทางภาษี	56
3.2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520	57
3.2.2 มาตรการทางกฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย	67
บทที่ 4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวของต่างประเทศ	77
4.1 กฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ	78
4.1.1 สหภาพยุโรป	78
4.1.2 ประเทศสวีเดน	80
4.1.3 ประเทศฝรั่งเศส	85
4.1.4 ประเทศเนเธอร์แลนด์	86
4.1.5 สหราชอาณาจักร	86
4.1.6 ประเทศเยอรมนี	87
4.1.7 ประเทศญี่ปุ่น	87
4.1.8 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	88
4.1.9 ประเทศสิงคโปร์	89
4.2 รูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อมและมาตรการจูงใจทางภาษีในต่างประเทศ	92
4.2.1 รูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อม	92
4.2.2 รูปแบบมาตรการจูงใจทางภาษี	94
บทที่ 5 บทวิเคราะห์	99
5.1 แนวทางการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่ง	99
5.2 แนวทางการให้เครดิตภาษี	101
5.3 แนวทางการให้หักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี	101
5.4 แนวทางการกำหนดมาตรการอุดหนุน	103
5.5 บทวิเคราะห์ผลการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ของต่างประเทศ	105

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	111
6.1 บทสรุป	111
6.2 ข้อเสนอแนะ	119
6.2.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประมวลรัษฎากร	120
6.2.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520	123
บรรณานุกรม	129
ภาคผนวก	135

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางสรุปสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต ฉบับที่ 109	72
ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม (มาตรการทางด้านภาษี) ของประเทศไทยและต่างประเทศ	107

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 สถิติการจ้างงานในยุโรปของธุรกิจและสินค้าและบริการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในปี 2557	106
--	-----

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาในการทำวิจัย

การตื่นตัวเรื่องวิกฤตสิ่งแวดล้อมได้เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (UN Conference on the Human Environment) ในปี ค.ศ.1972 ซึ่งจากการเริ่มกล่าวถึงสิ่งแวดล้อมในเวทีระหว่างประเทศครั้งนั้น ได้มีการกำหนดข้อตกลงให้รัฐบาลของประเทศสมาชิกต่าง ๆ กำหนดแนวทางร่วมกันในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยนานาประเทศต่างเห็นพ้องต้องกันว่า การพัฒนาด้านการผลิต การอุตสาหกรรม และการให้บริการบางประเภทของหน่วยธุรกิจในประเทศต่าง ๆ มีส่วนอย่างยิ่งในการทำให้เกิดมลพิษจากกระบวนการผลิตและการให้บริการอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น หน่วยธุรกิจจึงกลายเป็นประเด็นหลักในการที่ภาครัฐของนานาประเทศมุ่งเน้นในการส่งเสริมภาคธุรกิจให้กลายเป็น “ธุรกิจสีเขียว” (Green Businesses)

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องการจัดเก็บภาษีจากมลพิษปรากฏในเอกสารการประชุมของสหประชาชาติว่าด้วยเรื่อง Human Environment ในปี ค.ศ. 1972¹ ได้ระบุว่ารัฐบาลของประเทศสมาชิกควรใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อควบคุมการปล่อยมลพิษออกสู่สภาพแวดล้อม ซึ่งจากข้อเสนอดังกล่าว ประเทศต่าง ๆ จึงได้ปรับใช้มาตรการกฎหมายเชิงบังคับที่เน้นการบังคับและควบคุม (Command And Control Approach) เป็นแนวทางหลักในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ส่งผลดีเท่าที่ควร อีกทั้ง ข้อจำกัดของมาตรการทางกฎหมายเชิงบังคับที่ไม่อาจปรับใช้กับกรณีการควบคุมการก่อกมลพิษของผู้ผลิต และผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดคำถามในทางทฤษฎีว่ามาตรการหรือแนวทางใดที่จะมีความเหมาะสมในการควบคุมมลพิษตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตจนถึงการบริโภค รวมถึงช่วยส่งเสริม รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัด (Limited Resource) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากคำถามที่เกิดขึ้น จึงได้เกิดการพัฒนามาตรการทางภาษีเพื่อประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmentally Related Taxes) และมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Instruments) ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อช่วยลดปริมาณการปล่อยมลพิษในขั้นตอนการผลิต และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคของประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม เพื่อลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่อาจส่งผลเสียต่อระบบนิเวศโดยรวม ซึ่งในทางปฏิบัติ มาตรการทางภาษี และมาตรการการสร้างแรงจูงใจทางภาษีในรูปแบบต่าง ๆ ถูกนำมาปรับใช้อย่างแพร่หลายเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ภาษีที่เก็บจากมลพิษที่ปล่อยออกจากโรงงานอุตสาหกรรม และภาษีที่เก็บจากปริมาณของสารเคมีที่บรรจุอยู่ในบรรจุภัณฑ์ เป็นต้น

¹ United Nations Environment Programme, **Report of the United Nations Conference on the Human Environment.** (Stockholm,1972) from <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=97> สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560

ดังนั้น เพื่อเป็นการรองรับแนวคิดในการใช้ภาษีเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม องค์การระหว่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสภาพแวดล้อม อันได้แก่ องค์การเพื่อการร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) องค์การพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency : IEA) และคณะกรรมการสหภาพยุโรป (European Commission) จึงได้ร่วมกันกำหนดนิยามของภาษีสิ่งแวดล้อมให้หมายถึง “การที่รัฐบาลบังคับเรียกเก็บ หรือการจ่ายเงินในรูปแบบไม่มีเงื่อนไขให้กับรัฐบาล เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในการรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ให้รวมถึงการจัดเก็บภาษีจากฐานการใช้พลังงาน และผลิตภัณฑ์บางประเภทที่อาจก่อให้เกิดมลพิษ เช่น ยานพาหนะ เครื่องยนต์ และขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ หรืออาจคำนวณฐานภาษีจากปริมาณมลพิษที่ปล่อยออกสู่ธรรมชาติ เป็นต้น”² โดยที่นิยามในลักษณะนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีอำนาจในการจัดเก็บภาษี (Taxing Power) ซึ่งเป็นอำนาจในเชิงบังคับที่สามารถคำนวณได้เป็นตัวเลข และฝ่ายบริหารมีอำนาจเรียกเก็บจากผู้เสียภาษีเพื่อวัตถุประสงค์ในการสนับสนุนกิจกรรมของรัฐบาลอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประชาชนโดยรวม ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษีสิ่งแวดล้อมเป็นภาษีประเภทหนึ่งที่เป็นเครื่องมือของภาครัฐในการเพิ่มรายได้เพื่อนำไปชดเชยความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายโดยกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะต่าง ๆ

อย่างไรก็ดี การจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ของรัฐบาลนั้น ยังมีข้อโต้แย้งในทางวิชาการว่า วัตถุประสงค์หลักของภาษีสิ่งแวดล้อมแท้จริงแล้วมิได้เป็นไปเพื่อการเพิ่มรายได้ของภาครัฐ (Revenue-Raising Instruments) หากแต่เป็นไปเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของปัจเจกชนและหน่วยธุรกิจในการลดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลบังคับใช้ภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ และในบางกรณีภาครัฐอาจจัดทำมาตรการทางภาษีเพื่อหวังให้เกิดแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เสียภาษีตามทฤษฎีการใช้แรงจูงใจเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Carrot and Stick Approach) เพราะหากมุ่งแต่จะจัดเก็บเพียงอย่างเดียวอาจไม่เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติมากนัก การให้สิทธิประโยชน์รวมถึงการใช้แรงจูงใจรูปแบบต่าง ๆ ผ่านระบบภาษี เช่น การลดหรือยกเว้นอัตราภาษีแล้วแต่เป็นวิธีการที่สำคัญในการวางรูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบัน อีกทั้ง หากพิจารณาการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการดำเนินธุรกิจแล้วจะพบว่า ภาษีสิ่งแวดล้อมที่ดีไม่ควรขัดขวางการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม แต่ภาครัฐจะต้องกำหนดให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีในรายการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมให้หลากหลายและมากพอ เพื่อหน่วยธุรกิจสามารถนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมกับธุรกิจของตนได้ และเมื่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมถูกกำหนดให้ผูกโยงกับค่าใช้จ่ายด้านภาษีที่แตกต่างกัน ย่อมทำให้ภาคธุรกิจให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้าน

² Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), **The Political Economy of Environmentally Related Taxes**. (June 19, 2006), from http://www.oecd.org/document/20/0,3746,en_2649_34295_36815124_1_1_1_1,00.html สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560

การจัดการและค้นหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการลดปริมาณการปล่อยของเสียในขั้นตอนการผลิต ซึ่งการจัดการเพื่อลดต้นทุนในลักษณะนี้ เป็นการดำเนินการที่นำค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Costs) ที่สังคมเคยแบกรับมาเป็นส่วนหนึ่งในการทำธุรกิจของเอกชน อันจะส่งผลให้การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมจะถูกนำไปเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการวางแผนธุรกิจ อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาความคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธุรกิจเติบโตอย่างยั่งยืน

สำหรับประเทศไทย สืบเนื่องจากการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ และการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่กำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมขึ้นในปี พ.ศ. 2518 ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อดูแลรักษาและกำหนดนโยบายด้านการสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ในส่วนของกฎหมายได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2518 เพื่อแก้ปัญหามลพิษในด้านต่าง ๆ อันส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยในเวลานั้น โดยมีการประมาณการเบื้องต้นถึงความเสียหายทางเศรษฐศาสตร์ อันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยคิดเป็นมูลค่าได้ถึงราวหมื่นล้านบาทต่อปี และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามการขยายตัวของภาคการผลิตและอุตสาหกรรม³

จวบจนปัจจุบัน ปัญหาระบบสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังคงไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสาเหตุหลักเกิดจากนโยบายและกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยยังไม่สามารถจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์ กล่าวคือ หากมองในแง่ของกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เช่น กฎหมายว่าด้วยส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยโรงงาน มักมีเนื้อหาในการกำกับดูแลผู้ประกอบการในรูปแบบของ “มาตรการกำกับและควบคุม” (Command and Control Approach) ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องการจำกัดและห้ามผู้ประกอบการมิให้ปล่อยมลพิษเกินจำนวนออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยหลักการของกฎหมายดังกล่าว ไม่สามารถสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้ จึงเป็นผลทำให้ต้นทุนนั้นถูกผลักให้เป็นภาระของสังคม หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเห็นได้ว่าสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ตนผลิตหรือใช้อยู่มีต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด

นอกจากนี้ หากพิจารณาในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษี ประเทศไทยมีการนำมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้ในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมบ้างแล้ว เช่น 1) การหักค่าใช้จ่ายทางภาษีอากรให้กับบุคคลธรรมดา บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวน 1.25 เท่าของรายจ่ายที่เป็นค่าซื้ออุปกรณ์ เครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน ตามความในพระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 487) พ.ศ. 2552 2) ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับภาษีเงินได้ (ฉบับที่ 180) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ที่ได้จ่ายเป็นค่าใช้จ่าย

³ The World Bank, **Thailand Environment Monitor**. (2002), from

เพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทวัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน 3) ประกาศของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ฉบับที่ 1/2557 (มาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต) ที่กำหนดให้มีการยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรเพื่อการประหยัดพลังงาน และยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3 ปี เป็นสัดส่วนร้อยละ 50 ของเงินลงทุน โดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนในการปรับปรุง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการจูงใจทางภาษีของต่างประเทศแล้ว กฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติเรื่องมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ อีกทั้ง มาตรการทางภาษีส่วนใหญ่ที่ปรับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น มุ่งเน้นการควบคุมมลพิษเพียงแค่มลพิษทางอากาศเสียเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงประเทศไทยยังคงดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการใช้มาตรการกำกับและควบคุมเป็นหลัก ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายตามมาตรการดังกล่าวยังขาดสภาพการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพและมีการกำหนดอัตราโทษค่อนข้างต่ำ อันส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในเชิงพฤติกรรมต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไทยยังไม่สามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อลดต้นทุนในทางธุรกิจเพื่อนำรายได้บางส่วนมาลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหากภาครัฐมีการส่งเสริมการใช้มาตรการจูงใจทางภาษี ย่อมช่วยให้ภาคเอกชนสามารถลดภาระทางภาษีอันถือเป็นต้นทุนอย่างหนึ่งในการประกอบธุรกิจ อันจะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในเวทีสากลได้อีกทางหนึ่งด้วย

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมหลักการในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และมาตรการจูงใจเพื่อให้เกิดธุรกิจสีเขียวแล้ว จะเห็นได้ว่านอกจากการเก็บภาษีจากปริมาณการปล่อยมลพิษแล้ว นานาประเทศยังได้มีการปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษี (Tax Incentives) ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการในรายที่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น การลดอัตราภาษี การยกเว้นการเก็บภาษีในบางรายการ การให้หักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษหรือให้หักได้มากกว่าที่จ่ายจริง และการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมในอัตราเร่งสำหรับหน่วยธุรกิจที่มีการจัดการที่ดีเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น ในประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้มีการนำวิธีการหักค่าเสื่อมในอัตราเร่ง (Accelerated Depreciation) ให้เครื่องจักรกลหรืออุปกรณ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือในประเทศญี่ปุ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมมลพิษทางอากาศ ได้มีการกำหนดให้ลดอัตราภาษีให้กับโรงงานอุตสาหกรรมประเภทที่มีการปล่อยมลพิษออกจากปล่องควัน (Smoke-Generating Facility) ที่ได้ย้ายโรงงานของตนออกจากเขตพื้นที่ที่ภาครัฐประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ (ซึ่งแม้แต่เดิมพื้นที่ดังกล่าวอาจยังไม่ได้ประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ) และได้สร้างโรงงานแห่งใหม่ภายในปีเดียวกันในเขตพื้นที่ที่การผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการรายนั้นจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตใกล้เคียงในระดับที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ ในทางกลับกันกฎหมายของประเทศเยอรมนีได้ใช้มาตรการจูงใจทางภาษีในทางตรงกันข้ามกับประเทศอื่น กล่าวคือ หากภาครัฐมีการตรวจพบว่าระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานใดมีการปล่อยมลพิษทางน้ำออกมาเกินกว่าค่ามาตรฐาน (Emission Standards) โรงงานรายนั้นจะถูกประเมินภาษีเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 20 ถึงร้อยละ 25 แต่หากโรงงานนั้นมีการบำบัดน้ำเสียที่ดีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายควบคุมมลพิษทางน้ำ (Water Pollution Control Laws) ภาครัฐจะลดอัตราภาษีให้ร้อยละ 50 จากอัตราที่จัดเก็บปกติ

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการนำกฎหมายและมาตรการจูงใจในทางภาษีมาปรับใช้กับภาคธุรกิจเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.2.2 เพื่อศึกษาหลักการและแนวทางของกฎหมายและรูปแบบของมาตรการจูงใจในทางภาษีประเภทต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัญหาของกฎหมายและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้ในประเทศไทย

1.2.4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงแนวทางและบทเรียนของกฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีที่ปรับใช้ในต่างประเทศ

1.2.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการนำมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจสีเขียวในประเทศไทย พร้อมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีสากล

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

1.3.1 ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ และเอกสารเผยแพร่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่กล่าวถึงหลักการและทฤษฎีในการนำกฎหมายและมาตรการจูงใจในทางภาษีมาปรับใช้กับภาคธุรกิจเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.3.2 ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารวิชาการ บทความ และเอกสารเผยแพร่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางในการปรับใช้กฎหมายและมาตรการจูงใจในทางภาษีในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว

1.3.3 ศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์กฎหมายและมาตรการจูงใจในทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวที่ปรับใช้ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี เป็นต้น

1.3.4 ศึกษา ค้นคว้า และวิเคราะห์ปัญหาและข้อติดขัดกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม

1.4 นิยามความหมาย

“มาตรการจูงใจทางภาษี” (Tax Incentive) หมายความว่า การที่ภาครัฐได้ให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ทางภาษีอากร เช่น การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษีแก่ประชาชนหรือกลุ่มธุรกิจ เพื่อจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ทั้งนี้ ยังให้หมายรวมถึงการปรับใช้มาตรการจูงใจในทางภาษีควบคู่ไปกับการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ ในทางที่จะส่งผลให้ผู้ก่อมลพิษปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม

“มาตรการอุดหนุน” (Subsidy Tools) หมายความว่า มาตรการที่ถูกนำมาปรับใช้เพื่อสนับสนุนกิจการที่ลดการก่อมลพิษหรือเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การให้เงินช่วยเหลือหรือการให้เงินอุดหนุนแก่ผู้ก่อมลพิษ โดยมาตรการจูงใจทางภาษีนั้น ในบางทฤษฎียังถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการอุดหนุนโดยภาครัฐด้วย

“ธุรกิจสีเขียว” (Green Business) หมายความว่า หน่วยธุรกิจใด ๆ ที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจของตนโดยไม่ปรารถนาที่จะทำให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่อยู่รอบข้าง

“แรงจูงใจโดยการบังคับทางกฎหมาย” (Legal Enforcement Incentive) หมายความว่า การบังคับใช้กฎหมายอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในสังคม

“หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle) หมายความว่า มาตรการที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษและผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและดำเนินกิจกรรมที่ลดการสร้างมลพิษ โดยให้ผู้ก่อมลพิษนั้นมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบมลพิษที่ตนเองได้ก่อขึ้น

“เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์” (Economic Instruments) หมายความว่า มาตรการกำกับและควบคุมการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มักถูกนำมาใช้ควบคู่กับมาตรการทางภาษีเพื่อทำให้สินค้าและบริการสะท้อนต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจให้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและดำเนินกิจกรรมที่ลดการสร้างมลพิษ

“มาตรการกำกับและควบคุม” (Command and Control Approach) หมายความว่า การใช้กฎหมายหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อจำกัดและควบคุมการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อม เช่น กฎหมายที่กำหนดค่ามาตรฐานมลพิษจากแหล่งกำเนิด เป็นต้น

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

1.5.1 การรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกฎหมายต่าง ๆ ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายภาษีกฎหมายสิ่งแวดล้อม กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ เช่น

พระราชกฤษฎีกาที่ออกตามประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เอกสารและรายงานความร่วมมือระหว่างประเทศ และความตกลงระหว่างประเทศด้านสิ่งแวดล้อม เช่น The Rio Declaration และ UN Conference on the Human Environment เป็นต้น

1.5.2 ข้อมูลที่ใช้

1.5.2.1 ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

1.5.2.2 ข้อมูลจากกรมสรรพากรของประเทศไทย และต่างประเทศ

1.5.2.3 ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

1.5.2.4 ข้อมูลสถานการณ์สิ่งแวดล้อมทั้งของประเทศไทย เช่น ข้อมูลจากกรมควบคุม

มลพิษ และต่างประเทศ เช่น ข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติ (United Nations) เป็นต้น

1.5.3 แหล่งข้อมูล

1.5.3.1 เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

1.5.3.2 เอกสารจากการประชุม และสัมมนาในทางวิชาการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

1.5.3.3 ห้องสมุดและ Website ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลนโยบายด้านภาษี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

1.5.3.4 หอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

1.5.3.5 Internet

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.4.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม มาตรการทางภาษี มาตรการจูงใจต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมมนาในทางวิชาการต่าง ๆ

1.5.4.2 การวิเคราะห์เชิงลึก (In-depth Analysis) ในรูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม มาตรการทางภาษี มาตรการจูงใจต่าง ๆ ประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งประเทศไทย และต่างประเทศ

1.5.4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Analysis) จากบทบัญญัติของกฎหมายทั้งกฎหมายภาษีและกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุม รักษา และจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย และต่างประเทศ รวมถึงแนวทางดำเนินการต่าง ๆ

1.5.4.4 การวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการจูงใจทางภาษีของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.5.4.5 การวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะ (Analysis and Suggestion) รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนากฎหมายและมาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว

1.5.5 การสรุปผลเงิน โบนัส

1.5.5.1 เสนอแนะการปรับปรุงกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้เพื่อให้มีความเหมาะสมในการส่งเสริมธุรกิจสีเขียว

1.5.5.2 เสนอแนะรูปแบบและแนวทางการสร้างแรงจูงใจ โดยการบังคับทางกฎหมาย ผ่านมาตรการจูงใจทางภาษี (Tax Incentive) เพื่อให้เกิดกฎหมายในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อส่งเสริมการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีของภาคเอกชน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการนำกฎหมายและมาตรการจูงใจในทางภาษีมาปรับใช้กับภาคธุรกิจเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.6.2 ทำให้ทราบและตระหนักถึงปัญหาของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การผลิต และการประกอบอุตสาหกรรมของภาคธุรกิจที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

1.6.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางของกฎหมายและรูปแบบของมาตรการจูงใจในทางภาษีประเภทต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวที่ปรับใช้ในต่างประเทศ

1.6.4 ทำให้ทราบถึงปัญหาของกฎหมายและมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่บังคับใช้ในประเทศไทย และความเป็นไปได้ในการนำมาตรการจูงใจทางภาษีมาปรับใช้กับปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

1.6.5 มีแนวทางการใช้กฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อเสนอแนะแนวทางในการดำเนินการต่อกระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกแบบมาตรการทางภาษีเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนของภาคเอกชน

1.6.6 มีแนวทางในกฎหมายและมาตรการจูงใจในทางภาษีเพื่อลดต้นทุนให้กับภาคเอกชนในการดำเนินการจัดการด้านมลพิษจากการผลิต อันจะช่วยส่งเสริมขีดความสามารถในเวทีสากล

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีภาษีสสิ่งแวดล้อม

ในบทที่ 1 คณะผู้วิจัยได้กล่าวถึงความสำคัญและปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามธรรมชาติ แต่เมื่อประชากรเพิ่มจำนวนขึ้น และมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมถึงความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้มีการใช้ทรัพยากรมากขึ้นตามไปด้วย ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย และเกิดปัญหาหมอกพิษต่าง ๆ

เมื่อปัญหาสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม และเริ่มแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการปัญหาดังกล่าว ทั้งในด้านการแก้ไขปัญหาสีงแวดล้อมอย่างยั่งยืน การกำหนดมาตรการจูงใจต่าง ๆ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ใส่ใจในสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อไม่ให้ปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อมลุกลามต่อไป ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาแนวคิด และประเภทของสิ่งแวดล้อม การนำวิธีการทางภาษีมานำใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม และสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และเสนอแนะต่อไป

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.1.1 ความหมาย และประเภทของสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตทุกประเภทบนโลก เนื่องจากเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สิ่งมีชีวิตสามารถดำรงชีวิตได้โดยปกติตามธรรมชาติความต้องการพื้นฐานของสิ่งมีชีวิตประเภทนั้น ๆ โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” ว่า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งทีมนุษย์ได้ทำขึ้น และเมื่อใดที่สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปย่อมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ และการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์

นอกจากนี้ สิ่งแวดล้อมอาจอธิบายได้ว่าเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมนุษย์ มีทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (จับต้องไม่ได้และมองไม่เห็น) และได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ทรัพยากรธรรมชาติ” ว่า หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตได้ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า อากาศ แร่ธาตุ พลังงาน เป็นต้น จากความหมายของสิ่งแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถแบ่งสิ่งแวดล้อมได้เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Made Environment)

2.1.1.1 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (หรือสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต) และสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต

1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) หรือสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต (Abiotic Environment) แบ่งได้ ดังนี้

1.1) บรรยากาศ (Atmosphere) หมายถึง อากาศที่ห่อหุ้มโลก ประกอบด้วย ก๊าซชนิดต่าง ๆ เช่น โอโซน ไนโตรเจน ออกซิเจน อาร์กอน คาร์บอนไดออกไซด์ ฟลูออรีน ไอออน เป็นต้น

1.2) อุทกภาค (Hydrosphere) หมายถึง ส่วนที่เป็นน้ำทั้งหมดของ พื้นผิวโลก เช่น มหาสมุทร ทะเล แม่น้ำ เป็นต้น

1.3) ธรณีภาค หรือ เปลือกโลก (Lithosphere) หมายถึง ส่วนของโลกที่เป็นของแข็งห่อหุ้มอยู่รอบนอกสุดของโลกประกอบด้วยหินและดิน

2) สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (Biotic Environment) ได้แก่ พืช สัตว์ และมนุษย์

2.1.1.2 สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Made Environment) แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1) สิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environment) เช่น บ้านเรือน ถนน สนามบิน เขื่อน โรงงาน วัด เป็นต้น

2) สิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรม (Abstract Environment) ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา กฎหมายระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เป็นต้น⁴

สิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทจะมีคุณสมบัติเฉพาะตัว สิ่งแวดล้อมประเภทหนึ่ง ๆ อยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ย่อมมีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์ต่อกันเป็นลูกโซ่ เมื่อทำลายสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เนื่องจากสิ่งแวดล้อมจะมีลักษณะที่ทนทานต่อการถูกรบกวนแตกต่างกัน โดยสิ่งแวดล้อมจะมีคุณสมบัติเฉพาะดังนี้

1) สิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีกลไกควบคุมการเกิดขึ้น

2) สิ่งแวดล้อมนั้นจะไม่อยู่โดดเดี่ยวในธรรมชาติ

3) สิ่งแวดล้อมหนึ่งมีความต้องการสิ่งแวดล้อมอื่นเสมอ เช่น ปลาต้องการน้ำ เพื่อการอยู่รอดหรือต้องการรักษาสภาพตนเองหากขาดสิ่งแวดล้อมอื่นที่จำเป็นอาจสูญสลายได้

4) สิ่งแวดล้อมจะอยู่กันเป็นกลุ่ม เรียกกลุ่มของสรรพสิ่ง (ระบบนิเวศ) ภายในระบบนิเวศมีองค์ประกอบหลากหลายชนิด แต่ละชนิดจะมีหน้าที่เฉพาะ การอยู่ร่วมกันมีกลไกสิ่งแวดล้อมควบคุมกระบวนการต่าง ๆ แสดงออกเป็นการทำงานร่วมกัน

5) สิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวเนื่องเป็นลูกโซ่ ดังนั้นเมื่อทำลายสิ่งแวดล้อมหนึ่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอื่นเป็นลูกโซ่เสมอ

⁴ <http://cyberclass.msu.ac.th/cyberclass/library/library.php?courseid=O21mam9h&pid=9864&lang=en>, <http://>

6) สิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทก็มีลักษณะทนทาน และเปราะบางต่อการถูกกระทบต่างกัน

7) สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวหรือถาวรก็ได้⁵

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ การเพิ่มขึ้นของประชากร และการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจนั้นทำให้มาตรฐานในการดำรงชีวิตสูงขึ้นตามไปด้วย ทำให้มีการบริโภคทรัพยากรจนเกินกว่าความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิต มีความจำเป็นต้องใช้พลังงานมากขึ้น ในขณะที่ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีส่วนช่วยเสริมให้วิธีการนำทรัพยากรมาใช้ได้ง่ายขึ้นและมากขึ้น ผลสืบเนื่องอันเกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมคือ ปัญหาคุณภาพและการกระจายตัวของประชากร ปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นตามเมืองใหญ่ ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดแคลนน้ำ ภาวะมลพิษ (Pollution) เช่น มลพิษทางน้ำ ทางอากาศ และเสียงที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม และชุมชนเมืองใหญ่ ปัญหาสารพิษตกค้างในอาหารและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลมาจากการเร่งรัดทางด้านอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ สาเหตุของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเกิดจากความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย และก่อให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืน ได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรป่าไม้ ที่ดิน น้ำ และทรัพยากรชายฝั่ง รวมทั้งปัญหามลพิษที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งด้านมลพิษทางน้ำ ทางอากาศ เสียงขยะและสิ่งปฏิกูล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพแก่ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และบริเวณโดยรอบ ตลอดจนปัญหาสารพิษตกค้างสะสมจากสารเคมีทางการเกษตร โดยทั้งหมดนี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนทั้งในเมืองและชนบท

จากการศึกษารายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2558 ของกรมควบคุมมลพิษพบว่า

สถานการณ์ด้านอากาศ

ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศ ในช่วงเดือนมกราคม – พฤษภาคม พ.ศ. 2558 พบคุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐานและอยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อสุขภาพใน 23 จังหวัด จากทั้งหมด 29 จังหวัดที่มีการตรวจวัด โดยในภาพรวมเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา พื้นที่ส่วนใหญ่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 10 ไมครอน (PM10) ลดลง แต่ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) กลับพบในปริมาณมากขึ้น และโอโซนก็ยังเป็นปัญหาหลายพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ สมุทรสาคร ราชบุรี ลำปาง ลำพูน แพร่ นครราชสีมา และฉะเชิงเทรา (เฉลี่ยเกินค่ามาตรฐานร้อยละ 16 ปี พ.ศ. 2557 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 26 ในปี พ.ศ. 2558)

⁵ http://www.ieat.go.th/eco/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=30&Itemid=182 ความหมายของสิ่งแวดล้อม “ENVIRONMENT” ข้อมูล ณ วันที่ 20 พฤศจิกายน 2559

สถานการณ์ด้านน้ำ

พื้นที่ที่คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมมาก ได้แก่ บริเวณอ่าวไทยรูปตัว ก ตั้งแต่ปากแม่น้ำเจ้าพระยา บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปากคลอง 12 รัชนา หน้าโรงงานฟอกย้อม กม. 35 จังหวัดสมุทรปราการ หาดพิทยากลาง จังหวัดชลบุรีและบริเวณอ่าวไทยฝั่งตะวันตก ปากคลองบ้านบางตะบูน จังหวัดเพชรบุรี และหาดวนกร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นอกจากนี้ จากผลการตรวจวัดพบแม่น้ำที่มีคุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำที่กำหนดเพียง 11 สาย (ร้อยละ 19) เท่านั้น อีกทั้ง ยังมีสถานการณ์การรุกตัวของน้ำเค็ม เนื่องจากในช่วงต้นปี พ.ศ. 2558 เกิดภาวะภัยแล้งค่อนข้างรุนแรง น้ำที่ชะระบายเหลือน้อยทำให้ความเค็มจากน้ำทะเลเริ่มรุกตัวเข้าสู่แม่น้ำสายหลักสูงขึ้น โดยเริ่มปรากฏว่ามีความเค็มเกินค่าที่เหมาะสมสำหรับผลิตน้ำประปา

สถานการณ์ด้านขยะมูลฝอย

ปัจจุบันมีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 70,000 ตันต่อวัน ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศไทย จำนวน 7,853 แห่ง ได้รับบริการเก็บขนและนำไปกำจัดอย่างถูกต้องประมาณ 22,000 ตันต่อวัน (ร้อยละ 32) ที่เหลือมีการเก็บขนแต่นำไปกำจัดแบบไม่ถูกต้อง บางแห่งกองทิ้งไว้ในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย นอกจากนี้ ยังมีขยะมูลฝอยอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการให้บริการเก็บขน โดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ประมาณการว่า ประเทศไทยมีกากอุตสาหกรรมอันตรายปีละ 3.35 ล้านตัน ได้รับการนำไปบำบัด/กำจัด/รีไซเคิลจำนวน 1.03 ล้านตัน และกากอุตสาหกรรมไม่อันตรายปีละ 50.30 ล้านตัน ได้รับการนำไปบำบัด/กำจัด/รีไซเคิล จำนวน 12.24 ล้านตัน ในขณะที่มีโรงงานผู้รับบำบัด/กำจัดกากอุตสาหกรรมกระจายตั้งตามภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรองรับกากอุตสาหกรรม จำนวน 1,694 แห่งแต่ยังมีผู้ประกอบการโรงงานที่ยังไม่ได้เข้าสู่ระบบการจัดการกากอุตสาหกรรมอีกจำนวนมาก ทั้งยังมีปัญหาเรื่องการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่าง ๆ⁶

สำหรับประเทศไทย แต่เดิมนั้นการตระหนักถึงประเด็นสิ่งแวดล้อมยังไม่ได้ได้รับความสนใจมากนัก แต่จุดเปลี่ยนที่ทำให้ประชาชนเริ่มตระหนักถึงประเด็นสิ่งแวดล้อมเริ่มมาจากคดีมาบตาพุด ที่ประชาชน 27 คน ผู้ได้รับผลกระทบจากมลพิษในอากาศ น้ำ และของเสียอันตรายจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่มาบตาพุด ยื่นฟ้องคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นจำเลย เนื่องจากรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การสำรวจของกรมควบคุมมลพิษ ตรวจพบสารอินทรีย์ระเหยมากกว่า 40 ชนิด และสารก่อมะเร็ง 20 ชนิด ปัญหาการปนเปื้อนโลหะหนักในแหล่งน้ำธรรมชาติ DNA ของสิ่งมีชีวิตพบว่า 50 รายใน 100 รายมี DNA ที่บ่งบอกถึงความผิดปกติของยีนในร่างกายที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นมะเร็ง ซึ่งศาลปกครองระยองได้พิพากษาให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติดำเนินการ

⁶ รายงานสถานการณ์มลพิษประเทศไทย ปี 2558 ของกรมควบคุมมลพิษ

ประกาศให้ท้องที่เทศบาลเมืองมาบตาพุดทั้งหมด รวมทั้งตำบลเนินพระ ตำบลมาบข่า ตำบลทับมา ตำบลบ้านฉาง และอำเภอเมืองระยอง เป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งคดีดังกล่าวถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในประวัติศาสตร์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย โดยประชาชนได้เรียกร้องสิทธิของตนไม่ยอมให้รัฐผูกขาดอำนาจในการกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมฝ่ายเดียวอีกต่อไป ซึ่งเมื่อมีกระแสเรียกร้องจากสังคมและชุมชนมากขึ้น จนกลายเป็นประเด็นสำหรับผู้บริหาร จึงได้มีการกำหนดอัตราค่าล้างและงบประมาณที่เหมาะสม เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการกระทรวงสามารถควบคุมปัญหามลพิษได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่ต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงจะสามารถรักษาสภาพแวดล้อมที่ดีไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป⁷

2.1.2 ความหมายของธุรกิจสีเขียว

จุดเริ่มต้นของธุรกิจที่ใส่ใจกับสิ่งแวดล้อม หรือ ธุรกิจสีเขียว เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) โดยมีการเรียกร้องต่อต้านเรื่องมลพิษต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากภาคอุตสาหกรรม ด้วยการประท้วงของกลุ่มเอ็นจีโอให้เห็นเป็นระยะ ๆ เช่น กลุ่มกรีนพีซ (Green Peace) จากนั้นจึงเกิดความคิดว่าทำอย่างไรที่จะลดการปล่อยของเสียต่าง ๆ ออกมาสู่สิ่งแวดล้อม จนกระทั่งเกิดเป็นกระบวนการควบคุมและลดมลพิษ โดยมีกระแสการรีไซเคิลออกมาให้คนทั่วไปได้รับรู้⁸

ปัจจุบัน โลกมีแนวโน้มที่จะหันมาสนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เนื่องจากทุกคนต่างตระหนักว่าชีวิตของคนเราไม่สามารถดำรงอยู่ได้ หากปราศจากสิ่งแวดล้อมที่สะอาดและสมบูรณ์ ดังนั้น ในอนาคตผู้คนจะสนใจที่จะใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และบริโภคนสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น รวมทั้งจะสนใจบริษัทที่ใส่ใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน โดยค่านิยมดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันทำให้บริษัทจะต้องปรับตัวตามพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป และเรื่องดังกล่าวถือเป็นโอกาสในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของบริษัทให้เป็นธุรกิจสีเขียวมากขึ้น

คำว่า “ธุรกิจสีเขียว” ในปัจจุบันยังไม่มีนิยามที่ตายตัว โดยแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้องก็จะให้คำจำกัดความของคำว่า “ธุรกิจสีเขียว” แตกต่างกันไป เช่น

2.1.2.1 United Nations ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ธุรกิจสีเขียว” หมายถึง เป็นธุรกิจแบบยั่งยืนเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อรุ่นต่อ ๆ ไป ไม่ว่าจะในขั้นตอนการผลิต ขั้นตอนใด ๆ โดยการพยายามที่จะใช้พลังงานทดแทนอื่น ๆ⁹

⁷ มิ่งขวัญ สรรพศาสตร์, จุดเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมไทย: การวิเคราะห์ช่องว่างนโยบาย, ชุดความรู้นโยบายสาธารณะ, (เชียงใหม่: ลีออคอินดีไซน์เวิร์ค, 2553,) หน้า 20-24.

⁸ พสุ เศรษฐ์รินทร์, ดร. เจาะกระแสธุรกิจสีเขียว กลยุทธ์องค์กรชั้นนำ, 21 กันยายน 2555,

2.1.2.2 นายเรวัตี ตันตยานนท์ ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “ธุรกิจสีเขียว” หมายถึง บริษัทหรือองค์กรภาคธุรกิจที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจของตน โดยไม่ปรารถนาที่จะทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมใด ๆ ต่อสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ชุมชน และสังคมที่อยู่รอบข้าง และยังคงมีความหมายรวมไปถึง การไม่ต้องการสร้างผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ⁹

2.1.2.3 ผู้เขียนบทความการลงทุนยั่งยืนกับธุรกิจสีเขียว ในเว็บไซต์ Money Hub ได้ให้นิยามคำว่า “ธุรกิจสีเขียว” หมายถึง ธุรกิจที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรานั่นเอง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการผลิต ไม่ว่าจะป็นโรงงานอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ การปล่อยของเสียที่เป็นกระบวนการผลิต น้ำเสีย กากของเสีย ปล่อยควัน เรื่องมลภาวะด้านเสียงดังเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด แสงไฟที่รบกวนก็ให้พอเหมาะต่าง ๆ เป็นการไม่ไปรบกวนบ้านเรือนประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญ และยังเป็น การไม่ไปละเมิด หรือกระทำผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะอาจเป็นความผิดทั้งทางอาญาที่มีโทษจำคุก รวมไปถึงรับความผิดในทางกฎหมายแพ่งอีกด้วย¹¹

2.1.2.4 นายวุฒิชัย สิทธิปรีดานันท์ รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน) หรือ ซีพีเอฟ ได้ให้นิยามของคำว่า “ธุรกิจสีเขียว” หมายถึง การจะอย่างไรให้ธุรกิจของบริษัทเป็นธุรกิจที่ดูแลความสมดุลและยั่งยืนตลอดห่วงโซ่การผลิต¹²

เมื่อพิจารณานิยามข้างต้นแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ธุรกิจสีเขียวอาจมีลักษณะโดยทั่วไป ดังนี้

- 1) ธุรกิจสีเขียวต้องมีหลักการ นโยบาย และหน้าที่ที่คำนึงถึงความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- 2) ธุรกิจสีเขียวต้องยึดถือการดำเนินงานและการตัดสินใจทางธุรกิจ ตามหลักการ นโยบาย และหน้าที่ที่คำนึงถึงความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- 3) ธุรกิจสีเขียวต้องไม่ส่งผลกระทบต่อทางลบ หรือ ลดผลกระทบต่อทางลบ หรือส่งผลกระทบต่อทางบวกต่อสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นหรือโลก รวมทั้งต่อประชาชน ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจ

⁹ United Nations General Assembly (1987) Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future. Transmitted to the General Assembly as an Annex to document A/42/427 - Development and International Co-operation: Environment. Retrieved on: 2009-02-15.

¹⁰ เรวัตี ตันตยานนท์ ,เมืองสีเขียว ,15 พฤษภาคม 2555 , <https://citygogreen.blogspot.com/2012/05/blog-post.html?m=1>

¹¹ การลงทุนยั่งยืนกับธุรกิจสีเขียว , 1 กุมภาพันธ์ 2559 , <https://moneyhub.in.th/article/green-industry-business/>

¹² รองกรรมการผู้จัดการอาวุโส ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน , สื่อสารองค์กรและประชาสัมพันธ์ CPF , <http://www.cpthailand.com/รวมคอลมน์/tabid/129/articleType/ArticleView/articleId/1905/--.aspx>

4) ธุรกิจสีเขียวต้องมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในสำนักงาน เช่น การเปลี่ยนมาใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน การนำกระดาษกลับมาใช้ซ้ำ การปลูกต้นไม้รอบสำนักงาน เป็นต้น กิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในโรงงาน เช่น การลดการใช้พลังงานในกระบวนการผลิต เป็นต้น การผลิตผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การขนส่งวัตถุดิบ และสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5) ธุรกิจสีเขียวต้องใส่ใจในคุณภาพชีวิตของพนักงาน เช่น ไม่มีลักษณะเป็นโรงงานนรกหรือมีการใช้แรงงานเด็ก มีรายได้ที่เหมาะสม และอยู่ในสภาพการทำงานที่ปลอดภัย เป็นต้น

6) ธุรกิจสีเขียวต้องปกป้องและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคและลูกค้า เช่น มีการใช้ส่วนผสมที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ และมีการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตสีเขียว (Green Living) เป็นต้น

7) บริษัทสามารถแสวงหาผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจสีเขียวได้ ทั้งในรูปการลดค่าใช้จ่ายและต้นทุนในบริษัท และการขายผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ธุรกิจสีเขียวมีความครอบคลุมในหลากหลายประเด็น เช่น สิ่งแวดล้อม สุขภาพ สิทธิมนุษยชน เป็นต้น และในหลายระดับ เช่น พนักงาน ลูกค้า ประชาชนทั่วไป สังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น รวมทั้งบริษัทยังสามารถแสวงหาผลกำไรจากธุรกิจสีเขียวได้อีกด้วย¹³

2.2 แนวคิดและทฤษฎีภาษีสิ่งแวดล้อม

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากร

ภาษี คือ เงิน หรือภาระอันสามารถคำนวณเป็นตัวเงินที่รัฐเรียกเก็บจากปัจเจกบุคคลหรือเจ้าของทรัพย์สินตามกฎหมายเพื่อนำไปสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ของรัฐบาลในการบริหารประเทศ ดังนั้น หน้าที่ในการเสียภาษีอากรจึงกำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของประชาชนตามกฎหมาย¹⁴ หรืออีก

¹³ คมศักดิ์ สว่างไสว , ธุรกิจสีเขียว (Green Business) , อุตสาหกรรมกระแสเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy Watch) ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 พ.ศ. 2558

¹⁴ หน้าที่ในการเสียภาษีอากรปรากฏในมาตรา 50 (9) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และในประมวลรัษฎากร มาตรา 56 บัญญัติว่า “ให้บุคคลทุกคน เว้นแต่ผู้เยาว์ หรือผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ ยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินที่ตนได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้วพร้อมทั้งข้อความอื่น ๆ ภายในเดือนมีนาคมทุก ๆ ปี ตามแบบที่อธิบดีกำหนดต่อเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง ถ้าบุคคลนั้น

(1) ไม่มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 30,000 บาท

(2) ไม่มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40(1) ประเภทเดียวเกิน 50,000 บาท

(3) มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกิน 60,000 บาท หรือ

(4) มีสามีหรือภริยาและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40(1) ประเภทเดียวเกิน

นัยหนึ่งภาษีอากรเป็นสิ่งที่รัฐบาลเรียกเก็บจากประชาชนเพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการของภาครัฐและพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เช่น การสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน การใช้จ่ายด้านความมั่นคง และด้านการศึกษา เป็นต้น¹⁵

หากพิจารณาในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ ภาษี มีนัยสองประการ คือ เครื่องมือที่มีความหมายในเชิงบังคับ และเครื่องมือทางภาครัฐในการเคลื่อนย้ายทรัพยากร ซึ่งหากพิจารณาของความหมายในเชิงบังคับพบว่าภาษีที่รัฐบาลเรียกเก็บนั้นมีลักษณะของการบังคับการจัดเก็บบนฐานรายได้ ผลประโยชน์ หรือการเข้าใช้บริการของผู้เสียภาษี โดยเงินได้ที่ได้รับจากการจัดเก็บต้องไม่เอื้อประโยชน์ต่อผู้เสียภาษียุติ รายหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งต่างจากการซื้อสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์โดยตรง อย่างไรก็ตาม ในกรณีของการเสียภาษี ผู้เสียภาษีจะได้รับผลประโยชน์ทางอ้อมจากรัฐบาล เช่น การรักษาความสงบภายในประเทศ การสาธารณูปโภค และสวัสดิการสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ หากพิจารณาในการเป็นเครื่องมือของรัฐในการเคลื่อนย้ายทรัพยากร พบว่า ภาษี คือ เงินได้หรือทรัพยากรที่เคลื่อนย้ายจากเอกชนไปสู่ภาครัฐเพื่อประโยชน์ในกิจการของรัฐ ดังนั้น ทรัพยากรที่เคลื่อนย้ายไปย่อมส่งผลให้ภาคเอกชนมีทรัพยากรลดลง อันเป็นการกระทบต่อการบริโภค การออม และการลงทุนของเอกชนไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่านอกจากภาษีจะมีวัตถุประสงค์ในการหารายได้ให้กับภาครัฐแล้ว ยังเป็นเครื่องมือที่มีวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลนโยบายเศรษฐกิจอีกประการหนึ่งด้วย เช่น

(1) **วัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ** กล่าวคือ การจัดเก็บภาษีอากรมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งจัดเก็บในอัตราก้าวหน้านั้น ในช่วงที่เศรษฐกิจมีอัตราเจริญเติบโตที่ดี รายได้ประชาชนย่อมเพิ่มมากขึ้น และเมื่ออัตราก้าวหน้าที่จัดเก็บนั้นเป็นไปแบบอัตราก้าวหน้า อัตราก้าวหน้าจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเร็วกว่าปริมาณรายได้ที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้รายได้ของประชาชนลดลงและมีเงินไหลเข้าภาครัฐมากขึ้น กระบวนการดังกล่าวนี้ จึงถือเป็นเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยลดความกดดันของสถานะเงินเฟ้อ และความร้อนแรงของระบบเศรษฐกิจได้¹⁶

(2) **วัตถุประสงค์ในการส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจ** กล่าวคือ ภาษี เป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมพฤติกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบที่รัฐบาลต้องการ เช่น ในกรณีที่รัฐบาลต้องการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน รัฐบาลอาจลดอัตราก้าวหน้าบางประเภท หรือยกเว้นการจัดเก็บภาษีของธุรกิจเอกชนเพื่อส่งเสริมการผลิตหรือการดำเนินธุรกิจดังกล่าวเพื่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในธุรกิจ

100,000 บาท”

¹⁵ ชัยสิทธิ์ ตรีชูธรรม, กฎหมายภาษีอากร เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงใหม่), (กรุงเทพมหานคร: สถาบัน T.Training Center, 2542) หน้า 12.

¹⁶ อุดยลักษ์ณ์ ตรีชูธรรม, หลักกฎหมายภาษีอากร (The Principle of Tax Law), (กรุงเทพมหานคร: สถาบัน T.Training Center, 2549) หน้า 2-3.

หรือกลุ่มเป้าหมายที่รัฐต้องการจะส่งเสริม และในทางกลับกันหากรัฐบาลประสงค์จะควบคุมการบริโภคของประชาชนในสินค้าบางประเภท รัฐบาลอาจใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือในการควบคุมอัตราการบริโภคของประชาชน เช่น การเรียกเก็บภาษีจากสินค้าที่มีส่วนประกอบที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(3) **วัตถุประสงค์ในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาธุรกรรมในรูปแบบใหม่ ๆ**

กล่าวคือ การพัฒนาเศรษฐกิจจำเป็นต้องอาศัยการสร้างธุรกรรมในรูปแบบที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองการพัฒนาของเทคโนโลยีและการสื่อสารสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาธุรกรรมในรูปแบบใหม่ในช่วงแรกมักมีอุปสรรคทั้งในด้านเงินทุน การจัดการ และการบริหาร ดังนั้น รัฐบาลจึงมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาของธุรกรรมสมัยใหม่ในช่วงแรกของการดำเนินการ ดังนั้น ในเชิงนโยบายรัฐบาลมักกำหนดนโยบายภาษีอากรสำหรับธุรกรรมที่ควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาโดยให้สิทธิประโยชน์บางประการ เช่น การลดอัตราภาษี อนุญาตให้มีการลดหย่อน หรือหักค่าใช้จ่ายในการประกอบธุรกรรมดังกล่าว

(4) **วัตถุประสงค์ในการสร้างความเป็นกลางทางเศรษฐกิจ** กล่าวคือ ภาษีที่ดี

ไม่ควรมีผลกระทบต่อการทำงานของกลไกตลาดหรือกระทบแต่น้อยที่สุด เช่น หากรัฐบาลจัดเก็บภาษีจากสินค้าโดยทั่วไปในอัตราที่เท่ากันและไม่มีข้อยกเว้น ภาษีในลักษณะนี้ย่อมไม่กระทบต่อการตัดสินใจต่อผู้บริโภค ในทางกลับกัน ภาษีที่เก็บจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นการเฉพาะ ย่อมขาดความเป็นกลางและกระทบต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค ดังนั้น ในทางปฏิบัติรัฐบาลจึงพยายามสร้างนโยบายภาษีให้เกิดความเป็นกลางในทางเศรษฐกิจมากที่สุด เว้นแต่กรณีที่เป็นสินค้าหรือบริการที่มีโทษหรือผลเสียต่อสังคม เช่น สุรา บุหรี่ หรือสินค้าที่มีส่วนประกอบที่ทำลายสิ่งแวดล้อม รัฐบาลอาจใช้อำนาจเข้าควบคุมโดยใช้ภาษีเป็นเครื่องมือในการจำกัดการบริโภคในสินค้าหรือบริการในรายการที่กำหนด

นอกจากวัตถุประสงค์ของภาษีอากรทั้งในแง่รายได้และส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจแล้ว การจัดเก็บภาษีที่โปร่งใสและเป็นธรรมถือเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญของภาครัฐในการบริหารจัดการการจัดเก็บภาษี โดยแนวคิดและทฤษฎีการจัดเก็บภาษีที่ดีนั้น อัดัม สมิท ได้ กล่าวไว้ในหนังสือ *The Wealth of Nation* เมื่อปี ค.ศ. 1776 ว่า หลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า *Adam Smith's Canons* อันได้แก่¹⁷

(1) **หลักความเป็นธรรม (Equity)** คือ ภาษีที่มีความเป็นธรรมนั้นต้องจัดเก็บจากประชาชนในจำนวนที่เท่ากัน ตามหลักความเป็นธรรมสมบูรณ์ (Principle of Absolute Equity) และต้องจัดเก็บตามผลประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีได้รับการบริการของรัฐหรือตามกำลังความสามารถของผู้เสียภาษี ตามหลักความเป็นธรรมสัมพันธ์ (Principle of Relation Equity)

(2) **หลักความแน่นอน (Certainty)** คือ รัฐต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดเก็บภาษี ทั้งนี้ หากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือแนวทางในการจัดเก็บบ่อยครั้ง ย่อมกระทบกระเทือนต่อการดำเนินการของภาคเอกชน และอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนต่างประเทศ นอกจากนี้

¹⁷ Adam Smith, *The Wealth of Nation*, (London: William Strahan and Thomas Cadell Press, 1976) p. 200.

สิ่งที่สำคัญในการเสริมสร้างหลักความแน่นอน คือ กฎหมายภาษีอากรที่ใช้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดเก็บ ต้องกำหนดผู้มีหน้าที่เสียภาษี อัตรา และฐานภาษีให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้เสียภาษีทราบถึงภาระหน้าที่ของตน

(3) **หลักความสะดวก (Convenience)** คือ ระบบภาษีที่ดีต้องอำนวยความสะดวก ทั้งต่อผู้เสียภาษีและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้มีหน้าที่ในการจัดเก็บ โดยในทางทฤษฎีหลักความสะดวกสามารถกระทำได้ผ่านการออกกฎหมายที่ชัดเจนอันเป็นการลดความซับซ้อนในทางปฏิบัติ และการกำหนดแนวทางหรือช่องทางในการชำระภาษีของภาคเอกชนให้ชัดเจน ซึ่งในปัจจุบันการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เสียภาษี รัฐบาลมักกระทำผ่านช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การยื่นแบบภาษีออนไลน์ เพื่อลดภาระในการกรอกแบบพิมพ์รายการในรูปแบบเดิม ๆ และลดเวลาในการยื่นแบบเพื่อชำระรายการให้กับผู้เสียภาษี

(4) **หลักความประหยัด (Economy)** คือ ภาษีอากรที่ดีต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการในการจัดเก็บและเป็นภาระให้กับผู้เสียภาษีน้อยที่สุด ภาครัฐต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อลดต้นทุนในการจัดเก็บ (Tax Administration Costs) ลงให้มากที่สุด เพราะหากค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บมีมากเท่าใด เงินภาษีที่นำไปใช้เพื่อการบริหารประเทศโดยรวมย่อมลดลงด้วยตามส่วนมากเท่านั้น นอกจากนี้ หากพิจารณาจากผู้เสียภาษีแล้ว ค่าใช้จ่ายในการเสียภาษี ย่อมหมายถึงความรวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้ดำเนินการเพื่อชำระภาษีให้ครบถ้วนและถูกต้อง เช่น ค่าเอกสาร ค่าทำบัญชี และค่าตรวจสอบบัญชี ดังนั้น หากระบบภาษีเพิ่มภาระให้กับผู้เสียภาษีมากเกินไป ผลที่ตามมาคือผู้เสียภาษีย่อมหาช่องทางในการหลีกเลี่ยงภาษีในที่สุด

2.2.2 ทฤษฎีภาษีสิ่งแวดล้อม

2.2.2.1 ทฤษฎีของ Pigouvian (Pigouvian Theory)

จากผลงานของ Arthur Cecil Pigou ที่ปรากฏในหนังสือ *The Economics of Welfare* ได้ระบุหลักการในเรื่องผลกระทบภายนอก (Externalities) โดยได้นำเสนอแนวความคิดว่า รัฐบาลมีหน้าที่ในการจัดการผลกระทบภายนอกผ่านการจัดเก็บภาษีและควรสนับสนุนมาตรการการอุดหนุนจากรัฐ ในกรณีที่ทำเป็นเพื่อแก้ปัญหาการล้มเหลวของตลาด (Market Failure) ซึ่งสาเหตุหลักที่ตลาดล้มเหลวนั้นเป็นผลมาจากสินค้าหรือบริการที่อยู่ในตลาดไม่ได้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงในการผลิต เพราะค่ามลพิษที่เกิดจากขั้นตอนการผลิตยังไม่ได้ถูกคำนวณรวมไว้ในราคาของสินค้าหรือบริการที่นำออกสู่ท้องตลาด¹⁸ โดย Pigou ได้อธิบายในรายละเอียดว่า ค่ามลพิษ คือ ผลกระทบภายนอกในเชิงลบ (Negative Externalities) ที่ส่งผลกระทบต่อกระจายสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพในตลาดเสรี และเป็นสาเหตุที่กีดกร่อนการพัฒนาของสังคม (Social Harm) ในการนี้ รัฐบาลจึงมีหน้าที่ในการแทรกแซง (Government Intervention) เพื่อเข้าแก้ไขปัญหาความล้มเหลวของตลาดเพื่อจัดการปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลกระทบภายนอกในเชิงลบ (ซึ่งในกรณีนี้คือค่ามลพิษ) ผ่านระบบภาษี

¹⁸ Arthur Cecil Pigou, *The Economics of Welfare*, 4th ed. (London: Macmillan, 1932).

นอกจากนี้ Pigou ยังได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ภาครัฐมีหน้าที่แทรกแซง เพื่อจัดการผลกระทบในเชิงลบ โดยต้องไม่ห้ามเอกชนดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อมลพิษนั้น ๆ ซึ่งหน้าที่ของภาครัฐที่สำคัญ คือ การหาแนวทางเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ผลิตโดยการเพิ่มส่วนราคา หรือค่าชดเชย (Compensation เช่น ภาษี หรือค่าธรรมเนียมประเภทต่าง ๆ) ในการผลิตที่ก่อให้เกิดผลเสีย ต่อสิ่งแวดล้อมอันจะเป็นการลดผลกระทบในเชิงลบที่จะเกิดขึ้นจากกิจกรรมดังกล่าวนั่นเอง ซึ่งมาตรการ การชดเชยนี้ เป็นการลดช่องว่างระหว่างต้นทุนของเอกชนและต้นทุนทางสังคมให้น้อยลงโดยการนำ ค่ามลพิษมารวมอยู่ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการผลิตหรือบริโภคที่เป็นสาเหตุในการก่อให้เกิดมลพิษ (Source of Pollution)

จากแนวคิดของ Pigou ในช่วงต้นส่งผลให้ในเวลาต่อมา Dwight R. Lee และ Walter S. Misiolek ได้สนับสนุนให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยได้อธิบาย หลักการเรื่องการนำปัจจัยภายนอกมารวมเป็นปัจจัยภายใน (Internalizing Externalities) ในรูปแบบของ ราคาสินค้าและบริการ ซึ่งเป็นที่มาของภาษีสรรพสามิตในปัจจุบันที่มีการจัดเก็บภาษีจากสินค้าและบริการ ในบางรายการที่มีเหตุผลด้านสิ่งแวดล้อมทำให้ต้องรับภาระภาษีในอัตราที่สูงกว่าปกติ

ในเวลาต่อมา องค์กรว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป (European Environmental Agency: EEA) ขอมรับในหลักการการเพิ่มภาระในการจัดเก็บภาษีในบางรายการที่อาจ ส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อม¹⁹ ซึ่งเป็นการสนับสนุนทฤษฎีว่าด้วยภาษีสิ่งแวดล้อมอันมีรากฐานมาจาก Pigouvian Theory เรื่อยมา

2.2.2.2 ทฤษฎีกำไรสองทอด (Double Dividend Theory)

นอกจากทฤษฎีและแนวคิดของ Pigou ที่เสนอแนะการเก็บค่าชดเชยจาก ผลกระทบภายนอกในเชิงลบที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อรักษาตลาด โทตลาด อีกทฤษฎีที่สำคัญในการ สนับสนุนการใช้มาตรการทางภาษีในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ Double Dividend Theory หรือ ทฤษฎีกำไรสองทอด²⁰ ภายใต้หลักการดังกล่าวได้เสนอแนวคิดในการจัดเก็บภาษีจากกิจกรรมที่ทำลาย สิ่งแวดล้อม โดยยอมรับว่า ภาษี คือ เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพชนิดหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของสังคมในเรื่องสิ่งแวดล้อมได้

ในรายละเอียด ทฤษฎีกำไรสองทอดได้อธิบายว่า ในทอดแรก การจัดเก็บ ภาษีจากกิจกรรมที่ทำลายสิ่งแวดล้อมย่อมช่วยให้คุณภาพของสิ่งแวดล้อมดีขึ้น และยังเป็น การช่วยลด การใช้ทรัพยากรอย่างไร้ประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลในเชิงบวกทั้งต่อคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยของประชาชน โดยรวม และในทอดที่สอง การที่รัฐบาลจัดเก็บภาษีจากกิจกรรมที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมย่อมเป็น

¹⁹ European Environmental Agency (EEA), **Environmental taxes, Implementation and Environmental effectiveness**, Environmental Issue Series No.1, (Luxemburg, 1996)

²⁰ นักเศรษฐศาสตร์ที่สนับสนุนทฤษฎี Double Dividend Theory เช่น Angar Sandmo, David Pearce และ Wallace Oates เป็นต้น โปรดดู David Pearce, **The role of carbon taxes in adjusting to global warming**, (1991), p 93.

การสร้างรายได้ที่อาจนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ (Earmarked Tax) ซึ่งแม้ว่าเป้าหมายหลักในการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างรายได้ให้กับภาครัฐ แต่เป็นการปรับโครงสร้างภาษีให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ การใช้มาตรการทางภาษีเพื่อสิ่งแวดล้อมอาจทำได้โดยการให้สิทธิประโยชน์ เช่น การลดภาษีให้กับกิจกรรมที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือ การให้หักค่าเสื่อมแบบอัตราเร่ง (Accelerated Depreciation) ซึ่งในกรณีเหล่านี้รัฐบาลอาจไม่สามารถจัดเก็บรายได้เท่าที่ควรสำหรับกิจกรรมนั้น ๆ แต่ส่วนต่างจากการลดหย่อนภาษีในรายการดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ประกอบกับหากพิจารณาในแง่ของกลไกตลาด ภาษีสิ่งแวดล้อมยังช่วยลดการบิดเบือนจากระบบการผลิต²¹ เนื่องจากการส่งเสริมให้นำค่าที่เกิดจากผลเสียทางสิ่งแวดล้อมรวมไว้กับต้นทุนในการผลิตของหน่วยธุรกิจ

ดังนั้น หากเปรียบเทียบแนวคิดจากทฤษฎีของ Pigou และทฤษฎี Double Dividend พบว่า ทั้งสองหลักการสนับสนุนแนวคิดในการคำนวณค่ามลพิษที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้รวมอยู่ในราคาของสินค้าหรือบริการเพื่อสะท้อนต้นทุนที่แท้จริง หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ทั้งสองทฤษฎีสนับสนุนการนำภาษีมาใช้เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.2.2.3 หลักผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย (Polluter Pays

Principle : PPP)

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมยึดหลักการกำกับและควบคุมเป็นหลัก (Command and Control) เช่น การกำหนดค่ามาตรฐานมลพิษจากแหล่งกำเนิด และกำหนดวิธีการให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดต้องปฏิบัติตามเพื่อบำบัดมลพิษ แต่การกำหนดเช่นนี้ทำให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษสามารถปล่อยมลพิษได้มากตามต้องการ トラバิดที่ปริมาณการปล่อยมลพิษเป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ผู้ผลิตจึงขาดแรงจูงใจที่จะปรับปรุงกระบวนการผลิตและใช้เทคโนโลยีที่สะอาด

นอกจากนี้ หลัก PPP ยังมีแนวคิดพื้นฐานที่ว่า “มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิอย่างสมบูรณ์ที่จะได้อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี” ร่วมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ที่ต้องการให้คนในสังคมปรับเปลี่ยนวิถีคิด วิถีการดำรงชีวิต และวิธีการผลิตเพื่อนำไปสู่การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมหรือทำลายน้อยที่สุด อันจะทำให้กระบวนการบริโภคและกระบวนการผลิตสามารถดำรงอยู่และเอื้อประโยชน์ให้ทั้งประชาชนในรุ่นนี้และประชาชนรุ่นต่อ ๆ ไป

²¹ Dwight R. Lee and Walter S. Misiolek, **Substitute pollution taxation for general taxation: some implication for efficiency in pollution tax**, 13 Journal of Environmental and Management (J.ENVTL Econ & Mgmt), (1986), p 101.

ต่อมาจึงมีแนวความคิดที่นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์หรือเครื่องมือทางการตลาด (Market-Based Instruments) มาใช้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้สินค้าและบริการสะท้อนต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมตามหลัก PPP ซึ่งมาจากความเชื่อที่ว่า ปัจจุบันผู้ประกอบการผลิตสินค้าหรือให้บริการได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือสินค้าสาธารณะ (Public Goods) โดยไม่ได้จ่ายค่าตอบแทนทำให้สินค้านั้นถูกกว่าที่เป็นจริงและผลจากการที่ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทน ทำให้ไม่มีการรักษาคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งแต่จะตัดดวงผลประโยชน์ตามความสามารถของคนซึ่งนอกจากเป็นการใช้ทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสมตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ กล่าวคือ ไม่สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแล้ว ยังเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดอีกด้วย ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีแต่ประการใดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริโภคทรัพยากรธรรมชาติในลักษณะของการบำบัดมลพิษโดยถือเสมือนหนึ่งว่า ธรรมชาติเป็นเครื่องบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่ที่มีค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดเป็นการประหยัดมากที่สุดที่ปล่อยให้ธรรมชาติบำบัดของเสียเกินขีดจำกัดของธรรมชาติ และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมโดยรวมแล้ว ผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการบำบัดของเสียก็คือสังคมนั่นเอง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้ปล่อยของเสียดังกล่าวเป็นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายของตน โดยการกำหนดค่าธรรมเนียมที่ผู้ก่อให้เกิดมลพิษ (ผู้ปล่อยของเสีย) ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการบำบัดมลพิษหรือเพื่อการอื่น ๆ²²

หลัก PPP นี้ มีความเป็นมาตั้งแต่ช่วง ค.ศ. 1970 ในการประชุมของสมาชิกองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ซึ่งมีสมาชิกส่วนใหญ่อยู่ในยุโรป โดยที่ประชุมได้ชี้แนะให้ประเทศสมาชิกใช้หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ ผู้ก่อมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมจะต้องรับผิดชอบจ่ายค่าเสียหายที่ครอบคลุมถึงภาระค่าใช้จ่ายในการป้องกันและควบคุมมลพิษสิ่งแวดล้อมตลอดจนทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมด้วย²³ โดยนำต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมหรือการให้มูลค่าราคาต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมผนวกเข้าไปเป็นต้นทุนของการผลิตสินค้าและบริการ (หลักการ PPP สามารถแปรเป็นหลักการที่ผู้ใช้เป็นผู้จ่าย หรือ User Pays Principle (UPP)) มีฐานคิดอย่างเดียวกันกับหลักการ PPP ได้) ทำให้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง²⁴

สำหรับความหมายของหลัก PPP มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ เช่น “การที่ผู้ก่อมลพิษจะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายในการป้องกันและควบคุมมลพิษ ซึ่งเกิดจากการจัดสรรค่าใช้จ่ายตามอัตราส่วนของการใช้ทรัพยากรซึ่งจัดและหลีกเลี่ยงจากการทำลายการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน

²² มงคล วุฒิชนาทกุล, การใช้หลักการผู้สร้างปัญหามลพิษเป็นผู้รับภาระในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำจากภาคอุตสาหกรรม (นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 115. อ้างถึงใน ประพจน์ คล้ายสุบรรณ, “แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในคดีสิ่งแวดล้อม,” วารสารวิชาการศาลปกครอง 7, 2 (2550): 29.

²³ The Organization for Economic Co-Operation and Development (OECD), 1989, p. 27. อ้างถึงใน สุนีย์ มัลลิกะ มาลัย, การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม (กรุงเทพฯ: นิติธรรม, 2539), หน้า 104.

²⁴ มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และกอบกุล ราชะนาคร, เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม, ชุดความรู้นโยบายสาธารณะ, (เชียงใหม่: สือคอินดิไซน์เวิร์ค, 2552), หน้า 9.

โดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะกำหนดโดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นหลักประกันว่าสิ่งแวดล้อมอยู่ในสถานภาพที่ยอมรับได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจะกระทบถึงราคาสินค้าและบริการซึ่งก่อให้เกิดมลพิษในการผลิต และ/หรือการบริโภคและวิธีการเหล่านี้จะไม่ได้รับการสนับสนุน เพราะจะทำให้เกิดการส่งผลร้ายต่อการค้าระหว่างประเทศและการลงทุน”²⁵

“ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับมลพิษสิ่งแวดล้อม (ค่าใช้จ่ายทางตรง) ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการหลีกเลี่ยง (Avoiding) ค่าจำกัด (Eliminating) และค่าปรับ (Compensating) แม้ว่ามลพิษนั้นจะยังไม่เกิดจากผู้ก่อมลพิษ (ค่าใช้จ่ายทางอ้อม) โดยรวมถึงค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน อนาคต และกำไรที่สูญเสียไป และแม้จะไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ก็ตาม”²⁶

จากความหมายข้างต้นจะเห็นได้ว่ามาจากแนวความคิดเริ่มต้นของ OECD ทั้งสิ้น โดยได้กำหนดให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อป้องกันและปรับปรุงคุณภาพของสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสถานะที่สมดุล ซึ่งรัฐจะเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพของสิ่งแวดล้อม และในขณะเดียวกันก็จะเป็นผู้กำหนดอัตราส่วนแห่งค่าใช้จ่ายในการกำหนดค่าใช้จ่าย ซึ่งคำว่า “ผู้ก่อมลพิษ” นั้น ครอบคลุมไปถึงการก่อมลพิษทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การให้บริการ รวมถึงการบริโภคที่เกิดขึ้นซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อม แต่อย่างไรก็ดี หลัก PPP นี้ ถือว่า ผู้ใดก่อให้เกิดมลพิษผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย เหตุที่กำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดมลพิษต้องรับผิดชอบเนื่องจากเป็นผู้ที่สามารถแก้ไขเยียวยาได้ดีที่สุด เพราะผู้ก่อให้เกิดมลพิษมีความรู้และความเข้าใจในขั้นตอนต่าง ๆ ของการประกอบการ อีกทั้ง เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนทุกคนร่วมกันรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมเอาไว้ เพื่อเป็นสมบัติของประชาชนในรุ่นต่อไป ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

ตามหลัก PPP ผู้ก่อมลพิษจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าเสียหาย ซึ่งตามหลักสากล แบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

- 1) สำหรับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้เรียกร้องให้ผู้ก่อมลพิษชดเชย และ
- 2) สำหรับการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมที่เสียไป

นอกจากนี้ หลัก PPP ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายไทย เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ดังนี้

- 1) ให้ผู้ก่อให้เกิดมลพิษรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายต่อ

- 1.1) ผู้เสียหาย สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น (มาตรา 96 วรรคหนึ่ง)

- 1.2) รัฐ สำหรับค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่รัฐต้องรับภาระจ่ายจริงในการขจัด

มลพิษที่เกิดขึ้น (มาตรา 96 วรรคสอง)

²⁵ The Organization for Economic Co-Operation and Development (OECD), 1975, pp. 12-13. อ้างถึงในมงคล วุฒินากุล, การใช้หลักการผู้สร้างปัญหามลพิษเป็นผู้รับภาระในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำจากภาคอุตสาหกรรม (นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 116.

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117.

2) ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและบำบัดมลพิษให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด (มาตรา 68 และมาตรา 70)

3) ในกรณีที่มีระบบบำบัดมลพิษรวม คือ ค่าบริการที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจะต้องเสีย (มาตรา 71 และมาตรา 72)

4) ในกรณีที่มีระบบบำบัดมลพิษของตนเองแล้วไม่ทำการบำบัดมลพิษตามที่กฎหมายกำหนดมีหน้าที่ตามกฎหมายต้องเสียค่าปรับในอัตราที่กำหนดไว้ในมาตรา 91 ส่วนผู้ใช้บริการระบบบำบัดมลพิษรวม หากไม่ยอมชำระค่าบริการหรือฝ่าฝืนไม่จัดส่งของเสียไปบำบัดตามที่กฎหมายกำหนด ก็มีความรับผิดชอบตามกฎหมายที่จะต้องเสียค่าปรับตามมาตรา 90 หรือมีโทษทางอาญาตามมาตรา 104 แล้วแต่กรณี

2.2.2.4 มาตรการจูงใจทางภาษี

แม้รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรจะเป็นเครื่องมือทางการคลังที่สำคัญในการหารายได้ของรัฐบาลเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ แต่ในอีกบริบทหนึ่ง “มาตรการจูงใจทางภาษี” (Tax Incentive) ยังถูกนำมาใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเชิงนโยบายของรัฐบาลได้อีกทางหนึ่งด้วย กล่าวคือ มาตรการจูงใจทางภาษี ถือเป็น การดำเนินนโยบายภาษีในรูปแบบที่ตรงกันข้ามกับการจัดเก็บภาษีในรูปแบบปกติอันนำมาซึ่งรายได้ หรือบางตำราได้กล่าวว่า การใช้มาตรการจูงใจทางภาษีเป็นการดำเนินนโยบายการคลังด้านรายจ่าย (Tax Expenditure) ประเภทหนึ่ง²⁷ ซึ่งเป็นผลให้รายได้ของรัฐบาลลดลงเพื่อแลกกับการบรรลุวัตถุประสงค์บางประการตามนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น การปรับใช้มาตรการทางภาษี จึงมีลักษณะไม่ใช่เป็นการนำเงินออกจากคลังโดยตรง (Direct Spending) แต่เป็นการดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อลดภาระทางภาษีในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยมักปรากฏอยู่ในลักษณะของการลดอัตราภาษี การลดหย่อนภาษี การยกเว้นการจัดเก็บภาษีไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวรให้กับกลุ่มบุคคลหรือกลุ่มนิติบุคคลบางประเภทตามเป้าหมายของนโยบาย

ดังนั้น มาตรการจูงใจทางภาษี จึงมีลักษณะที่อยู่นอกเหนือหลักความยุติธรรม (Equity) ในการจัดเก็บภาษีที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ซึ่งการจัดเก็บภาษีตามหลักความยุติธรรมของ Adam Smith นั้น ต้องพิจารณาตามหลักความเป็นธรรมอันสมบูรณ์ (Principle of Absolute Equity) และหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Principle of Relation Equity)²⁸ โดยภาษีต้องจัดเก็บจากประชาชนในจำนวนที่เท่ากันและตามผลประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีได้รับการบริการของรัฐ หรือตามกำลังความสามารถของผู้เสียภาษีภายใต้กรอบแนวคิดของความเท่าเทียมกันของผู้เสียภาษี แต่ในทางกลับกัน กรณีการปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษีนั้น รัฐบาลมักกำหนดให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางภาษีแก่ประชาชนหรือกลุ่มธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์อันเป็นการเฉพาะเจาะจง

²⁷ ฉัตรระวี ปริสุทธิญาณ, การประเมินมาตรการจูงใจทางภาษีอากร (Tax Expenditures), ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองสถาบันพระปกเกล้า

²⁸ เรื่องเดียวกัน

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษีอาจก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกับผู้เสียภาษีและส่งผลกระทบต่อสถานะทางการคลังของภาครัฐ แต่การศึกษาในเบื้องต้นพบว่าประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยได้ปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษีอย่างแพร่หลาย เช่น ประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2544 – ปี 2547 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติมาตรการจูงใจทางภาษีจำนวนประมาณ 25 มาตรการต่อปี²⁹ ทั้งนี้ เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่งของประเทศในการปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษี คือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาของเศรษฐกิจและส่งเสริมการลงทุน โดยเฉพาะหากเป็นการลงทุนระหว่างประเทศ บริษัทข้ามชาติมีแนวโน้มที่จะเลือกลงทุนในประเทศที่ให้ผลประโยชน์ในทางภาษีที่สูงที่สุด³⁰ ซึ่งแม้ประโยชน์ที่เกิดจากการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี อาจส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้ก็ตาม แต่มูลค่าอันเกิดจากประสิทธิภาพของนโยบายจูงใจทางภาษีที่ดีจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ไม่ว่าในทางเศรษฐกิจหรือสังคม) ในระยะยาว ดังนั้น เพื่อให้การปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษีมีประสิทธิภาพ Gordon J. Lenjosek จึงได้นำเสนอหลักการในการวิเคราะห์ความสมเหตุสมผลในการปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษี³¹ กล่าวคือ

(1) การประเมินความสอดคล้องกับสถานการณ์ (Relevance) คือ การพิจารณาสภาพการณ์และข้อเท็จจริงของเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ว่ามาตรการจูงใจทางภาษีดังกล่าวมีความสมเหตุสมผลหรือไม่ โดยอาจพิจารณาเปรียบเทียบกับเอกสารในการจัดทำนโยบายหรือเอกสารประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการด้านภาษีที่เกี่ยวข้องเพื่อประเมินพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของประชาชนหรือภาครัฐกิจตามเป้าหมาย

(2) การประเมินความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ การพิจารณาว่ามาตรการจูงใจทางภาษีสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายที่ตั้งไว้หรือไม่ ทั้งนี้ ให้พิจารณาจากสามประเด็นหลัก อันได้แก่ผู้ได้รับผลประโยชน์จากมาตรการเป็นกลุ่มเป้าหมายตามที่กำหนดหรือไม่ (Target Population) พฤติกรรมทางเศรษฐกิจหรือพฤติกรรมอื่นใดที่ผู้กำหนดนโยบายประสงค์ให้กลุ่มเป้าหมายมีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นการตอบสนองแนวนโยบาย เป็นไปในทิศทางใด (Changes in

²⁹ วีระศักดิ์ เครือเทพ, ความเสี่ยงทางการคลัง ความเสี่ยงของรัฐ บทวิเคราะห์การบริหารงานภาครัฐ พ.ศ. 2544-2547, บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 5 ประจำปี พ.ศ. 2547 ณ ศูนย์การประชุมและนิทรรศการไบเทค บางนา กรุงเทพมหานคร.

³⁰ Brixi, Hana P., Christian M.A. Valenduc, and Zhicheng Li Swift, eds. **Tax Expenditures – Shedding Light on Government Spending through the Tax System Lessons from Developed and Transition Economies.** Washington D.C. : The World Bank, 2004.

³¹ Gordon J. Lenjosek. **A Canadian tax incentive for equity investments in mining and energy companies.** Volume 1998, Issue 79 Autumn (Fall) 1998, Pages 117–134

Economic Behavior) และการประเมินความเสี่ยงทางการคลัง โดยศึกษาในเชิงเปรียบเทียบการสูญเสียรายได้จากการใช้มาตรการจูงใจในทางภาษีเพื่อเสริมสร้างวินัยทางการคลังในระยะยาว

(3) การประเมินความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การประเมินความคุ้มค่าในการจัดทำนโยบายมาตรการจูงใจในทางภาษี โดยพิจารณาจากการดำเนินการด้านบริหารการจัดเก็บของหน่วยงานภาครัฐ และค่าใช้จ่ายของบุคลากรและองค์กรที่เกี่ยวข้องว่ามีความคุ้มค่าจากการสูญเสียรายได้ของรัฐอันสืบเนื่องมาจากการปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษีหรือไม่ (Cost-Effectiveness)

2.3 สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ

ประสบการณ์ของประเทศไทยที่เคยประสบและได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในด้านการจัดการมลภาวะด้านน้ำ มลภาวะทางอากาศ และปัญหาขยะมูลฝอย ประเทศญี่ปุ่นและประเทศเกาหลีเป็นตัวอย่างของประเทศไทยที่มีการจัดการเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณามาตรการที่เหมาะสมและมีทางเป็นไปได้สำหรับการจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังศึกษาข้อมูลปัญหาและอุปสรรคที่ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีประสบและแนวทางแก้ไขที่ทั้งสองประเทศใช้ ทั้งนี้ทั้งสองประเทศนับว่าเป็นต้นแบบที่ดีในการนำมาศึกษาเนื่องจากมีจุดเริ่มต้นในการพัฒนาประเทศที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ต่างมุ่งเน้นในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ จนในปัจจุบันกล่าวได้ว่าทั้งสองประเทศอยู่ในกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่ความเจริญทางอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดความเจริญกับประเทศ และนอกจากสองประเทศข้างต้นแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐบาลแห่งสหภาพยุโรป และประเทศบรูไนดารุสซาลามก็เป็นอีกประเทศที่มีการดำเนินการที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งหากประเทศไทยได้ตระหนักถึงปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจนำแนวทางการจัดการปัญหาของประเทศดังกล่าว มาปรับใช้กับการวางแนวทางการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยต่อไป

2.3.1 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่น³² ประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศตลอดระยะเวลาหลายสิบปี ในระดับโลกถือว่าประเทศญี่ปุ่นได้เจริญเติบโตเป็นประเทศที่มีความเฟื่องฟูเป็นอย่างมาก แต่อีกด้านหนึ่ง ทั้งระบบและรูปแบบการดำรงชีวิตที่มีการใช้แล้วทิ้ง หรือมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจขนาดใหญ่ของประชากร ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากมาย อาทิ ปัญหาโลกร้อน ชั้นบรรยากาศถูกทำลาย มลพิษทางทะเล เขตป่าฝนแถบร้อนชื้นลดลง เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาเหล่านี้ ในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างเช่น ญี่ปุ่นและประเทศที่กำลังพัฒนา ปัญหาเกี่ยวกับขยะได้ทวีความรุนแรงขึ้น

³² http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/admin_souvaneer/ewt_dl_link.php?nid=338

ปัญหาขยะในปัจจุบันเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น การเพิ่มขึ้นของ ผลิตภัณฑ์และภาชนะที่ใช้แล้วทิ้งประเภทต่าง ๆ หีบห่อผลิตภัณฑ์ที่มีสีฉูดฉาด มากเกินไป สิ้นค้าไฮเทคตั้งแต่ของเล่นจนถึงเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน ขยะมีพิษ เช่น ขยะทางการแพทย์ ขยะทั่วไปที่มี ปริมาณมากและหลายประเภทเกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหลาย ขยะจากอุตสาหกรรม อีกทั้ง การประกอบการธุรกิจรีไซเคิลก็ไม่ประสบผลสำเร็จเนื่องจากราคาที่ดินและค่าแรงสูงขึ้น สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นผลพวง เกี่ยวข้องกันจนไม่สามารถแก้ไขปัญหาขยะได้โดยง่าย

กฎหมายของญี่ปุ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีหลายฉบับ เริ่มจาก แนวคิดพื้นฐานด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้มนุษย์ได้รับประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาที่สำคัญของเศรษฐกิจญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 21 คือ ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รัฐบาลจึงจำเป็นต้องเน้นนโยบายด้านการนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ นอกจากนี้กฎหมายเหล่านี้ยังมีลักษณะ เป็นกฎหมายพื้นฐานที่บัญญัติเนื้อหาสาระในลักษณะกว้างๆ เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในการตรากฎหมาย สิ่งแวดล้อมเฉพาะ เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมในแต่ละด้านมักจะมีลักษณะ สภาพปัญหา และวิธีการ จัดการแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะเพื่อความถูกต้องในการจัดการ

การที่ประเทศญี่ปุ่นสามารถพัฒนาภาคอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการรักษา สภาพแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามคุณสมบัติของประเทศที่พัฒนาแล้ว และ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญของประเทศมาตรา 25 ที่บัญญัติว่า “ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับสิทธิมาตรฐาน ขั้นต่ำในความปลอดภัยและการดำรงชีวิต” นั้นเกิดขึ้นเนื่องจากนโยบายของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัยต่าง ให้ ความสำคัญต่อการควบคุมมลพิษ ความแน่นแฟ้นและแข็งขันของประชาชนในการต่อสู้เรียกร้องให้รัฐบาล ดำเนินการ ฟื้นฟูและเยียวยาสิ่งแวดล้อมที่เสียหายไปให้กลับคืนสู่สภาพเดิม นำมาซึ่งกฎหมายควบคุม มลพิษในด้านต่าง ๆ มากมายหลายฉบับ ได้แก่ กฎหมายควบคุมมลพิษทางอากาศ กฎหมายควบคุมมลพิษ ทางน้ำ และกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอย เป็นต้น โดยเฉพาะกฎหมายการจัดการขยะมูลฝอยนั้นถือได้ว่า เป็นกฎหมายสำคัญที่หลายประเทศให้การยอมรับว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้นำในเรื่องนี้ มีการจัดการที่ดี สามารถใช้เป็นประเทศต้นแบบได้ ซึ่งระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมดังกล่าวคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งระบบ การผลิตการจัดส่ง การจำหน่ายและการจัดการซากเหลือทิ้งโดยจะต้องทำการตรวจหาผลกระทบด้าน สิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริงกับกระบวนการผลิตที่ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึงนอกจากคุณภาพของสินค้าแล้ว และจะต้องสามารถเชื่อมโยงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเหล่านั้นเทียบกับมูลค่าเป็นจำนวนเงินที่เรียกว่า “บัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม” ที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล คำนวณและทำรายงานทั้งทางด้านเศรษฐศาสตร์ สังคม และระบบนิเวศ เข้าร่วมพิจารณาในการคิดต้นทุนของสินค้าและบริการทั้งกระบวนการ

นอกจากผู้ประกอบการที่ต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมแล้ว ผู้บริโภคก็มีส่วนสำคัญ ในการรักษาสภาพแวดล้อมด้วยเช่นกัน ซึ่งประเด็นนี้เป็นประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้มาตรการ ที่ใช้ในการรักษาสภาพแวดล้อมของประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จและยั่งยืน นั่นคือรัฐบาลญี่ปุ่นได้ใช้ ระบบการให้การศึกษาเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชนทุกคน โดยการบรรจุ เรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึง

ระดับอุดมศึกษา ทำให้ประชาชนญี่ปุ่นซึมซับแนวคิดด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมที่ละน้อยซึ่งเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ ทำให้มาตรการต่าง ๆ ที่รัฐบาลประกาศใช้บรรลุผลสัมฤทธิ์ นำมาซึ่งการแก้ปัญหาที่ทำให้ผลลัพธ์ที่ยั่งยืนต่อไป

2.3.2 ประเทศเกาหลี

ประเทศเกาหลีเป็นประเทศที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สำคัญประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชีย การที่ประเทศเกาหลีมีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมอย่างมากในช่วงกว่า 50 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับมีเมืองใหญ่ ๆ เกิดขึ้นหลายเมืองรวมทั้งที่มีประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้ประเทศเกาหลีประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการของเสีย การรักษาแหล่งน้ำ การควบคุมมลพิษทางอากาศ ด้วยสภาพปัญหาที่กล่าว ทำให้รัฐบาลเกาหลีมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดเป็นนโยบายว่าจะมีการพัฒนาและดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายสิ่งแวดล้อมหลายประการ โดยได้มีการณรงค์ให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาความสมดุลของการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ ประกอบกับได้มีกฎหมายและการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ มากดูแล อาทิเช่น ระบบการจัดเก็บค่าปล่อยของเสียการบังคับให้จ่ายภาษีตามปริมาณของเสียที่ปล่อยออกมา และขยายขอบเขตการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้มีผลบังคับใช้ทั้งกับโครงการที่ดำเนินการโดยภาครัฐและภาคเอกชนด้วย นอกจากนี้ ยังรวมถึงมาตรการการแก้ไขกฎหมายที่มีจุดมุ่งหมายที่จะเข้มงวดกับธุรกิจที่ก่อให้เกิดมลพิษโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีปัญหามลพิษสูง

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่แตกต่างกันจากประเทศญี่ปุ่นในเรื่องการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมคือ แม้ว่าประเทศเกาหลีจะมีกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมมาบังคับใช้ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่เริ่มต้น แต่ประเทศเกาฬียังคงมองว่านโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจต้องมาก่อน ทำให้ตลอดระยะเวลาเกือบ 40 ปีในการพัฒนาประเทศช่วงนั้น ประเทศเกาหลีไม่ประสบความสำเร็จในการบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสาเหตุหลักคือประเทศยังคงดำเนินนโยบายที่ต้องการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลักแล้ว รัฐบาลยังเผชิญกับปัญหาที่เกิดจากอิทธิพลที่เพิ่มมากขึ้นของภาคธุรกิจ ทำให้มีอำนาจต่อรองผ่านทางผู้จัดทำนโยบายของรัฐบาล และการที่ผู้นำทางการเมืองขาดวิสัยทัศน์ แต่ท้ายที่สุดประเทศเกาหลีก็สามารถก้าวข้ามช่วงเวลาอันเลวร้ายนั้นมาได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ เป็นผลพวงมาจากการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาชนที่เข้ามาทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องชอบธรรมของรัฐบาล ซึ่งเป็นที่ทราบดีว่าการทำหน้าที่ขององค์กรภาคประชาชนเหล่านี้จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ รัฐบาลจำเป็นต้องมีการปรับแก้ไขกฎหมายและโครงสร้างของสถาบันเพื่อมอบอำนาจให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรให้เข้ามามีบทบาทอย่างแท้จริง

2.3.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา³³ ในฐานะผู้เล่นสำคัญของโลก ทั้งในแง่ของการเป็น

³³ โครงการศึกษาเครื่องมือและกลไกทางด้านเศรษฐกิจศาสตร์และกฎหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาและลดปัญหาโลกร้อนและข้อเสนอสำหรับประเทศไทย โดย รศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติและคณะ สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สิงหาคม 2553

ผู้ผลิตปล่อยก๊าซเรือนกระจกขนาดใหญ่ และผู้มีอิทธิพลในกระบวนการเจรจาระดับพหุภาคี ประกอบด้วย ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นผู้ผลิตพลังงานใหญ่ที่สุดและบริโภคมากที่สุดในที่สุด จึงเป็นผู้นำเข้าพลังงานสุทธิ ตัวเลขโครงสร้างด้านพลังงาน (ค.ศ. 2000) 38.8% ของพลังงานที่บริโภคในสหรัฐมาจากน้ำมัน (ผลิตน้ำมันได้เอง 12.36%) และ 22.8% ของพลังงานที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกามาจากถ่านหิน (ผลิตถ่านหินได้เอง 22.6%) สำหรับการผลิตไฟฟ้าในประเทศสหรัฐ (ค.ศ. 1998) มาจากถ่านหิน 52.3% มาจากน้ำมัน 3.8% ก๊าซธรรมชาติ 14.6% นิวเคลียร์ 18.6% พลังน้ำ 8.4% และอื่น ๆ 2.2% ถ่านหินปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มากกว่าน้ำมัน น้ำมันปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์มากกว่าก๊าซธรรมชาติ การผลิตถ่านหินของประเทศสหรัฐอเมริกาปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ปีละ 2.3 พันล้านตันขึ้นสู่ชั้นบรรยากาศ ซึ่งมากกว่าปริมาณที่ปล่อยจากรถยนต์สองเท่า โดยประเทศสหรัฐอเมริกามีแหล่งที่มีถ่านหินมากที่สุดในโลก การผลิตน้ำมันมากกว่า 80% กระจุกตัวอยู่ใน 4 มลรัฐ ได้แก่ Texas 24%, Alaska 22%, Louisiana 20% และ California 19% ในปี 2000 มีการผลิตถ่านหินอยู่ใน 26 มลรัฐ โดย 13 มลรัฐเป็นแหล่งสำคัญการผลิตถ่านหินมีปริมาณการผลิตมากกว่า 25 ล้านตันต่อปี และอีก 13 มลรัฐมีการผลิตน้อยกว่า 25 ล้านตันต่อปี

จะเห็นได้ว่า โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของประเทศสหรัฐอเมริกาต้องพึ่งพาการใช้ถ่านหินซึ่งเป็นสาขาการผลิตที่ใช้แรงงานจำนวนมาก และมีการกระจายตัวในทางภูมิศาสตร์ค่อนข้างกว้างขวาง และเหตุผลประการหนึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยหลายมลรัฐ ทำให้การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมรัฐบาลกลางยังไม่สามารถพัฒนาและผลักดันนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ แต่ก็เปิดโอกาสให้ระดับมลรัฐและท้องถิ่นเดินหน้าและสร้างนวัตกรรม เช่น เกษตรกรผลักดันให้ลดก๊าซเพื่อมีความต้องการเอทานอล การผลิตไฟฟ้าจากชีวมวลหรือมีเทนหรือการกักเก็บคาร์บอนในดินมากขึ้น ทำให้เกษตรกรได้ประโยชน์ งานศึกษาเกี่ยวกับการเมืองเรื่องโลกร้อนในระดับมลรัฐ ย้ำให้เห็นบทบาทของผู้นำการรัฐและเจ้าหน้าที่ในฐานะเป็น “ผู้กำหนดนโยบาย” ซึ่งเป็นแกนหลักของการเปลี่ยนแปลง การกำหนดนโยบายในระดับมลรัฐมีความซับซ้อนและเป็นทางการน้อยกว่า เปิดโอกาสมากขึ้นให้แก่ผู้กำหนดนโยบาย ยกตัวอย่างการจัดการระดับมลรัฐ 2 ใน 3 ของมลรัฐทั้งหมดได้จัดทำมาตรฐานด้านพลังงานสำหรับที่พักอาศัย การพาณิชย์ อาคารสาธารณะ และมีมากกว่า 44 มลรัฐ ได้กำหนดกลไก Green Pricing สำหรับการผลิตไฟฟ้า ประกอบกับยังสร้างองค์ความรู้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อีกทั้ง ได้มีการออกกฎหมาย American Clean Energy and Security Act : ACES หรือ Markey-Waxman Draft Legislation โดยกฎหมายฉบับนี้มีเป้าหมายสำคัญเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและปรับโครงสร้างพลังงานของประเทศไปสู่การใช้พลังงานที่สะอาดมากขึ้น แนวคิดเรื่องหลักถูกนำมาใช้เป็นแนวคิดพื้นฐานของกฎหมายฉบับดังกล่าว คือ แนวคิดเรื่องการใช้ระบบซื้อขาย (Cap & Trade) กล่าวคือ รัฐบาลจะกำหนดเป้าหมายรวมเกี่ยวกับปริมาณก๊าซเรือนกระจกของประเทศจากนั้นก็จะจัดสรรโควตาของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Allowance) ให้กับสาขาการผลิตต่าง ๆ และสำหรับผู้ที่มีต้นทุนในการลดสูงหรือไม่สามารถลด ก็สามารถซื้อโควตาที่เหลือจากผู้อื่น หรือชดเชยโดยวิธีการซื้อเครดิตจากแหล่งอื่น (Offset) ทั้งในประเทศและจากโครงการลดการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ใน

ต่างประเทศ (International Off-set Credit : IOC) ได้ โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ มุ่งสร้างงานที่เกี่ยวกับพลังงานสะอาด ลดการพึ่งพาพลังงาน ลดภาวะโลกร้อน และปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่เศรษฐกิจที่ใช้พลังงานสะอาด

2.3.4 รัฐบาลแห่งสหภาพยุโรป (European Union: EU)

รัฐบาลแห่งสหภาพยุโรป³⁴ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยได้มีการบัญญัติกฎระเบียบที่เข้มงวดเพิ่มเติมหลายฉบับเกี่ยวกับมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของสินค้าที่นำเข้ามาจำหน่ายใน EU ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากรายงานการศึกษาขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-Operation and Development : OECD) ที่ระบุว่าในช่วงปี ค.ศ. 1990 –1995 ปริมาณเศษเหลือทิ้งของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในสหภาพยุโรปเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี โดย OECD ยังได้คาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นอีกถึงร้อยละ 45 ในช่วงปี ค.ศ. 1995 –2020 นอกจากนี้ ร้อยละ 67 ของเศษเหลือทิ้งดังกล่าวถูกนำไปเผาหรือฝังกลบซึ่งก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซมีเทนในปริมาณสูงและยังก่อให้เกิดการปนเปื้อนของสารเคมีอันตรายในแหล่งน้ำและดินในบริเวณใกล้เคียง

รัฐบาลแห่งสหภาพยุโรปได้ออกนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่า 30 ปี แล้ว โดยมุ่งเน้นการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านกายภาพ เช่น น้ำ ดิน อากาศ ในด้านที่เป็นนโยบาย เช่น การคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ การรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมในอุตสาหกรรมการผลิตอย่างยั่งยืน เป็นต้น และมีแผนปฏิบัติการเป็นกลไกดำเนินนโยบาย โดยแผนปฏิบัติการในปัจจุบัน คือ Environmental Action Program VI โดยได้กำหนดหัวข้อสำคัญที่จะให้ความสำคัญในลำดับต้น ดังต่อไปนี้

1) การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ (Climate Change) เนื่องจากปัญหาการ

เปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศกำลังเป็นปัญหาสำคัญของมวลมนุษยชาติ เป้าหมายสำคัญของสหภาพยุโรปในการรับมือเรื่องดังกล่าว ตามที่ประเทศสมาชิกตกลงกันในที่ประชุมสุดยอดเดือนมีนาคมปี 2550 คือ การลดระดับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลงกว่าระดับในปี 2533 ร้อยละ 20 ภายในปี 2555 ด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น การออกโครงการซื้อ-ขายสิทธิการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (European Union Greenhouse Gas Emission Trading Scheme หรือ EU ETS) ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคอุตสาหกรรมหนัก ด้วยการกำหนดปริมาณก๊าซที่แต่ละจุดจะสามารถปล่อยได้ (Allowance) ปัจจุบัน

2) ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ (Nature and Biodiversity) เป้าหมาย

ของหัวข้อนี้ คือ การรักษารธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในยุโรป หรือชีวพันธุ์ (Species) ต่าง ๆ ที่ยังมีอยู่ในยุโรป พร้อมกับหาทางไม่ให้ชีวพันธุ์ใหม่ ๆ จากภูมิภาคอื่นเข้ามารุกราน โดยมีแผนยุทธศาสตร์ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Strategy) ระบุให้กฎระเบียบและนโยบายต่าง ๆ คำนึงถึงผลกระทบด้านความหลากหลายทางชีวภาพในยุโรป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม

³⁴ <http://news.thaieurope.net/content/view/1959/222/>

ประมง ป่าไม้ การท่องเที่ยว การค้า การพัฒนา การสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการขุดเจาะ เช่น เหมืองแร่

3) สิ่งแวดล้อม สุขภาพ และคุณภาพชีวิต (Environment and Health and Quality of Life) เป็นหัวข้อที่มุ่งการปกป้องสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ด้วยการหาทางจำกัดสารพิษและป้องกันการก่อมลภาวะต่าง ๆ โดยได้ออกมาตรการในเชิงป้องกันออกมา ระเบียบที่สำคัญ ได้แก่ ระเบียบ Restriction of Hazardous Substances Directive (RoHS)³⁵ และ Registration, Evaluation, Restriction and Authorization of Chemicals (REACH)³⁶

4) ทรัพยากรธรรมชาติและของเสีย (Natural Resources and Waste) เป้าหมายสุดท้ายของนโยบายสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปคือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและของเสีย โดยมีการออกกฎ ระเบียบที่สำคัญ คือ ระเบียบ Waste from Electrical and Electronic Equipment (WEEE) เป็นระเบียบที่มุ่งให้ลดปริมาณการทิ้งเศษซากผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมกับลดการใช้พลังงานในการทำลายขยะ โดยส่งเสริมให้มีการนำกลับมาใช้อีกครั้ง (Reuse) ผ่านกระบวนการเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการฟื้นฟูแบบอื่น ๆ (Recovery) ด้วยการกำหนดให้ผู้ผลิตปรับปรุงการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ พร้อมกับมีความรับผิดชอบร่วมในการกำจัดเศษซากผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ระเบียบ WEEE ได้รับการรับรองพร้อมกับระเบียบ RoHS และมีกำหนดบังคับใช้แล้วในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป และระเบียบ Eco-Design เป็นระเบียบที่มีจุดประสงค์เพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากสินค้าทุกประเภทที่ต้องใช้พลังงาน ยกเว้นยานพาหนะ (Energy-using Products หรือ EuP) อย่างเป็นระบบและครบวงจร ด้วยการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบสินค้า ทั้งนี้ ระเบียบ Eco-Design 2005/32/EC เป็นเพียงกรอบการดำเนินการ (Framework Directive) ที่จะกำหนดเงื่อนไขเกณฑ์กว้าง ๆ ไม่ได้ระบุเงื่อนไขเฉพาะในรายสินค้า แต่คณะกรรมการยุโรปจะคัดเลือกสินค้าและออกเงื่อนไขเฉพาะในรายสินค้าด้วย (ที่เรียกว่า “มาตรการดำเนินการ Implementing Measure”) และจะมีผลบังคับใช้กับผลิตภัณฑ์ในรายประเภทต่อไป

³⁵ Restriction of Hazardous Substances Directive เป็นระเบียบที่มีจุดประสงค์เพื่อจำกัดการใช้สารเคมีอันตราย 6 ชนิด ได้แก่ Lead, Mercury, Cadmium, Hexavalent Chromium, Polybrominated biphenyls (PBB) และ Polybrominated Diphenyl Ethers (PBDE) ประเภทในสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์

³⁶ Registration, Evaluation, Restriction and Authorization of Chemicals คือระเบียบควบคุมให้มีการจดทะเบียนสารเคมีทุกชนิด ประเมินผล และให้อนุญาตการใช้สารเคมีสารเคมีอันตรายที่ผลิตหรือจำหน่ายภายในสหภาพยุโรป ร่างระเบียบนี้ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งอย่างมากทั้งในสหภาพยุโรปและจากประเทศอื่น รวมถึงประเทศไทย เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อในวงกว้างต่อผู้ค้า ผู้ผลิตสารเคมี รวมทั้งผู้ค้าสินค้าที่มีสารเคมีเป็นส่วนประกอบ (ซึ่งครอบคลุมถึงภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจจำนวนมาก) ที่จะต้องเสียค่าใช้จ่าย และมีขั้นตอนดำเนินการเพิ่มขึ้นในการทดสอบ จดทะเบียน และประเมินผล ก่อนที่จะส่งสินค้ามาจำหน่ายในสหภาพยุโรปได้

2.3.5 ประเทศบรูไนดารุสซาลาม³⁷

ประเทศบรูไนดารุสซาลามเป็นหนึ่งในสมาชิกประชาคมอาเซียนแม้จะเป็นประเทศที่มีขนาดค่อนข้างเล็ก โดยที่ประชากรร้อยละ 97 อาศัยอยู่ในส่วนด้านตะวันตก และมีประชากรเพียงประมาณ 10,000 คนที่อาศัยอยู่ในด้านตะวันออก ซึ่งมีภูเขาเป็นจำนวนมาก ประเทศบรูไนดารุสซาลามมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ๆ ได้แก่ น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ ไม้เนื้อแข็งจากป่าดงดิบ และพื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำเกษตร แต่ในขณะที่เดียวกันก็ได้หมายความว่าไม่มีประเด็นของปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเกิดขึ้นเลย เพราะแนวโน้มของการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับที่จะต้องปรับแนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่การพึ่งตนเองสร้างรายได้ทดแทนการส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศในด้านการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะ ปัญหาคุณภาพน้ำที่เสื่อมโทรมขึ้น ปัญหาหมอกควันมลพิษทางอากาศ ปัญหาสิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำ แร่ พลังงาน สัตว์น้ำ สัตว์ป่า และอื่น ๆ นับวันจะเสื่อมโทรมถดถอยลงเพราะขาดการดูแลอนุรักษ์และการบริหารจัดการอย่างจริงจัง และในปัจจุบันนอกจากจะเกิดวิกฤตการณ์จากภัยธรรมชาติแล้วยังมีผลมาจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยการกระทำของมนุษย์

2.3.6 ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์เป็นเกาะเล็กๆ ในทะเลจีนใต้ ที่ได้ชื่อว่าเป็นเมืองสะอาดติดอันดับโลก และยังเป็นเมืองที่มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุดคนในเอเชีย ตามแนวคิดของอดีต นายกรัฐมนตรี Lee Kun Yew ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1968 ที่ต้องการให้มีการพัฒนาเมืองเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการวางแผนจัดให้มีต้นไม้สำหรับทุกคนและมีสวนสาธารณะในหลายพื้นที่ของเมือง เนื่องจากจำนวนประชากรเติบโตเพิ่มขึ้น พร้อมกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้ขยะมูลฝอยมีจำนวนเพิ่มขึ้น ซึ่งการจัดการขยะมูลฝอยในประเทศสิงคโปร์จะมีหน่วยงานเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งหมด โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงาน Waste Management Department ของรัฐบาล เหตุผลที่ทำให้ประเทศสิงคโปร์มีระบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากได้มีการจัดวางยุทธศาสตร์ไว้เป็นอย่างดี โดยมีการกำหนดเป้าหมายไว้ว่าในอนาคตประเทศสิงคโปร์จะต้องเป็นเมืองที่ปราศจากขยะ รัฐบาลจึงได้ขอความร่วมมือจากภาคประชาชนในการจัดเก็บและคัดแยกขยะกันตั้งแต่ภายในครัวเรือน โดยกำหนดให้ทิ้งขยะให้เป็นเวลา และเสียค่าธรรมเนียมในการจัดขยะให้กับทางรัฐบาล นับเป็นอีกหนึ่งวิธีการปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างวินัยให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของการแยกขยะเป็นอย่างดี³⁸

³⁷ การพัฒนาคู่มือฝึกอบรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอาเซียน ประเทศบรูไนดารุสซาลาม, อุบล ควันไทยสงฆ์

³⁸ <http://www.yaklakyim.com/> 'สิงคโปร์' แบบอย่างการจัดการขยะที่ดี คู่มือแห่งความสะอาด, ข้อมูล ณ วันที่

2.3.7 ประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีเป็นอีกประเทศอุตสาหกรรมหนึ่งที่เคยประสบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม อันเป็นผลมาจากการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรมเพื่อการพัฒนาภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และเพื่อเป็นการเยียวยาปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวแก่ประชาชน รัฐจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรการจัดการอย่างเป็นรูปธรรม โดยในปี พ.ศ. 2515 ประเทศเยอรมนีได้ผ่านกฎหมายการจัดการขยะแห่งชาติซึ่งนับเป็นกฎหมายสิ่งแวดล้อมฉบับแรก ที่มีพื้นฐานเกี่ยวกับการให้ “ผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษต้องจ่ายเงิน” โดยเป็นมาตรฐานบังคับใช้สำหรับภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การจัดการป่าไม้และสาธารณสุขปกอก ภายได้ข้อบังคับของกฎหมายดังกล่าวเป็นผลให้ไชท์งานกว่าห้าหมื่นแห่งที่ไม่ได้รับอนุญาตต้องปิดตัวลง ขณะเดียวกันรัฐได้ผลักดันกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้ครอบคลุมการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการปล่อยของเสีย พ.ศ. 2517 กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการปล่อยของเสียสู่แหล่งน้ำ (สำหรับภาคครัวเรือน) พ.ศ. 2526 ระเบียบว่าด้วยโรงงานเผาไหม้ขนาดใหญ่ พ.ศ. 2518 เป็นต้น ปัจจุบันด้านขยะและสิ่งแวดล้อมประกอบกับทรัพยากรพลังงานภายในประเทศจำพวก ถ่านหิน และแร่ต่าง ๆ ไม่เอื้อต่อภาค อุตสาหกรรมในระยะยาว รัฐจึงได้ออกนโยบายใหม่โดยตั้งเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในมิติต่าง ๆ ให้เป็นวาระแห่งชาติโดยมีพัฒนาการที่สำคัญ ขณะที่รัฐบาลท้องถิ่นจะเป็นผู้กำกับดูแลด้านการคัดแยกขยะตามประเภทข้างต้นแล้วจึงนำไปจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป³⁹

2.4 ทบทวนวรรณกรรม

ในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว เนื่องจากงานวิจัยนี้มีการพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัย เอกสาร และวรรณกรรมอื่น ๆ หลายฉบับ ซึ่งไม่สามารถนำมาพิจารณาได้ทั้งหมด คณะผู้วิจัยจึงพิจารณาเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยมากที่สุด โดยแบ่งเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

2.4.1 กฎหมายขาดการบังคับใช้ทำให้การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีช่องโหว่

2.4.1.1 ศาสตราจารย์ ดร.มิ่งสรรพ ขาวสะอาด⁴⁰: ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญ แต่ประชาชนกลับให้ความสนใจประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นลำดับสุดท้ายตามหลังปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมมักจะใช้เวลาในการสะสมยาวนานกว่าจะรู้ตัวก็ไม่สามารถแก้ไขได้ทันหรือต้องใช้งบประมาณมหาศาลในการแก้ไข เช่น กรณีโลกร้อน

³⁹ http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/admin_souvance/ewt_dl_link.php?nid=229 พัฒนาการด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, ข้อมูล ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2560

⁴⁰ ศาสตราจารย์ ดร.มิ่งสรรพ ขาวสะอาด , จุดเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมไทย การวิเคราะห์ช่องว่างนโยบาย , สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การบูรณาการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เมื่อประชาคมโลกเริ่มตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ กรณีของประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจทำให้โครงการใหญ่ ๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชนเกิดขึ้นมากมาย แม้โครงการเหล่านี้จะตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจและเพิ่มรายได้ แต่ก็ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมหลายประการ แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายและองค์กรรองรับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 แต่ดูเหมือนปัญหาสิ่งแวดล้อมของไทยกลับทวีความรุนแรงมากขึ้นโดยตลอด ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกลไกการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมตามไม่ทันการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเร่งรัดนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้เกินขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ในขณะที่การนำเอานโยบายด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไปปฏิบัติเป็นไปอย่างเชื่องช้าและกฎหมายขาดการบังคับใช้ การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมจึงยังมีช่องโหว่ทางนโยบายและกลไก เช่น ขาดการมอบอำนาจและถ่ายโอนความรู้ คน และจัดหางบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งควรเป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.4.1.2 ปรีชา สามารถ⁴¹ : ปัญหาโลกร้อนที่ต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบันเกิดจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ เมื่อมีการสะสมของก๊าซเหล่านี้ เป็นจำนวนมากในชั้นบรรยากาศก่อให้เกิดการเก็บกักความร้อนจากรังสีดวงอาทิตย์เอาไว้ หรือที่เรียกกันว่าภาวะเรือนกระจกส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาคมโลกโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ทำให้สภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงไปจากปกติที่เคยเป็นมาส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตบนโลก โดยผู้เชี่ยวชาญได้วิเคราะห์กฎหมายปัญหาและผลกระทบจากปัญหา ตลอดจนมาตรการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายและนโยบายของประเทศไทยเกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต ซึ่งผลการวิจัยพบว่า พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน และกฎหมายทั่วไปยังครอบคลุมไม่ทั่วถึง ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการส่งเสริมการลงทุน เนื่องจากโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขนาดใหญ่ต้องใช้เทคโนโลยีและเงินลงทุนสูง ควรส่งเสริมการลงทุนตามปกติ ส่วนโครงการขนาดเล็กส่งเสริมเฉพาะคนไทยเท่านั้น เพราะใช้เงินลงทุนต่ำและเทคโนโลยีไม่สูงนัก ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหน่วยงานในการตรวจสอบโดยไม่มีหน่วยงานใดมาตรวจสอบและติดตามผลโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ได้รับคำรับรองแล้ว และปัญหาการขาดมาตรการบังคับทางกฎหมายเนื่องจากยังไม่มีมาตรการบังคับทางกฎหมายในการควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ในมาตราว่าด้วยการส่งเสริมการพัฒนาโครงการที่ได้รับคำรับรองและโครงการที่ไม่ได้คำรับรอง ขยายขอบเขตประเภทของผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเกี่ยวกับคาร์บอนเครดิตว่า ควรจะต้องส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ลดก๊าซเรือนกระจกโดยใช้เทคโนโลยีที่สูงเท่านั้น

⁴¹ ปรีชา สามารถ, ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต : กรณีศึกษาพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2550 ,สหศาสตร์ศรีปทุม ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 กุมภาพันธ์ 2554 – พฤษภาคม 2554

และเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้กับกรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมควบคุมมลพิษ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ให้มีอำนาจหน้าที่เข้าไปตรวจสอบการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตาม โรงงานอุตสาหกรรม หรือโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่าง ๆ ที่ได้รับคำรับรอง แก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยให้ก๊าซเรือนกระจกเป็นก๊าซที่ต้องมีการควบคุมปริมาณการปล่อย และให้ความสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดและการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาวรรณกรรมข้างต้น พบว่า ถึงแม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมออกมาใช้บังคับหลายฉบับ แต่ปัจจุบันก็ยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากกลไกการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมไม่ทันการขยายตัวของเศรษฐกิจ อีกทั้งกฎหมายของประเทศไทยยังครอบคลุมไม่ทั่วถึงและขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง

2.4.2 นำหลักความรับผิดชอบต่อสังคมมาใช้ โดยนำเครื่องมือทางภาษีมาเพื่อใช้รักษาสิ่งแวดล้อม

2.4.2.1 สรรพากรสาส์น⁴² : ปัจจุบันการรักษาสิ่งแวดล้อมได้แพร่กระจายไปในทุก ๆ สังคม และทุก ๆ ประเทศทั่วโลก โดยผู้ประกอบการธุรกิจหลายธุรกิจในประเทศไทยได้มีการนำหลักของความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) ซึ่งรวมไปถึงแนวความคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนและการรักษาสิ่งแวดล้อม เข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจประจำวัน เช่น กลุ่มธุรกิจเครือซีเมนต์ไทย นิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ หน่วยงานของราชการ เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ วัตถุประสงค์หลักของการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม สืบเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่าต้นทุนทางสังคมของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการผลิตสินค้าหรือกิจกรรมการให้บริการจะมีค่าสูงกว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น ๆ หากการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อม (Negative Externality) ดังนั้น หากบริษัทไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบในทางลบเหล่านี้ก็จะทำให้มีการตัดสินใจผลิตสินค้าในปริมาณที่มากเกินไป

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศหลาย ๆ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนาได้มีการนำเครื่องมือทางภาษีมาใช้ในการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น มีการจัดเก็บ Carbon Tax หรือ Petroleum Tax หรือในบางประเทศก็ได้นำระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม เช่น ค่าธรรมเนียมในการกำจัดขยะมูลฝอยมาใช้ เป็นต้น ซึ่งมาตรการด้านภาษีเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการกิจกรรมทางเศรษฐกิจนำต้นทุนทางสังคม หรือต้นทุนที่เกิดจากผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมการผลิตของตนมาคิดเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิตด้วย ซึ่งจะทำให้บริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจได้มีจิตสำนึกในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น

⁴² ภาษีสิ่งแวดล้อม , วารสารสรรพากรสาส์น ประจำเดือน ตุลาคม 2552

2.4.2.2 วาสิณี นันทขว้าง⁴³ : การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทยยังคงยึดถือหลักการบังคับและควบคุม (Command and Control Instruments) ซึ่งไม่อาจบรรเทาความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงมีแนวความคิดที่จะนำภาษีสิ่งแวดล้อมมาปรับใช้ในรูปแบบของกฎหมาย โดยผสมผสานกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ที่ว่า ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับภาระ (Polluter Pays Principle) ซึ่งมาตรการนี้จะทำให้ผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และทำให้ผู้บริโภคร่วมแบ่งส่วนการรับผิดชอบนี้ไปด้วย โดยในขณะนี้ยังไม่มีเมื่อนำกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมมาใช้บังคับในประเทศไทย ประกอบกับยังมีข้อคิดเห็นและข้อคัดค้านว่าไม่สามารถนำมาใช้ในประเทศไทยได้ อีกทั้งมีข้อโต้แย้งว่าไม่ควรนำกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมมาจัดอยู่ในหมวดหมู่ของกฎหมายภาษีอากร อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้ศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า กฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมได้มีการนำมาใช้ทั่วไปในต่างประเทศ โดยกฎหมายสิ่งแวดล้อมสามารถเพิ่มระดับการปกป้องสิ่งแวดล้อมได้ อีกทั้งยังมีค่าใช้จ่ายน้อยลงมาก ทำให้เกิดแรงจูงใจในการลดมลพิษอย่างต่อเนื่องให้เกิดขึ้นภาคเอกชน นอกจากนี้ ยังสามารถจูงใจให้เกิดการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีและกระบวนการใหม่ ๆ ในการควบคุมมลพิษด้วย ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวม

2.4.2.3 ธิดิยา พิณพาทย์⁴⁴ : ในปัจจุบันการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยกำลังเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกลับเสื่อมโทรมลง สาเหตุเกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เพิ่มขึ้นเพื่อสนับสนุนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างขาดความระมัดระวัง โดยการป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลไทยในปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้มาตรการการบังคับและควบคุม (Command and Control) ซึ่งมาตรการนี้เป็นการกำหนดข้อห้ามหรือข้อจำกัดในการควบคุมให้ปฏิบัติตาม โดยการออกเป็นกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หากไม่ปฏิบัติตามหรือฝ่าฝืนก็จะมีผลผิดและถูกลงโทษตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย จากการศึกษารายงานของกรมอุตสาหกรรมพบว่า การกำหนดเป็นข้อห้ามหรือข้อจำกัดดังกล่าวเป็นมาตรการที่ยังใช้ไม่ได้ผล หรือยังขาดประสิทธิภาพในการควบคุมมลพิษด้านต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตหรือสิ่งแวดล้อมที่ดี ประกอบกับปัจจุบันมีหลายประเทศได้นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Instruments) มาใช้เป็นมาตรการเสริมเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมและเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ก่อมลพิษลดการก่อมลพิษ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการผลิตและการบริโภค นอกจากนี้ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ดังกล่าวยังช่วยให้มีการนำผลกระทบภายนอก (Externalities) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดจากการกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งแล้วมีผลต่อการผลิต ต้นทุนการผลิตของผู้ผลิตอีกรายหนึ่ง และมีผลต่อสวัสดิการหรือภาวะความเป็นอยู่ของบุคคลอีกคนหนึ่ง

⁴³ วาสิณี นันทขว้าง , แนวคิดและหลักการกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อม , วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กฎหมายการเงินและภาษีอากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2554

⁴⁴ ธิดิยา พิณพาทย์ , การนำภาษีสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำในภาคอุตสาหกรรม : กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี, เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2551

หรือกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่เกิดขึ้นจากการผลิตสินค้าและบริการ และนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนภายใน (Internal Cost) ทำให้ผู้ก่อมลพิษต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการสิ่งแวดล้อมตามหลักการผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้จ่ายหรือผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่าย (Polluter Pay Principle)

2.4.2.4 อติศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ⁴⁵ : จากการศึกษาแนวโน้มการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เพิ่มมากขึ้นทั่วโลกเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้พลังงาน กระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม การทำการเกษตร และการใช้ประโยชน์ที่ดินจากปี พ.ศ. 2533 ที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเท่ากับ 42,389 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ เพิ่มขึ้นอีก 1,782 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ เป็น 44,171 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์ในปี พ.ศ. 2548 โดยสาขาการผลิตที่มีสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกมามากที่สุด ได้แก่ พลังงาน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและป่าไม้ การเกษตร และกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม หลายประเทศมีแนวทางและมาตรการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมาอย่างต่อเนื่องโดยการกำกับและควบคุม การสร้างความตระหนัก และการใช้แรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สำหรับเครื่องมือเศรษฐศาสตร์ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เช่น ภาษีคาร์บอน การรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน การลดภาษีนำเข้าอุปกรณ์และเครื่องมือที่ประหยัดพลังงานต่าง ๆ ตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิต และตลาดคาร์บอนแบบสมัครใจ ซึ่งมาตรการเหล่านี้เป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

โดยการศึกษาพบว่า มีข้อจำกัดของข้อมูลที่ไม่สามารถใช้ข้อมูลต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคการผลิตต่าง ๆ เช่น ภาคอุตสาหกรรม การศึกษาต้องใช้ต้นทุนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับโรงงาน หรือข้อมูลต้นทุนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับเกษตรกร ดังนั้น การวิเคราะห์ต้นทุนส่วนเพิ่มในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการในการติดตั้งเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ใช้ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ต้นทุนในการปฏิบัติการและบำรุงรักษา ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่สามารถลดได้จากโครงการและจำนวนปีที่ผู้ประกอบการโครงการได้รับสิทธิประโยชน์ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดเก็บรวบรวมอยู่ในเอกสารประกอบโครงการ ซึ่งแนวทางในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย ต้องพิจารณาถึงความมีประสิทธิภาพในการประหยัดต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก คือ การมีต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำ และต้องพิจารณาถึงความเป็นธรรม สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการขนาดใหญ่ – กลาง และกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็ก ซึ่งอยู่ในสถานะเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การดำเนินนโยบายต้องคำนึงถึงโครงสร้างต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ การดำเนินการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต้องใช้เครื่องมือหลายแบบควบคู่กัน ทั้งที่เป็นเครื่องมือทางกฎหมาย ทางสังคม ทางเศรษฐศาสตร์ และการสร้างจิตสำนึก รวมถึงการสนับสนุนเพื่อสร้างองค์ความรู้และเพิ่มศักยภาพในการดำเนินการ และกลไกการมีส่วนร่วมในทุก

⁴⁵ อติศรี อิศรางกูร ณ อยุธยาและคณะ , รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสำหรับประเทศไทย

ภาคส่วนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่การปล่อยก๊าซคาร์บอนต่ำ

2.4.2.5 สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศ⁴⁶ : แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด เริ่มจากการที่ประเทศไทยได้ร่วมลงนามและให้สัตยาบันในพิธีสารเกียวโต ในปี พ.ศ. 2542 และ พ.ศ. 2545 ตามลำดับ และได้เข้าร่วมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้วยความสมัครใจภายใต้โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด ภายใต้โครงการนี้ทำให้ภาครัฐสามารถนำมาตรการทางเศรษฐศาสตร์มาใช้กระตุ้นให้ผู้ประกอบการไทยเข้าร่วมโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดมากขึ้น ซึ่งมาตรการทางเศรษฐศาสตร์แบ่งออกได้เป็นหลายประเภท และแต่ละประเภทมีความได้เปรียบเสียเปรียบแตกต่างกันออกไป

โดยได้กล่าวถึงการพัฒนาโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดในประเทศไทยว่า จำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการเห็นว่าได้รับประโยชน์มากกว่าต้นทุนที่เสียไป ดังนั้น ภาครัฐจึงมีหลักการส่งเสริมโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด ซึ่งแบ่งออกเป็นสองรูปแบบ ได้แก่ (1) มาตรการในรูปแบบ Polluter-Pays Principle คือ หลักการของภาษีมลพิษ เป็นมาตรการทางการคลังที่รัฐใช้เพื่อส่งสัญญาณทางราคาให้ผู้ปล่อยก๊าซเรือนกระจกลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้น้อยลง เช่น การเก็บภาษีน้ำมันเบนซิน (2) มาตรการในรูปแบบ Beneficiary-Pays Principle คือ หลักการที่ให้ประโยชน์แก่กิจกรรมที่สร้างประโยชน์หรือคุณค่าต่อสังคมโดยรวมมากกว่ามูลค่าทางธุรกิจที่ผู้ประกอบการที่ได้รับ เช่น รัฐสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อจูงใจผู้ประกอบการหันมาดำเนินธุรกิจที่มีคุณค่าต่อสังคมมากขึ้น ภายใต้หลักการดังกล่าว รัฐบาลสามารถนำมาตรการการเงินและการคลังมาใช้เพื่อสนับสนุนโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด โดยมาตรการทางการคลังเป็นการดำเนินการผ่านมาตรการทางภาษี เช่น การลดภาษีสรรพสามิตให้กับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือลดหย่อนภาษีให้กับกิจกรรมที่ประหยัดพลังงาน รวมทั้งสิทธิพิเศษอื่น ๆ ผ่าน BOI ในส่วนของมาตรการทางการเงินที่ใช้โดยทั่วไป ได้แก่ การมีระบบเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพิ่มช่วงเวลาปลอดหนี้ หรือขยายเวลาผ่อนชำระเงินกู้ ซึ่งมาตรการต่าง ๆ เป็นมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ที่จะสร้างแรงจูงใจทางด้านราคาให้ผู้ผลิตเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศจากการขายปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดได้ โดยการให้ส่วนลดทางภาษีในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลได้ดำเนินการในรูปแบบ Beneficiary-Pays Principle มาโดยตลอด ผ่านมาตรการทางการคลังในรูปแบบเงินช่วยเหลือโดยลดหย่อนภาษีแก่ผู้ประกอบการ ไม่ว่าจะเป็นการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 25 ของค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออุปกรณ์ประหยัดพลังงาน อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐ เช่น การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยยังมีการรับซื้อไฟฟ้าที่ผลิตจากพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในราคาสูงกว่าพลังงานปกติ

⁴⁶ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด, รายงานที่ดิอาร์ไอ ฉบับที่ 85 เดือนสิงหาคม 2553

2.4.2.6 อนุรักษ์ รัตนวิบูลย์สม⁴⁷ : ศึกษามาตรการทางกฎหมายภาษีสรรพสามิต ภาษีเงินได้ นิติบุคคล ต่อผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษพบว่า การกำหนดประเภทสินค้า และบริการเพื่อจัดเก็บภาษีสรรพสามิต อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ 4 ประการ คือ 1) ควบคุมหรือจำกัดการบริโภค เนื่องจากเป็นอันตรายต่อสุขภาพ 2) มีลักษณะฟุ่มเฟือย 3) เป็นสินค้าที่ได้รับประโยชน์พิเศษจากกิจการ ของรัฐ 4) หลักเบ็ดเตล็ด เช่น เมื่อรัฐต้องการรายได้เพิ่มหรือเพื่อควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่ การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้าและบริการของไทย มีความสอดคล้องกับหลักการข้างต้น มีเพียงสินค้า และบริการบางประเภทเท่านั้น เครื่องปรับอากาศ รถยนต์ สนามกอล์ฟ เมื่อสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงไป เหตุผลในการจัดเก็บจากเดิมถือเป็นสินค้าฟุ่มเฟือยหรือได้รับประโยชน์จากกิจการของรัฐ เปลี่ยนเป็นจัดเก็บ เพื่อควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมแทน สำหรับภาษีเงินได้นิติบุคคล แม้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์โดยตรงในการ จัดเก็บเพื่อแก้ไขหรือลดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม แต่มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับโรงงาน อุตสาหกรรมที่จดทะเบียนในรูปแบบของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เช่น การหักค่าสึกหรอ และค่า เสื่อมราคาเครื่องจักร การยกเว้น หรือการลดหย่อนภาษี ย่อมส่งผลโดยอ้อมก่อให้เกิดแรงจูงใจกับ ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในการมีส่วนร่วมในการลดปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น ซึ่งแม้การให้สิทธิ ประโยชน์ทางภาษีดังกล่าวจะทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้ในการจัดเก็บ แต่รัฐก็ได้ประโยชน์ตอบแทนคืนมา คือ ต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ลดลงในการแก้ไขปัญหา และเยียวยาปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น

2.4.2.7 กองแผนงานและประเมินผล กรมควบคุมมลพิษ⁴⁸ : ได้ศึกษาปัญหามลพิษ และการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นส่งผลให้หลายประเทศ ให้ความสนใจและหันมาร่วมกันแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมมีการนำมามาตรการและเครื่องมือต่าง ๆ มาใช้ ร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวซึ่งมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่มีประโยชน์ และนำมาใช้เสริมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ อาทิ ภาษีสิ่งแวดล้อม ค่าธรรมเนียม ค่ามัดจำคืนเงิน ค่าประกันความเสียหายจะเป็นต้นทุนทางสิ่งแวดล้อมที่ถูกรวมไว้กับต้นทุนการผลิต ทำให้ ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเลือกผลิตสินค้าหรือดำเนินกิจการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เนื่องจากต้นทุนสินค้าจะต่ำกว่าสินค้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูง ซึ่งจะถูกรวบรวมภาษี ค่าธรรมเนียมหรือ ค่าอื่น ๆ ที่ใช้ในการจัดการมลพิษในอัตราที่สูง สินค้าจึงมีราคาแพงกว่า ผู้บริโภคจึงมีทางเลือกในการเลือก บริโภคสินค้าหรือใช้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ประชาชนเปลี่ยนพฤติกรรมมาสู่การรักษา สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เมื่อความต้องการของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น กลไกการตลาดจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ผลิตต้อง ปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ทำให้สินค้ามีราคาลดลง โดย คณะผู้วิจัยได้นำเสนอประเภทของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการมลพิษ ไว้ดังนี้

⁴⁷ อนุรักษ์ รัตนวิบูลย์สม , มาตรการทางกฎหมายภาษีสรรพสามิต ภาษีเงินได้นิติบุคคล ต่อผู้ประกอบการ โรงงาน อุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ, นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ พ.ศ. 2554

⁴⁸ กองแผนงานและประเมินผล กรมควบคุมมลพิษ, มา รู้จัก... มาตรการเศรษฐศาสตร์ในการจัดการมลพิษ , เมษายน 2558

1) ค่าธรรมเนียมการอนุญาต 2) ค่าธรรมเนียมการใช้ 3) ค่าภาษีการปล่อยมลพิษ 4) การซื้อขายหรือโอนใบอนุญาตการปล่อยมลพิษ 5) ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ 6) ระบบมัดจำเงิน 7) การใช้อัตราภาษีที่แตกต่างกัน 8) การวางประกันความเสี่ยงหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม และ 9) มาตรการอุดหนุน

จากการรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์จากการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อจัดการมลพิษในประเทศไทยและต่างประเทศจะพบว่า มีทั้งประสบความสำเร็จและเกิดปัญหา อุปสรรคมาจากหลาย ๆ สาเหตุเช่น อัตราการเก็บภาษีหรือค่าธรรมเนียมอาจจะต่ำไป จนไม่จูงใจให้ผู้ผลิตหรือผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นต้น การแก้ไขปัญหาจึงจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการพัฒนาและประยุกต์ใช้เครื่องมือนี้ ประกอบกับมาตรการเศรษฐศาสตร์ก็เป็นเพียงหนึ่งในมาตรการเสริมที่จะช่วยกำกับควบคุมและแก้ไขปัญหามลพิษโดยส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกับมาตรการด้านกฎหมายในความเป็นจริงควรจะนำมาตรการอื่น ๆ เช่น มาตรการด้านสังคมมาใช้ร่วมกัน โดยศึกษาความเหมาะสมของมาตรการแต่ละประเภทให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาที่ต้องการแก้ไข จึงจะทำให้การนำไปประยุกต์ใช้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสิ่งสำคัญคือเราจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ปลุกจิตสำนึก และกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจให้ทุกคนในสังคมร่วมกันปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดการก่อมลพิษและหันมาใช้วิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

2.4.2.8 พรวิฑู โคว์คชากรณ⁴⁹ : ปัจจุบันทั่วโลกเผชิญกับปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยเฉพาะปัญหาโลกร้อน ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และเนื่องจากช่องว่างของมาตรการที่รัฐใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ยึดหลักการกำกับและควบคุมเป็นหลักที่ใช้กฎหมายควบคุมแต่เพียงอย่างเดียว ทำให้แหล่งกำเนิดมลพิษสามารถปล่อยมลพิษได้มากตามต้องการ ทราบใดที่ของเสียหรือมลพิษที่ถูกปล่อยออกมายังเป็นไปตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ผู้ผลิตจึงขาดแรงจูงใจที่จะปรับปรุงกระบวนการผลิตและใช้เทคโนโลยีที่สะอาด หลายประเทศจึงได้มีการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์หรือเครื่องมือทางการตลาด (Market-Based Instruments) มาใช้เป็นกลไกสำคัญที่ทำให้สินค้าและบริการสะท้อนต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อมตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ซึ่งหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ยังมีหลักการระวังไว้ก่อน (Precautionary Principle) ในกรณีที่มีความเสี่ยงว่าการประกอบกิจกรรมใดจะก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมต้องมีมาตรการระมัดระวังไว้ก่อน ซึ่งเป็นแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังมาตรการกำหนดให้ผู้ประกอบการที่มีความเสี่ยงว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมต้องวางเงินประกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการของตนเอง

ภาษีสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรการทางการคลังที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการปรับโครงสร้างการเก็บภาษีด้วยการเพิ่มการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ลดการก่อมลพิษ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเสริมมาตรการบังคับและควบคุม ซึ่งเป็นผลดีกับฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม แต่ในขณะเดียวกัน

⁴⁹ พรวิฑู โคว์คชากรณ , บทความวิชาการ เรื่อง ภาษีสิ่งแวดล้อม , สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปีที่ 3 ฉบับที่ 22 พฤศจิกายน 2556

จะมีผลทางบวกต่อการจ้างงาน ต่อผลผลิตและต่อการส่งเสริมการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการของประชาชน

2.4.2.9 Jean-Philippe Barde⁵⁰ : ในช่วงปีที่ผ่านมา ประเทศสมาชิก OECD ได้นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ต่าง ๆ มาใช้อย่างกันแพร่หลายในนโยบายสิ่งแวดล้อมของประเทศเหล่านั้น การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในรูปแบบของการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีมากกว่าการจำกัดเก็บภาษี โดยในประเทศสวีเดนได้มีการนำภาษีสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปทางการคลัง ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ได้นำมาใช้อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ได้ถูกนำมาใช้ร่วมกับกฎ ระเบียบและเครื่องมือในทางการเมืองอื่น ๆ อย่างแทบจะไม่มีข้อยกเว้น ประเทศที่พัฒนาแล้วได้เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ของ OECD เกี่ยวกับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่งประเทศเหล่านี้ก็มักจะเผชิญกับความท้าทายในการบังคับใช้เครื่องมือเหล่านั้น โดยทรัพยากรและคุณค่าอื่น ๆ จะต้องไม่ถูกบิดเบือน ซึ่งการแก้ไขการบิดเบือนดังกล่าวกระทำได้โดยการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้ ตลาดที่ค่อยพัฒนา องค์กรสาธารณะซึ่งได้รับเงินงบประมาณอุดหนุน และอัตราเงินเฟ้อที่สูง ก็จะเป็นตัวกำหนดมาตรการจูงใจจากเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ด้วยเช่นกัน การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ได้อย่างเหมาะสมจะประกอบไปด้วย การกำหนดค่านิยมและการบังคับสิทธิในทรัพย์สินอย่างเหมาะสม การบริหารทางการคลังที่มีประสิทธิภาพ และการยอมรับกันโดยทั่วไปในหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย การพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยการปฏิรูปโครงสร้างควรถือโอกาสในการเพิ่มเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เข้าไปด้วย ซึ่งจะส่งเสริมการจัดการอย่างใกล้ชิดระหว่างสิ่งแวดล้อมกับนโยบายทางเศรษฐกิจ

2.4.2.10 Eurostat Statistics Explained⁵¹ : ในสหภาพยุโรป ภาษีสิ่งแวดล้อมคิดเป็น 6.17% ของรายได้ทั้งหมดจากการจัดเก็บภาษีและการให้ความช่วยเหลือทางสังคมจาก EU-27 ในปี พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) โดยมีรายได้จากภาษีสิ่งแวดล้อมอยู่ที่ 303 พันล้านยูโร และภาษีพลังงานคิดเป็นสามในสี่ของรายได้จากภาษีสิ่งแวดล้อมของ EU-27 ในปี พ.ศ. 2554 เกือบ 75% ของภาษีสิ่งแวดล้อมทั้งหมดเป็นภาษีพลังงาน โดยภาษีคาร์บอนไดออกไซด์ (CO2 taxes) จะรวมอยู่ในหมวดหมู่ภาษีนี้เนื่องจากมักจะถูกจัดเก็บรวมอยู่ในผลิตภัณฑ์พลังงาน แต่เนื่องจากภาษี CO2 มีภาษีมลพิษมากกว่าภาษีพลังงาน ทำให้การเปรียบเทียบระหว่างประเทศบิดเบือน

เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2538 (ค.ศ. 1995) รายได้จากภาษีสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นกว่า 110 พันล้านยูโรซึ่งเพิ่มขึ้น 59% แต่เป็นเปอร์เซ็นต์ของ GDP (และ TSC) ลดลงประกอบกับเมื่อเทียบกับ GDP รายได้จากภาษีสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1990 และถึงจุดสูงสุดในปี ค.ศ. 1999 ที่ 2.80% ของ GDP

⁵⁰ Jean-Philippe Barde , Economic Instruments in Environmental Policy: Lessons from OECD Experience and their relevance to Developing Economies , OECD DEVELOPMENT CENTER , Working Paper No. 92 (Formerly Technical Paper No. 92) , January 1994

⁵¹ Eurostat Statistics Explained , Archive : Environmental taxes – detailed analysis , www.eurostat/statistics-explained/index.php/Archive:Environmental_taxes_-_detailed_analysis#Main_statistical_findings

ตั้งแต่นั้นมารายได้จากภาษีสิ่งแวดล้อมต่อเปอร์เซ็นต์ของ GDP ได้ลดลงโดยถึงจุดต่ำสุดในประวัติศาสตร์ที่ 2.32% ในปี พ.ศ. 2551 ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2552-2554) คงอยู่ที่ 2.39% โดยการกระจายของกลุ่มประเภทภาษียังคงอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน วิกฤตทางการเงิน (Financial Crisis) มีผลกระทบอย่างมากต่อจีดีพีและรายได้จากภาษีในสหภาพยุโรป (European Union: EU) รายได้จากภาษีพลังงานของ EU -27 ของ GDP ลดลง 15% ในช่วงปี ค.ศ. 1995-2011 การลดลงส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2546-2551 เมื่อ GDP ขยายตัวได้เร็วกว่ารายได้จากภาษีพลังงาน การเปลี่ยนไปใช้พลังงานทดแทนอาจทำให้ฐานภาษีเสียไปเรื่อย ๆ เนื่องจากพลังงานหมุนเวียน (เช่น เชื้อเพลิงชีวภาพ : biofuel) มักได้รับการลดหรือละเว้นจากการเก็บภาษี

จากการศึกษาวรรณกรรมข้างต้น พบว่า ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ได้นำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะเครื่องมือในทางภาษีมาใช้เพื่อรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับภาระ ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่เป็นผู้ก่อมลพิษให้ลดการก่อมลพิษและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการผลิตหรือการบริโภค กล่าวคือ ตามหลักดังกล่าว ผู้ก่อมลพิษจะต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายในการจัดการและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม ทำให้สินค้าหรือบริการของผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการสะท้อนถึงต้นทุนทางด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการเลือกผลิตสินค้าหรือดำเนินการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เพื่อให้ต้นทุนของสินค้าหรือบริการต่ำที่สุด เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการรายอื่นได้

2.4.3 การนำภาษีคาร์บอนมาใช้เพื่อจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม

2.4.3.1 ปริณญารัตน์ เลียงเจริญ⁵² : แนวโน้มการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เพิ่มขึ้นจาก

กิจกรรมของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในภาคพลังงานที่มีสัดส่วนการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากกว่าร้อยละ 60 ของปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาทั้งหมด ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุณหภูมิของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น ผลกระทบต่อระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ผลกระทบต่อการเกษตรและแหล่งน้ำ ผลกระทบด้านสุขภาพ การเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรง เช่น น้ำท่วม พายุรุนแรง ภัยแล้ง ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก ที่ผ่านมามีหลายประเทศมีแนวทางการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอย่างต่อเนื่องโดยการกำกับและควบคุม การสร้างความตระหนัก และการใช้แรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ใบบทความนี้ผู้เขียนได้ทบทวนเครื่องมือเศรษฐศาสตร์ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มีการดำเนินการในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษเลือกแนวทางในการลดการปล่อยมลพิษใน 2 แบบ ได้แก่ 1) การกำหนดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การซื้อขายแลกเปลี่ยนสิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อควบคุมปริมาณก๊าซเรือนกระจกในตลาดคาร์บอนทั้งที่เป็นตลาดภาคบังคับแบบทางการและตลาดที่เกิดจากความสมัครใจ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมโดยผ่านโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด และมีการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาโครงการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้

⁵² ปริณญารัตน์ , เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก , วารสารร่วมพฤษภพปีที่ 27 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2551 – มกราคม 2552

มีไปขายเป็นรายได้และเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้ามาลงทุนมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็น โครงการด้านพลังงานทดแทน และพบว่ามาตรการส่งเสริมด้านการเงินการคลังยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาโครงการหลายประการ 2) การจัดเก็บภาษีคาร์บอน เป็นการกำหนดด้านราคาเพื่อควบคุมพฤติกรรมการใช้สินค้าที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก สำหรับประเทศไทยมีการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดเก็บภาษีคาร์บอนสำหรับดีเซลเบนซิน และก๊าซแอลพีจี แต่ยังไม่มีการดำเนินการจัดเก็บในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การนำเครื่องมือทั้งการซื้อขายก๊าซเรือนกระจกในตลาดคาร์บอนและภาษีคาร์บอนมีเป้าหมายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ และกระตุ้นให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีที่สะอาดมากขึ้น

2.4.3.2 นิรมล สุธรรมกิจ, รศ.ดร.⁵³ : ประเทศไทยจำเป็นต้องมีมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกหรือไม่ และควรเป็นมาตรการแบบใด และทุกภาคส่วนของไทยจะมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการกำหนดนโยบายระดับชาติที่เหมาะสมได้อย่างไร เพื่อให้เศรษฐกิจไทยได้รับประโยชน์มากที่สุด (หรือสูญเสีย น้อยที่สุด) หากเป็นมาตรการแบบสมัครใจ ประเทศไทย (ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน) ควรจะส่งเสริม มาตรการลดก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศอย่างไร เพื่อเกิดการมีส่วนร่วมในการบรรเทาปัญหา การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการจัดการก๊าซเรือนกระจกภายในประเทศ ภาครัฐควรส่งเสริม มาตรการแบบใดเป็นสำคัญ (การประหยัดพลังงานในภาคครัวเรือนและภาคธุรกิจ หรือการใช้พลังงาน อย่างมีประสิทธิภาพในภาคการขนส่งและภาคการผลิต หรือการใช้พลังงานหมุนเวียน หรือการจัดทำ กิจกรรมประเภท Carbon Offset หรือการติดฉลากคาร์บอน (Carbon Label) หรือเน้นทุกมาตรการ) และภาครัฐจะมีมาตรการใดสนับสนุนบ้าง ไม่ว่าจะเป็นมาตรการด้านลดหย่อนภาษี หรือมาตรการให้เงินอุดหนุน หรือการมอบรางวัล ฯลฯ หากเป็นมาตรการแบบบังคับ ภาครัฐควรส่งเสริมมาตรการแบบใด จึงจะให้ผลประโยชน์สูงสุดแก่สังคม และเกิดต้นทุนต่ำสุดแก่ภาคเอกชน ภาครัฐควรเลือก “การจัดเก็บภาษีคาร์บอน (Carbon Tax)” หรือควรเลือก “การกำหนดมาตรฐานการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ” หรือควรเลือก “การอนุญาตให้มีการซื้อขายสิทธิการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Cap-and-Trade)”

ปริมาณการซื้อขายคาร์บอนเครดิตจากบริษัทต่างประเทศจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในอนาคต เนื่องจากภาคเอกชนในประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศกำลังให้ความสนใจเกี่ยวกับการซื้อขายคาร์บอนเครดิตจากภายนอกประเทศ และผู้เขียนยังได้ตั้งคำถามต่อไปว่า ถ้าประเทศไทยมีการตั้งตลาดคาร์บอน (จะแบบสมัครใจหรือแบบบังคับก็ได้) คำถามนี้ ก็อาจจะไม่สามารถตอบได้อย่างชัดเจนในขั้นนี้ แต่อย่างน้อยการมีตลาดคาร์บอนอย่างเป็นทางการในประเทศไทย ก็น่าจะดึงให้ผู้ที่สนใจจะขาย “คาร์บอนเครดิต” เข้ามาในตลาดก่อนที่จะมีบริษัทต่างชาติเข้ามาติดต่อขอซื้อคาร์บอนเครดิต และถ้าหากตลาดคาร์บอนเปิดโอกาสให้ธุรกิจสามารถขายคาร์บอนเครดิตให้กับต่างชาติได้ด้วย (โดยต้องคืนสิทธิการปล่อยก๊าซฯ แก่ผู้กำกับตลาด ซึ่งจำนวนสิทธิที่คืนนี้ ต้องเท่ากับคาร์บอนเครดิตที่ขายให้บริษัทต่างชาติ) ธุรกิจดังกล่าวก็มิได้เสียประโยชน์ใด ๆ อีกทั้ง ยังมีการบันทึกรายงานการลดการปล่อย

⁵³ นิรมล สุธรรมกิจ, รศ.ดร., รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกในประเทศไทย : ตลาดคาร์บอน , ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาภาคใต้ที่ยืดหยุ่นของพิธีสารเกียวโตหลัง ค.ศ. 2012 ที่มีนัยต่อการกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ภายในประเทศไทย , พฤษภาคม 2554

ก๊าซฯ จากการขายคาร์บอนเครดิตให้ต่างชาติอีกด้วย ซึ่งจะทำให้รายงาน Greenhouse Gases Inventory ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด และข้อมูลการปล่อยก๊าซฯของประเทศนี้ ก็น่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย ในการกำหนดท่าทีและการเจรจาขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ภายใต้กรอบของพิธีสารเกียวโต

2.4.3.3 มุลินธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง⁵⁴ : ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประเทศไทย และโลกกำลังเผชิญอยู่นั้นมาจากสาเหตุไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศซึ่งมาจากการผลิตภาคอุตสาหกรรม และการบริโภคพลังงานของภาคครัวเรือน ป่าไม้ถูกทำลายเพื่อไปทำการเกษตร เลี้ยงสัตว์ และการอยู่อาศัย มลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นมักจะมาจากรองงานอุตสาหกรรมและการทำการเกษตร เป็นต้น ซึ่งแนวทางการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ปี พ.ศ. 2555-2559) โดยเน้นการพัฒนาและขับเคลื่อนสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำโดยการปรับโครงสร้างการผลิตเข้าสู่คาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาเมืองให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และพัฒนาเครื่องมือให้สามารถรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และยังได้เน้นการควบคุมและลดมลพิษ สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยลดปริมาณมลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะฝุ่นละอองขนาดเล็ก เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะ และน้ำเสียชุมชน ผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม โดยได้เลือกนโยบายเพื่อบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยอิงหลักการทางเศรษฐศาสตร์ 2 ประการ คือ หลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย และหลักการความรับผิดชอบของผู้ผลิต โดยผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีคาร์บอน กรมสรรพสามิตมีหน้าที่จัดเก็บภาษีจากฐานการบริโภค กรมศุลกากรมีหน้าที่นำส่งรายได้ภาษีสรรพสามิตคาร์บอนจากการจัดเก็บจากสินค้านำเข้า โดยสินค้าที่จะจัดเก็บภาษีคาร์บอนในประเทศไทยจะเริ่มจัดเก็บจากน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันก่อน ซึ่งอยู่ในพระราชบัญญัติพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน โดยได้มีการเสนอแนวทางสนับสนุนภาคธุรกิจ 3 รูปแบบ คือ การลดอัตราภาษี การคืนภาษี และเครดิตภาษี ประกอบกับเสนอให้มีการจัดตั้งกลไกกองทุนเครื่องมือภาษีสรรพสามิตเพื่อสิ่งแวดล้อม โดยแหล่งที่มาของเงินมาจาก เงินงบประมาณ เงินบริจาค และอื่น ๆ รายได้จากเครื่องมือภาษีสรรพสามิตสิ่งแวดล้อม และเงินมัดจำจากระบบมัดจำและคืนเงิน โดยการใช้จ่ายเงินของกองทุนจะใช้ในการบริหารระบบมัดจำคืนเงิน ค่าบริหารกองทุน และการดูแลสิ่งแวดล้อม

2.4.3.4 James Kanter⁵⁵ : การจัดเก็บภาษีในโลหะหนักที่ปล่อยก๊าซที่ปกคลุมชั้นบรรยากาศแล้วก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน เป็นมาตรการล่าสุดในสหภาพยุโรปที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนเทคโนโลยีสะอาด เช่นเดียวกับพลังงานนิวเคลียร์และเชื้อเพลิงชีวภาพ สืบเนื่องมาจากการที่คณะกรรมการสหภาพยุโรปได้อภิปรายกันที่จะให้สนับสนุนให้ประเทศในสหภาพยุโรปจัดเก็บภาษีขั้นต่ำในการปล่อยของเสียจากเชื้อเพลิงขับเคลื่อนเครื่องยนต์และน้ำมันให้ความร้อน โดยมาตรการของยุโรปมีวัตถุประสงค์ที่

⁵⁴ มุลินธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง , ร่างข้อเสนอภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมการบริโภคที่ก่อให้เกิดคาร์บอน ขยะพลาสติก และขยะอันตราย , 18 ตุลาคม 2555

⁵⁵ James Kanter , Europe Considers New Taxes to Promote 'Clean' Energy , New York times , June 22 2010

จะลดการปล่อยก๊าซที่ปกคลุมชั้นบรรยากาศแล้วก่อให้เกิดภาวะโลกร้อนอย่างอื่นนอกเหนือจาก
อุตสาหกรรมหนัก ไปยังภาคครัวเรือนและเกษตรกรรม

มาตรการดังกล่าวมีความคิดว่าจะนำมาใช้แทนที่พวกที่ปล่อยมลพิษมากที่สุด
อย่างเช่น โรงไฟฟ้าพลังถ่านหินและโรงงานเหล็กกล้า โดยจะกำหนดให้ผู้ปล่อยมลพิษต้องจ่ายราคาขั้นต่ำ
ในการอนุญาตให้ปล่อยมลพิษภายใต้ระบบของตลาดการค้าคาร์บอนของสหภาพยุโรป

2.4.3.5 Bengt Johansson⁵⁶ : ในช่วงปี พ.ศ. 2534 (ค.ศ.1991) ภาษีคาร์บอน ได้มีการ
นำมาใช้ในประเทศสวีเดน เพื่อเป็นส่วนเสริมของระบบภาษีพลังงานซึ่งลดลง 50% และนับตั้งแต่นั้นมา
ระบบภาษีมมีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง แต่ลักษณะทั่วไป คือ การลดอัตราภาษีสำหรับภาคอุตสาหกรรมและ
ภาคการผลิตกระแสไฟฟ้าที่มากกว่าภาคอื่น ๆ และหนึ่งในมาตรการ คือ สิทธิละเว้นการเสียภาษีพลังงาน
ผู้บริโภคในภาคอุตสาหกรรมไม่ต้องจ่ายภาษีพลังงาน ขณะที่ภาคการผลิตกระแสไฟฟ้าได้สิทธิละเว้น
การเสียภาษีพลังงานและภาษีคาร์บอน ในปัจจุบันระดับภาษีคาร์บอนโดยทั่วไปอยู่ที่ 36.5 öre / kg CO₂
(ประมาณ 150 เบริญ/ตัน C) ผลกระทบที่ชัดเจนที่สุดของภาษีคาร์บอน คือ การใช้ชีวมวล (Biomass)
ที่เพิ่มขึ้นในระบบทำความร้อนของสวีเดน เช่น เชื้อเพลิงชีวภาพ ซึ่งในปัจจุบัน คิดเป็นประมาณ 50%
ของระบบพลังงานทำความร้อนในสวีเดน โดยความต้องการใช้ชีวมวลได้สนับสนุนการพัฒนาวิธีการใหม่
ในการใช้เชื้อเพลิงจากไม้ ซึ่งจะส่งผลให้ราคาของการใช้พลังงานเชื้อเพลิงลดลง

ผลกระทบของภาษีคาร์บอนต่อพลังงานและประสิทธิภาพของทรัพยากรใน
ภาคอุตสาหกรรมของสวีเดนอาจถูกจำกัดด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ 1) ภาษีคาร์บอนในอุตสาหกรรมมีเพียง
50% ของระดับทั่วไป 2) อุตสาหกรรมที่ใช้เชื้อเพลิงจากฟอสซิล คิดเป็นสัดส่วนของพลังงานค่อนข้างต่ำ
(30%) เมื่อริเริ่มใช้ระบบภาษีคาร์บอน และ 3) สำหรับบริษัทในภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ ค่าใช้จ่ายของ
การใช้พลังงานเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับต้นทุนทั้งหมด ดังนั้น ลำดับความสำคัญจึงค่อนข้าง
ต่ำ

จากศึกษาวรรณกรรมข้างต้นพบว่า ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยมีแนวโน้ม
ที่จะปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านพลังงาน ดังนั้น ประเทศ
ต่าง ๆ จึงได้พยายามที่จะหาแนวทางในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การนำภาษีคาร์บอนมาใช้
เพื่อจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้ โดยการซื้อขายแลกเปลี่ยน
สิทธิในการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อควบคุมปริมาณก๊าซเรือนกระจกในตลาดคาร์บอนทั้งที่เป็นตลาด
ภาคบังคับแบบทางการและตลาดที่เกิดจากความสมัครใจ

⁵⁶ Bengt Johansson , Economic Instruments in Practice 1: Carbon Tax in Sweden , Swedish Environmental
Protection Agency

บทที่ 3

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวของประเทศไทย

ก่อนปี พ.ศ. 2518 ประเทศไทยมิได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหามลพิษโดยตรง มีเพียงกฎหมายบางฉบับที่มีบทบัญญัติบางประการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พุทธศักราช 2477 มาตรา 5 ที่กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นออกเทศบัญญัติหรือข้อบังคับในเรื่องการเก็บขนมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูล มาตรา 7 ที่กำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นประกาศกำหนดเขตที่ห้ามมิให้ประกอบกิจการค้าที่เป็นอันตรายต่ออนามัย และมาตรา 30 ที่กำหนดให้อำนาจพนักงานท้องถิ่นจัดการกำจัดห้ามหรือระงับเหตุรำคาญในสาธารณสุขสถานหรือสถานที่ส่วนตัวซึ่งอาจก่อให้เกิดเสื่อมเสียหรือเป็นอันตรายต่ออนามัยของบุคคลหรือกระทบถึงความปลอดภัย หรือสิทธิของประชาชน และให้มีอำนาจจัดการฟ้องร้องผู้ก่อเหตุรำคาญนั้นต่อศาล เพื่อให้ศาลสั่งห้ามหรือระงับเหตุรำคาญนั้น กับทั้งให้จัดการบรรเทาอันตราย ทางน้ำ รางระบายน้ำ คลอง และอื่นต่าง ๆ ในถิ่นของตน ให้สะอาดปราศจากสิ่งเปรอะเปื้อนสิ่งปฏิกูลมูลฝอย นอกจากนี้ ยังมีพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 มาตรา 35 ที่กำหนดให้ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมายสั่งให้โรงงานที่ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่สาธารณสุขชนทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวและปรับปรุงแก้ไขโรงงานนั้นเสียใหม่ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงแก้ไขหรือไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมอาจพิจารณาสั่งย้ายโรงงานนั้นไปยังท้องที่อื่น ซึ่งจะไม่ทำให้เกิดอันตรายร้ายแรงแก่สาธารณสุข หากผู้ประกอบการโรงงานไม่ย้ายโรงงานภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ซึ่งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมายมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบกิจการโรงงาน เป็นต้น

ต่อมาประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรวมถึงกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อจูงใจทางภาษี ดังนี้

3.1 กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยมีหลายฉบับ มีทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นกฎหมายควบคุมการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยมีการกำหนดค่ามาตรฐานของมลพิษแต่ละประเภทที่ปล่อยออกมาจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่

3.1.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

ประเทศไทยได้ประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่กำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เช่น ปัญหาในเรื่องดินเสีย น้ำเน่า อากาศเป็นพิษ ป่าไม้ ต้นน้ำลำธารถูกทำลาย อันสืบเนื่องมาจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของประชากรในประเทศ อีกทั้ง การหลั่งไหลของประชากร

จากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ ๆ ประกอบกับปัญหาในการจัดใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ถูกต้องของประเทศ ไทย ทำให้ป่าไม้ ไร่ร้าง เชื่อเพลิงหมดสิ้นไปโดยเร็ว นอกจากนี้ การสร้างอุตสาหกรรมตลอดจนการนำ เทคโนโลยีมาใช้โดยไม่คำนึงถึงผลสะท้อนที่จะตามมาในรูปของความเสื่อมโทรมของคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้เข้าขั้นวิกฤตในประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ โดยประเทศเหล่านั้น ได้มีแนวโน้มที่จะระบาย อุตสาหกรรมสกปรกมายังประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ เช่น ประเทศไทย ปัญหาเหล่านี้จึงเพิ่มความรุนแรง ยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งหากไม่ได้รับการป้องกันแก้ไขเสียตั้งแต่ต้นแล้ว ก็จะเกิดความเดือดร้อนต่อชีวิต สุขภาพ อนามัย และความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอันมาก ประเทศไทยจึงได้มีตรากฎหมายเกี่ยวกับการรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยตรงเป็นครั้งแรก คือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2518 ต่อมาภายหลังได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 ขึ้น เพื่อยกเลิกกฎหมายเดิม เนื่องจากยังไม่มีมาตรการในการควบคุมและแก้ไข ปัญหา สิ่งแวดล้อมได้อย่างเพียงพอ โดยมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายใหม่ ในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม

(2) จัดระบบการบริหารด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพ สิ่งแวดล้อม

(3) กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นให้เกิด การประสานงานและมีหน้าที่ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกำหนดแนวทาง ปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยตรง

(4) กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัด น้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ

(5) กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้เป็น ไป โดยชัดเจน

(6) กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เพื่อเป็น การจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นับว่าเป็น กฎหมายแม่บทในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นกฎหมายที่จัดการสิ่งแวดล้อมแบบรอบด้านทั้งมลพิษ ทางน้ำ ทางอากาศ เสียง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพยายามสร้างความเป็นเอกภาพในการ บังคับใช้กฎหมาย ด้วยการให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายนี้ ควบคุมดูแลว่ามี การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อย่างจริงจัง มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดทำ รายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและขั้นตอนการให้ความเห็นชอบแก่รายงานให้มีประสิทธิภาพและรัดกุม ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้รับเอาหลักการทางเศรษฐศาสตร์ทางการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น หลักผู้ก่อ มลพิษต้องจ่าย (Polluter Pays Principle) และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการรักษาสิ่งแวดล้อม มาบัญญัติไว้ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1.1.1 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยบุคคลอาจมีสิทธิในการที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การได้รับการชดเชยค่าเสียหายหรือค่าทดแทนจากรัฐ ในกรณีที่ได้รับความเสียหายที่เกิดจากมลพิษที่มีสาเหตุมาจากกิจกรรมหรือโครงการของรัฐ การร้องเรียนกล่าวโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (มาตรา 6)

3.1.1.2 ปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่ดูแลทางด้านสิ่งแวดล้อมโดยยกฐานะของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จากองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่เพียงการให้คำปรึกษามาเป็นคณะกรรมการระดับชาติที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีกรรมการประกอบไปด้วยรัฐมนตรีและหัวหน้าหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 13 คน เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง ส่วนอีก 8 คนเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากการแต่งตั้ง และในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนจากภาคเอกชนร่วมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง (มาตรา 12)

3.1.1.3 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานคุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ ระดับเสียง และอื่น ๆ ให้ความเห็นชอบแก่แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม การกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วน ราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน ในเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น (มาตรา 13)

3.1.1.4 จัดตั้งกองทุนสิ่งแวดล้อมขึ้นในกระทรวงการคลัง เพื่อให้ส่วนราชการหรือราชการส่วนท้องถิ่นสำหรับการลงทุนและดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวม เพื่อให้ราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจกู้ยืมเพื่อจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย หรือน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย อีกทั้งเพื่อเป็นเงินช่วยเหลือและอุดหนุนกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมตามที่คณะกรรมการกองทุนเห็นสมควร เป็นต้น (มาตรา 22 และมาตรา 23)

3.1.1.5 ให้อำนาจคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่าง ๆ เช่น มาตรฐานคุณภาพน้ำ มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง รวมทั้งบริเวณพื้นที่ปากแม่น้ำ มาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาล มาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศ โดยทั่วไปมาตรฐานระดับเสียงและความสั่นสะเทือนโดยทั่วไป มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเรื่องอื่น ๆ (มาตรา 32)

3.1.1.6 กำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมมลพิษ มีอำนาจและหน้าที่เสนอแผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันหรือแก้ไขอันตรายอันเกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษหรือภาวะมลพิษต่อคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เสนอความเห็นเกี่ยวกับการให้มีการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม ป้องกัน ลด หรือขจัดมลพิษต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมด้านภาษีอากรและการลงทุนของเอกชนเกี่ยวกับการควบคุมมลพิษ และการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เสนอแนะการกำหนดอัตราค่าบริการสำหรับระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวม

ของทางราชการต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นต้น (มาตรา 52 และมาตรา 53)

3.1.1.7 ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษ และโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด สำหรับควบคุมการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งอากาศเสีย การปล่อยทิ้งของเสีย หรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในกรณีที่น่าจะปรากฏว่าท้องที่ใดมีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ท้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษได้ (มาตรา 55 และมาตรา 59)

3.1.1.8 กรณีมลพิษทางอากาศและเสียง ได้กำหนดให้ยานพาหนะที่จะนำมาใช้จะต้องไม่ก่อให้เกิดมลพิษเกินกว่ามาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด หากฝ่าฝืนให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งห้ามใช้ยานพาหนะนั้น โดยเด็ดขาด หรือจนกว่าจะได้มีการแก้ไขปรับปรุงให้เป็นไปตามมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด (มาตรา 64 และมาตรา 65)

3.1.1.9 ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสีย หรือของเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อมนอกเขตที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยเจ้าของหรือผู้ประกอบการแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด ในกรณีที่ทางราชการได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ให้เจ้าของหรือผู้ประกอบการแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งยังมิได้ทำการก่อสร้าง ติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด หรือไม่ประสงค์ที่จะทำการก่อสร้าง หรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียตามที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษกำหนด มีหน้าที่ต้องจัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียที่เกิดจากการดำเนินกิจการของตน ไปทำการบำบัด หรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมที่มีอยู่ภายในเขตควบคุมมลพิษ หรือเขตท้องที่นั้น และมีหน้าที่ต้องเสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนด (มาตรา 69 มาตรา 70 และมาตรา 71)

3.1.1.10 กรณีปัญหามลพิษอื่นหรือของเสียอันตราย กำหนดให้ต้องมีการเก็บรวบรวม การขนส่ง และการจัดการด้วยประการใด ๆ เพื่อบำบัดและขจัดขยะมูลฝอยและของเสียอื่นที่อยู่ในสภาพเป็นของแข็ง การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจากการทำเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเล การป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจาก การสำรวจ และขุดเจาะน้ำมัน แก๊สธรรมชาติ และสารไฮโดรคาร์บอนทุกชนิดทั้งบนบกและในทะเล หรือการป้องกันและควบคุมมลพิษที่เกิดจากหรือมีที่มาจาก การปล่อยทิ้งน้ำมัน และการทิ้งเศษของเสียและวัตถุอื่น ๆ จากเรือเดินทะเล เรือบรรทุกน้ำมัน และเรือประเภอื่นให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น (มาตรา 78)

3.1.1.11 ในการตรวจสอบและควบคุม กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ประกอบการแหล่งกำเนิด

มลพิษซึ่งมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์ หรือเครื่องมือสำหรับควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสีย หรือมลพิษอื่น ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียเป็นของตนเอง มีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบ หรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวในแต่ละวัน และจัดทำบันทึกรายละเอียดเป็นหลักฐานไว้ ณ สถานที่ตั้งแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น และจะต้องจัดทำรายงานสรุปผลการทำงานของระบบ หรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่แหล่งกำเนิดมลพิษนั้นตั้งอยู่อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง (มาตรา 80)

3.1.1.12 กำหนดให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ในการเข้าไปในอาคาร สถานที่ และเขตที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม หรือแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือเขตที่ตั้งของระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียของบุคคลใด ๆ ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการเพื่อตรวจสภาพการทำงานของระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ระบบบำบัดอากาศเสีย หรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น รวมทั้งตรวจบันทึกรายละเอียด สถิติ หรือข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของระบบ หรืออุปกรณ์และเครื่องมือดังกล่าว หรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ มีอำนาจในการออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ผู้ควบคุม หรือผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือซ่อมแซมระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย หรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งปรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสียหยุดหรือปิดการดำเนินกิจการให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาต เป็นต้น

3.1.1.13 มีบทบัญญัติกำหนดเกี่ยวกับค่าบริการและค่าปรับ ความรับผิดชอบทางแพ่ง และกำหนดบทกำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืน โดยโทษทางอาญากฎหมายได้กำหนดโทษจำคุกไว้ไม่เกิน 1 เดือนถึงไม่เกิน 5 ปี และกำหนดโทษปรับสูงสุดไว้ไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 88 ถึงมาตรา 93 และมาตรา 96 ถึงมาตรา 111)

3.1.2 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงานเป็นกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมและกำกับดูแลการตั้ง และประกอบกิจการโรงงาน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศ หรือของสาธารณชน การป้องกันเหตุเดือดร้อน รำคาญ การป้องกันความเสียหายการป้องกันอันตรายที่อาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม โดยพระราชบัญญัติโรงงานได้ประกาศใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2482 และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2503 ต่อมาได้ถูกยกเลิกไปในปี พ.ศ. 2512 และได้ใช้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2512 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2518 และ พ.ศ. 2522 จนถึงต้นปี พ.ศ. 2535 จึงได้ถูกยกเลิกและเริ่มใช้พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 แทน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1.2.1 กำหนดนิยามคำว่า “โรงงาน” หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไป โดยจะใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม

3.1.2.2 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้สามารถออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทโรงงานเป็นประเภทต่าง ๆ โดยแบ่งออกดังนี้

(1) โรงงานจำพวกที่ 1 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิดและขนาดที่สามารถประกอบกิจการ โรงงานได้ทันทีตามความประสงค์ของผู้ประกอบกิจการ โรงงาน

(2) โรงงานจำพวกที่ 2 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิดและขนาดที่เมื่อจะประกอบกิจการ โรงงานต้องแจ้งให้ผู้อนุญาตทราบก่อน

(3) โรงงานจำพวกที่ 3 ได้แก่ โรงงานประเภท ชนิดและขนาดที่การตั้งโรงงานจะต้องได้รับใบอนุญาตก่อนจึงจะดำเนินการได้

3.1.2.3 เพื่อให้การควบคุมการประกอบกิจการ โรงงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดให้อำนาจแก่รัฐมนตรีผู้รักษาการออกกฎกระทรวงให้โรงงานปฏิบัติตามในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในเรื่องเกี่ยวกับ โรงงานเครื่องจักร คนงาน กรรมวิธีการผลิต มาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย รวมถึงการจัดให้มีเอกสารที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบด้วย (มาตรา 8) และในการตรวจสอบโรงงาน หรือเครื่องจักรอาจกำหนดให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบแทนพนักงานเจ้าหน้าที่ก็ได้ ผู้ประกอบกิจการ โรงงานจำพวกที่ 1 และจำพวกที่ 2 ต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่รัฐมนตรีประกาศ โดยโรงงานจำพวกที่ 2 นี้ เมื่อจะเริ่มประกอบกิจการ โรงงานต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกใบรับแจ้งไว้เป็นหลักฐานและการเลิกประกอบกิจการ การโอน การให้เช่า โรงงานจำพวกที่ 2 นี้ ผู้ประกอบกิจการ โรงงานต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบด้วย (มาตรา 10 และมาตรา 11) ส่วนผู้ประกอบกิจการ โรงงานจำพวกที่ 3 นอกจากต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงแล้ว ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาตด้วย และห้ามมิให้ผู้ใดก่อตั้ง โรงงานจำพวกที่ 3 นี้ก่อนได้รับใบอนุญาตซึ่งอาจมีการทดลองเดินเครื่องจักรก่อนการเริ่มประกอบกิจการ โรงงานก็ได้

3.1.2.4 ในเรื่องขอใบอนุญาตได้มีการกำหนดเกี่ยวกับอายุของใบอนุญาต หลักเกณฑ์ และวิธีการขอต่ออายุใบอนุญาต ซึ่งคำสั่งไม่ออกใบอนุญาตหรือไม่ต่ออายุใบอนุญาต ผู้ขออนุญาต หรือผู้ขอต่ออายุใบอนุญาต มีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ ส่วนในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะขยาย โรงงานจะต้องได้รับอนุญาตจากผู้รับอนุญาตก่อน โดยการขยาย โรงงานนี้อาจเป็นกรณีที่มีการเพิ่มจำนวน หรือเปลี่ยนแปลงเครื่องจักร รวมถึงการเพิ่มหรือแก้ไขส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคาร โรงงาน ทั้งนี้ตามกรณีที่กำหนด

กรณีที่ผู้รับใบอนุญาตโอนการประกอบกิจการ โรงงาน ให้เช่าหรือให้เช่าซื้อ โรงงานหรือขาย โรงงานให้ถือว่าผู้นั้นเลิกประกอบกิจการ โรงงานและให้ผู้รับ โอนการประกอบกิจการ โรงงาน ผู้เช่าหรือผู้ให้เช่า หรือผู้เช่าซื้อ โรงงาน หรือผู้ซื้อ โรงงานนั้นขอรับใบอนุญาตภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา 21)

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตตาย ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นคำขอต่อผู้อนุญาตเพื่อรับโอนใบอนุญาต ถ้ามิได้ยื่นคำขอภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ให้ถือว่า ใบอนุญาตสิ้นอายุ หากจะประกอบกิจการใหม่ต้องดำเนินการขอรับใบอนุญาตใหม่ (มาตรา 22)

ผู้รับใบอนุญาตที่ประสงค์จะย้ายโรงงานไปยังที่อื่นต้องดำเนินการเหมือนกับการตั้งโรงงานใหม่ (มาตรา 27) และหากผู้รับใบอนุญาตที่ประสงค์จะเลิกประกอบกิจการโรงงานให้แจ้งเป็นหนังสือต่อผู้อนุญาตภายในเวลาที่กำหนด (มาตรา 28)

3.1.2.5 รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้ท้องที่ใดท้องที่หนึ่งเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรมได้ โดยการประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 2 หรือจำพวกที่ 3 ภายในเขตประกอบการอุตสาหกรรมหรือเขตนิคมอุตสาหกรรมให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบหรือไม่ต้องได้รับอนุญาตแล้วแต่กรณี แต่การประกอบกิจการดังกล่าวต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนด และเมื่อได้กำหนดให้ท้องที่ใดเป็นเขตประกอบการอุตสาหกรรมหรือจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม รัฐมนตรีอาจกำหนดให้บริเวณโดยรอบเขตดังกล่าวภายในระยะที่กำหนดเป็นเขตห้ามประกอบกิจการโรงงานโดยเด็ดขาด หรือจะอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงานได้เฉพาะบางประเภท ชนิดหรือขนาดก็ได้ (มาตรา 30)

3.1.2.6 นอกจากนี้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการให้มีประสิทธิภาพและเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ถ้าการประกอบกิจการโรงงานมีกรณีที่เกี่ยวข้องอันจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นอยู่ด้วย พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอาจกำหนดวิธีการในการดำเนินการเพื่อพิจารณาอนุญาตร่วมกันได้ (มาตรา 31)

3.1.2.7 ในเรื่องของการกำกับและดูแลโรงงาน ได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีโดยอนุเมตติ คณะรัฐมนตรีในการกำหนดเรื่องต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงความปลอดภัยของประเทศหรือของสาธารณชน เช่น กำหนดจำนวนและขนาดของโรงงานแต่ละประเภทที่จะให้ตั้งหรือจะให้ขยายในท้องที่หนึ่ง กำหนดชนิดคุณภาพของวัตถุดิบหรือของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น (มาตรา 32)

ถ้าโรงงานจำพวกที่ 2 หรือโรงงานจำพวกที่ 3 หยุดดำเนินงานติดต่อกันเกินกว่าหนึ่งปีต้องแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ (มาตรา 33)

กรณีที่มีอุบัติเหตุในโรงงานทำให้มีบุคคลถึงแก่ความตาย เจ็บป่วยหรือบาดเจ็บหรือกรณีที่เป็นเหตุให้โรงงานต้องหยุดดำเนินการเกินกว่าเจ็ดวัน ให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ และเจ้าหน้าที่สามารถเข้าไปตรวจสอบโรงงานและเครื่องจักรได้ (มาตรา 34) และเพื่อให้การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพจึงได้กำหนดให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ เช่น การเข้าตรวจสอบสภาพโรงงานหรือเครื่องจักร นำตัวอย่างผลิตภัณฑ์ที่สงสัยเกี่ยวกับคุณภาพเพื่อตรวจสอบ คั้น ยืด หรืออัดผลิตภัณฑ์หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกรณีมีเหตุสงสัยว่ามีการกระทำความผิด รวมทั้งมีหนังสือเรียกบุคคลให้มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารมาประกอบการพิจารณา (มาตรา 35)

นอกจากนี้ เมื่อปรากฏว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้นักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจแต่งตั้งข้าราชการเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตามกฎหมาย หากพบว่าผู้ประกอบการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือประกอบการกิจการในสภาพที่ อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำนั้นได้ โดยพนักงาน เจ้าหน้าที่มีอำนาจผูกมัดประตูประทวารเครื่องจักรเพื่อมิให้เครื่องจักรทำงานในระหว่างปฏิบัติตามคำสั่งได้ (มาตรา 36 และมาตรา 37) และหากเห็นว่าจงใจไม่ปฏิบัติตาม โดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือการประกอบการ โรงงานอาจก่อให้เกิดอันตรายหรือเดือดร้อนอย่างร้ายแรงให้ปลัดกระทรวงมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการ โรงงานนั้นหยุดประกอบการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวและปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง และถ้ายังไม่ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด ปลัดกระทรวงมีอำนาจสั่งปิดโรงงานได้ (มาตรา 39) โดยคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือคำสั่งของปลัดกระทรวงสามารถอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีได้ภายในระยะเวลา ที่กำหนด แต่การอุทธรณ์นี้ไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 41)

โดยในส่วนของกำหนัดนั้น หากผู้ประกอบการโรงงานไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถเข้าจัดการแก้ไขเพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนั้นได้ โดยให้ผู้ประกอบการโรงงาน เป็นผู้เก็บค่าใช้จ่ายตามจำนวนที่จ่ายจริงพร้อมกับเบี้ยปรับ (มาตรา 42) ในส่วนของค่าธรรมเนียมรายปี ให้ผู้ประกอบการโรงงานจำพวกที่ 2 และโรงงานจำพวกที่ 3 เป็นผู้เสีย ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 43)

8) กำหนดบทกำหนดโทษ โดยกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนถึงไม่เกิน 4 ปี และปรับ สูงสุดไม่เกิน 400,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบคดีในเขต กรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคตามความเหมาะสม เพื่อให้มีอำนาจเปรียบเทียบได้ (มาตรา 45 ถึงมาตรา 65)⁴⁵

3.1.3 พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

พ.ศ. 2535

กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง มีขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2503 สืบเนื่องจากสภาพทั่ว ๆ ไปของบ้านเมืองในขณะนั้นยังไม่สะอาด และยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยเท่าที่ควร และกฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้บังคับในเรื่องเหล่านี้ยังไม่เหมาะสม และไม่เพียงพอที่จะใช้บังคับได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการจัดระเบียบให้บ้านเมืองอยู่ในสภาพที่สะอาดและเป็น ระเบียบเรียบร้อยยิ่งขึ้นกว่าเดิม จึงได้มีการออกพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2503 ขึ้นมาใช้บังคับ ต่อมาได้มีการยกเลิกโดยพระราชบัญญัติรักษา

⁴⁵ นางสาวพงษ์พิลัย วรรณราช , สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ โรงงาน พ.ศ. 2535 , ศูนย์ข้อมูลกฎหมาย กลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา , มิถุนายน 2547 http://web.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail/lawdetail_054.htm

ความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 เนื่องจากกฎหมายเดิมได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ทำให้บทบัญญัติในกฎหมายไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทลงโทษและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น ทำให้การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองไม่ได้ผลเท่าที่ควร และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2560 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 3.1.3.1 การรักษาความสะอาดในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ (มาตรา 6 ถึงมาตรา 25)
- 3.1.3.2 การดูแลรักษาสนามหญ้าและต้นไม้ในถนนและสถานสาธารณะ (มาตรา 26 ถึงมาตรา 28)
- 3.1.3.3 การห้ามทิ้งสิ่งปฏิกูลมูลฝอยในที่สาธารณะและสถานสาธารณะ (มาตรา 29 ถึงมาตรา 34)
- 3.1.3.4 การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย (มาตรา 35 ถึงมาตรา 41)
- 3.1.3.5 กำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 42 ถึงมาตรา 51)
- 3.1.3.6 กำหนดบทลงโทษ โดยมีโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน และโทษปรับตั้งแต่ 500 บาท - 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 52 ถึงมาตรา 59)

3.1.4 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

ก่อนที่จะมีการใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับวัตถุอันตราย ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติวัตถุพิษ พ.ศ. 2510 ขึ้น เพื่อควบคุมการนำเข้า ส่งออก การผลิต การขาย การรับใช้รับจ้าง การมีไว้ครอบครอง และการนำผ่านแดนซึ่งวัตถุพิษ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชน ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2516 แต่เนื่องจากได้มีการนำวัตถุอันตรายมาใช้ในกิจการประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และวัตถุอันตรายบางชนิดอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมได้ แม้ว่าจะได้มีกฎหมายที่ใช้ควบคุมวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตรายอยู่บ้างแล้ว แต่ก็มิได้อยู่หลายฉบับ และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวง กรมต่าง ๆ โดยกฎหมายเหล่านั้นได้ออกมาต่างยุคต่างสมัยกัน ทำให้มีบทบัญญัติที่แตกต่างกันและยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยวัตถุพิษ โดยขยายขอบเขตให้ครอบคลุมวัตถุอันตรายต่าง ๆ ทุกชนิด และกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น พร้อมกับจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตราย จึงได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติวัตถุพิษ พ.ศ. 2510 และที่แก้ไขเพิ่มเติม⁴⁶ โดยออกมาเป็นพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ใช้บังคับแทน

⁴⁶ นายชนงศักดิ์ ผ่องใส , สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ,

จึงอาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่เกิดขึ้น
 เนื่องจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการนำเข้าวัตถุอันตรายมาใช้ในกิจการประเภทต่าง ๆ
 เป็นจำนวนมาก วัตถุอันตรายบางชนิดอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และ
 สิ่งแวดล้อมได้ ถึงแม้ว่าจะมีกฎหมายของหน่วยงานต่าง ๆ ออกมาใช้ควบคุมอยู่บ้างก็ตาม แต่ก็ไม่ครอบคลุม
 เพียงพอ พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสม
 ยิ่งขึ้น พร้อมกับจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งมี
 สาระสำคัญ ดังนี้

3.1.4.1 กำหนดนิยามคำว่า “วัตถุอันตราย” (มาตรา 4) ให้หมายถึง วัตถุระเบิดได้
 วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่
 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง และวัตถุอย่างอื่น
 ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจ ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม

3.1.4.2 กำหนดให้มีคณะกรรมการวัตถุอันตราย มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนด
 นโยบาย มาตรการและแผนการกำกับดูแลวัตถุอันตรายเมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว
 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับ ไปเป็นแนวทางปฏิบัติ ให้คำแนะนำแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการรับขึ้นทะเบียน
 หรือเพิกถอนทะเบียนวัตถุอันตราย

พิจารณาเรื่องร้องเรียนจากผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายจากวัตถุอันตราย
 แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับวัตถุอันตรายให้ประชาชนได้ทราบ ในการนี้จะระบุชื่อของวัตถุอันตราย
 หรือชื่อของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้ เป็นต้น (มาตรา 6 และมาตรา 7)

3.1.4.3 กำหนดการควบคุมวัตถุอันตรายในเรื่องต่าง ๆ เช่น กำหนดท้องที่ที่ห้ามการ
 ครอบครอง การจำหน่ายหรือการใช้ (มาตรา 16) กำหนดให้ตั้งศูนย์ข้อมูลวัตถุอันตรายในกระทรวง
 อุตสาหกรรม (มาตรา 17) กำหนดประเภทวัตถุอันตราย (มาตรา 18) โดยแบ่งออกตามความจำเป็นแก่
 การควบคุม เป็น 4 ชนิดประเภท ได้แก่

(1) วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า
 การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด

(2) วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า
 การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตาม
 หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดด้วย

(3) วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้แก่วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า
 การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับใบอนุญาต

(4) วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ได้แก่วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต
 การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง เป็นต้น

3.1.4.4 กำหนดเรื่องใบอนุญาต (มาตรา 25 ถึงมาตรา 29) และการพักใช้ และการเพิกถอนใบอนุญาต (มาตรา 32 ถึงมาตรา 35)

3.1.4.5 กำหนดเรื่องการขึ้นทะเบียน (มาตรา 36 ถึงมาตรา 39) และเพิกถอน ทะเบียนวัตถุอันตราย (มาตรา 40 ถึงมาตรา 41)

3.1.4.6 กำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 52 ถึงมาตรา 55) เช่น ให้อำนาจในการสั่งให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายที่ได้ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ระงับการกระทำที่ฝ่าฝืน หรือแก้ไข มีอำนาจในการจับกุมผู้กระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิด มีอำนาจเข้าไปในสถานประกอบการ สถานที่ผลิต สถานที่เก็บ รักษาเกี่ยวกับ วัตถุอันตราย หรือสถานที่ที่สงสัยว่าเป็นสถานที่เช่นนั้น หรือเข้าไปในพาหนะที่บรรทุก หรือสงสัยว่าบรรทุกวัตถุอันตรายเพื่อตรวจสอบ มีอำนาจในการนำวัตถุอันตรายหรือวัตถุที่สงสัยว่าเป็น วัตถุอันตรายในปริมาณพอสมควรไปตรวจสอบ เป็นต้น

3.1.4.7 กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่ง ให้ผู้ที่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหม ทดแทน (มาตรา 57 ถึงมาตรา 69)

3.1.4.8 กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน หรือกระทำความผิดตามมาตราต่าง ๆ ทั้งผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ขายปลีก คนกลาง และผู้มีส่วนในการจำหน่ายวัตถุอันตรายทุกช่วงต่อ ผู้มีไว้ใน ครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือนถึงไม่เกิน 10 ปี หรือปรับสูงสุดไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 70 ถึงมาตรา 78)

จากการศึกษากฎหมายไทยทั้ง 4 ฉบับข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ผ่านมาของประเทศไทยยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

(1) กฎหมายที่เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยส่วนใหญ่จะใช้มาตรการในการ กำกับและควบคุม (Command and Control) เป็นหลัก ทำให้มีต้นทุนในการดำเนินการสูง อีกทั้งการที่ ประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับ และมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายหลายหน่วยงาน อาจเกิดความซ้ำซ้อนและทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้ นอกจากนี้ โทษตามที่กฎหมายกำหนดยังมีอัตรา โทษต่ำหากเทียบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งผลให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัว ต่อกฎหมาย

(2) การตรวจสอบติดตามให้ผู้ก่อมลพิษปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานผู้รับผิดชอบยังไม่มี ประสิทธิภาพเพียงพอ

(3) ผู้ก่อมลพิษสามารถปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมได้เต็มที่ที่ราบใดที่ตนได้ปฏิบัติตาม มาตรฐานควบคุมมลพิษแล้ว ทำให้ผู้ก่อมลพิษขาดแรงจูงใจที่จะปรับเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่ รักษาสิ่งแวดล้อม

3.1.5 ร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลังได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม จึงยกร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อมขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เป็นมาตรการเสริมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษลดการก่อมลพิษ และเพื่อให้ผู้ก่อมลพิษเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการผลิตและบริการไปในทางที่ก่อมลพิษน้อยลง โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีสาระสำคัญ โดยกำหนดให้มีการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เช่น มาตรการทางภาษี และค่าธรรมเนียม มาใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม กำหนดให้มิคณะกรรมการกำกับนโยบายการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม มีการจัดตั้งกองทุนภาษีและค่าธรรมเนียมสิ่งแวดล้อมเพื่ออุดหนุนหรือให้กู้ยืมแก่โครงการควบคุมหรือลดการปล่อยมลพิษ อุดหนุนโครงการวิจัยและพัฒนาการจัดการมลพิษ ชดเชยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษ เป็นต้น โดยมีคณะกรรมการกองทุนภาษีและค่าธรรมเนียม ทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนพิจารณาเห็นชอบยุทธศาสตร์ที่ผู้จัดการกองทุนจัดทำ เสนอแผนยุทธศาสตร์ที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการกองทุนต่อคณะกรรมการกำกับนโยบายฯ นอกจากนี้ กำหนดให้มีการอุทธรณ์การประเมินภาษีต่อคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ และมีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์โดยฟ้องต่อศาลภาษีอากรกลาง กำหนดให้มีการบังคับภาษีค้างและยังได้กำหนดบทลงโทษทางอาญาไว้ด้วย

โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบการจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้จัดการสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการ และเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้เข้าสู่การพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่า หลักการของร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องการจัดเก็บภาษีว่าใครเป็นผู้เสียภาษี ฐานภาษีคืออะไร จัดเก็บในอัตราเท่าใด และใครเป็นผู้จัดเก็บ ซึ่งการเขียนกฎหมายในลักษณะที่กำหนดเป็นกรอบกว้าง ๆ แล้วให้ไปออกพระราชกฤษฎีกากำหนดรายละเอียดไม่สามารถกระทำได้ในกฎหมายที่เกี่ยวกับภาษีอากร สำนักงานเศรษฐกิจการคลังจึงได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติมลพิษทางน้ำ พ.ศ. และพระราชบัญญัติมลพิษทางอากาศ พ.ศ. ซึ่งเป็นปัญหามลพิษที่สำคัญของประเทศสมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยนำหลักการเป็นไปตามแนวทางของร่างพระราชบัญญัติมาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม พ.ศ. อย่างไรก็ตาม หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังมีความเห็นไม่ตรงกัน เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการควบคุมและรักษาสิ่งแวดล้อมจึงไม่สามารถยกร่างกฎหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการจูงใจทางภาษี

นอกจากกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยที่กำหนดการกำกับและควบคุมแล้ว ยังมีกฎหมายบางฉบับที่กำหนดมาตรการจูงใจต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งมาตรการจูงใจทางภาษี และมาตรการจูงใจที่มีใช้ภาษี ซึ่งจะเป็นมาตรการเสริมอีกทางหนึ่ง เพื่อจูงใจให้ประชาชนลดการก่อมลพิษ ดังนี้

3.2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 เป็นกฎหมายหลักที่กำหนดในเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ และอำนวยความสะดวกให้แก่การลงทุนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนทางเศรษฐกิจ และสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยกฎหมายส่งเสริมการลงทุนให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อันได้แก่ สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับภาษีอากร และที่ไม่เกี่ยวกับภาษีอากร ตลอดจนเป็นหลักประกันและความคุ้มครองให้กับนักลงทุน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เป็นหน่วยงานหลักของรัฐบาลที่รับผิดชอบในด้านการดำเนินงานและสนับสนุนการลงทุน โดยการนำเสนอนโยบายการส่งเสริมการลงทุนให้แก่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ออกกฎ ระเบียบ และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักลงทุนในการขอรับการส่งเสริมการลงทุน รวมถึงการจัดกิจกรรมส่งเสริมการลงทุน ทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนเพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันนอกจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงอุตสาหกรรม พิจารณาให้การส่งเสริมการลงทุนในโครงการรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ เช่น โครงการที่มีการสร้างเสริมประสิทธิภาพทางอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีแก่ประเทศไทย โครงการที่มีใช้ทรัพยากรภายในประเทศ โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมสนับสนุน เป็นต้น ยังรวมถึงโครงการที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย โดยมาตรา 19 กำหนดให้โครงการลงทุนที่คณะกรรมการจะให้การส่งเสริมได้ต้องเป็นโครงการลงทุนที่มีมาตรการอันสมควรที่จะป้องกันและควบคุมมิให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชนและความสมบูรณ์สืบไปของมนุษย์และธรรมชาติ และมาตรา 20 กำหนดให้คณะกรรมการสามารถกำหนดให้เงื่อนไขการป้องกันและควบคุมมิให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม อันเป็นหนึ่งในเงื่อนไขที่คณะกรรมการจะกำหนดเป็นข้อพิจารณาโครงการที่สมควรได้รับการส่งเสริมการลงทุน

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน ได้กำหนดสิทธิประโยชน์สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ดังนี้

3.2.1.1 สิทธิและประโยชน์ด้านภาษีอากร

(1) การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร

ผู้ได้รับการส่งเสริมจะได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรตามที่คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติ แต่เครื่องจักรนั้นต้องไม่เป็นเครื่องจักรที่ผลิตหรือประกอบได้ในราชอาณาจักร ซึ่งมีคุณภาพใกล้เคียงกันกับชนิดที่ผลิตในต่างประเทศ และมีปริมาณเพียงพอที่จะจัดหามาใช้ได้⁴⁷

(2) การลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักร

เมื่อคณะกรรมการพิจารณาเห็นว่า การให้การส่งเสริมแก่กิจการใด

⁴⁷ มาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

หรือแก่ผู้ขอรับการส่งเสริมรายได้ไม่สมควรให้ได้รับสิทธิและประโยชน์ตามข้อ (1) คณะกรรมการอาจจะให้ได้รับลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรเพียงกึ่งหนึ่ง หรือจะไม่ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรเลยก็ได้⁴⁸

(3) การค้าประกันอากรขาเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบก่อนการได้รับบัตรส่งเสริม

บรรดาเครื่องจักร วัตถุดิบ หรือวัสดุจำเป็นกับกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นของที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร และเป็นของที่พึงได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งกรมศุลกากรส่งมอบของนั้นให้แก่ผู้ขอรับการส่งเสริมซึ่งตอบรับการส่งเสริมแล้ว หรือผู้ได้รับการส่งเสริมแล้วแต่กรณี โดยถือเอาการค้าประกันของธนาคารพาณิชย์ในราชอาณาจักรแทนการวางเงินเป็นประกันการชำระอากรขาเข้าได้⁴⁹

(4) การได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรย้อนหลัง

ในกรณีที่ผู้ได้รับการส่งเสริมไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขเกี่ยวกับการนำเครื่องจักรเข้ามาในราชอาณาจักร หรือการยกเว้น หรือลดหย่อนอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรตามที่กำหนดไว้ในบัตรส่งเสริม เมื่อคณะกรรมการเห็นว่ามิเหตุอันควร ให้คณะกรรมการมีอำนาจแก้ไขเงื่อนไขนั้นได้ และถ้าได้มีการนำเครื่องจักรนั้นเข้ามาโดยชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยศุลกากรแล้ว คณะกรรมการจะกำหนดให้การแก้ไขนั้นมีผลย้อนหลังไปจนถึงวันนำเข้าก็ได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าการนำเข้านั้นเกิดขึ้นก่อนหรือในหรือหลังวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ⁵⁰

(5) การใช้เครื่องจักรที่ได้รับสิทธิและประโยชน์ การยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักรภายในเวลาที่คณะกรรมการกำหนดซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 5 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี ห้ามมิให้ผู้ได้รับการส่งเสริมใช้เครื่องจักรที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าเพื่อการอื่นนอกจากกิจการที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับการส่งเสริม หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้เครื่องจักรนั้น หรือย้ายโรงงานหรือสถานที่ประกอบกิจการไปตั้งหรือดำเนินการในท้องที่อื่น นอกจากที่กำหนดในบัตรส่งเสริม ทั้งนี้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการตามมาตรา 41⁵¹ นอกจากนี้ คณะกรรมการมีอำนาจอนุญาตให้ผู้ได้รับการส่งเสริมจ้าง จ้างนาย โอน ให้เช่า นำไปใช้ในการอื่น หรือให้บุคคลอื่นใช้เครื่องจักรที่ได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีอากร หรือย้ายโรงงานหรือสถานที่ประกอบกิจการไปตั้งหรือดำเนินการในท้องที่อื่น โดยระบุเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุญาตไว้ด้วยก็ได้

อย่างไรก็ดี ห้ามมิให้นำกฎหมายว่าด้วยพิกัดอัตราศุลกากรมาใช้บังคับแก่ผู้ได้รับการส่งเสริม ซึ่งได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการตามมาตรา นี้ เว้นแต่คณะกรรมการจะกำหนด

⁴⁸ มาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁴⁹ มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁵⁰ มาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁵¹ มาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

เป็นอย่างอื่น ให้นำมาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง⁵²

(6) การลดหย่อนอากรขาเข้าวัตถุดิบ

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร คณะกรรมการจะให้ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับลดหย่อนอากรขาเข้าไม่เกินร้อยละ 90 ของอัตราปกติสำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อใช้ผลิต ผสม หรือประกอบในกิจการที่ได้รับการส่งเสริม มีกำหนดเวลาราวละไม่เกินหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการกำหนด แต่วัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นนั้นต้องไม่เป็นของที่ผลิตหรือมีกำเนิดในราชอาณาจักรซึ่งมีคุณภาพใกล้เคียงกันกับชนิดที่จะนำเข้ามาในราชอาณาจักรและมีปริมาณเพียงพอที่จะจัดหามาใช้ได้⁵³

(7) การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

ผู้ได้รับการส่งเสริมจะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ทั้งนี้ ให้พิจารณา กำหนดเป็นสัดส่วนของเงินลงทุน โดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน ซึ่งต้องมีกำหนดเวลาไม่เกิน 8 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการนั้น กิจการใดเป็นกิจการที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประเทศเป็นพิเศษตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ให้ผู้ได้รับการส่งเสริมในกิจการดังกล่าวได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมมีกำหนดเวลาตามที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งต้องไม่เกิน 8 ปี นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการนั้น

นอกจากนี้ ในกรณีที่ประกอบกิจการขาดทุนในระหว่างเวลาได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วแต่กรณี คณะกรรมการอาจอนุญาตให้ผู้ได้รับการส่งเสริม นำผลขาดทุนประจำปีที่เกิดขึ้นในระหว่างเวลานั้นไปหักออกจากกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นภายหลังระยะเวลาได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลมีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นกำหนดเวลานั้น โดยจะเลือกหักจากกำไรสุทธิของปีใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้⁵⁴

(8) การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับค่าแห่งสิทธิ

ค่าแห่งกวีตวิลด์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่นจากผู้ได้รับการส่งเสริม ตามสัญญาที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ มีกำหนดระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันที่ผู้ได้รับการส่งเสริมเริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด⁵⁵

(9) การยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผล

เงินปันผลจากกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามมาตรา 31 ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ ตลอดระยะเวลาที่

⁵² มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁵³ มาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁵⁴ มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁵⁵ มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น⁵⁶

(10) การได้รับลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล

เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการลงทุนในท้องที่หรือเขตพื้นที่ใด คณะกรรมการจะกำหนดท้องที่หรือเขตพื้นที่นั้นเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนก็ได้ นอกจากสิทธิและประโยชน์ตามมาตราอื่น คณะกรรมการมีอำนาจให้ผู้ได้รับการส่งเสริมที่ประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมในท้องที่หรือเขตพื้นที่ที่กำหนดได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

(10.1) การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตรากำหนดเดิมไม่เกิน 5 ปี หรือนับจากวันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมในกรณีที่ผู้ได้รับการส่งเสริมไม่ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

(10.2) การอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา 2 เท่าของจำนวนเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้เสียไปเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมเพื่อประโยชน์ในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล ทั้งนี้ ตามเงื่อนไข วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

(10.3) การอนุญาตให้หักเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณากำหนดจากกำไรสุทธิรวมทั้งสิ้นไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุนแล้ว ในการนั้นโดยผู้ได้รับการส่งเสริมจะเลือกหักจากกำไรสุทธิของปีใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้ภายใน 10 นับแต่วันที่มีรายได้จากการลงทุน ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากการหักค่าเสื่อมราคาตามปกติ⁵⁷

(11) การยกเว้นอากรขาเข้า หรือขาออกสำหรับวัตถุดิบ

เพื่อส่งเสริมการส่งออก คณะกรรมการอาจให้ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้ด้วย

(11.1) การยกเว้นอากรขาเข้า สำหรับวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อใช้ผลิต ผสม หรือประกอบผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ เฉพาะที่ใช้ในการส่งออก

(11.2) การยกเว้นอากรขาเข้า สำหรับของที่ผู้ได้รับการส่งเสริม นำเข้ามาเพื่อส่งกลับออกไป

(11.3) การยกเว้นอากรขาออก สำหรับผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ได้รับการส่งเสริมผลิตหรือประกอบ

(11.4) การอนุญาตให้หักเงินได้พึงประเมินในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นจำนวนเท่ากับร้อยละ 5 ของรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จากการส่งออกซึ่งผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ได้รับการส่งเสริมผลิตหรือประกอบ โดยไม่รวมค่าประกันภัยและค่าขนส่งนอกประเทศ

⁵⁶ มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁵⁷ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

ทั้งนี้ ตามเงื่อนไข วิธีการและระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด⁵⁸

3.2.1.2 สิทธิและประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษีอากร

(1) การเข้าเมืองของคนต่างด้าว

ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพียงเท่าที่พระราชบัญญัตินี้มีได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อศึกษาลู่ทางการลงทุนหรือกระทำการอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนได้ตามกำหนดระยะเวลาให้อยู่ในราชอาณาจักรเท่าที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร⁵⁹

นอกจากนี้ ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเพียงเท่าที่พระราชบัญญัตินี้มีได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับอนุญาตนำคนต่างด้าวซึ่งเป็น

(1.1) ช่างฝีมือ

(1.2) ผู้ชำนาญการ

(1.3) คู่สมรสและบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะของบุคคลใน (1.1) และ (1.2)

เข้ามาในราชอาณาจักรได้ตามจำนวนและกำหนดระยะเวลาให้อยู่ในราชอาณาจักรเท่าที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร แม้ว่าจะเกินอัตราจำนวนหรือระยะเวลาให้อยู่ในราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง⁶⁰

(2) การทำงานของคนต่างด้าว

ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวเพียงเท่าที่พระราชบัญญัตินี้มีได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ให้คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 24 และคนต่างด้าวซึ่งเป็นช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรตามมาตรา 25 ได้รับอนุญาตทำงานเฉพาะตำแหน่งหน้าที่การทำงานที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบตลอดระยะเวลาเท่าที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร⁶¹

(3) การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน

ผู้ได้รับการส่งเสริมจะได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อประกอบกิจการที่ได้รับส่งเสริมการลงทุนตามจำนวนที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร แม้ว่าจะเกินกำหนดที่จะพึงมีได้ตามกฎหมายอื่น นอกจากนี้ ในกรณีที่ได้รับส่งเสริมซึ่งเป็นคนต่างด้าวตามประมวลกฎหมายที่ดินเลิกกิจการที่ได้รับการส่งเสริมหรือโอนกิจการนั้นให้แก่ผู้อื่น ผู้ได้รับการส่งเสริมต้องจำหน่ายที่ดินที่ได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เลิกหรือโอนกิจการ มิฉะนั้นให้อธิบดีกรม

⁵⁸ มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁵⁹ มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁶⁰ มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁶¹ มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

ที่ดินมีอำนาจจำหน่ายที่ดินนั้นตามประมวลกฎหมายที่ดิน⁶²

(4) การหักค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม

เพื่อส่งเสริมการลงทุนในท้องที่หรือเขตพื้นที่ใด คณะกรรมการจะกำหนดท้องที่หรือเขตพื้นที่นั้นเป็นเขตส่งเสริมการลงทุนก็ได้ นอกจากสิทธิและประโยชน์ตามมาตราอื่น คณะกรรมการมีอำนาจให้ผู้ได้รับการส่งเสริมที่ประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมในท้องที่หรือเขตพื้นที่ที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้

(4.1) การอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา 2 เท่าของจำนวนเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้เสียไปเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริม เพื่อประโยชน์ในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล ทั้งนี้ ตามเงื่อนไข วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด หรือ

(4.2) การอนุญาตให้หักเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการพิจารณากำหนดจากกำไรสุทธิรวมทั้งสิ้นไม่เกินร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุนแล้วในการนั้น โดยผู้ได้รับการส่งเสริมจะเลือกหักจากกำไรสุทธิของปีใดปีหนึ่งหรือหลายปีก็ได้ภายใน 10 ปีนับแต่วันที่มีรายได้จากการลงทุน ทั้งนี้ นอกเหนือไปจากการหักค่าเสื่อมราคาตามปกติ⁶³

(5) การนำหรือส่งเงินออกนอกราชอาณาจักรเป็นเงินตราต่างประเทศ

ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมหรือผู้ลงทุนในกิจการที่ได้รับการส่งเสริม ซึ่งมีภูมิลำเนาออกนอกราชอาณาจักรจะได้รับอนุญาตให้นำหรือส่งเงินออกนอกราชอาณาจักรเป็นเงินตราต่างประเทศได้ เมื่อเงินนั้นเป็นเงินทุนที่ผู้ได้รับการส่งเสริมนำเข้ามาในราชอาณาจักรและเงินปันผลหรือผลประโยชน์อื่นที่เกิดจากเงินทุนนั้น หรือเป็นเงินกู้ต่างประเทศที่ผู้ได้รับการส่งเสริมนำมาลงทุนในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมตามสัญญาที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ รวมทั้งดอกเบี้ยของเงินกู้ต่างประเทศนั้น หรือเป็นเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมมีข้อผูกพันกับต่างประเทศตามสัญญาเกี่ยวกับการใช้สิทธิและบริการต่าง ๆ ในการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน และสัญญานั้นได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ

ในกรณีที่ระยะเวลาใดตุลการชำระเงินต้องประสบปัญหา จำเป็นต้องสงวนเงินตราต่างประเทศให้มีสำรองไว้ตามสมควร ธนาคารแห่งประเทศไทยจะจำกัดการนำหรือส่งเงินนั้นออกนอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อผลดังกล่าวนี้ก็ได้ แต่จะไม่จำกัดการส่งเงินทุนที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรต่ำกว่าร้อยละ 20 ต่อปีถ้าการส่งเงินนั้นกระทำภายหลังที่นำเข้ามาแล้วเป็นเวลา 2 ปี และจะไม่จำกัดการส่งเงินปันผลต่ำกว่าร้อยละ 15 ต่อปีของเงินทุนที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร⁶⁴

⁶² มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁶³ มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

⁶⁴ มาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

3.2.1.3 กฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน

(1) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 10/2547 เรื่อง การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรเพื่อใช้ในการประหยัดพลังงาน

กำหนดให้ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนไม่ว่ากิจการประเภทใดได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรที่ใช้เพื่อการประหยัดพลังงาน ตามที่กระทรวงพลังงานให้ความเห็นชอบ โดยจะต้องนำเข้าภายใน 2 ปีนับแต่วันอนุมัติ และจะต้องนำเข้าเครื่องจักรภายในวันที่ 30 ธันวาคม 2548

(2) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ส. 2/2550 เรื่อง การให้การส่งเสริมกิจการเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology)

ให้กิจการดังต่อไปนี้

1) เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ได้แก่ กิจการวิจัยและพัฒนา และอุตสาหกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์หรือการปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ ที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ

2) กิจการวิจัยและพัฒนา และอุตสาหกรรมผลิตยาเวชภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ

3) กิจการวิจัยและพัฒนา และอุตสาหกรรมผลิตชุดตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์การเกษตรอาหาร และสิ่งแวดล้อม

4) กิจการวิจัยและพัฒนา และอุตสาหกรรมผลิตที่ใช้เซลล์จุลินทรีย์ เซลล์พืช และเซลล์สัตว์ ในการผลิตสารชีวโมเลกุล สารออกฤทธิ์ชีวภาพ

ซึ่งใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่ทันสมัย ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ หรือศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ของประเทศไทย จัดเป็นกิจการที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประเทศเป็นพิเศษได้รับสิทธิและประโยชน์ดังต่อไปนี้

(1.1) ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร

(1.2) ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปีโดยไม่กำหนดสัดส่วนการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

(1.3) สำหรับสิทธิและประโยชน์อื่น ๆ ให้ได้รับตามหลักเกณฑ์ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 1/2543 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2543

(1.4) หากตั้งอยู่ในเขตอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยให้ได้รับสิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิร้อยละ 50 เป็นระยะเวลา 5 ปีนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

(3) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 3/2550 เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

เพื่อเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงกลั่นน้ำมัน โรงแยกก๊าซธรรมชาติ โรงไฟฟ้าเคมีและปิโตรเคมี เป็นต้น ให้ความสำคัญกับการจัดการ

สิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น จึงออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้สิทธิและประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่มีการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

- 1) ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรในการปรับปรุงเครื่องจักรเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- 2) ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 3 ปี เป็นสัดส่วนร้อยละ 70 ของมูลค่าเงินลงทุน โดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนในการปรับปรุง โดยได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากรายได้ของกิจการที่ดำเนินการอยู่เดิม
- 3) ระยะเวลาการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้นับจากวันที่มีรายได้ภายหลังจากได้รับบัตรส่งเสริม

(4) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ ส 3/2552 เรื่อง การแก้ไขและปรับปรุงประเภทกิจการและเงื่อนไขกิจการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์และกิจการต่อเรือหรือซ่อมแซมให้กิจการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์และกิจการต่อเรือหรือซ่อมแซมเป็นกิจการที่ให้ความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อประเทศเป็นพิเศษ ซึ่งการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์ต้องมีกรรมวิธีการผลิตตามที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ โดยได้รับสิทธิและประโยชน์ดังนี้

- 1) ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร
- 2) ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี โดยไม่กำหนดสัดส่วนการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
- 3) สิทธิและประโยชน์อื่นให้ได้รับตามหลักเกณฑ์ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 1/2543

(5) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ส. 1/2556 เรื่อง การส่งเสริมกิจการผลิตรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล (Eco - Car) รุ่นที่ 2 กิจการผลิตรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล (Eco-Car) ต้องมีเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด เช่น จะต้องเสนอแผนงานโครงการประกอบรถยนต์ การผลิตเครื่องยนต์ และการผลิตหรือจัดหาชิ้นส่วน โดยมีปริมาณการผลิตจริงไม่น้อยกว่า 100,000 คันต่อปี ตั้งแต่ปีที่ 4 เป็นต้นไป โดยต้องดำเนินการผลิตภายในปี พ.ศ. 2562 รถยนต์ที่ผลิตเพื่อตลาดในประเทศจะต้องมีคุณสมบัติทางการประหยัดพลังงาน เชื้อเพลิง ด้านสิ่งแวดล้อมให้ได้รับสิทธิและประโยชน์ทางภาษี ดังนี้

- 1) ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรทุกเขตตามระยะเวลาที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ
- 2) ลดหย่อนอากรขาเข้าวัตถุดิบและวัสดุจำเป็น ไม่เกินร้อยละ 90 เป็นเวลา 2 ปี

3) ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลทุกเขต 6 ปี ไม่เกินร้อยละ 100 ของมูลค่าเงินทุนโดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน โดยจะมีการขยายระยะเวลาหากปฏิบัติตามเงื่อนไขเพิ่มเติมได้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม รวมระยะเวลาดังกล่าวทั้งสิ้นไม่เกิน 8 ปี

4) กรณีที่ไม่สามารถผลิตได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดให้ต้องมีปริมาณการผลิตจริงไม่น้อยกว่า 100,000 คันต่อปี ตั้งแต่ปีที่ 4 เป็นต้นไป จะถูกเพิกถอนสิทธิประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามสัดส่วนของปริมาณการผลิตที่ปฏิบัติไม่ได้

(6) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ส. 1/2560 เรื่อง การให้สิทธิและประโยชน์ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนา

1) ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะได้รับสิทธิและประโยชน์ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการทดสอบที่เกี่ยวข้อง โดยอนุมัติคราวละ 1 ปี

2) ของที่จะได้รับยกเว้นต้องไม่ใช่เครื่องจักร หรือวัตถุดิบและวัสดุที่จำเป็นที่สามารถนำเข้าโดยได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักรหรือวัตถุดิบและวัสดุที่จำเป็น

นอกจากประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนดังกล่าวมาแล้ว เนื่องจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 เนื่องจากหลายประเทศในภูมิภาคมีการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับปรุงมาตรการและเครื่องมือส่งเสริมการลงทุนให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถดึงดูดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายและยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้นซึ่งอุตสาหกรรมเป้าหมายดังกล่าวรวมถึงอุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ ซึ่งเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับการเป็นธุรกิจสีเขียว โดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนยังคงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว

(7) ประกาศคณะกรรมการนโยบายเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ที่ 1/2560 เรื่อง หลักเกณฑ์การส่งเสริมการลงทุนภายใต้พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560

(7.1) ประเภทอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์มีดังนี้

- 1) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่
- 2) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ
- 3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระดับคุณภาพ
- 4) อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ
- 5) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหารที่มีมูลค่าเพิ่มสูง

- 6) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์
- 7) อุตสาหกรรมการบิน
- 8) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ
- 9) อุตสาหกรรมดิจิทัล
- 10) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

(7.2) ลักษณะของกิจการที่ให้การส่งเสริม

กิจการที่ให้การส่งเสริมจะต้องยังไม่เคยมีการผลิตหรือให้บริการในประเทศมาก่อน หรือมีการใช้เทคโนโลยีใหม่ หรือใช้ความรู้ในการผลิตขั้นสูงที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงในวงกว้าง เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการไทย เสริมสร้างคุณภาพชีวิตหรือสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ประชาชนไทยอย่างเป็นรูปธรรม และมีส่วนสำคัญต่อการผลักดันประเทศไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม

(7.3) ผู้ที่ประสงค์จะขอรับการส่งเสริมการลงทุน ต้องเสนอแผนงานดังต่อไปนี้

- 1) แผนการวิจัยและพัฒนา หรือแผนกิจกรรมสร้างองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในประเทศ และ
- 2) แผนความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หรือสถาบันเฉพาะทางในประเทศ เพื่อพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยต้องมีการพัฒนาบุคลากรในภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนและสามารถวัดผลได้

(7.4) สิทธิและประโยชน์ และเงื่อนไข แต่ละโครงการจะได้รับสิทธิและประโยชน์ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

1) การได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการลงทุน การวิจัยและพัฒนา การส่งเสริมนวัตกรรม หรือการพัฒนาบุคลากร โดยจะจ่ายให้ตามสัดส่วนที่กำหนดของค่าใช้จ่ายจริง แต่ไม่เกินมูลค่าเงินตามที่ได้รับอนุมัติในแต่ละงวดงาน

2) การยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุดไม่เกิน 15 ปี ทั้งนี้คณะกรรมการนโยบายอาจพิจารณากำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นสัดส่วนของเงินลงทุน โดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนด้วยก็ได้

3) สิทธิและประโยชน์อื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่ไม่รวมถึงสิทธิและประโยชน์ในการได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล คณะกรรมการนโยบายจะพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายกรณีตามที่เห็นสมควร

ผู้ที่ประสงค์จะได้รับสิทธิและประโยชน์ให้ยื่นข้อเสนอโครงการลงทุนต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนตามรูปแบบและวิธีการที่สำนักงานกำหนด

3.2.2 มาตรการทางกฎหมายในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

จากที่ได้กล่าวข้างต้นถึงมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านมาตรการบังคับ หรือจะเป็นลักษณะการส่งเสริม ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหามลพิษและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นผ่านการบังคับใช้ทางกฎหมายซึ่งมีอยู่หลากหลายประเภทไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม 4 ประเภท ได้แก่ 1) การจัดเก็บภาษีที่มีการกำหนดอัตราภาษีที่แน่นอนและตายตัว โดยอัตราภาษีจะคิดต่อปริมาณของการปล่อยของเสีย 2) ภาษีสิ่งแวดล้อมทางอ้อมโดยจะจัดเก็บจากการใช้ปัจจัยการผลิตหรือเก็บจากปริมาณการบริโภค 3) ภาษีอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยไม่เฉพาะเจาะจง เช่น ภาษีสรรพสามิต หรือภาษีเงินได้ และ 4) Earmarked Tax เกิดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายรับเพื่อนำไปใช้ในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเก็บภาษีเพื่อให้มีผลกระทบต่อราคา

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมโดยตรงแต่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าและบริการบางประเภทส่งผลทางอ้อมให้การใช้สินค้าและบริการที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมลดลง และมีการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เข้ามา จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น ค่าธรรมเนียม และค่าปรับบางประเภท ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมโดยไม่เฉพาะเจาะจงต่อการลดปริมาณความเสียหายที่จะเกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมเนื่องจากไม่ได้จัดเก็บตามปริมาณการปล่อยของเสียหรือปริมาณความเสียหายที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น ๆ

3.2.2.1 มาตรการเกี่ยวกับการยกภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาครัฐได้มีมาตรการทางภาษีออกมาหลายมาตรการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป แต่ไม่มีมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็น การสร้างแรงจูงใจสนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมแก้ไขหรือลดปัญหามลพิษโดยตรง มีเพียงมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลทางอ้อมเท่านั้นที่ส่งผลให้เกิดการลดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม

(1) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 598) พ.ศ. 2559 ได้บัญญัติ “ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากรสำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน”⁶⁵ โดยให้ยกเว้นสำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 100 (รวมเป็น 3 เท่า) ตามอัตราส่วนของรายได้ของกิจการที่ต้องนำมารวมคำนวณกำไรสุทธิในรอบระยะเวลาบัญชีเดียวกัน ตามลำดับต่อไปนี้

- ร้อยละหกสิบ เฉพาะส่วนของรายได้ที่ไม่เกินห้าสิบล้านบาท
- ร้อยละเก้า เฉพาะส่วนของรายได้ที่เกินห้าสิบล้านบาท แต่ไม่เกินสองร้อยล้านบาท
- ร้อยละหก เฉพาะส่วนของรายได้ที่เกินสองร้อยล้านบาท

มาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลดังกล่าว สืบเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบาย

⁶⁵ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 598) พ.ศ. 2559, มาตรา 4

ในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมและช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลกรณีที่มีรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเพื่อการทำวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 297) พ.ศ. 2539 เพื่อส่งเสริมและจูงใจให้ภาคเอกชนจัดให้มีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนมากยิ่งขึ้น

(2) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 436) พ.ศ. 2548 ได้บัญญัติ “ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร (ภาษีจากบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล) สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทอุปกรณ์ที่มีผลต่อการประหยัดพลังงานเพื่อการปรับเปลี่ยนแทนอุปกรณ์เดิมเป็นจำนวนร้อยละสี่สิบห้าของค่าใช้จ่ายนั้นเฉพาะในส่วนที่ไม่เกินห้าสิบล้านบาทให้แก่บริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล”⁶⁶ ซึ่งพระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ประหยัดพลังงาน ดังนั้น หากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ประหยัดพลังงานแทนอุปกรณ์เดิม ย่อมทำให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีจากเงินได้ที่จ่ายไปเพื่อการดังกล่าว และยังช่วยลดปัญหามลพิษได้อีกทางหนึ่งด้วย

(3) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 460) พ.ศ. 2549 ได้บัญญัติ “ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่ 1) บริษัทที่มีหลักทรัพย์จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำหรับเงินได้ที่จ่ายเพื่อการลงทุนหรือการต่อเติมเปลี่ยนแปลง ขยายออก หรือทำให้ดีขึ้นซึ่งทรัพย์สิน แต่ไม่ใช่เป็นการซ่อมแซมให้คงสภาพเดิมตามมาตรา 65 ตรี(5) แห่งประมวลรัษฎากร เป็นจำนวนร้อยละสี่สิบห้าของเงินได้ที่จ่ายไปนั้น โดยการดำเนินการดังกล่าวต้องเกี่ยวข้องกับธุรกิจหลักของกิจการและจัดทำเป็นโครงการที่มีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด เงินได้ที่จ่ายดังกล่าวต้องจ่ายภายในห้ารอบระยะเวลาบัญชีนับแต่รอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 เป็นต้นไป 2) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับเงินได้ที่ได้รับจากการขายทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการเพื่อซื้อเครื่องจักรใหม่ทดแทน โดยจะต้องไม่นำมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือของเครื่องจักรที่ขายมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ทั้งนี้ เฉพาะการขายที่ได้กระทำในระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2553 และตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรประกาศกำหนด”⁶⁷

⁶⁶ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 436) พ.ศ. 2548, มาตรา 3

⁶⁷ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 460) พ.ศ. 2549, มาตรา 3

พระราชกฤษฎีกาฉบับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าและบริการให้ดีขึ้น ดังนั้นหากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขายเครื่องจักรเก่าและซื้อเครื่องจักรใหม่ทดแทนเครื่องจักรเดิมโดยไม่ต้องนำต้นทุนที่เหลือหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้ บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นย่อมได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้ที่ได้รับจากการขายเครื่องจักรเก่า และยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าหรือบริการจากการใช้เครื่องจักรใหม่ ลดปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตถือเป็นมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมได้อีกทางหนึ่งด้วย

(4) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 514) พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับกำไรสุทธิในการดำเนินการ โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกดังนี้

1) โครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด ซึ่งจำหน่ายคาร์บอนเครดิตประเภท Certified Emission Reductions (CERs) ที่ได้รับการรับรองการดำเนินโครงการจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ซึ่งตามความถึงองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2550 ก่อนหรือในปี พ.ศ. 2555

2) โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งจำหน่ายคาร์บอนเครดิตประเภท Voluntary Emission Reductions (VERs) ที่ได้ขึ้นทะเบียนการดำเนินโครงการจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกก่อนหรือในปี พ.ศ. 2555

ซึ่งในแต่ละโครงการเฉพาะส่วนที่เกิดจากการจำหน่ายคาร์บอนเครดิตไม่ว่าจะกระทำในหรือนอกประเทศเป็นเวลาสามรอบระยะเวลาบัญชีต่อเนื่องกัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดการยกเว้นภาษีเงินได้ตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 เป็นต้นไป และให้เริ่มนับรอบระยะเวลาบัญชีแรก ดังต่อไปนี้

- สำหรับโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด ซึ่งจำหน่ายคาร์บอนเครดิตประเภท Certified Emission Reductions (CERs) ต่อเมื่อคณะกรรมการบริหารกลไกการพัฒนาที่สะอาดแห่งสหประชาชาติให้การรับรอง

- สำหรับโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งจำหน่ายคาร์บอนเครดิตประเภท Voluntary Emission Reductions (VERs) ต่อเมื่อองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกได้ออกใบรับรองการจำหน่ายคาร์บอนเครดิต

(5) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 532) พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 2 และส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทวัสดุอุปกรณ์ หรือเครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน แต่ไม่รวมถึงยานพาหนะและวัสดุ อุปกรณ์หรือเครื่องจักรที่ใช้กับยานพาหนะ เป็นจำนวนไม่เกินร้อยละสิบห้าของค่าใช้จ่ายนั้น ให้แก่

(1) บุคคลธรรมดา ในส่วนที่เป็นเงิน ได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (5) (6) (7) หรือ (8) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งต้องเสียภาษีเงินได้ตามมาตรา 48 (1) แห่งประมวลรัษฎากร

(2) บริษัทจำกัด

(3) บริษัทมหาชนจำกัด

(4) ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

ทรัพย์สินประเภทวัสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน ต้องเป็นทรัพย์สินที่ไม่เคยผ่านการใช้งานซึ่งได้ซื้อและอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ตามประสงค์ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555 โดยได้รับการรับรองจากกรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงานว่าเป็นวัสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน ภายในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2555 และต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(1) เป็นทรัพย์สินที่ได้รับสิทธิประโยชน์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาขอรับสิทธิประโยชน์สนับสนุนจากส่วนราชการ ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม เพื่อการส่งเสริมการลงทุนด้านอนุรักษ์พลังงาน

(2) เป็นทรัพย์สินที่นำไปใช้ในกิจการที่ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน

(3) เป็นทรัพย์สินที่เกิดจากรายจ่ายซึ่งได้จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 297) พ.ศ. 2539

(4) เป็นทรัพย์สินที่เกิดจากรายจ่ายตามมาตรา 65 ตรี (5) แห่งประมวลรัษฎากร และได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ตามมาตรา 3 (1) แห่งพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 460) พ.ศ. 2549

ทรัพย์สินประเภทวัสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน ต้องหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี นับแต่วันที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ตามประสงค์

(6) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 598) พ.ศ. 2559 ได้กำหนดให้นิติบุคคลสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ 3 เท่า สำหรับรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีแต่ต้องไม่เกินร้อยละของรายได้หรือยอดขายที่ต้องนำมารวมคำนวณกำไรสุทธิก่อนหักรายจ่ายใดในรอบระยะเวลาบัญชีโดยระยะเวลาการบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยมีรายละเอียดของมาตรการ ดังนี้

ชั้น	รายได้บริษัท (ล้านบาท)	ร้อยละ
1	1 - 50	60
2	51 - 199	9
3	มากกว่า 200	6

(7) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 604) พ.ศ. 2559 ได้กำหนดให้หักรายจ่ายเป็นจำนวน 2 เท่าของรายจ่ายเพื่อการลงทุนในทรัพย์สิน หรือการต่อเติม เปลี่ยนแปลง ขยายออก หรือทำให้ดีขึ้นซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับกิจการ แต่ไม่ใช่เป็นการซ่อมแซมให้คงสภาพเดิม สำหรับทรัพย์สินดังต่อไปนี้ 1) เครื่องจักร ส่วนประกอบ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องตกแต่ง และเฟอร์นิเจอร์ 2) โปรแกรมคอมพิวเตอร์ 3) ยานพาหนะ 4) อาคารถาวร แต่ไม่รวมถึงที่ดินและอาคารถาวรที่ใช้เพื่อการอยู่อาศัย ทั้งนี้ สำหรับรายจ่ายที่ได้จ่ายไปตั้งแต่วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2559 ซึ่งมาตรการดังกล่าวคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2560 เห็นชอบขยายเวลามาตรการภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนในประเทศตามที่ กระทรวงการคลังเสนอออกไปอีก 1 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2560 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2560 โดยมีการปรับเงื่อนไขบางส่วนในเรื่องของจำนวนการหักรายจ่ายจากเดิม 2 เท่า เหลือ 1.5 เท่า

3.2.2.2 ภาษีสรรพสามิตนอกจากเป็นมาตรการทางกฎหมาย ภาษีสรรพสามิตยังเป็น มาตรการทางภาษีที่สร้างแรงจูงใจ (Tax Incentive) แก่ผู้ประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมที่ลดมลพิษได้ดี เพราะการใช้มาตรการทางภาษีสรรพสามิตจัดเก็บเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษ ถ้าเป็นมาตรการลงโทษผู้ก่อ มลพิษ (Tax Penalty) เพียงด้านเดียวย่อมไม่บรรลุผลตามหลักการ “ผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้จ่าย” (Polluter Pays Principle : PPP) มาตรการด้านแรงจูงใจทางภาษี (Tax Incentive)

(1) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 45)⁶⁸ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตสามารถแก้ไขปัญหามลพิษด้วยการบัญญัติให้มีการคืน ยกเว้น ลดหย่อน และลดอัตราภาษี ให้แก่ผู้ที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ เช่น กรณีสินค้าเบตเตอรี่ได้กำหนดให้ ลดอัตราภาษีให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่ผลิตเบตเตอรี่ที่ใช้วัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิต จากเบตเตอรี่ที่เสียภาษีสรรพสามิตแล้วมาทำการผลิตเบตเตอรี่ใหม่จะลดอัตราภาษีให้เหลือร้อยละ 5 ซึ่งอัตราภาษีสูงสุดที่จัดเก็บคืออัตราร้อยละ 30 ซึ่งกำหนดในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตรา และยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 42)

(2) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตรา และยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 62)⁶⁹ การลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต สำหรับรถจักรยานยนต์ 4 จังหวะให้จัดเก็บใน อัตราตามมูลค่าร้อยละ 3 ส่วน รถจักรยานยนต์ 2 จังหวะในอัตราตามมูลค่าร้อยละ 5 และยกเว้นภาษี สำหรับรถจักรยานยนต์ประเภทอื่น ๆ ซึ่งอัตราการจัดเก็บสูงสุดจะเก็บอยู่ที่อัตราร้อยละ 30

(3) ระเบียบกรมสรรพสามิตว่าด้วยการขอยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับ ก๊าซธรรมชาติเหลว (เอ็น.จี.แอล) และก๊าซเหลวที่คล้ายกันที่นำไปเข้าขบวนการกลั่นน้ำมันใน โรงกลั่น น้ำมัน พ.ศ. 2535⁷⁰ กำหนดให้มีการยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับก๊าซธรรมชาติเหลว (เอ็นจีแอล : Natural

⁶⁸ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 45) ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2540

⁶⁹ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตรา และยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 62) ลงวันที่ 6 พฤศจิกายน 2544

⁷⁰ ระเบียบกรมสรรพสามิตว่าด้วยการขอยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับก๊าซธรรมชาติเหลว (เอ็น.จี.แอล) และ ก๊าซเหลวที่คล้ายกันที่นำไปเข้าขบวนการกลั่นน้ำมันใน โรงกลั่นน้ำมัน พ.ศ. 2535

Gas Liquefied) และก๊าซเหลวที่คล้ายกันที่นำไปเข้าขบวนการกลั่นน้ำมันในโรงกลั่นน้ำมัน แทนที่จะปล่อยก๊าซนั้นในชั้นบรรยากาศก่อเกิดปัญหามลพิษทางอากาศ

(4) ประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการยกเว้นภาษีสำหรับรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ต้นแบบที่นำไปวิจัย พัฒนา หรือทดสอบสมรรถนะ โดยกำหนดให้รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่ผลิตหรือนำเข้ามาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปวิจัย พัฒนา หรือทดสอบสมรรถนะ ที่ไม่เคยมีการจำหน่ายในท้องตลาดเป็นการทั่วไป และไม่เคยได้รับการยกเว้นภาษีสรรพสามิตมาก่อน หรือเคยได้รับยกเว้นภาษีสรรพสามิตมาแล้ว แต่ได้ยุติการวิจัย พัฒนา หรือทดสอบสมรรถนะ

(5) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 109) ที่กำหนดให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษียนต์โดยอ้างอิงจากการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Co2) แทนการวัดจากประเภทและขนาดความจุเครื่องยนต์ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคระหนักถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยสามารถแบ่งประเภทรถยนต์ตามตารางแสดงรายการสิทธิประโยชน์ทางภาษีสรรพสามิต ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต ฉบับที่ 109

กลุ่มรถยนต์นั่ง	เครื่องยนต์ความจุระบอบอกสูบไม่เกิน 3,000 CC				เครื่องยนต์ความจุระบอบอกสูบเกิน 3,000 CC
	อัตราใหม่ คิดตามอัตราการปล่อยก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์				
	□100 g/km	>100- 150 g/km	>150- 200 g/km	>200 g/km	
รถยนต์นั่งทั่วไป	30	30	35	40	50
รถยนต์ E20	30	30	35	40	50
รถยนต์ E85	25	25	30	35	50
รถยนต์ NGV	25	25	30	35	50
รถยนต์ Hybrid	10	20	25	30	50
รถยนต์นั่งดัดแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง				50
รถยนต์ ECO car	□100 g/km (ใช้ E85)	□100 g/km (ไม่ใช้ E85)	>100-120 g/km		
	12	14	17		
รถยนต์แบบพลังงานไฟฟ้า	ไม่เปลี่ยนแปลง				
รถยนต์แบบเซลล์เชื้อเพลิง	ไม่เปลี่ยนแปลง				
รถ 3 ล้อ ขนาดไม่เกิน 250 CC	ไม่เปลี่ยนแปลง				
	เครื่องยนต์ความจุระบอบอกสูบไม่เกิน 3,250 CC				
รถยนต์นั่งที่มีกระบะ	□200 g/km		>200 g/km		เครื่องยนต์ความจุระบอบอกสูบเกิน 3,250 CC
	12		15		
					50

กลุ่มรถยนต์นั่ง	เครื่องยนต์ความจุกระบอกสูบ ไม่เกิน 3,000 CC				เครื่องยนต์ความจุกระบอกสูบเกิน 3,000 CC
	อัตราใหม่ คิดตามอัตราการปล่อยก๊าซ คาร์บอนไดออกไซด์				
	□ 100 g/km	>100- 150 g/km	>150- 200 g/km	>200 g/km	
รถยนต์นั่งถึงบรรทุก	25		30		
กลุ่มรถยนต์กระบะ	เครื่องยนต์ความจุกระบอกสูบไม่เกิน 3,250 CC				เครื่องยนต์ความจุกระบอกสูบ เกิน 3,320 CC
	□ 200 g/km		>200 g/km		
รถยนต์กระบะที่ไม่มีพื้นที่ใส่ สัมภาระด้านหลังคนขับ	3		5		50
รถยนต์กระบะที่มีพื้นที่ใส่ สัมภาระด้านหลังคนขับ	5		7		50

ที่มา: รวบรวมจากประกาศกระทรวงการคลัง ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2560

ซึ่งตามประกาศกรมสรรพสามิต เรื่อง หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขของรถยนต์นั่งที่ได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิต ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับรถยนต์นั่งที่มีความจุกระบอกสูบไม่เกิน 3,000 ลูกบาศก์เซนติเมตรที่ได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิตจะต้องยื่นเอกสารแสดงปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เพื่อใช้ในการกำหนดอัตราภาษีที่จะต้องเสีย ดังนี้

1. กรณีที่ผลิตในราชอาณาจักร ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษียื่นป้ายที่ระบุข้อมูลรถยนต์ตามมาตรฐานสากล และใบแจ้งอัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และอัตราการใช้พลังงานต่อเจ้าพนักงานสรรพสามิต ณ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่โรงอุตสาหกรรมตั้งอยู่
2. กรณีผลิตในเขตปลอดอากร คลังสินค้าทัณฑ์บนประเภท โรงผลิตสินค้าตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร หรือเขตประกอบการเสรี ให้ผู้เสียภาษียื่นป้ายที่ระบุข้อมูลรถยนต์ตามมาตรฐานสากล และใบแจ้งอัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และอัตราการใช้พลังงาน ต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ สำนักงานศุลกากรที่มีการตรวจปล่อย และชำระภาษีก่อนการตรวจปล่อยพ้นจากอากรขาศุลกากร
3. กรณีรถยนต์ใหม่สำเร็จรูปที่นำเข้ามาจากต่างประเทศให้ผู้เสียภาษียื่นป้ายที่ระบุข้อมูลรถยนต์ตามมาตรฐานสากล และใบแจ้งอัตราการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และอัตราการใช้พลังงานต่อเจ้าหน้าที่ศุลกากร ณ สำนักงานศุลกากรที่มีการตรวจปล่อย และชำระภาษีก่อนการตรวจปล่อยพ้นจากอากรขาศุลกากร

กรณีเป็นรถยนต์ที่มีชื่อ รุ่น แบบ และ Model Code เดียวกันกับรถยนต์ที่เคยได้รับการตรวจวัดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ระบุในเว็บไซต์ www.car.go.th ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีแสดงปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของรถยนต์ที่เคยได้รับการตรวจวัดตามที่ระบุไว้ดังกล่าวเพื่อใช้ในการกำหนดอัตราภาษีก็ได้ หากไม่มีเอกสารดังกล่าว ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะยื่น

หนังสือรับรองหรือเอกสารแสดงปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ จากผู้ผลิตของประเทศที่เป็นแหล่งกำเนิด ผลิต หรือประกอบ ที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือหน่วยงานที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมรับรอง หรือในกรณีที่ไม่มีเอกสารตามที่กล่าวมาให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่ประสงค์จะยื่นเอกสารตามที่กล่าว ให้ยื่นเอกสารที่แสดงปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่วัดได้ตามหลักเกณฑ์ที่ระบุในข้อกำหนด UN Reg 101 Rev2 หรือระดับที่สูงกว่า

4. รถยนต์ที่ใช้แล้วที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีแสดงปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ตามที่ปรากฏในคู่มือผู้ใช้รถยนต์ของรถยนต์รุ่นนั้น ๆ จากผู้ผลิต หรือจากเว็บไซต์ของผู้ผลิต หรือหนังสือรับรองจากผู้ผลิต พร้อมทั้งชำระค่าภาษีและวางประกันเพิ่มเติมจนเต็มจำนวนตามอัตราภาษีที่กำหนดในพิกัดภาษีสรรพสามิต

(6) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 138) ที่ได้กำหนดให้ลดอัตราภาษีสรรพสามิตเพื่อส่งเสริมการผลิตยานยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยเพื่อประโยชน์แก่การเศรษฐกิจของประเทศโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีจึงออกประกาศไว้ดังนี้

1) รถยนต์นั่งกึ่งบรรทุก (Pick-up Passenger Vehicle: PPV) ที่มีความจุกระบอกสูบไม่เกิน 3,250 ลูกบาศก์เซนติเมตร และเป็นรถยนต์แบบผสมที่ใช้พลังงานเชื้อเพลิงและไฟฟ้า (Hybrid Electric Vehicle) ซึ่งปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ไม่เกิน 175 กรัม/กิโลเมตรได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิตลง เหลือร้อยละ 23 ทั้งนี้ รถยนต์ดังกล่าวต้องมีคุณลักษณะมาตรฐานความปลอดภัยและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

2) รถยนต์นั่งที่มีกระบะ (Double Cab) ที่มีความจุกระบอกสูบไม่เกิน 3,250 ลบ.ซม. และเป็นรถยนต์แบบไฮบริด (Hybrid Electric Vehicle) ได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิตลง เหลือร้อยละ 10 ทั้งนี้ รถยนต์ดังกล่าวต้องมีคุณลักษณะมาตรฐานความปลอดภัยและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

3) ให้รถยนต์นั่งแบบไฮบริดที่มีความจุกระบอกสูบไม่เกิน 3,000 ลบ.ซม. ได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิตลงถึงหนึ่งของอัตราภาษีที่ได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิตตามบัญชีท้ายประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องลดอัตราและยกเว้นภาษี สรรพสามิต (ฉบับที่ 27)

4) ให้รถยนต์นั่งแบบพลังงานไฟฟ้า (Electric Powered Vehicle) ได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิตลงเหลือร้อยละ 2

สำหรับผู้ที่ได้รับการลดอัตราภาษีสรรพสามิตสำหรับรถยนต์ไฮบริดหรือรถยนต์พลังงานไฟฟ้า จะต้องได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุน ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนผลิตรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) และต้องยื่นหนังสือแจ้งความประสงค์ขอรับการลดอัตราภาษีสรรพสามิต และทำข้อตกลงกับกรมสรรพสามิตก่อนเริ่มการผลิตรถยนต์ดังกล่าว ภายในวันที่ 31 ธ.ค.2563 ตั้งแต่ปีที่ 5 นับแต่วันที่ลงนามในข้อตกลงกับกรมสรรพสามิต

จนถึงวันที่ 31 ธ.ค.2568 รถยนต์ไฮบริดหรือรถยนต์แบบพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตทุกคัน ต้องใช้แบตเตอรี่ที่ผลิตหรือประกอบจากผู้ที่ได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุนจากบีโอไอประเภทลิเทียมไอออน หรือนิกเกิลเมทัลไฮไดรด์ หรือแบตเตอรี่ประเภทอื่นที่ให้พลังงานจำเพาะโดยน้ำหนักที่สูงกว่าประเภทลิเทียมไอออน หรือนิกเกิลเมทัลไฮไดรด์ ทั้งนี้ การลดอัตราภาษีสรรพสามิตของรถยนต์ไฮบริดหรือรถยนต์แบบพลังงานไฟฟ้าให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 20 มิถุนายน 2560 จนถึงวันที่ 31 ธ.ค.2568

(7) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 137)

กำหนดให้

- น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องบินไอพ่นที่นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับอากาศยานในประเทศที่เข้าหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนดได้รับการลดภาษีสรรพสามิตจากอัตรามูลค่าร้อยละ 34 คิดตามปริมาณหน่วยละ 4 บาท ลดเหลือร้อยละ 23 หน่วยละ 3 บาท

- น้ำมันหล่อลื่น และน้ำมันที่คล้ายกัน โดยคิดอัตราตามมูลค่าร้อยละ 42 และตามปริมาณหน่วยละ 10 บาท ลดเหลือเป็นตามมูลค่าร้อยละ 0 และหน่วยละ 5 บาท

จากที่กล่าวมาข้างต้น ภาษีสรรพสามิตจึงเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในการแก้ไขปัญหามลพิษ เป็นภาษีที่จัดเก็บเพื่อควบคุมการผลิตสินค้าที่ก่อมลพิษ รวมถึงเป็นภาษีที่สร้างแรงจูงใจ แก่ผู้ประกอบการผลิตในการนำกระบวนการผลิตเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ผลิตสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษหรือลดมลพิษเพื่อประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม เพื่อให้เข้าใจในภาพรวมของมาตรการทางกฎหมายที่ใช้ในการจัดการมลพิษในแต่ละประเภทไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ หรือมลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอย สารพิษ หรือของเสียอันตราย

บทที่ 4

กฎหมายและมาตรการจูงใจที่เกี่ยวข้องในทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวของต่างประเทศ

ในบริบทระหว่างประเทศ การใช้ภาษีเพื่อจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่นานาชาติให้ความสนใจในการนำมาบังคับใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสังคม และส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ตัวอย่างของการใช้ภาษีสสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ เช่น การจัดเก็บภาษีคาร์บอนจาก Fossil Fuels และการเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์อันตรายที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า การใช้ภาษีเพื่อจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้รับการยอมรับจากองค์กรระหว่างประเทศ และประเทศต่าง ๆ มาเป็นเวลานาน โดยองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Economic Co-operation and Development : OECD) และ สหภาพยุโรป (European Commission) ได้เห็นตรงกันว่า ภาษีสสิ่งแวดล้อมจะส่งผลในทางบวกไม่เพียงต่อเศรษฐกิจแต่จะก่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบใหม่เพื่อใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ในแง่ของการแข่งขัน หลักการในเรื่องก่อบมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP) และหลักการในใช้เครื่องมือนโยบายสาธารณะ (Policy Instrument)⁷¹ ในการกำหนดมาตรการหรือแนวทางในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านนโยบายสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งต่อมาหลักการดังกล่าวนี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Instruments) เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจะสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงในการผลิตของผู้ประกอบการแต่ละราย

ดังนั้น จึงส่งผลให้ในเวลาต่อมาได้มีการกำหนดนิยามคำว่าภาษีสสิ่งแวดล้อม โดย The United Nations System of Environmental-Economic Accounting⁷² ว่าเป็นภาษีที่เก็บจากข้อเท็จจริงของหน่วยที่สามารถตรวจสอบได้ทางกายภาพ (Physical Unit) ซึ่งข้อเท็จจริงทางกายภาพที่ตรวจสอบได้ถึงปริมาณและจำนวนของของเสียนั้นจะต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ซึ่งนิยามดังกล่าวได้ถูกบรรจุไว้ในกฎระเบียบของสหภาพยุโรปที่ EU No 691/2011 On European Environmental Accounts ในเวลาต่อมา

อย่างไรก็ดี จากนิยามดังกล่าวอาจทำให้เกิดการตั้งข้อสงสัยว่า หากเป็นมาตรการภาษีที่ไม่มีการจัดเก็บภาษีในทางกายภาพ แต่ใช้มาตรการจูงใจทางภาษี (Tax Incentive) ยังอยู่ในนิยามภาษีสสิ่งแวดล้อมหรือไม่ โดยในประเด็นจากการศึกษาพบว่า การจัดการจัดเก็บภาษีของแต่ละประเทศในเชิงสถิตินั้นจะต้องใช้ตัวเลขในการจัดเก็บเพื่อประเมินข้อมูลการจัดเก็บภาษีของประเทศต่าง ๆ ดังนั้นแม้มาตรการจูงใจทางภาษีจะไม่สามารถนำเป็นข้อมูลเปรียบเทียบในทางสถิติการจัดเก็บภาษีของแต่ละประเทศได้ แต่ยังคงเป็นมาตรการในรูปแบบหนึ่งที่อยู่ใต้นิยามของภาษีสสิ่งแวดล้อม

⁷¹ OECD Economic Instruments in Environmental Policy: Lesson from the OECD and their relevance to developing countries <http://www.oecd.org/dev/1919252.pdf>

⁷² SEEA 2012 UN

จากการศึกษารูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในต่างประเทศ สามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบหลัก คือ ภาษีสิ่งแวดล้อมประเภทที่มีการจัดเก็บเป็นตัวเงินไม่ว่าจะประเมินจากปริมาณการปล่อยของเสียของผู้ก่อมลพิษหรือประเมินจากการคำนวณมลพิษที่ประกอบอยู่ในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ และภาษีสิ่งแวดล้อมประเภทใช้มาตรการจูงใจเพื่อให้ผู้ปล่อยมลพิษลดปริมาณมลพิษหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม โดยในทางปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ มาตรการจูงใจทางภาษียังคงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้วางนโยบายมักนำมาปรับใช้คู่กับภาษีสิ่งแวดล้อมประเภทการจัดเก็บ

ดังนั้น ในบทนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมตัวอย่างของกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมที่ปรับใช้ในต่างประเทศ โดยจากการศึกษาพบว่า ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปมีกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายและมีการปรับใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายของประเทศสวีเดนและนอร์เวย์ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายของประเทศในแถบเอเชีย เช่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน และมีมาตรการจูงใจในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย อีกทั้งยังเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมด้วย

4.1 กฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ

4.1.1 สหภาพยุโรป

สำหรับสหภาพยุโรป ในปี พ.ศ. 2533 ได้มีการเสนอในที่ประชุมสหภาพยุโรปให้นำหลักภาษีคาร์บอนและภาษีพลังงานให้เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายกลางที่มีผลบังคับใช้กับทุกประเทศในยุโรป โดยข้อเสนอดังกล่าวไม่เป็นผลสำเร็จ อันเป็นที่มาให้แต่ละประเทศต้องปรับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศให้รองรับนโยบายเรื่องสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปบางประเทศยังคงให้ความสำคัญกับมาตรการภาษีสิ่งแวดล้อม จึงได้เริ่มนำหลักการของภาษีสิ่งแวดล้อมมาปรับใช้โดยเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการปฏิรูปกฎหมายภายใน เช่น กลุ่มประเทศนอร์ดิก (อันได้แก่ ประเทศเดนมาร์ก ประเทศฟินแลนด์ ประเทศไอซ์แลนด์ ประเทศนอร์เวย์ และประเทศสวีเดน) และประเทศเนเธอร์แลนด์ เป็นกลุ่มประเทศแรกที่ได้เริ่มใช้มาตรการภาษีเพื่อจัดการกับปัญหาสภาพแวดล้อม⁷³ โดยมาตรการที่ปรับใช้คือการเก็บภาษีในหมวดพลังงานและสินค้าบางอย่างที่มีองค์ประกอบหรือผ่านกระบวนการที่ก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอน (Energy Taxes or Energy Taxes Based Partly on Carbon Content) หลังจากนั้นไม่นานประเทศอื่น ๆ ในสหภาพยุโรป เช่น สหราชอาณาจักร ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ประเทศอิตาลี และประเทศสวีเดนและนอร์เวย์ จึงได้เริ่มปรับใช้ภายในหมวดพลังงานและภาษีคาร์บอนตามมา⁷⁴ ซึ่งในทางปฏิบัติแม้ประเทศในสหภาพยุโรปส่วนใหญ่จะมีภาษีสิ่งแวดล้อมในหมวดพลังงานและคาร์บอน

⁷³ <http://www.carbontax.org/progress/where-carbon-is-taxed/>. See Consumption tax trends VAT/GST, Excise and Environmental taxes by Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), Published by OECD Publishing, 2001

แต่สหภาพยุโรปเองยังไม่สามารถกำหนดมาตรฐานกลางร่วมกันในการจัดเก็บภาษีจากพลังงานและเชื้อเพลิงในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ดังนั้น คณะกรรมาธิการยุโรปจึงมีเพียงคู่มือที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับประเทศสมาชิกในการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมจากผู้ประกอบการที่ปล่อยของเสียออกสู่ชั้นบรรยากาศ⁷⁵

อย่างไรก็ดี แนวทางการใช้ภาษีสิ่งแวดล้อมในสหภาพยุโรปได้มีการพัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2553 สหภาพยุโรปจึงได้นำนิยามภาษีสิ่งแวดล้อมที่กำหนดโดย United Nations System of Environmental-Economic Accounting มาบัญญัติไว้ในกฎระเบียบที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อม หรือ EU Regulation No.691/2011 โดยกำหนดว่า ภาษีสิ่งแวดล้อม คือ ภาษีที่เก็บจากข้อเท็จจริงของหน่วยที่สามารถตรวจสอบได้ทางกายภาพ (Physical Unit) ซึ่งข้อเท็จจริงทางกายภาพที่ตรวจสอบได้ถึงปริมาณและจำนวนของของเสียนั้นจะต้องส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง⁷⁶ โดยการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมในสหภาพยุโรปนั้น อาจจำแนกได้ ตามกลุ่มของกิจกรรมต่าง ๆ โดยสามารถแบ่งได้เป็นสี่กลุ่มหลัก อันได้แก่ คือ กลุ่มพลังงาน การเดินทางขนส่ง การปล่อยมลพิษ และกลุ่มการใช้ทรัพยากร⁷⁷

แนวคิดเรื่องการใช้ภาษีเพื่อจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในสหภาพยุโรปมีการพัฒนาเรื่อยมา จนกระทั่งในปัจจุบันปรากฏในแผนนโยบายสหภาพยุโรป 2020 (Europe 2020 Strategy and Policy) โดยระบุว่า สหภาพยุโรปจะดำเนินนโยบายปฏิรูปภาษีสิ่งแวดล้อม (Environmental Tax Reform : ETR) ซึ่งจากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า สหภาพยุโรปให้ความสำคัญกับหลักการที่สำคัญสามประการในการปฏิรูปภาษีสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ หลักการในเรื่องเครื่องมือทางการตลาด (Market-Based Instruments : MBIs)⁷⁸ หลักการผลัดภาระทางภาษี (Tax-Shifting) และหลักการการผลักดันให้เกิดการพัฒนาทางเทคโนโลยี (Technological Innovation)

สำหรับหลักการในเรื่องเครื่องมือทางการตลาดและหลักการผลักดันให้เกิดการพัฒนาทางเทคโนโลยีนั้น สหภาพยุโรปมักนำมากล่าวถึงในบริบทที่ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ แผนนโยบายในปัจจุบันมักมีการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยในการลดปริมาณมลพิษที่ปล่อยออกสู่สภาพแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ รูปแบบของมาตรการจูงใจ สหภาพยุโรปได้กำหนดให้เป็นนโยบายประเภทที่สมาชิกสามารถกำหนดเองได้ตามความเหมาะสม (Non-Binding Measure) ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจมีความแตกต่างตามข้อเท็จจริงของแต่ละประเทศ เช่น ในหมวดพลังงาน มีการระบุเพียงแค่ว่าประเทศสมาชิกต้องมีการกำหนดกฎระเบียบหรือแผนนโยบายใด ๆ

⁷⁴ Andersen, Prof. Mikael Skou (2010). *"Europe's experience with carbon-energy taxation"*. SAPIENS. 3 (2). Retrieved 2011-08-24.

⁷⁵ Kanter, James (22 June 2010). *"Europe Considers New Taxes to Promote 'Clean' Energy"*. *The New York Times*.

⁷⁶ EU Regulation 691/2011

⁷⁷ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/environmental-taxes>

⁷⁸ เครื่องมือทางการตลาด (Market-Based Instrument) มีลักษณะใกล้เคียงกันกับเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Instruments) โดยแต่ละประเทศและตำราบางเล่มอาจใช้คำที่แตกต่างกัน โดยในสหภาพยุโรปจะเรียกว่า เครื่องมือทางการตลาด

ที่ส่งเสริมเพื่อให้เกิดการประหยัดพลังงานของโรงไฟฟ้า (Incentives for Grid Operators) และเกิดการใช้พลังงานทดแทน (Renewable Energy)⁷⁹ ทั้งนี้ ในส่วนของวิธีการส่งเสริม สหภาพยุโรปได้ระบุวิธีการไว้เป็นแนวทาง อันได้แก่ การให้สิทธิประโยชน์ในการหักลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี และการให้เงินช่วยเหลือประเภทใด ๆ กับผู้ประกอบการที่ลงทุนในการประกอบธุรกิจในหมวดประหยัดพลังงาน

4.1.2 ประเทศสวีเดน

ประเทศสวีเดนเป็นประเทศหนึ่งในสหภาพยุโรปที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีการออกกฎหมายทั้งที่มีลักษณะเป็นการควบคุม จำกัดการปล่อยมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดมาตรฐานควบคุมการปล่อยมลพิษทางอากาศ ขยะ หรือดิน รวมถึงมีการออกมาตรการจูงใจทางภาษีให้กิจการหรือผู้ปล่อยมลพิษลดการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการป้องกันและยับยั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ให้ลุกลามบานปลายในอนาคต

กฎหมายของประเทศสวีเดนที่มีใช้ในการควบคุม จำกัดการปล่อยมลพิษ และมีการกำหนดมาตรการจูงใจทางภาษีรวมอยู่ด้วย คือ กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Environment Protection Act : EPA) กฎหมาย EPA ได้มีการใช้บังคับครั้งแรกในปี ค.ศ. 1983 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองมนุษย์ สัตว์ พืช และที่อยู่อาศัยไม่ได้รับอันตรายหรือถูกรบกวน โดยกฎหมายฉบับนี้ได้นำหลัก Polluter Pays Principle มาใช้บังคับ กล่าวคือ ผู้ใดที่ปล่อยมลพิษ หรือมีการกระทำตามที่กำหนดในกฎหมาย จะต้องถูกเรียกเก็บภาษี โดยกฎหมาย EPA มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

4.1.2.1 กำหนดให้นำกฎหมาย EPA มาใช้บังคับกับระเบียบเรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมสำหรับมลภาวะทางอากาศ เสียง ความสั่นสะเทือน รังสี (Regulation on the Environmental Effects of Air Pollution, Noise, Vibrations and Radiation) โดยกำหนดให้กิจการหรือผู้ปล่อยมลพิษจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายฉบับนี้ด้วย⁸⁰

4.1.2.2 กำหนดบทนิยามที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ควบคุมการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น

(1) “มลพิษทางอากาศ” หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของอากาศธรรมชาติ จากควัน เขม่า ฝุ่น ก๊าซ ฆ่าแมลง กลิ่น เป็นต้น

(2) “การทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูล” หมายความว่า รวมถึงการดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการทิ้งขยะลงพื้นดิน

(3) “มลพิษในดิน” หมายความว่า สิ่งใดทั้งที่เป็นกายภาพ เคมี หรือชีวภาพ

⁷⁹ Directive 2009/28/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the promotion of the use of energy from renewable sources

⁸⁰ Article 4, Environment Protection Act, <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19830267/index.html>

ซึ่งทำให้สภาพตามธรรมชาติของดินเปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดให้ดินหมายถึงสิ่งที่ปกคลุมอยู่ชั้นบนสุดของแผ่นดินที่ไม่มีสิ่งปิดกั้นซึ่งสามารถทำให้พืชเจริญเติบโตได้

4.1.2.3 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีอำนาจในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการวางแผน การก่อสร้าง หรือการปรับปรุงสิ่งก่อสร้างก่อนดำเนินการ⁸¹

4.1.2.4 กำหนดให้ต้องมีการทำรายงานสิ่งแวดล้อม

4.1.2.5 กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษ (Pollution Control) โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การปล่อยมลพิษทางอากาศ เสียง ความสั่นสะเทือน และรังสี โดยมีการจำกัดในเรื่อง ดังต่อไปนี้

- (1) ประมาณการปล่อยสาร
- (2) หลักเกณฑ์ในการก่อสร้างและอุปกรณ์
- (3) หลักเกณฑ์เรื่องการจัดการ
- (4) หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการระบายความร้อนภายในอาคาร
- (5) หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความร้อนและเชื้อเพลิงที่ใช้กับเครื่องยนต์

4.1.2.6 กำหนดปริมาณการทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูล โดยมีหลักการที่กำหนดให้การผลิตควรหลีกเลี่ยงการสร้างขยะให้มากที่สุด และต้องกำจัดขยะโดยวิธีการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4.1.2.7 กำหนดมาตรการด้านมลพิษที่เกี่ยวข้องกับดินที่กำหนดให้ในกรณีที่ดินไม่มีความอุดมสมบูรณ์ในบริเวณใด ผู้ดูแลเขตนั้นต้องทำความตกลงกับรัฐบาลกลางของประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ในการใช้หลักเกณฑ์ที่เข้มงวดในการจำกัดของเสียหรือสารพิษซึมลงสู่ดิน มีการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อจำกัดการปล่อยสารก่อมลพิษ รวมถึงจำกัดวิธีการใช้สารต่าง ๆ ที่มีผลต่อดิน และในกรณีที่เกิดมลพิษในดินจนเป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ผู้ดูแลเขตดังกล่าวจะต้องจำกัดการใช้ดินนั้นด้วย⁸²

ไม่เพียงแต่การกำหนดมาตรการเพื่อจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ แล้ว กฎหมาย EPA ฉบับนี้เป็นกฎหมายที่นำหลักด้านการตลาด (Market-Based) มาใช้กับนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อม และได้มีการนำเรื่องนวัตกรรมมาปรับใช้กับการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ความรุนแรงขึ้นอย่างมากในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทำให้รัฐบาลต้องตัดสินใจในการนำมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้ โดยรัฐบาลได้นำมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้กับกรณีการนำสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่เป็นมลพิษทางอากาศมาเป็นส่วนประกอบ (Volatile Organic Compounds : VOCs) และการใช้พลังงาน

⁸¹ Article 10a, Environment Protection Act, <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19830267/index.html>

⁸² Article 4, Environment Protection Act, <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19830267/index.html>

“If soil fertility in certain areas is no longer guaranteed in the long term, the cantons must, in agreement with the Confederation, introduce to the required extent stricter regulations on requirements for sewage infiltration, limitation of emissions for installations, the use of substances and organisms or physical impacts on soil. If the soil pollution endangers humans, animals or plants, the cantons must restrict the use of the soil to the required extent.”

ความร้อนที่มีสารกำมะถันเกินกว่าร้อยละ 0.1⁸³

ในช่วงแรกของการเก็บภาษีจากการปล่อย VOCs ในปี ค.ศ. 2000 ยังไม่มีการบังคับใช้กับผลิตภัณฑ์ทุกประเภทที่มีการนำ VOCs มาเป็นส่วนประกอบ เนื่องจากเป็นภาระของภาครัฐในการจำแนกสารประกอบทั้งหมดของผลิตภัณฑ์ โดยกฎหมายกำหนดรายการสารที่จะต้องเสียภาษี เช่น เบนซีน (Benzene) ก๊าซเหลว (Butanes) อีเทอร์ (Ethers) หรือน้ำมัน (Oil) ไว้ใน Annex 1 ทั่วยกกฎหมาย EPA⁸⁴ และกำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ที่จะต้องเสียภาษี เช่น ตัวทำละลาย (Solvents) สีย้อม (Colorants) สี (Paints) น้ำหอม (Perfume) ผลิตภัณฑ์ความงาม (Beauty Product) ไว้ใน Annex 2⁸⁵ ทั่วยกกฎหมาย EPA ด้วย

การนำมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้ในการปล่อยสาร VOCs นั้น รัฐจะเก็บภาษีจาก VOCs เมื่อมีการนำเข้า VOCs หรือนำสาร VOCs เข้ามาผลิตในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งการเก็บภาษีนำเข้า VOCs จะดูจากปริมาณของ VOCs ที่เป็นส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ สวิตเซอร์แลนด์จะถูกเก็บภาษีทางอ้อมจากการซื้อสินค้าที่มี VOCs เป็นส่วนประกอบ โดยภาษีดังกล่าวจะถูกเรียกเก็บจากผู้นำเข้า (Importer) ผู้ผลิต (Producer) ผู้ขายส่ง (Wholesaler) และผู้ผลิตสาร VOCs ชาว สวิตเซอร์แลนด์ อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นสำหรับกรณีการส่งออกสารหรือผลิตภัณฑ์ VOCs ไม่เกินร้อยละ 3 ของผลิตภัณฑ์ และต้องไม่เป็นสาร VOCs ที่กำหนดไว้ใน Annex 1 เนื่องจากเห็นว่าไม่เป็นการปล่อยสาร VOCs ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์นั่นเอง

นอกจากนี้ กฎหมาย EPA ยังกำหนดให้บริษัทที่มีการติดตั้งอุปกรณ์และมีการลดการปล่อยมลพิษทางอากาศต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ใน Air Protection Ordinance จะได้รับการยกเว้นภาษี และมาตรา 9 ของ VOCs Ordinance ได้กำหนดข้อยกเว้นการจ่ายภาษีสำหรับปริมาณการปล่อย ถ้ามีการปล่อยน้อยกว่าร้อยละ 30 ของเพดานกำหนดปริมาณในวันที่ 30 ธันวาคม ปี ค.ศ. 2003 และน้อยกว่าร้อยละ 50 ในวันที่ 30 ธันวาคม ปี ค.ศ. 2008 โดยมาตรการดังกล่าวขยายการใช้บังคับจนถึงปี ค.ศ. 2012 ซึ่งบริษัทได้รับยกเว้นภาษีจะต้องมีการรักษาบัญชี VOCs ไว้ด้วย ดังนั้น ภาษีที่จ่ายจากการผลิต VOCs ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จะถูกเก็บต่อเมื่อมีการนำออกจากผู้ผลิตหรือเมื่อมีการใช้ทั้งการใช้ผลิตภัณฑ์หรือการปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

ผลกระทบโดยตรงจากการเก็บภาษี VOCs คือ การเพิ่มต้นทุนการผลิตสินค้าที่มีส่วนประกอบของ VOCs เกินร้อยละ 3 ถ้ามีการผลิตสินค้าที่มีส่วนประกอบของ VOCs ทำให้ผู้ผลิต

⁸³ Article 35a, Environment Protection Act, <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19830267/index.html>

⁸⁴ Annex 1 of the Ordinance on the Incentive Tax on Volatile Organic Compounds (VOCs Ordinance), [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=com/env/epoc/ctpa/cfa\(2008\)35/final](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=com/env/epoc/ctpa/cfa(2008)35/final)

⁸⁵ Annex 2 of the Ordinance on the Incentive Tax on Volatile Organic Compounds (VOCs Ordinance), [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=com/env/epoc/ctpa/cfa\(2008\)35/final](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=com/env/epoc/ctpa/cfa(2008)35/final)

ต้องเสียภาษี และภาษีดังกล่าวก็จะถูกส่งผ่านไปให้กับผู้บริโภคทำให้สินค้าที่ผลิตในประเทศมีแนวโน้มที่จะมีราคาสูง การเก็บภาษีสักยดะดังกล่าวไว้บังคับกับสินค้าของประเทศสวีเดนอร์แลนด์กับสินค้าต่างประเทศด้วยเช่นกัน ซึ่งการยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าส่งออกช่วยให้สินค้าของประเทศสวีเดนอร์แลนด์ที่มีส่วนประกอบของ VOCs เกินร้อยละ 3 สามารถแข่งขันกับตลาดส่งออกได้ จึงไม่มีกรณีการเพิ่มต้นทุนการผลิตสินค้าเนื่องจาก VOCs ที่ถูกปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมถูกเก็บภาษีทั้งหมด ทำให้สินค้าที่ถูกเก็บภาษีจาก VOCs เสียเปรียบสินค้าที่ใช้สารอื่นทดแทน และเสียเปรียบประเทศอื่นที่มีการเก็บภาษีสินค้าที่มีส่วนประกอบของ VOCs

สำหรับตลาดภายในประเทศของประเทศสวีเดนอร์แลนด์ การที่ราคาสินค้าที่เกี่ยวข้อง VOCs สูงขึ้นอย่างมากเนื่องจากการเสียภาษีที่เกิดจากการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ทำให้ผู้บริโภคเริ่มที่จะหลีกเลี่ยงสินค้าที่มี VOCs เป็นส่วนประกอบ และหันมาเลือกสินค้าอื่นที่ใช้สารที่ไม่มีการทำลายสิ่งแวดล้อมและมีราคาที่ถูกกว่า อีกทั้งยังเป็นสินค้าที่ไม่ทำให้เกิดอันตรายเมื่อใช้อุปโภคบริโภค

จากการที่ประเทศสวีเดนอร์แลนด์ได้มีการออกมาตรการจูงใจทางภาษีโดยการเก็บภาษี VOCs ส่งผลให้กิจการต่าง ๆ ลดการปล่อยสาร VOCs ออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยการลดการปล่อยสาร VOCs มีทั้งการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิต เพื่อสร้างนวัตกรรมให้สามารถลดค่าใช้จ่ายในการผลิตทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ต่ำกว่าภาษีที่ถูกเรียกเก็บจากรัฐ บริษัทที่ใช้ปริมาณ VOCs น้อยก็จะถูกเก็บภาษีน้อย ดังนั้น มาตรการจูงใจทางภาษีจึงเป็นวิธีการโน้มน้าวให้กิจการหันมาสร้างนวัตกรรมเพื่อลดการใช้ VOCs ให้มากขึ้น กิจการสามารถลดหรือยกเลิกการใช้ VOCs เป็นส่วนประกอบในสินค้า หรือจำกัดการใช้ให้น้อยกว่าร้อยละ 3 ครอบคลุมที่ไม่เป็นการลดคุณภาพสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายดังกล่าวอยู่ที่กิจการบางแห่งยังไม่อยากเปลี่ยนแปลงการผลิตของตน หากได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับมูลค่าของสินค้า เนื่องจากหากมีการเปลี่ยนแปลงสินค้าให้ตลาดยอมรับสินค้าใหม่ที่มีการใช้ VOCs ต่ำกว่าสินค้าเดิม กิจการต้องแบกรับภาระทั้งในเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์และการทำการตลาดด้วย

ผลกระทบของมาตรการจูงใจทางภาษีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมส่งผ่านไปยังทั่วโลก ซึ่งจะแตกต่างจากการที่ภาครัฐกำหนดหลักเกณฑ์บังคับใช้ที่เข้มงวด เช่น การกำหนดอัตราต่ำสุดหรือเพดานขั้นสูงในการปล่อยมลพิษ โดยมาตรการจูงใจทางภาษีจะทำให้เกิดผลสำเร็จในการลดมลภาวะเนื่องจากมาตรการจูงใจทางภาษีมียุทธศาสตร์คือ กิจการสามารถมีทางเลือกว่าจะจ่ายยอมจ่ายภาษีให้กับรัฐ หรือจะพัฒนาสินค้าหรือเทคโนโลยีที่ลดการปล่อยมลภาวะ ซึ่งเป็นการปล่อยให้กิจการหรือผู้ปล่อยมลพิษเลือกแนวทางที่ดีที่สุดในการลดการปล่อยมลพิษ นอกจากนี้ มาตรการจูงใจทางภาษียังเป็นหนทางที่ดีกว่าในการควบคุมการปล่อยมลพิษที่กระจายออกมามากกว่าการกำหนดมาตรฐานให้กิจการต้องดำเนินการตาม เนื่องจากการกำหนดมาตรฐานให้กิจการต้องดำเนินการตามนั้น เป็นการบังคับให้บริษัทต้องจัดให้มี

เทคโนโลยีในการทำความสะดวก ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวมีความซับซ้อนและมีค่าใช้จ่ายสูง แต่มาตรการจูงใจทางภาษีกลับเป็นการให้ทางเลือกกับกิจการในการหาวิธีในการลดการปล่อยมลพิษเอง อีกทั้งยังทำให้ความพยายามในการลดมลพิษมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะกิจการสามารถลดค่าใช้จ่ายในการลดการปล่อยมลพิษได้ กิจการที่มีค่าใช้จ่ายในการลดมลพิษต่ำมีแนวโน้มที่จะลดการปล่อยมลพิษมากขึ้น ถ้าค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่ำกว่าภาษีสิ่งแวดล้อมที่จะต้องเสียให้กับรัฐเนื่องจากการปล่อยมลพิษ

นอกจากนี้ ประเทศสวีเดนและเดนมาร์กได้ให้ความสำคัญกับการนำนวัตกรรมต่าง ๆ มาใช้เพื่อลดการปล่อยมลภาวะ จึงทำให้มีการกำหนดนิยามและการตรวจสอบนวัตกรรม โดยในปี ค.ศ. 1997 ได้มีการออก Oslo Manual และได้มีการอธิบาย คำว่า “นวัตกรรม” ไว้ ดังนี้

- 1) เป็นการสร้างสิ่งใหม่ หรือสร้างคุณภาพให้กับสิ่งของใหม่
- 2) เป็นการสร้างกระบวนการใหม่สำหรับอุตสาหกรรม
- 3) เป็นการเปิดตลาดใหม่
- 4) เป็นการพัฒนาแหล่งวัตถุดิบหรือส่วนประกอบที่นำมาใช้ผลิต
- 5) เป็นการสร้างองค์กรใหม่ให้กับอุตสาหกรรม⁸⁶

แต่ OECD ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “นวัตกรรม” แคบกว่า Oslo Manual โดย OECD จะกำหนดเฉพาะเป็นการสร้างสิ่งใหม่ หรือสร้างคุณภาพให้กับสิ่งของใหม่ หรือเป็นการสร้างกระบวนการใหม่สำหรับอุตสาหกรรมเท่านั้น โดย OECD ได้จำกัดคำว่านวัตกรรมไว้ 2 ประเภท คือ ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีและกระบวนการผลิตที่มีนวัตกรรม (Technological Product and Process Innovation : TPP)⁸⁷

ผลิตภัณฑ์เทคโนโลยีที่มีนวัตกรรม (Technological Product Innovation) เป็นการผลิตสินค้าใหม่หรือมีการปรับปรุงสินค้าอย่างมีนัยสำคัญเข้าสู่ตลาดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างราคาสินค้าให้สูงขึ้น โดยการปรับปรุงดังกล่าวจะต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะเป็นเทคโนโลยี เช่น มีส่วนประกอบหรือวัตถุดิบที่เกิดจากการผลิต การฝัง Software หรือมีการทำงานที่มีลักษณะเป็นระบบ ส่วนกระบวนการผลิตที่มีนวัตกรรม (Technological Process Innovation) เป็นวิธีการหรือการสร้างสินค้าใหม่ หรือมีวิธีการปรับปรุงสินค้าที่โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญในกระบวนการผลิต

⁸⁶ [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=com/env/epoc/ctpa/cfa\(2008\)35/final](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=com/env/epoc/ctpa/cfa(2008)35/final), page9

⁸⁷ [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=com/env/epoc/ctpa/cfa\(2008\)35/final](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=com/env/epoc/ctpa/cfa(2008)35/final), page9

วัตถุประสงค์ของการสร้างนวัตกรรมโดยทั่วไปภายใต้หลักเกณฑ์ที่รัฐกำหนด ในเรื่องของการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมก็เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการค้าและการแข่งขันของบริษัท ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่พิจารณารองลงมา นวัตกรรมเป็นการดำเนินการริเริ่มทั้งทาง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การจัดการองค์กร การเงิน และการค้า ซึ่งเป็นการพัฒนาสินค้าและกระบวนการผลิต รวมทั้งเรื่องการเงินและพัฒนาด้านอื่นด้วย แต่นวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม (Eco-Innovation) มีแนวทางที่แตกต่างจากการสร้างนวัตกรรมโดยทั่วไป โดย OECD ได้รวมวัตถุประสงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมลงไปในนิยามคำว่า “นวัตกรรม” ด้วย โดยเห็นว่าแหล่งวัตถุดิบหรือส่วนประกอบที่นำมาใช้ผลิตสินค้าใหม่โดยมีวิธีการในการรักษาสภาพแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ หรือมีกระบวนการผลิตที่รักษาสภาพแวดล้อมสมควรถูกเรียกว่า เป็นนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมจะต้องมีวิธีการผลิต วิธีการบริการ วิธีการจัดการ หรือวิธีการทำธุรกิจที่เป็นการลดความเสี่ยงด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม ลดมลภาวะ หรือลดวิธีการดำเนินการที่ทำให้เกิดผลเสียต่อใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการใช้พลังงานด้วย โดยเปรียบเทียบกับวิธีการอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น การกำหนดนิยามคำว่า “นวัตกรรม” อย่างกว้างนี้เอง ทำให้มีการรวมนวัตกรรมที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นด้วย เช่น การลดการปล่อยผลิตภัณฑ์ที่มีพิษ หรือวิธีการใดก็ตามที่เป็นการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม

4.1.3 ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสปรับใช้มาตรการภาษีสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่มีการจัดเก็บภาษีควบคู่ไปกับการปรับใช้มาตรการจูงใจในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ก่อมลพิษมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมอย่างแท้จริง โดยประเทศฝรั่งเศสได้มีการจัดตั้งองค์กรน้ำและแบ่งการกำกับดูแลออกเป็น 6 หน่วยงานเพื่อประจำตามภูมิภาค ซึ่งหน่วยงานทั้ง 6 ย่อมมีอำนาจออกมาตรการจูงใจประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตน⁸⁸ โดยหลักการ คือ หน่วยงานที่รับผิดชอบจะมีการปรึกษากับผู้ก่อมลพิษเพื่อจัดทำสัญญาภาคสมัครใจ (Voluntary Contract) ซึ่งข้อตกลงจะแตกต่างกันไปตามกรณี ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ภายใต้สัญญาภาคสมัครใจมักจะมีเงื่อนไขเกี่ยวกับการให้สิทธิพิเศษบางประการ เช่น ภาครัฐจะให้เงินช่วยเหลือ (Aid) หรือการให้กู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan) ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ก่อมลพิษ และหากผู้ก่อมลพิษสามารถทำได้ในระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา ผู้ก่อมลพิษสามารถนำไปลดอัตราภาษีได้ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าฝรั่งเศสได้นำมาตรการจูงใจทางภาษีมาผูกติดกับภาษีที่เก็บจากการปล่อยมลพิษ ภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลาที่ตกลงในสัญญาภาคสมัครใจระหว่างเอกชนกับรัฐ

⁸⁸ The agency is called “Agences Financieres de Basin” (AFBs), each agency is responsible for a comprehensive river basin including tributaries and groundwater. The Water Agencies operate on the basis of five-year plans. The examples of their plans are financial assistance for water management projects, water resource conservation and water pollution management. See United Nation Education Scientific and Cultural Organization (UNESCO), *water world assessment program*, available at http://www.unesco.org/water/wwap/case_studies/seine_normandy/index.shtml

นอกจากนี้ ประเทศฝรั่งเศสยังได้กำหนดหลักในเรื่องการหักลดหย่อน หรือหักค่าใช้จ่ายในกิจกรรมบางประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสິงแวดล้อมไว้ในกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคล กล่าวคือ ให้หักค่าใช้จ่าย (โดยการตัดในทางบัญชี หรือที่เรียกว่า Amortization) ในการดำเนินงานใด ๆ ที่ช่วยทำให้ระบบการจัดการเครื่องจักรหรืออุตสาหกรรมดีขึ้น เช่น การจัดหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถ การทำวิจัยเพื่อทดลองการผลิตอันเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และหากเป็นการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสียของอุตสาหกรรม เมื่อการก่อสร้างของบริษัทดำเนินการเรียบร้อยแล้ว บริษัทสามารถขอหักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษได้เช่นกัน (Special Amortization) โดยในบางกรณีสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ถึงร้อยละ 100

4.1.4 ประเทศเนเธอร์แลนด์

ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีการจัดทำนโยบายภาษีสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน (Policy Mix Approach) กล่าวคือ นอกจากจะมีการจัดเก็บภาษีจากค่ามลพิษทางน้ำแล้วยังได้มีการจัดทำสัญญาระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยเป็นระบบที่ให้ผู้ก่อมลพิษสามารถเข้าปรึกษาและเจรจาต่อรองกับหน่วยงานของรัฐเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการลดปริมาณมลพิษ ซึ่งความแตกต่างระหว่างระบบของประเทศฝรั่งเศสและประเทศเนเธอร์แลนด์ คือ ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดให้สัญญาระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเป็นสัญญาที่มุ่งประสงค์ในการให้ความรู้จากภาครัฐสู่เอกชน (Knowledge Base) เพื่อก่อให้เกิดรูปแบบสัญญาในลักษณะการวางแผนในการลดปริมาณมลพิษร่วมกัน (Water-Planning Agreement) โดยภายใต้สัญญาดังกล่าว นอกจากจะกำหนดแผนที่จะดำเนินการลดมลพิษในอนาคตของผู้ก่อมลพิษแล้ว ยังจะกำหนดมาตรฐานความรู้และเทคโนโลยี (Know-How) ที่ผู้ก่อมลพิษควรศึกษาในการจัดการมลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมในกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นการสะท้อนหลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Measure) ผสมกับการสร้างแรงจูงใจเพื่อลดพฤติกรรมและกิจกรรมที่อาจทำลายสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ ประเทศเนเธอร์แลนด์ยังได้นำหลักการการให้คิดค่าเสื่อมได้มากกว่าอัตราปกติ (Accelerated Depreciation) มาบังคับใช้ กล่าวคือ ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดสินทรัพย์ที่เข้าเงื่อนไขในการให้คิดค่าเสื่อมอัตราเร่งหากสินทรัพย์นั้นเข้าเงื่อนไขในการเป็นสินทรัพย์ที่มีส่วนช่วยในการรักษาสິงแวดล้อม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนสิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่จัดทำรายการสินทรัพย์และอัตราเร่งของสินทรัพย์แต่ละประเภท ซึ่งกำหนดไว้ระหว่างร้อยละ 15 ถึง ร้อยละ 60 ของมูลค่าทรัพย์สินที่เข้าเงื่อนไข

4.1.5 สหราชอาณาจักร

นอกจากประเทศเนเธอร์แลนด์ที่ใช้ปรับใช้หลักการคิดค่าเสื่อมได้มากกว่าอัตราปกติ (Accelerated Depreciation) แล้ว สหราชอาณาจักรยังเป็นอีกประเทศที่ให้สิทธิประโยชน์ในการให้คิด

ค่าเสื่อมในรูปแบบพิเศษ โดยได้กำหนดให้หน่วยธุรกิจสามารถหักค่าใช้จ่ายในรูปแบบค่าเสื่อมได้เร็วขึ้น (Shortening of Depreciation Period) หรือให้หักในปีแรกในอัตราที่สูงกว่าปกติ ซึ่งในกรณีของสหราชอาณาจักรกฎหมายได้กำหนดให้สามารถหักค่าเสื่อมร้อยละร้อยในปีแรกที่ได้ครอบครองสินทรัพย์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่ามาตรการในเรื่องการหักค่าเสื่อมในอัตราพิเศษมีแนวโน้มที่ผู้กำหนดนโยบายจะปรับเปลี่ยนตามความจำเป็นของสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละปี ดังนั้น ในแต่ละช่วงเวลาข้อกำหนดในเรื่องดังกล่าวอาจมีการกำหนดเงื่อนไขและอัตราการหักค่าเสื่อมที่แตกต่างกันออกไป

4.1.6 ประเทศเยอรมนี

ประเทศเยอรมนีได้มีการปรับใช้มาตรการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี (Charge Reduction System) โดยใช้ควบคู่กับนโยบายสิ่งแวดล้อมประเภทสั่งการและควบคุม (Command and Control Approach) โดยหากผู้เสียภาษีสามารถกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะได้รับสิทธิในการลดภาระภาษี เช่น กฎหมายมลพิษทางน้ำของประเทศเยอรมนีกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษที่สามารถดำเนินการได้ตามข้อกำหนดของกฎหมายในเรื่องควบคุมมลพิษทางน้ำได้มากเท่าไร ก็จะได้รับสิทธิในการลดหย่อนภาษีได้มากเท่านั้น โดยในบางกรณีอาจลดได้ถึงร้อยละ 50 อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกัน ผู้ก่อมลพิษที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมในการดำเนินการ ภาระภาษีที่ต้องเสียจากค่าบำบัดน้ำเสียจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 – ร้อยละ 25 แล้วแต่กรณี

4.1.7 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดหลักการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนไว้เช่นกัน โดยในกฎหมายควบคุมมลพิษของญี่ปุ่นได้ระบุให้สิทธิประโยชน์ในการหักลดหย่อนภาษีกับผู้ประกอบการที่ย้ายสถานประกอบการประเภทโรงงานอุตสาหกรรมออกไปจากเขตที่รัฐบาลประสงค์จะทำเป็นเขตควบคุมมลพิษ (Pollution Control Area) ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและดำเนินการจัดตั้งสถานประกอบการใหม่ ซึ่งต้องตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ ๆ ที่กำหนด (อันจะมีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต่อประชาชนและสังคมน้อยกว่าสถานประกอบการเดิม) สามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีที่เกิดขึ้นในปีภาษีนั้นได้ นอกจากนี้ กรณีเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ใด ๆ ที่อาจมีการจัดหามาใหม่เนื่องจากการโยกย้ายสถานประกอบการ สามารถนำค่าใช้จ่ายมาหักลดหย่อนได้เช่นกัน โดยเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่หามาใหม่นั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และผู้ประกอบการต้องดำเนินการจัดหามาภายในปีที่มีการจัดตั้งสถานประกอบการใหม่⁸⁹

⁸⁹ กฎหมาย Air Pollution Control Act ของประเทศญี่ปุ่นรายละเอียดปรากฏตาม <http://www.env.go.jp/en/coop/pollution.html> สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560

นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่น โดยธนาคารเพื่อการพัฒนา (Development Bank of Japan) ยังได้จัดให้มีมาตรการอุดหนุนเพื่อสิ่งแวดล้อม ในเรื่องของการให้สินเชื่อแบบพิเศษและการกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำกับผู้ประกอบการที่ลงทุนในเครื่องจักรที่ช่วยลดพลังงาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ประกอบการที่มีวัตถุประสงค์ในการก่อสร้างหรือซื้อเครื่องจักรที่มีช่วยลดมลพิษในกระบวนการผลิต ตลอดจนผู้ประกอบการที่ลงทุนในการวิจัยและพัฒนา และผู้คิดค้นนวัตกรรมใหม่ที่มีวัตถุประสงค์ในการลดค่ามลพิษ⁹⁰

4.1.8 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้นำหลักเครดิตภาษีมาปรับใช้โดยได้ปรับเงื่อนไขให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการรักษาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ มีการกำหนดอนุญาตให้หน่วยธุรกิจสามารถใช้สิทธิในการขอยกยอดเครดิตภาษีไปใช้ในปีถัดไปได้ (Credit Carryover) กล่าวคือ ผู้มีสิทธิขอเครดิตภาษีสามารถเลือกขอใช้สิทธิในการเครดิตในปีปัจจุบัน หรือขอยกยอดใช้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวในปีภาษีถัดไปได้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2551 กฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เพิ่มบทบัญญัติที่ให้บริษัทสามารถขอเครดิตภาษีได้ในกรณีที่มีการลงทุนในเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมทางน้ำและทางอากาศ ซึ่งได้มีการกำหนดตารางเงื่อนไขสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับนิติบุคคลเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย⁹¹ โดยบริษัทที่เข้าเงื่อนไขสามารถขอเครดิตในอัตราร้อยละ 10 ของเงินที่ลงทุนเพื่อนำไปลดจำนวนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต้องชำระในปีนั้น ๆ ทั้งนี้ หากมีเครดิตภาษีเกินกว่าจำนวนอัตรากาฬที่ต้องเสียในปีภาษีดังกล่าว ส่วนที่เกินสามารถยกยอดไปหักค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีภาษีต่อไปได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาห้าปีนับตั้งแต่ปีที่มิสิทธิ⁹²

⁹⁰ Matsuno Yu, Tadayoshi Terao, Yasushi Ito, and Kazuhiro Ueta, *the impacts of the SOx charge and related policy instruments on technological innovation in Japan*, Report no. COM/ENV/EPOC/CTPA/CFA(2009)38/FINAL prepared for the Joint Meetings of Tax and Environment Experts, OECD Environment Directorate and OECD Centre for Tax Policy and Administration. (April 26, 2010).

⁹¹ Catalogue of specific equipment for environmental protection qualified for corporate income tax preferential treatment และ Catalogue of equipment for production safety qualified for corporate income tax preferential treatment

⁹² The Corporation Income Tax law (CIT) of China, Article 34, and Articles 87,99 and 100 of the Detailed Implementation Regulations (DIR) of the CIT law.

4.1.9 ประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักว่าเป็นเมืองสะอาดและเป็นเมืองสีเขียว เนื่องจากรัฐบาลของประเทศสิงคโปร์มีนโยบายสร้างความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลได้กำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีทางน้ำ รวมถึงพลังงานสะอาด เป็นกลยุทธ์ในการแข่งขันของประเทศ เพื่อความเจริญเติบโตของประเทศในอนาคต

กฎหมายที่ใช้บังคับด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศสิงคโปร์ คือ กฎหมายคุ้มครองและจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection and Management Act: EPMA)⁹³ ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1999 แต่ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขใหม่ในปี ค.ศ. 2002 โดยกฎหมายฉบับดังกล่าวได้เป็นการรวบรวมกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งหมดเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นการคุ้มครองและจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงรักษาแหล่งทรัพยากรอีกด้วย โดยกฎหมาย EPMA มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

4.2.9.1 กำหนดให้มีหน่วยงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (National Environment Agency) ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายจัดตั้งหน่วยงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ค.ศ. 2002 (National Environment Agency Act 2002) ทำหน้าที่กำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อม⁹⁴

4.2.9.2 กำหนดให้มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการเพื่อทำหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมาย

4.2.9.3 กำหนดบทนิยามที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการควบคุมและจัดการสิ่งแวดล้อม⁹⁵ เช่น

(1) “อากาศไม่บริสุทธิ์” หมายความว่า รวมถึง คาร์บอน ไดออกไซด์ แก๊ส กรีนเฮาส์ หรือรังสี

(2) “มลพิษทางอากาศ” หมายถึง การปล่อยอากาศไม่บริสุทธิ์ออกมาในอากาศ รวมถึง

(3) “สารอันตราย” หมายความว่า สารอะไรก็ตามที่กำหนดไว้ในส่วนที่ 1 ของตารางที่ 2 ท้ายกฎหมาย เช่น กรดอะซิติก ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ คลอรีน หรือสารตะกั่วที่เป็นส่วนประกอบของสี

(4) “มลพิษต่อสิ่งแวดล้อม” หมายความว่า มลพิษที่เกิดจากการปล่อยสารพิษไม่ว่าจะในขั้นตอนใดก็ตามจนทำให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์หรือสิ่งมีชีวิต

4.1.9.4 กำหนดบทบัญญัติในการควบคุมและจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่างๆ ทั้งในเรื่องการควบคุมการปล่อยมลพิษทางอากาศ ทั้งในเรื่องการกำหนดให้กิจการต้องมีการติดตั้งและจัด

⁹³ Environmental Protection and Management Act (Chapter 94A),

<http://statutes.agc.gov.sg/aol/download/0/0/pdf/binaryFile/pdfFile.pdf?CompId:f4d4ad95-6d32-45b9-8bd6-48b488312309>

⁹⁴ “Agency” means the National Environment Agency established under the National Environment Agency Act 2002 (Act 4 of 2002);

⁹⁵ Second Schedule, <http://statutes.agc.gov.sg/aol/download/0/0/pdf/binaryFile/pdfFile.pdf?CompId:f4d4ad95-6d32-45b9-8bd6-48b488312309>, page 72

ให้มีอุปกรณ์ควบคุมการปล่อยมลพิษทางอากาศ กำหนดห้ามปล่อยควันดำออกจากปล่องไฟ และควบคุมการปล่อยอากาศไม่บริสุทธิ์⁹⁶

4.1.9.5 การกำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมการปล่อยมลพิษทางน้ำ โดยกำหนดให้โรงงานต้องมีการบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ และในกรณีที่มีการปล่อยสารพิษ น้ำมัน สารเคมี สารอันตราย หรือสารอื่นที่ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ กฎหมายกำหนดให้ผู้อำนวยการผู้รักษาการตามกฎหมายนี้สามารถสั่งให้กำจัดสารดังกล่าว หรือทำความสะอาดได้

4.1.9.6 กำหนดให้มีการควบคุมมลพิษทางพื้นดิน ควบคุมสารอันตราย โดยมีกำหนดรายการสารอันตรายไว้ในตารางท้ายกฎหมาย มีบทบัญญัติทั่วไปในการห้ามการนำเข้า การผลิตหรือการขายสารอันตราย รวมถึงการใช้ การเก็บรักษาด้วย⁹⁷

4.1.9.7 กำหนดควบคุมเรื่องเสียงทั้งจากการก่อสร้างอาคาร หรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ไปจนถึงการควบคุมเสียงในสถานที่ทำงาน⁹⁸

4.1.9.8 กำหนดบทบัญญัติที่เป็นการบังคับใช้กฎหมายโดยให้อำนาจภาครัฐในการตรวจสอบ ได้รับข้อมูล การจับกุม การยึดอายุทรัพย์สิน และการตรวจสอบยานพาหนะ เป็นต้น

4.1.9.9 กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย และผู้กระทำความผิดจะต้องถูกดำเนินคดีต่อศาล

นอกจากประเทศสิงคโปร์จะมีกฎหมาย EPMA ทำหน้าที่คุ้มครองและจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมแล้ว รัฐบาลประเทศสิงคโปร์ยังมีการออกมาตรการจูงใจอื่นๆ ควบคู่กันไปกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อส่งเสริมให้กิจการหรืออุตสาหกรรมหันมาดูแลใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม โดยเพื่อเป็นการเร่งการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมและรักษาภาพลักษณ์ของประเทศที่มีพื้นที่สีเขียว รัฐบาลได้ออกมาตรการจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และพลังงานสะอาด การก่อสร้างอาคารสีเขียว เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ การขนส่งและการส่งสินค้าสีเขียว การลดปริมาณขยะ การริเริ่มและการพัฒนาศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น⁹⁹

ตัวอย่างมาตรการจูงใจของประเทศสิงคโปร์มี ดังนี้

1) Singapore Certified Energy Manager (SCEM) Training Grant

โครงการจัดอบรมและให้ประกาศนียบัตรสำหรับการจัดการพลังงานสำหรับ

⁹⁶ Part 4 Pollution Control, <http://statutes.agc.gov.sg/aol/download/0/0/pdf/binaryFile/pdfFile.pdf?CompId:f4d4ad95-6d32-45b9-8bd6-48b488312309>

CompId:f4d4ad95-6d32-45b9-8bd6-48b488312309

⁹⁷ Part 7 Hazardous Substance Control,

<http://statutes.agc.gov.sg/aol/download/0/0/pdf/binaryFile/pdfFile.pdf?CompId:f4d4ad95-6d32-45b9-8bd6-48b488312309>

⁹⁸ Part 8 Noise Control, <http://statutes.agc.gov.sg/aol/download/0/0/pdf/binaryFile/pdfFile.pdf?CompId:f4d4ad95-6d32-45b9-8bd6-48b488312309>

⁹⁹ <http://www.greenfuture.sg/2015/02/16/2015-guide-to-singapore-government-funding-and-incentives-for-the-environment/>⁹⁹

วิชาชีพวิศวกรที่มีการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีและความสามารถเพื่อที่จะกลายเป็นผู้จัดการด้านพลังงานขององค์กร โครงการนี้ได้รับทุนในการจัดอบรมร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายจากการอบรมทั้งหมด

2) Design for Efficiency Scheme (DFE)

National Environment Agency (NEA) มีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้มี Facility ใหม่ หรือมีการขยายโครงการที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพด้านพลังงานหรือทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะให้เงินสนับสนุนร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่าย หรือ 600,000 ดอลลาร์สิงคโปร์

3) iSPRINT

โครงการ iSPRINT เป็นการกองทุนที่ให้กับ SMEs ในการใช้ระบบตรวจสอบพลังงานเพื่อที่จะควบคุมและตรวจสอบการใช้พลังงานของตน โดยจะมอบเงินทุนให้ร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายแต่ไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ โดยโครงการนี้เกิดขึ้นภายใต้การริเริ่มการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพของ SME (SME Energy Efficiency Initiative) และดำเนินโครงการโดย the Sustainable Energy Association of Singapore (SEAS)

4) Green Mark Incentive Scheme – Design Prototype (GMIS-DP)

มาตรการจูงใจ Green Mark สำหรับการออกแบบตัวต้นแบบ (Design Prototype) เป็นการส่งเสริมให้นักพัฒนาหรือนักสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในการออกแบบการก่อสร้าง โดยมาตรการนี้จะเป็นการให้เงินทุนโดยมี the engagement of Environmentally Sustainable Design (ESD) เป็นที่ปรึกษา เพื่อแนะนำและร่วมมือในการออกแบบ และให้ความช่วยเหลือเรื่องการศึกษาเสมือนจริงของโครงการ (simulation studies)

5) Skyrise Greenery Incentive Scheme (SGIS)

มาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดภูมิทัศน์บนตึกสูงด้วยต้นไม้ทั้งที่เป็นอาคารที่พักอาศัยหรืออาคารทั่วไปของประเทศสิงคโปร์ โดยมีการให้เงินร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายในการจัดภูมิทัศน์หรือประดับตกแต่งหลังคาหรือด้านแนวตั้งของอาคารดังกล่าว

6) Carbon Emissions - Based Vehicle Scheme (CEVS)

มาตรการจูงใจสำหรับรถยนต์ใหม่ แท็กซี่ และรถมือสองที่นำเข้ามาใหม่ที่มีการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2013 จะมีสิทธิได้รับเงินคืนบางส่วน

7) Green Technology Program

มาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมให้บริษัทพาณิชย์นำวิถายในประเทศพัฒนาและนำเทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ และจะเป็นการลดการปล่อยก๊าซซัลเฟอร์ออกไซด์ ก๊าซไนตริกออกไซด์ และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ โดยแต่ละโครงการจะได้รับเงินร้อยละ 50 สำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแต่ไม่เกิน 2 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์

4.2 รูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อมและมาตรการจูงใจทางภาษีในต่างประเทศ

จากการศึกษากฎหมายของประเทศต่าง ๆ ตามข้อ 4.1 คณะผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อมและมาตรการจูงใจทางภาษีในต่างประเทศได้ ดังนี้

4.2.1 รูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อม

4.2.1.1 รูปแบบภาษีที่เก็บจากการปล่อยมลพิษ

ภาษีที่เก็บจากการปล่อยมลพิษ (Pollution Tax หรือ Effluent Tax) เป็นภาษีประเภทที่จะเก็บจากปริมาณของเสียที่ผู้ก่อมลพิษปล่อยออกสู่ธรรมชาติ ซึ่งในทางทฤษฎีการจัดเก็บภาษีจากมลพิษที่ปล่อยออกมานั้น มักได้ผลดีในกรณีที่มีมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจสามารถตรวจสอบได้ง่าย ซึ่งเป็นวิธีการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมที่สะท้อนหลักการของทฤษฎี Pigouvian มากที่สุด กล่าวคือเป็นภาษีประเภทที่ประเมินค่ามลพิษ โดยพิจารณาจากผลกระทบในเชิงลบ (Negative Externalities) ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมซึ่งค่ามลพิษดังกล่าวนี้เกิดจากกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งในขั้นตอนการผลิตของผู้ก่อมลพิษที่ยังไม่ได้รวมไว้ในราคาของสินค้าหรือบริการที่นำออกสู่ท้องตลาด ดังนั้น การบวกค่าภาษีไว้ในผลิตภัณฑ์ตามจำนวนมลพิษที่ปล่อยออกมา จึงสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงอันเป็นการแก้ไขปัญหาความล้มเหลวของตลาด (Market Failure) ได้ในที่สุด

ในทางปฏิบัติ ภาษีที่เก็บจากมลพิษมักนำมาปรับใช้กับมลพิษประเภทน้ำและอากาศเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าภาษีที่จัดเก็บจากปริมาณมลพิษที่ปล่อยออกทางอากาศมักทำได้ยากกว่าภาษีมลพิษทางน้ำ เนื่องจากการตรวจสอบปริมาณของเสียที่ปล่อยออกจากปล่องของโรงงานอุตสาหกรรมนั้นมีความง่ายในการตรวจสอบสูงและจัดทำได้ยากกว่ากรณีของมลพิษทางน้ำ ซึ่งเพียงแค่มีการสร้างบ่อพักน้ำเสีย เจ้าหน้าที่จัดเก็บก็สามารถตรวจสอบปริมาณสารพิษที่ตกค้างจากกระบวนการผลิตได้ไม่ยากนัก สำหรับประเทศที่มีการจัดเก็บภาษีมลพิษทางน้ำ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมนี ประเทศอิตาลี และประเทศเนเธอร์แลนด์ โดยประเทศส่วนใหญ่ที่มีการจัดเก็บมักนิยมใช้อัตราค่าหัวน้ำในการจัดเก็บ มีเพียงประเทศเนเธอร์แลนด์เท่านั้นที่ใช้อัตราคงที่

อย่างไรก็ดี แม้ภาษีมลพิษทางน้ำจะจัดทำได้ง่ายกว่า แต่ประเทศส่วนใหญ่ก็ไม่ใช้มาตรการการจัดเก็บแต่เพียงอย่างเดียว แต่มักปรับใช้มาตรการจูงใจในลักษณะต่าง ๆควบคู่กันไปเพื่อให้ผู้ก่อมลพิษมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงพฤติกรรมอย่างแท้จริง เช่น ในกรณีของประเทศฝรั่งเศสได้มีการจัดตั้งองค์กรน้ำและแบ่งการกำกับดูแลออกเป็น 6 หน่วยงานเพื่อประจำตามภูมิภาค ซึ่งหน่วยงานทั้ง 6 ย่อมมีอำนาจออกมาตรการจูงใจประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตน¹⁰⁰ โดยหลักการ คือ

¹⁰⁰ The agency is called “Agences Financieres de Basin” (AFBs), each agency is responsible for a comprehensive river basin including tributaries and groundwater. The Water Agencies operate on the basis of five-year plans. The examples of their plans are financial assistance for water management projects, water resource conservation and water pollution management. See United Nation Education Scientific and Cultural Organization (UNESCO), *water world assessment program*, available at http://www.unesco.org/water/wwap/case_studies/seine_normandy/index.shtml

หน่วยงานที่รับผิดชอบจะมีการปรึกษากับผู้ก่อมลพิษเพื่อจัดทำสัญญาภาคสมัครใจ (Voluntary Contract) ซึ่งข้อตกลงจะแตกต่างกันไปตามกรณี ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ภายใต้สัญญาภาคสมัครใจมักจะมีเงื่อนไขเกี่ยวกับการให้สิทธิพิเศษบางประการ เช่น ภาครัฐจะให้เงินช่วยเหลือ (Aid) หรือการให้กู้ยืมอัตราดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan)

ในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ก่อมลพิษ และหากผู้ก่อมลพิษสามารถทำได้ในระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา ผู้ก่อมลพิษสามารถนำไปลดอัตราภาษีได้ หรือ อีกนัยหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่าประเทศฝรั่งเศสได้นำมาตรการจูงใจทางภาษีมาผูกติดกับภาษีที่เก็บจากการปล่อยมลพิษ ภายใต้เงื่อนไขและระยะเวลาที่ตกลงในสัญญาภาคสมัครใจระหว่างเอกชนกับรัฐ

เช่นเดียวกับประเทศฝรั่งเศส ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้มีการจัดทำนโยบายภาษีสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน (Policy Mix Approach) กล่าวคือ นอกจากจะมีการจัดเก็บภาษีจากค่ามลพิษทางน้ำแล้วยังได้มีการจัดทำสัญญาระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยเป็นระบบที่ให้ผู้ก่อมลพิษสามารถเข้าปรึกษาและเจรจาต่อรองกับหน่วยงานของรัฐเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการลดปริมาณมลพิษ ซึ่งความแตกต่างระหว่างระบบของประเทศฝรั่งเศสและประเทศเนเธอร์แลนด์ คือ ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดให้สัญญาระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเป็นสัญญาที่มุ่งประสงค์ในการให้ความรู้จากภาครัฐสู่เอกชน (Knowledge Base) เพื่อก่อให้เกิดรูปแบบสัญญาในลักษณะการวางแผนในการลดปริมาณมลพิษร่วมกัน (Water-Planning Agreement) โดยภายใต้สัญญาดังกล่าว นอกจากจะกำหนดแผนที่จะดำเนินการลดมลพิษในอนาคตของผู้ก่อมลพิษแล้ว ยังจะกำหนดมาตรฐานความรู้และเทคโนโลยี (Know-How) ที่ผู้ก่อมลพิษควรศึกษาในการจัดการมลพิษที่อาจจะเกิดขึ้นจากกิจกรรมในกระบวนการผลิต ซึ่งเป็นการสะท้อนหลักการป้องกันล่วงหน้า (Precautionary Measure) ผสมกับการสร้างแรงจูงใจเพื่อลดพฤติกรรมและกิจกรรมที่อาจทำลายสิ่งแวดล้อม

4.2.1.2 รูปแบบการเก็บภาษีจากการบริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบที่ทำลายสิ่งแวดล้อม

การเก็บภาษีจากการบริโภคหรือผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบที่ทำลายสิ่งแวดล้อม (Tax on Commodity related on Emission หรือ Pollution Content Tax) เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้กำหนดนโยบายในแต่ละประเทศมักปรับใช้กับปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะมักมีการเพิ่มเติมภาษีประเภทนี้เข้าไว้กับโครงสร้างภาษีสรรพสามิตหรือฐานบริโภคอื่น ๆ ที่มีอยู่เดิม ดังนั้น รัฐบาลจึงมีภาระในด้านการดำเนินการน้อยกว่าการจัดเก็บภาษีจากค่ามลพิษที่ต้องอาศัยการตรวจสอบและประเมินปริมาณมลพิษที่ปล่อยออกสู่ธรรมชาติ ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ กรณีของการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ กล่าวคือ ความสามารถในการตรวจสอบของหน่วยงานจัดเก็บในแต่ละประเทศเกี่ยวกับปริมาณที่แท้จริง (Actual Emission) ที่ผู้ประกอบการปล่อยจากปล่องอุตสาหกรรมเป็นไปได้ยาก ส่งผลให้การประเมินปริมาณคาร์บอนที่เป็นผลจากการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงฟอสซิลที่มีคาร์บอนเป็นพื้นฐาน (Carbon-Bearing Fossil Fuels) เช่น ถ่านหิน ปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ จึงต้องอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงในการตรวจสอบ

ประกอบกับในทางปฏิบัติ การเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบที่ทำลายสิ่งแวดล้อมยังคงมีข้อถกเถียงทางวิชาการในประเด็นที่ว่าภาษีประเภทนี้ไม่สามารถปรับใช้ให้เป็นเครื่องมือหลักในการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากไม่สะท้อนค่ามลพิษตามความเป็นจริงในการจัดเก็บ เช่น ในกรณีของการจัดเก็บภาษีจากน้ำมันเบนซินดิบ (Output Tax on Gasoline) แม้จะเป็นการดีที่การจัดเก็บภาษีประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องรอให้มีการเผาไหม้ก่อนจึงทำการจัดเก็บ โดยภาครัฐจะประเมินในเบื้องต้นและจัดทำอัตราภาษีที่เหมาะสม ซึ่งในทางปฏิบัติการนำน้ำมันดิบไปเผาไหม้อาจมีกรรมวิธีที่แตกต่างกันอันส่งผลต่อปริมาณมลพิษที่แตกต่างกัน จากประเด็นเช่นว่านี้ บางประเทศจึงได้ปรับอัตราภาษีให้เหมาะสมกับเทคโนโลยีที่แต่ละผู้ประกอบการใช้ในการเผาไหม้น้ำมันดิบ เพื่อให้สะท้อนความเป็นจริงในทางกายภาพอันเกิดจากการเผาไหม้น้ำมันให้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่าประเทศแรก ๆ ที่เริ่มใช้ภาษีจากปริมาณคาร์บอนที่อยู่ในเชื้อเพลิงฟอสซิล ได้แก่ ฟินแลนด์และสวีเดน ซึ่งได้มีการปรับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533¹⁰¹

4.2.1.3 รูปแบบภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่เก็บจากการใช้บริการ

ภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่เก็บจากการใช้บริการ (User Charge and Fees) เกิดจากแนวคิดที่ว่า รัฐบาลจะทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการบริหารจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยให้เอกชนเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจัดการเช่นว่านั้น จากการศึกษาพบว่าภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่เก็บจากการใช้บริการมักใช้กับภาษีสิ่งแวดล้อมในหมวดขยะและมลพิษทางน้ำ ซึ่งเป็นการให้บริการจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่นหรือนิคมอุตสาหกรรมบางประเภท ซึ่งมีการบริหารจัดการในขอบเขตและพื้นที่จำกัด

โดยในส่วนของ การจัดเก็บนั้น มีทั้งรูปแบบอัตราคงที่ (Fixed Rate) และอัตราก้าวหน้าซึ่งคำนวณจากปริมาณขยะหรือมลพิษ (Volumetric Charge) ที่ผู้ก่อมลพิษได้ปล่อยสู่บ่อพักน้ำรวมที่ทางการได้จัดเตรียมไว้ ในกรณีการจัดเก็บตามปริมาณมลพิษที่ปล่อยนั้นประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการจัดตั้งระบบคำนวณปริมาณน้ำเสียของผู้ก่อมลพิษละมีการเก็บค่าธรรมเนียมตามจริงตามปริมาณที่ตรวจสอบได้¹⁰² อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่เก็บจากการใช้บริการมักเป็นมาตรการที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น และยังไม่ค่อยได้รับความยอมรับในทางวิชาการมากนักที่จะเป็นวิธีการที่สามารถเป็นเครื่องมือหลักในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมได้

4.2.2 รูปแบบมาตรการจูงใจทางภาษี

นอกจากภาษีสิ่งแวดล้อมประเภทจัดเก็บแล้ว มาตรการจูงใจทางภาษียังเป็นอีกแนวทางที่สำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายภาษีของประเทศต่าง ๆ นำมาใช้เพื่อจัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในทางปฏิบัติเงื่อนไขที่กำหนดในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไม่เพียงแต่มีเป้าประสงค์ในการเปลี่ยนโครงสร้างในเชิงพฤติกรรม แต่มักแฝงไปด้วยเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการ

¹⁰¹ Bengt Johansson, *Economic Instruments in Practice 1: Carbon Tax in Sweden*, Swedish Environmental Protection Agency (1998), available at <http://www.oecd.org/dataoecd/25/0/2108273.pdf>.

¹⁰² The Report of the World Bank No. 26538, *Water Tariffs and Subsidies in South Asia*, (December 2002), at 6

ลงทุนในรูปแบบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไปด้วยควบคู่กัน ดังนั้น ในบางตำราจึงเรียกมาตรการจูงใจประเภทนี้ว่า Environmental Investment Tax Incentive เนื่องจากมักมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการโน้มน้าวให้หน่วยธุรกิจ (Enterprise) ลงทุนในด้านการบริหารจัดการเพื่อควบคุมปริมาณการปล่อยมลพิษ (Pollution-Control Scheme)

จากการศึกษาพบว่ามาตรการจูงใจทางภาษีที่ประเทศต่าง ๆ นำมาปรับใช้สามารถแบ่งได้เป็น 4 แนวทางหลัก คือ การคิดค่าเสื่อมอัตราเร่ง (Accelerated Depreciation) เครดิตภาษี (Tax Credit) การหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจดทะเบียนภาษี (Charge Reduction System) และมาตรการอุดหนุน (Subsidies)

4.2.2.1 รูปแบบมาตรการการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่ง

โดยทั่วไปการคิดค่าเสื่อม คือ การนำความเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์ถาวรซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ทุน (Capital Assets) มาคำนวณเป็นค่าเสื่อมราคาอันเกิดจากการใช้งานในแต่ละปี ซึ่งการใช้แนวทางการให้คิดแบบอัตราเร่งนั้นมุ่งประสงค์ในการช่วยหน่วยธุรกิจลดภาระในส่วนของเงินทุนอันเป็นการส่งเสริมให้ลงทุนในทรัพย์สินที่กำหนด โดยกำหนดเงื่อนไขพิเศษให้แตกต่างจากการคิดค่าเสื่อมประเภททั่วไป เช่น ให้คิดค่าเสื่อมเป็นสองเท่า หรือให้คิดค่าเสื่อมได้มากกว่าอัตราปกติ (Accelerated Depreciation) ทั้งนี้ สินทรัพย์ถาวรอันอาจมาคำนวณเพื่อค่าเสื่อมราคาได้ เช่น อาคาร โรงงาน รถยนต์ เครื่องจักร ดังนั้น การคำนวณค่าเสื่อมราคาจึงถือเป็นวิธีการทางบัญชีประเภทหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงกับเงินทุนภายในของหน่วยธุรกิจโดยตรง

ในการนี้ การนำหลักการดังกล่าวมาปรับใช้เพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ผู้กำหนดนโยบายในแต่ละประเทศจึงนิยมนำหลักการในการให้คิดค่าเสื่อมในอัตราเร่งสำหรับสินทรัพย์ที่มีส่วนช่วยให้กิจกรรมที่มีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมลดลง ตัวอย่างเช่น ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดสินทรัพย์ที่เข้าเงื่อนไขในการให้คิดค่าเสื่อมอัตราเร่งหากสินทรัพย์นั้นเข้าเงื่อนไขในการเป็นสินทรัพย์ที่มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนสิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่จัดทำรายการสินทรัพย์และอัตราเร่งของสินทรัพย์แต่ละประเภท ซึ่งกำหนดไว้ระหว่างร้อยละ 15 ถึงร้อยละ 60 ของมูลค่าทรัพย์สินที่เข้าเงื่อนไข

นอกจากนี้ การให้สิทธิประโยชน์ในการให้คิดค่าเสื่อมในรูปแบบพิเศษมันใช้ควบคู่กันกับการกำหนดให้หน่วยธุรกิจสามารถหักค่าใช้จ่ายในรูปแบบค่าเสื่อมได้เร็วขึ้น (Shortening of Depreciation Period) ซึ่งในกรณีของการกำหนดเพื่อจูงใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมอาจหักในระยะเวลาที่สั้นขึ้นกว่ากรณีปกติหนึ่งเท่า หรือให้หักในปีแรกในอัตราที่สูงกว่าปกติ ตัวอย่างเช่น ในสหราชอาณาจักรให้หักค่าเสื่อมร้อยละร้อยในปีแรกที่ได้ครอบครองสินทรัพย์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่ามาตรการในเรื่องการหักค่าเสื่อมในอัตราพิเศษมีแนวโน้มที่ผู้กำหนดนโยบายจะปรับเปลี่ยนตามความจำเป็นของสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละปี ดังนั้น ในแต่ละช่วงเวลาประเทศต่าง ๆ อาจมีการกำหนดเงื่อนไขและอัตราการหักค่าเสื่อมที่แตกต่างกันออกไป

4.2.2.2 รูปแบบมาตรการเครดิตภาษี

เครดิตภาษี (Tax Credit) ในเพื่อส่งเสริมให้การลงทุนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้น มีแนวคิดไม่แตกต่างกับการหักค่าเสื่อมมากนัก กล่าวคือ ภายใต้กฎหมายภาษีของประเทศต่าง ๆ จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการขอเครดิตภาษีสำหรับการลงทุนที่เข้าเงื่อนไขในเรื่องสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในทางทฤษฎีการที่กฎหมายตั้งเงื่อนไขในการลงทุนไว้ล่วงหน้าเช่นนี้ จึงสอดคล้องกับหลักการป้องกันไว้ล่วงหน้า โดยหากผู้ลงทุนทราบว่าการลงทุนในลักษณะใดจึงจะมีสิทธิในการได้รับเครดิตภาษี ย่อมช่วยให้ปัจจัยลบ (Externalities) ที่เกิดจากการผลิตน้อยลง

จากการศึกษาพบว่าในทางปฏิบัติ ระบบเครดิตภาษีที่ประเทศส่วนใหญ่นำมาใช้นั้นมักมีการกำหนดเงื่อนไขในการขอเครดิต และอัตราเครดิตภาษีที่จะหมวดหมู่ของการลงทุนในกิจกรรมที่รักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ อาจมีการกำหนดอนุญาตให้หน่วยธุรกิจสามารถใช้สิทธิในการขอยกยอดเครดิตภาษีไปใช้ในปีถัดไปได้ (Credit Carryover) กล่าวคือ ผู้มีสิทธิขอเครดิตภาษีสามารถเลือกขอใช้สิทธิในการเครดิตในปีปัจจุบัน หรือขอยกยอดใช้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวในปีภาษีถัด ๆ ไปได้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2551 กฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เพิ่มบทบัญญัติที่ให้บริษัทสามารถขอเครดิตภาษีได้ในกรณีที่มีการลงทุนในเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมทางน้ำและทางอากาศ ซึ่งได้มีการกำหนดตารางเงื่อนไขสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับนิติบุคคลเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย¹⁰³ โดยบริษัทที่เข้าเงื่อนไขสามารถขอเครดิตในอัตราร้อยละ 10 ของเงินที่ลงทุนเพื่อนำไปลดจำนวนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต้องชำระในปีนั้นๆ ทั้งนี้ หากมีเครดิตภาษีเกินกว่าจำนวนอัตรากำหนดที่ต้องเสียในปีภาษีดังกล่าว ส่วนที่เกินสามารถยกยอดไปหักค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีภาษีต่อไปได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาห้าปีนับตั้งแต่ปีที่มีสิทธิ¹⁰⁴

4.2.2.3 รูปแบบมาตรการการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี

มาตรการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี (Charge Reduction System) เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ผู้กำหนดนโยบายมักนำไปใช้ควบคู่กับนโยบายสิ่งแวดล้อมประเภทสั่งการและควบคุม (Command and Control Approach) โดยหากผู้เสียภาษีสามารถกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะได้รับสิทธิในการลดภาระภาษี เช่น กฎหมายมลพิษทางน้ำของเยอรมันกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษที่สามารถดำเนินการได้ตามข้อกำหนดของกฎหมายในเรื่องควบคุมมลพิษทางน้ำได้มากเท่าไร ก็จะได้รับสิทธิในการลดหย่อนภาษีได้มากเท่านั้น

¹⁰³ Catalogue of specific equipment for environmental protection qualified for corporate income tax preferential treatment และ Catalogue of equipment for production safety qualified for corporate income tax preferential treatment

¹⁰⁴ The Corporation Income Tax law (CIT) of China, Article 34, and Articles 87,99 and 100 of the Detailed Implementation Regulations (DIR) of the CIT law.

โดยในบางกรณีอาจลดได้ถึงร้อยละ 50 อย่างไรก็ดี ในทางกลับกัน ผู้ก่อมลพิษที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการรักษาสีสิ่งแวดล้อมในการดำเนินการ ภาระภาษีที่ต้องเสียจากค่าบำบัดน้ำเสียจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 20 ร้อยละ 25 แล้วแต่กรณี

นอกจากมาตรการการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษีจะถูกใช้ควบคู่กับมาตรการสั่งการและควบคุมแล้ว บางประเทศยังได้กำหนดหลักในเรื่องการหักลดหย่อนหรือหักค่าใช้จ่ายในกิจกรรมบางประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสีสิ่งแวดล้อมไว้ในกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่น ฝรั่งเศสให้หักค่าใช้จ่าย (โดยการตัดในทางบัญชี หรือที่เรียกว่า Amortization) ในการดำเนินงานใด ๆ ที่ช่วยทำให้ระบบการจัดการเครื่องจักรหรืออุตสาหกรรมดีขึ้น เช่น การจัดหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถ การทำวิจัยเพื่อทดลองการผลิตอันเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และหากเป็นการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสียของอุตสาหกรรม เมื่อการก่อสร้างของบริษัทดำเนินการเรียบร้อยแล้ว บริษัทสามารถขอหักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษได้เช่นกัน (Special Amortization) โดยในบางกรณีสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ถึงร้อยละ 100

อีกทั้งประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดหลักการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนไว้เช่นกัน โดยในกฎหมายควบคุมมลพิษของญี่ปุ่น ได้ระบุให้สิทธิประโยชน์ในการหักลดหย่อนภาษีกับผู้ประกอบการที่ย้ายสถานประกอบการประเภทโรงงานอุตสาหกรรมออกไปจากเขตที่รัฐบาลประสงค์จะให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ (Pollution Control Area) ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและดำเนินการจัดตั้งสถานประกอบการใหม่ ซึ่งต้องตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด (อันจะมีผลกระทบต่อประชาชนและสังคมน้อยกว่าสถานประกอบการเดิม) สามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีที่เกิดขึ้นในปีภยานั้นได้ นอกจากนี้ กรณีเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ใด ๆ ที่อาจมีการจัดหาใหม่เนื่องจากการโยกย้ายสถานประกอบการ สามารถนำค่าใช้จ่ายมาหักลดหย่อนได้เช่นกัน โดยเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่หาใหม่เหล่านั้นจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และผู้ประกอบการต้องดำเนินการจัดหาภายในปีที่มีการจัดตั้งสถานประกอบการใหม่

4.2.2.4 รูปแบบมาตรการอุดหนุน

มาตรการอุดหนุน (Subsidies) เป็นมาตรการจูงใจประเภทหนึ่งซึ่งผู้กำหนดนโยบายมักนำมาบรรจู่ไว้ในแผนการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมควบคู่กับมาตรการทางภาษีอื่น ๆ เช่นเดียวกับมาตรการจูงใจที่ได้กล่าวมาในข้างต้น กล่าวคือ เป็นเครื่องมือสนับสนุนรัฐบาลในการช่วยให้นโยบายสิ่งแวดล้อมบรรลุผลได้ดี และเป็นนโยบายที่มีลักษณะตรงข้ามอย่างสิ้นเชิงกับมาตรการภาษีประเภทจัดเก็บ

ในทางปฏิบัติ มาตรการอุดหนุน คือ มาตรการที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมต่อภาคเอกชนไม่ว่าทางใดทางหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่รัฐบาลได้ตั้งไว้ โดยวิธีการอุดหนุนสามารถแบ่งได้ในหลายลักษณะ เช่น การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี การยกหนี้/ลดหนี้หรือพัก/ขยายระยะเวลาชำระหนี้ การให้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยปกติในตลาด และการให้สินเชื่อที่มีเงื่อนไขพิเศษ

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่ามาตรการอุดหนุนบางประเภทอาจมีความทับซ้อนกับสิทธิประโยชน์บางประการที่ได้อธิบายไว้แล้วในข้างต้น

บทที่ 5

บทวิเคราะห์

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า รัฐบาลประเทศต่าง ๆ ได้นำมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่ง โดยมาตรการจูงใจทางภาษีที่ประเทศต่าง ๆ นำมาปรับใช้สามารถแบ่งได้เป็น 4 แนวทางหลัก ดังนี้

5.1 แนวทางการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่ง

เป็นการนำความเสื่อมสภาพตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์ถาวรซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ทุน (Capital Assets) มาคำนวณเป็นค่าเสื่อมราคาอันเกิดจากการใช้งานในแต่ละปี ซึ่งการคิดแบบอัตราเร่งมุ่งประสงค์ที่จะช่วยหน่วยธุรกิจลดภาระในส่วนของเงินทุนอันเป็นการส่งเสริมให้ลงทุนในทรัพย์สินที่กำหนด โดยกำหนดเงื่อนไขพิเศษให้แตกต่างจากการคิดค่าเสื่อมประเภททั่วไป เช่น ให้คิดค่าเสื่อมเป็นสองเท่า หรือให้คิดค่าเสื่อมได้มากกว่าอัตราปกติ (Accelerated Depreciation) อย่างไรก็ตาม แนวทางนี้อาจมีข้อจำกัดในเรื่องสินทรัพย์ที่สามารถนำมาคำนวณเพื่อหักค่าเสื่อมราคา กล่าวคือ สินทรัพย์ที่จะนำมาหักค่าเสื่อมราคาจะต้องเป็นสินทรัพย์ถาวรเท่านั้น เช่น อาคาร โรงงาน รถยนต์ เครื่องจักร เป็นต้น ซึ่งการคำนวณค่าเสื่อมราคาจะเป็นวิธีการทางบัญชีประเภทหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงกับเงินทุนภายในของหน่วยธุรกิจโดยตรง

สำหรับประเทศไทยไม่มีการนำหลักการในการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่งมาใช้ มีเพียงหลักการคิดค่าสึกหรอและค่าเสื่อมของราคาทรัพย์สิน ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในมาตรา 65 ทวิ (2) แห่งประมวลรัษฎากรที่กำหนดไว้ว่า “ค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน ให้หักได้ตามหลักเกณฑ์วิธีการ เงื่อนไขและอัตราที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา...” ซึ่งได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527 โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการสรุปได้ดังนี้

1) ในการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิ เมื่อบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลได้เลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่รับรองทั่วไป และอัตราที่จะหักอย่างไร แล้วให้ใช้วิธีการทางบัญชีที่รับรองทั่วไป และอัตราที่จะหักอย่างไร แล้วให้ใช้วิธีการทางบัญชีและอัตรานั้นตลอดไป เว้นแต่ จะได้รับอนุมัติให้เปลี่ยนแปลงจากอธิบดีกรมสรรพากร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายและให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันออกประกาศของอธิบดีที่ได้รับอนุมัตินั้น

2) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินให้คำนวณหักตามระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีในรอบระยะเวลาใดไม่เต็มสิบสองเดือนให้เฉลี่ยตามส่วนสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีนั้น ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของทรัพย์สิน

3) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินประเภทเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ใช้สำหรับการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุน สำหรับมูลค่าต้นทุนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและ

อัตราที่กำหนดไว้ในมาตรา 4 ทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง จะต้องมีลักษณะและเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

(1) ต้องไม่เป็นเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าหรือให้บริการ เว้นแต่เครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรดังกล่าวได้ใช้เพื่อการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(ก) การวิจัยอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน ซึ่งหมายถึง การวิจัยตามแบบแผนหรือ การค้นคว้าอย่างจริงจัง โดยมุ่งหมายที่จะค้นพบความรู้ใหม่อันอาจเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือการบริการขึ้นใหม่ หรือโดยมุ่งหมายที่จะนำความก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัดมาสู่ผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือการบริการที่มีอยู่เดิม

(ข) การวิจัยเชิงประยุกต์ ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนผลการวิจัยอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน มาใช้เป็นแผนงาน แบบพิมพ์เขียว หรือแบบ ในการทำขึ้นมาใหม่เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงซึ่งผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือการบริการ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเพื่อขายหรือใช้เอง และให้หมายความรวมถึงการประดิษฐ์ ต้นแบบที่ไม่สามารถใช้ในเชิงพาณิชย์แนวคิดในการจัดทำและออกแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการ หรือ การบริการหรือทางเลือกอื่นการสาธิตเบื้องต้นหรือ โครงการนำร่องที่ไม่สามารถตัดแปลงหรือนำไปใช้เพื่อ ประโยชน์ในการอุตสาหกรรมหรือการพาณิชย์ แต่ไม่หมายความถึงการเปลี่ยนแปลงตามปกติหรือตาม ระยะเวลาของผลิตภัณฑ์ ระบบการผลิต กระบวนการผลิต การบริการ หรือกิจการอื่นที่ดำเนินงานอยู่แม้ว่า การเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความก้าวหน้าก็ตาม

(ค) การทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์

(ง) การปรับปรุงกรรมวิธีการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิตหรือเพิ่มผลผลิต ทั้งนี้ ไม่ว่าจะใช้เพื่อการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของตนเองหรือของผู้อื่น

(2) ต้องเป็นเครื่องจักรและอุปกรณ์ของเครื่องจักรที่ไม่เคยผ่านการใช้งานมาก่อน โดยเครื่องจักรและอุปกรณ์ดังกล่าวต้องสามารถนำไปใช้งานได้ตั้งแต่สองปีขึ้นไป และมีมูลค่าต้นทุน ไม่ต่ำกว่า 100,000 บาท

ส่วนต่างประเทศนั้น ประเทศเนเธอร์แลนด์ได้นำหลักการการให้คิดค่าเสื่อมได้มากกว่าอัตราปกติ (Accelerated Depreciation) มาบังคับใช้ กล่าวคือประเทศเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดสินทรัพย์ที่เข้าเงื่อนไขในการให้คิดค่าเสื่อมอัตราเร่งหากสินทรัพย์นั้นเข้าเงื่อนไขในการเป็นสินทรัพย์ที่มีส่วนช่วยในการรักษาสีงแวดล้อม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวกับการวางแผนสิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่จัดทำรายการสินทรัพย์ และอัตราเร่งของสินทรัพย์แต่ละประเภท ซึ่งกำหนดไว้ระหว่างร้อยละ 15 ถึง 60 ของมูลค่าทรัพย์สินที่เข้าเงื่อนไข นอกจากนี้ประเทศเนเธอร์แลนด์ที่ใช้ปรับใช้หลักการคิดค่าเสื่อมได้มากกว่าอัตราปกติ (Accelerated Depreciation) แล้ว สหราชอาณาจักรยังเป็นอีกประเทศที่ให้สิทธิประโยชน์ในการให้คิดค่าเสื่อมในรูปแบบ พิเศษ โดยได้กำหนดให้หน่วยธุรกิจสามารถหักค่าใช้จ่ายในรูปค่าเสื่อมได้เร็วขึ้น (Shortening of Depreciation Period) หรือให้หักในปีแรกในอัตราที่สูงกว่าปกติ ซึ่งในกรณีของสหราชอาณาจักรกฎหมาย ได้กำหนดให้สามารถหักค่าเสื่อมร้อยละร้อยในปีแรกที่ได้ครอบครองสินทรัพย์ที่ช่วยรักษาสีงแวดล้อม ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่ามาตรการในเรื่องการหักค่าเสื่อมในอัตราพิเศษมีแนวโน้มที่ผู้กำหนดนโยบายจะ

ปรับเปลี่ยนตามความจำเป็นของสภาพเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละปี ดังนั้น ในแต่ละช่วงเวลาข้อกำหนดในเรื่องดังกล่าวอาจมีการกำหนดเงื่อนไขและอัตราการหักค่าเสื่อมที่แตกต่างกันออกไป

5.2 แนวทางการให้เครดิตภาษี

การให้เครดิตภาษี (Tax Credit) เพื่อส่งเสริมให้การลงทุนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีแนวคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกับการหักค่าเสื่อม โดยกฎหมายภาษีของประเทศต่าง ๆ จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการขอเครดิตภาษีสำหรับการลงทุนที่เข้าเงื่อนไขในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยระบบเครดิตภาษีที่ประเทศส่วนใหญ่ใช้มักจะมีการกำหนดเงื่อนไขในการขอเครดิตภาษี และกำหนดอัตราเครดิตภาษีในหมวดหมู่ของการลงทุนในกิจกรรมที่รักษาสิ่งแวดล้อม เช่น กำหนดให้บริษัทสามารถขอเครดิตภาษีได้ในกรณีที่มีการลงทุนในเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมทางน้ำและทางอากาศ ซึ่งได้มีการกำหนดตารางเงื่อนไขสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับนิติบุคคลเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย โดยบริษัทที่เข้าเงื่อนไขสามารถขอเครดิตภาษีได้ในอัตราที่กำหนดไว้ในจำนวนของเงินที่ลงทุน เพื่อนำไปลดจำนวนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต้องชำระในปีภาษีนั้น ๆ เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยนั้นยังไม่มีมาตรการการให้เครดิตภาษีเพื่อส่งเสริมให้การมีการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเมื่อศึกษาระบบเครดิตภาษีที่ประเทศส่วนใหญ่นำมาใช้นั้นมักมีการกำหนดเงื่อนไขในการขอเครดิต และอัตราเครดิตภาษีที่จะหมวดหมู่ของการลงทุนในกิจกรรมที่รักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ อาจมีการกำหนดอนุญาตให้หน่วยธุรกิจสามารถใช้สิทธิในการขอยกยอดเครดิตภาษีไปใช้ในปีถัดไปได้ (Credit Carryover) กล่าวคือ ผู้มีสิทธิขอเครดิตภาษีสามารถเลือกขอใช้สิทธิในการเครดิตในปีปัจจุบันหรือขอยกยอดใช้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวในปีภาษีถัด ๆ ไปได้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2551 กฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคลของจีนได้เพิ่มบทบัญญัติที่ให้บริษัทสามารถขอเครดิตภาษีได้ในกรณีที่มีการลงทุนในเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมทางน้ำและทางอากาศ ซึ่งได้มีการกำหนดตารางเงื่อนไขสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับนิติบุคคลเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย โดยบริษัทที่เข้าเงื่อนไขสามารถขอเครดิตในอัตราร้อยละ 10 ของเงินที่ลงทุนเพื่อนำไปลดจำนวนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต้องชำระในปีนั้นๆ ทั้งนี้ หากมีเครดิตภาษีเกินกว่าจำนวนอัตราภาษีที่ต้องเสียในปีภาษีดังกล่าว ส่วนที่เกินสามารถยกยอดไปหักค่าภาษีเงินได้นิติบุคคลในปีภาษีต่อไปได้ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาห้าปีนับตั้งแต่ปีที่มิสิทธิ

5.3 แนวทางการให้หักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี

การให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี (Charge Reduction System) เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ผู้กำหนดนโยบายมักจะนำไปใช้ควบคู่กับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมประเภทสั่งการและควบคุม (Command and Control Approach) โดยหากผู้เสียภาษีสามารถกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะได้รับสิทธิในการลดภาระภาษี เช่น กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ก่อมลพิษปฏิบัติ หากผู้ก่อมลพิษสามารถดำเนินการได้ตามที่กฎหมายกำหนดได้มากเท่าไรก็จะได้รับสิทธิ

ในการลดหย่อนทางภาษีได้มากกว่านั้น ในทางกลับกัน หากผู้ก่อมลพิษไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะต้องรับภาระภาษีที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

นอกจากมาตรการการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษีจะถูกใช้ควบคู่กับมาตรการสั่งการและควบคุมแล้ว บางประเทศยังได้กำหนดหลักในเรื่องการหักลดหย่อน หรือหักค่าใช้จ่ายในกิจกรรมบางประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสีสิ่งแวดล้อมไว้ในกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคล เช่น กำหนดให้หักค่าใช้จ่าย (โดยการตัดในทางบัญชี หรือที่เรียกว่า Amortization) ในการดำเนินงานใด ๆ ที่ช่วยทำให้ระบบการจัดการเครื่องจักรหรืออุตสาหกรรมดีขึ้น เช่น การจัดหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถ การทำวิจัยเพื่อทดลองการผลิตอันเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และหากเป็นการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสียของอุตสาหกรรม เมื่อการก่อสร้างของบริษัทดำเนินการเรียบร้อยแล้ว บริษัทสามารถขอหักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษได้เช่นกัน (Special Amortization)

สำหรับในประเทศไทยมีการนำการลดหย่อนและการยกเว้นภาษีมาเป็นมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น กำหนดในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เช่น ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ ส. 9/2547 เรื่อง การให้การส่งเสริมกิจการที่เกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน โดยให้กิจการผลิตเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ประหยัดพลังงานหรืออุปกรณ์ซึ่งใช้พลังงานทดแทน และการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์และกิจการบริการด้านจัดการพลังงานเป็นกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ส. 5/2548 เรื่อง การให้การส่งเสริมกิจการที่เกี่ยวกับการใช้ก๊าซธรรมชาติในภาคขนส่ง ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ส. 2/2550 เรื่อง การให้การส่งเสริมกิจการเทคโนโลยีชีวภาพ) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 3/2550 เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ส. 7/2550 เรื่อง การส่งเสริมกิจการผลิตรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล (Eco-Car) และกิจการผลิตชิ้นส่วนยานพาหนะสำหรับรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล โดยผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะได้รับยกเว้นภาษี หรืออากรต่าง ๆ ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด เช่น ยกเว้นอากรขาเข้า และขาออกสำหรับเครื่องจักร ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรย้อนหลัง ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินปันผลการอนุญาตให้หักเงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจการการอนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา การยกเว้นอากรขาเข้า หรือขาออกสำหรับวัตถุดิบ และวัสดุการลดหย่อนอากรขาเข้าเครื่องจักร การลดหย่อนอากรขาเข้าวัตถุดิบ การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุน ซึ่งการยกเว้นหรือกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

ส่วนในต่างประเทศ มีการระบุวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลดปริมาณการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมไว้เป็นแนวทาง อันได้แก่ การให้สิทธิประโยชน์ในการหักลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี ให้กับผู้ประกอบการที่ลงทุนในการประกอบธุรกิจ ในหมวดประหยัดพลังงานสหภาพยุโรป เช่น กฎหมายของประเทศสวีเดนแลนด์ที่มีใช้ในการควบคุม จำกัดการปล่อยมลพิษ และมีการกำหนด

มาตรการจูงใจในทางภาษีรวมอยู่ด้วย คือ กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Environment Protection Act : EPA) กฎหมาย EPA โดยกฎหมายฉบับนี้ได้นำหลัก (Polluter Pays Principle) มาใช้บังคับ กล่าวคือผู้ใดที่ปล่อยมลพิษ ผู้นั้นมีหน้าที่รับผิดชอบ

ประเทศฝรั่งเศสยังได้กำหนดหลักในเรื่องการหักลดหย่อน หรือหักค่าใช้จ่ายในกิจกรรมบางประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ในกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคล กล่าวคือ ให้หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานใด ๆ ที่ช่วยทำให้ระบบการจัดการเครื่องจักรหรืออุตสาหกรรมดีขึ้น เช่น การจัดหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถ การทำวิจัยเพื่อทดลองการผลิตอันเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และหากเป็นการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสียของอุตสาหกรรม เมื่อการก่อสร้างของบริษัทดำเนินการเรียบร้อยแล้ว บริษัทสามารถขอหักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษได้เช่นกัน

ประเทศเยอรมันได้มีการปรับใช้มาตรการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี โดยหากผู้เสียภาษีสามารถกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด ก็จะได้รับสิทธิในการลดภาระภาษี เช่น กฎหมายมลพิษทางน้ำของเยอรมันกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษที่สามารถดำเนินการได้ตามข้อกำหนดของกฎหมายในเรื่องควบคุมมลพิษทางน้ำได้มากเท่าไร ก็จะได้รับสิทธิในการลดหย่อนภาษีได้มากเท่านั้น

ประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดหลักการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนไว้ โดยในกฎหมายควบคุมมลพิษของญี่ปุ่นได้ระบุให้สิทธิประโยชน์ในการหักลดหย่อนภาษีกับผู้ประกอบการที่ย้ายสถานประกอบการประเภท โรงงานอุตสาหกรรมออกไปจากเขตที่รัฐบาลประสงค์จะให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างและดำเนินการจัดตั้งสถานประกอบการใหม่ ซึ่งต้องตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ที่กำหนด (อันจะมีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต่อประชาชนและสังคมน้อยกว่าสถานประกอบการเดิม) สามารถนำมาหักลดหย่อนภาษีที่เกิดขึ้นในปีภาษีนั้นได้ นอกจากนี้ กรณีเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ใด ๆ ที่อาจมีการจัดหาใหม่เนื่องจากการโยกย้ายสถานประกอบการ สามารถนำค่าใช้จ่ายมาหักลดหย่อนได้เช่นกัน โดยเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ที่หาใหม่จะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและผู้ประกอบการต้องดำเนินการจัดหาภายในปีที่มีการจัดตั้งสถานประกอบการใหม่

การกำหนดมาตรการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีนั้น หากได้ดำเนินการควบคู่ไปกับยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาประเทศ ก็จะเป็นเครื่องมือหนึ่งซึ่งส่งเสริมให้อุตสาหกรรมในอนาคตใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.4 แนวทางการกำหนดมาตรการอุดหนุน

มาตรการอุดหนุน (Subsidies) เป็นมาตรการจูงใจประเภทหนึ่งที่ถูกกำหนดนโยบายนำมากำหนดไว้ในแผนการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมควบคู่กับมาตรการทางภาษีอื่น ๆ ซึ่งมาตรการอุดหนุนนี้จะ เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนรัฐบาลในการช่วยให้เห็นนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลบรรลุผล กล่าวคือ มาตรการอุดหนุนก็คือ มาตรการที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมต่อภาคเอกชนไม่ว่าทางใดทางหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่รัฐบาลได้ตั้งไว้ โดยวิธีการ

อุดหนุนสามารถแบ่งได้หลายลักษณะ เช่น การลดหย่อน การยกเว้นภาษี การยกหนี้ ลดหนี้ พักหรือขยายระยะเวลาชำระหนี้ การให้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยปกติในตลาด และการให้สินเชื่อที่มีเงื่อนไขพิเศษ เป็นต้น การยกหนี้/ลดหนี้หรือพัก/ขยายระยะเวลาชำระหนี้ การให้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยปกติในตลาด และการให้สินเชื่อที่มีเงื่อนไขพิเศษ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่ามาตรการอุดหนุนบางประเภทอาจมีความทับซ้อนกับสิทธิประโยชน์บางประการที่ได้อธิบายไว้แล้วในข้างต้น

สำหรับประเทศไทย มีมาตรการอุดหนุนกำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ในลักษณะต่างๆ เช่น การค้าประกันอาคารฯเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบก่อนการได้รับบัตรส่งเสริม โดยถือเอาการค้าประกันของธนาคารพาณิชย์ในราชอาณาจักรแทนการวางเงินเป็นประกันการชำระอาคารฯเข้าได้ การเข้าเมืองของคนต่างด้าว โดยคณะกรรมการมีอำนาจอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อศึกษาสู่ทางการลงทุนหรือกระทำการอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนได้ ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับอนุญาตนำคนต่างด้าวซึ่งเป็นช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการ หรือคู่สมรสและบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะของบุคคลดังกล่าวเข้ามาในราชอาณาจักรได้ตามจำนวนและกำหนดระยะเวลาให้อยู่ในราชอาณาจักรเท่าที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร แม้ว่าจะเกินอัตราจำนวนหรือระยะเวลาให้อยู่ในราชอาณาจักรตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง การถือครองกรรมสิทธิ์ ผู้ได้รับการส่งเสริมจะได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเพื่อประกอบกิจการที่ได้รับ

การส่งเสริมการลงทุนตามจำนวนที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควร แม้ว่าจะเกินกำหนดที่จะพึงมีได้ตามกฎหมายอื่น การนำหรือส่งเงินออกนอกราชอาณาจักรเป็นเงินตราต่างประเทศ หากเงินนั้นเป็นเงินทุนที่ผู้ได้รับการส่งเสริมนำเข้ามาในราชอาณาจักรและเงินปันผลหรือผลประโยชน์อื่นที่เกิดจากเงินทุนนั้น หรือเป็นเงินกู้ต่างประเทศที่ผู้ได้รับการส่งเสริมนำมาลงทุนในกิจการที่ผู้ได้รับการส่งเสริม จะเห็นได้ว่ามาตรการอุดหนุนต่าง ๆ เมื่อนำมาใช้ประกอบกับมาตรการอื่น ๆ ก็อาจจูงใจให้ผู้ที่เกี่ยวข้องลดอุปถัมภ์ได้

สำหรับในต่างประเทศ ประเทศที่มีการใช้มาตรการอุดหนุน เช่น ประเทศญี่ปุ่น โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาจัดให้มีมาตรการอุดหนุนเพื่อสิ่งแวดล้อม ในลักษณะของการให้สินเชื่อแบบพิเศษและการกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าผู้ประกอบการที่ลงทุนในเครื่องจักรที่ช่วยลดพลังงาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ประกอบการที่มีวัตถุประสงค์ในการก่อสร้างหรือซื้อเครื่องจักรที่มีช่วยลดมลพิษในกระบวนการผลิต ตลอดจนผู้ประกอบการที่ลงทุนในการวิจัยและพัฒนา และผู้คิดค้นนวัตกรรมใหม่ที่มีวัตถุประสงค์ในการลดค่ามลพิษ

ประเทศสิงคโปร์ รัฐบาลได้ออกมาตรการจูงใจที่เกี่ยวข้องกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และพลังงานสะอาด การก่อสร้างอาคารสีเขียว เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมด้านน้ำ การขนส่งและการส่งสินค้าสีเขียว การลดปริมาณขยะ การริเริ่มและการพัฒนาศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ตัวอย่างมาตรการจูงใจของประเทศสิงคโปร์ เช่น โครงการจัดอบรมและให้ประกาศนียบัตรสำหรับการจัดการพลังงานสำหรับวิชาชีพวิศวกรที่มีการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีและความสามารถ เพื่อที่จะกลายเป็นผู้จัดการด้านพลังงานขององค์กร โครงการนี้ได้รับทุนในการจัดอบรมร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายจากการอบรมทั้งหมด การส่งเสริมให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกใหม่ หรือมีการขยายโครงการที่จะ

ปรับปรุงประสิทธิภาพด้านพลังงานหรือทรัพยากรธรรมชาติ โดยจะให้เงินสนับสนุนร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่าย หรือ 600,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ โครงการกองทุนที่ให้กับ SMEs ในการใช้ระบบตรวจสอบพลังงานเพื่อที่จะควบคุมและตรวจสอบการใช้พลังงานของตน โดยจะมอบเงินทุนให้ร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายแต่ไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ มาตรการจูงใจ Green Mark สำหรับการออกแบบตัวต้นแบบเป็นการส่งเสริมให้นักพัฒนาหรือนักสร้างสรรค์ให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในการออกแบบการก่อสร้าง โดยจะให้เงินทุนโดยมีหน่วยงาน เป็นที่ปรึกษา เพื่อแนะนำและร่วมมือในการออกแบบ และให้ความช่วยเหลือ มาตรการจูงใจเพื่อส่งเสริมให้มีการจัดภูมิทัศน์บนตึกสูงด้วยต้นไม้ทั้งที่เป็นอาคารที่พักอาศัยหรืออาคารทั่วไปของประเทศสิงคโปร์ โดยมีการให้เงินร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายในการจัดภูมิทัศน์หรือประดับตกแต่งหลังคาหรือด้านแนวตั้งของอาคารดังกล่าว มาตรการจูงใจสำหรับรถยนต์ใหม่ แท็กซี่ และรถมือสองที่นำเข้ามาใหม่ที่มีการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ปี ค.ศ. 2013 จะมีสิทธิได้รับเงินคืนบางส่วน

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มาตรการอุดหนุนในต่างประเทศนั้นมีลักษณะที่หลากหลายและสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ สามารถเป็นเครื่องมือในการจูงใจให้ผู้ก่อมลพิษปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลดการปล่อยมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

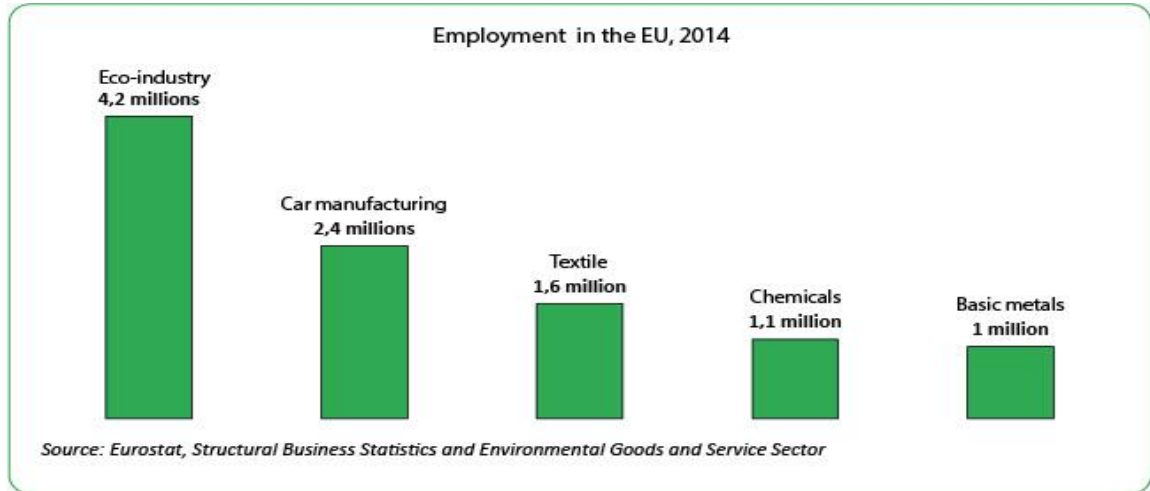
5.5 บทวิเคราะห์ผลการใช้มาตรการจูงใจทางภาษีในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ

จากการศึกษาพบว่าการที่รัฐบาลต่าง ๆ ของประเทศในสหภาพยุโรปได้นำมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมพบว่าการลงทุนในธุรกิจสีเขียวในสหภาพยุโรปเพิ่มมากขึ้นตามลำดับนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน มีอัตราส่วนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยองค์กร Environment LIFE Program ซึ่งเป็นองค์กรภายใต้การกำกับดูแลของ European Commission ได้มีการสนับสนุนทางการเงินในโครงการที่เกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปแล้วกว่า 4,306 โครงการ รวมเป็นเงินทั้งสิ้นกว่าสามหมื่นล้านยูโร¹⁰⁵

นอกจากนี้ หลังจากรัฐบาลประเทศและหน่วยธุรกิจของประเทศต่าง ๆ ได้นำนโยบายที่เกี่ยวข้องการผลิตเพื่ออนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ควบคู่กันกับนโยบายจูงใจทางภาษีในรูปแบบต่าง ๆ พบว่า ในปัจจุบันเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปได้มีปัจจัยด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก หรืออีกนัยคือ เศรษฐกิจยุโรปมีรูปแบบเศรษฐกิจที่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก (Environmental Economy) นอกจากนี้ หากพิจารณาในส่วนของภาคเอกชน บริษัทในสหภาพยุโรปเป็นบริษัทที่มีวัตถุประสงค์ไม่เพียงแต่ทำธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไร หากแต่ยังมีวัตถุประสงค์ในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย (Eco-Industry) โดยข้อมูลที่พบจาก

¹⁰⁵ 2017 call for proposals for LIFE Grant สืบค้นจาก <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/life2017/> ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2560

การศึกษา คือ การจ้างงานในยุโรปในอุตสาหกรรมประเภท Eco-Industry ได้เพิ่มมูลค่าถึง 4.2 ล้านบาท (รายละเอียดปรากฏตามตารางด้านล่าง) อันเป็นการสร้างงานใหม่กว่า 200,000 งานทั่วสหภาพยุโรป และเป็นการเพิ่ม GDP ถึงร้อยละ 3.3 ของเศรษฐกิจในยุโรป¹⁰⁶

ภาพที่ 1 สถิติการจ้างงานในยุโรปของธุรกิจและสินค้าและบริการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. 2557
ที่มา : ข้อมูลจาก Eurostat

ประกอบกับข้อมูลจาก European Commission ยังได้ชี้ให้เห็นว่าจากการที่รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมส่งผลให้หน่วยธุรกิจยุโรปปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอันอาจเกิดจากการผลิตและการให้บริการยังส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ที่นำออกสู่ท้องตลาดโดยบริษัทในประเทศที่มีนโยบายมุ่งด้านสิ่งแวดล้อมนั้นมักเป็นสินค้าหรือบริการที่มุ่งเน้นเรื่องการลดพลังงานและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในทางที่น้อยที่สุดอีกด้วย นอกจากนี้ บริษัทในยุโรปจำนวนมากยังได้ผันตัวเองเป็นผู้ผลิตวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น เครื่องกำจัดน้ำเสีย อุปกรณ์เกี่ยวกับการรีไซเคิล และการออกแบบเกี่ยวกับการนำพลังงานทดแทนมาใช้เป็นต้น โดยในปัจจุบันธุรกิจด้านสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรปได้ส่วนแบ่งตลาดถึงหนึ่งในสามของตลาดโลก และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดภายในปี 2020¹⁰⁷

¹⁰⁶ Structural Business Statistic and Environmental Goods and Service Center สืบค้นจาก <http://ec.europa.eu/eurostat> ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2560

¹⁰⁷ Green jobs a success story in Europe สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/environment/efc/themes/economics-strategy-and-information/green-jobs-success-story-europe_en ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2560

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม (มาตรการทางด้านภาษี)
ของประเทศไทยและต่างประเทศ

มาตรการทางด้านภาษี	แนวทางของต่างประเทศ	แนวทางของประเทศไทย
1. แนวทางการคิดค่าเสื่อมอัตราร่วง	<p>- <u>ประเทศเนเธอร์แลนด์</u> กำหนดสินทรัพย์ที่เข้าเงื่อนไขในการให้คิดค่าเสื่อมอัตราร่วง หากสินทรัพย์นั้นเข้าเงื่อนไขในการเป็นสินทรัพย์ที่มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนสิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่จัดทำรายการสินทรัพย์และอัตราร่วงของสินทรัพย์แต่ละประเภท ซึ่งกำหนดไว้ระหว่างร้อยละ 15 ถึง 60 ของมูลค่าทรัพย์สินที่เข้าเงื่อนไข</p> <p>- <u>สหราชอาณาจักร</u> กำหนดให้หน่วยธุรกิจสามารถหักค่าใช้จ่ายในรูปค่าเสื่อมได้เร็วขึ้น (Shortening of Depreciation Period) หรือให้หักในปีแรกในอัตราที่สูงกว่าปกติ ซึ่งในกรณีของสหราชอาณาจักรกฎหมายได้กำหนดให้สามารถหักค่าเสื่อมร้อยละร้อยในปีแรกที่ได้ครอบครองสินทรัพย์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม</p>	ประเทศไทยไม่มีการนำหลักการในการคิดค่าเสื่อมอัตราร่วงมาใช้ มีเพียงหลักการคิดค่าสึกหรอและค่าเสื่อมของราคาทรัพย์สิน
2. แนวทางการให้เครดิตภาษีเพื่อส่งเสริมให้การลงทุนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	<p><u>ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน</u> นำหลักเครดิตภาษีมาปรับใช้ได้ปรับเงื่อนไขให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการรักษาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือมีการกำหนดอนุญาตให้หน่วยธุรกิจสามารถใช้สิทธิในการขอยกยอดเครดิตภาษีไปใช้ในปีถัดไปได้ (Credit carryover) โดยบริษัทที่เข้าเงื่อนไขสามารถขอเครดิตในอัตราร้อยละ 10 ของเงินที่ลงทุนเพื่อนำไปลดจำนวนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ต้องชำระในปีนั้น ๆ</p>	ประเทศไทยนั้นยังไม่มีมาตรการการให้เครดิตภาษีเพื่อส่งเสริมให้การมีการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรการทางด้านภาษี	แนวทางของต่างประเทศ	แนวทางของประเทศไทย
<p>3. แนวทางการให้หักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี</p>	<p>- <u>ประเทศฝรั่งเศส</u> ให้หักค่าใช้จ่าย (โดยการตัดในทางบัญชี หรือที่เรียกว่า Amortization) ในการดำเนินงานใด ๆ ที่ช่วยทำให้ระบบการจัดการเครื่องจักรหรืออุตสาหกรรมดีขึ้น เช่น การจัดหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถ การทำวิจัยเพื่อทดลองการผลิตอันเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และหากเป็นการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสียของอุตสาหกรรม เมื่อการก่อสร้างของบริษัทดำเนินการเรียบร้อยแล้ว บริษัทสามารถขอหักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษได้เช่นกัน (special amortization) โดยในบางกรณีสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ถึงร้อยละ 100</p> <p>- <u>ประเทศญี่ปุ่น</u> ได้กำหนดหลักการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนไว้เช่นกัน โดยในกฎหมายควบคุมมลพิษได้ระบุให้สิทธิประโยชน์ในการหักลดหย่อนภาษีกับผู้ประกอบการที่ย้ายสถานประกอบการประเภทโรงงานอุตสาหกรรมออกไปจากเขตที่รัฐบาลประสงค์จะให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ (Pollution Control Area)</p>	<p>ประเทศไทยมีการนำการลดหย่อนและการยกเว้นภาษีมาเป็นมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น กำหนดในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เช่น ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ ส.9/2547 เรื่อง การให้การส่งเสริมกิจการที่เกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน โดยให้กิจการผลิตเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ประหยัดพลังงานหรืออุปกรณ์ซึ่งใช้พลังงานทดแทน และการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์และกิจการบริการด้านจัดการพลังงานเป็นกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น</p>
<p>4. แนวทางการกำหนดมาตรการอุดหนุน</p>	<p>สนับสนุนไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมต่อภาคเอกชนไม่ว่าทางใดทางหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่รัฐบาลได้ตั้งไว้ โดยวิธีการอุดหนุนสามารถแบ่งได้ในหลายลักษณะ เช่น การลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี การยกหนี้/ลดหนี้หรือพัก/ขยายระยะเวลาชำระหนี้ การให้กู้เงินในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยปกติใน</p>	<p>ประเทศไทย มีมาตรการอุดหนุนกำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ในลักษณะต่างๆ เช่น การค้ำประกันอากาศเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบก่อนการได้รับบัตรส่งเสริม โดยถือเอาการค้ำประกันของธนาคารพาณิชย์ในราชอาณาจักรแทนการวางเงินเป็น</p>

มาตรการทางด้านภาษี	แนวทางของต่างประเทศ	แนวทางของประเทศไทย
	ตลาด และการให้สินเชื่อที่มีเงื่อนไขพิเศษ	ประกันการชำระอากรขาเข้าได้ การเข้าเมืองของคนต่างด้าว โดยคณะกรรมการมีอำนาจอนุญาตให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อศึกษาสู่ทางการลงทุน หรือกระทำการอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนได้ เป็นต้น

ที่มา : รวบรวมจากมาตรการทางด้านภาษีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ณ วันที่ 30 มิถุนายน

พ.ศ. 2560

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การตื่นตัวเรื่องวิกฤตสิ่งแวดล้อม ได้เริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อ 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (UN Conference on the Human Environment) ในปี ค.ศ. 1972 ซึ่งจากการเริ่มกล่าวถึงวิกฤตสิ่งแวดล้อมในเวทีระหว่างประเทศครั้งนั้น ได้มีข้อตกลงให้รัฐบาลของประเทศสมาชิกต่าง ๆ กำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ประเทศสมาชิกควรใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อควบคุมการปล่อยมลพิษออกสู่สภาพแวดล้อม ซึ่งจากข้อเสนอดังกล่าว ประเทศต่าง ๆ จึงได้ปรับใช้มาตรการกฎหมายเชิงบังคับที่เน้นการบังคับและควบคุม (Command And Control Approach) เป็นแนวทางหลักในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ส่งผลดีเท่าที่ควร อีกทั้ง ข้อจำกัดของมาตรการทางกฎหมายเชิงบังคับที่ไม่อาจปรับใช้กับกรณีการควบคุมการก่อกมลพิษของผู้ผลิต และผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้เกิดคำถามในทางทฤษฎีว่ามาตรการหรือแนวทางใดที่จะมีความเหมาะสมในการควบคุมมลพิษตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตจนถึงการบริโภค รวมถึงช่วยส่งเสริม รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่อย่างจำกัด (Limited Resource) ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ดังนั้น เพื่อเป็นการรองรับแนวคิดในการใช้ภาษีเพื่อแก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม องค์การระหว่างประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสภาพแวดล้อม อันได้แก่ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) องค์การพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency : IEA) และคณะกรรมการสหภาพยุโรป (European Commission) จึงได้ร่วมกันกำหนดนิยามของภาษีสิ่งแวดล้อมให้หมายถึง “การที่รัฐบาลบังคับเรียกเก็บหรือการจ่ายเงินในรูปแบบไม่มีเงื่อนไขให้กับรัฐบาล เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในการรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ให้รวมถึงการจัดเก็บภาษีจากฐานการใช้พลังงาน และผลิตภัณฑ์บางประเภทที่อาจก่อให้เกิดมลพิษ เช่น ยานพาหนะ เครื่องยนต์ และขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ หรืออาจคำนวณฐานภาษีจากปริมาณมลพิษที่ปล่อยออกสู่ธรรมชาติ เป็นต้น” โดยวัตถุประสงค์หลักของภาษีสิ่งแวดล้อมนั้นแท้จริงแล้ว มิได้เป็นไปเพื่อการเพิ่มรายได้ของภาครัฐ (Revenue-Raising Instruments) หากแต่เป็นไปเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของปัจเจกชนและหน่วยธุรกิจในการลดกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังคงไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสาเหตุหลักเกิดจากนโยบายและกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยยังไม่สามารถจัดการปัญหามลพิษได้อย่างสมบูรณ์ มักมีเนื้อหาในการกำกับดูแลผู้ประกอบการในรูปแบบของ “มาตรการกำกับและควบคุม” (Command and Control Approach) ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องการจำกัดและห้ามผู้ประกอบการมิให้ปล่อยมลพิษเกินจำนวนออกสู่สิ่งแวดล้อม โดยหลักการของกฎหมายดังกล่าว ไม่สามารถสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้ จึงเป็นผลทำให้ต้นทุนนั้น ถูกผลักให้เป็นภาระของสังคม ดังนั้น จะเห็นได้ว่านอกจากการเก็บภาษีจากปริมาณการปล่อยมลพิษแล้ว นานาประเทศยังได้มีการปรับใช้

มาตรการจูงใจทางภาษี (Tax Incentives) ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ในการลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการในรายที่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น การลดอัตราภาษี การยกเว้นการเก็บภาษี ในบางรายการ การให้หักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษหรือให้หักได้มากกว่าที่จ่ายจริง และการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมในอัตราเร่งสำหรับหน่วยธุรกิจที่มีการจัดการที่ดีเรื่องสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทำให้สามารถแบ่งสิ่งแวดล้อมได้เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment) และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-Made Environment) ส่วนคำว่า “ธุรกิจสีเขียว” ในปัจจุบันยังไม่มีนิยามที่แน่นอน โดยแต่ละองค์กรที่เกี่ยวข้องก็จะให้คำจำกัดความของคำว่า “ธุรกิจสีเขียว” แตกต่างกันไป เช่น “บริษัทหรือองค์กรภาคธุรกิจที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจของตน โดยไม่ปรารถนาที่จะทำให้เกิดผลกระทบเชิงลบใด ๆ ต่อสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ชุมชน และสังคมที่อยู่รอบข้าง และยังคงมีความหมายรวมถึง การไม่ต้องการสร้างผลกระทบร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจ” หรือ “ธุรกิจให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรานั้นเอง เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการผลิต ไม่ว่าจะเป็ โรงงานอุตสาหกรรมด้านต่างๆ การปล่อยของเสียที่เป็นกระบวนการผลิต น้ำเสีย กากของเสีย ปล่อยควัน เรื่องมลภาวะด้านเสียงดังเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดแสงไฟที่รบกวนก็ให้พอเหมาะต่าง ๆ เป็นการไม่ไปรบกวนบ้านเรือนประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงไม่ให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ และยังเป็น การไม่ไปละเมิด หรือกระทำผิดต่าง ๆ กฎหมายสิ่งแวดล้อม และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพราะอาจเป็นความผิดทั้งทางอาญาที่มีโทษจำคุก รวมไปถึงรับความผิดในทางกฎหมายแพ่งอีกด้วย” เป็นต้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่าธุรกิจสีเขียวอาจมีลักษณะโดยทั่วไป ดังนี้

- 1) ธุรกิจสีเขียวต้องมีหลักการ นโยบาย และหน้าที่ที่คำนึงถึงความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- 2) ธุรกิจสีเขียวต้องยึดถือการดำเนินงานและการตัดสินใจทางธุรกิจ ตามหลักการ นโยบาย และหน้าที่ที่คำนึงถึงความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- 3) ธุรกิจสีเขียวต้องไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมหรือ ลดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางบวกต่อสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นหรือโลก รวมทั้งต่อประชาชน ชุมชน สังคม และเศรษฐกิจ
- 4) ธุรกิจสีเขียวต้องมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในสำนักงาน เช่น การเปลี่ยนมาใช้หลอดไฟประหยัดพลังงาน การนำกระดาษกลับมาใช้ซ้ำ การปลูกต้นไม้รอบสำนักงาน เป็นต้น กิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในโรงงาน เช่น การลดการใช้พลังงานในกระบวนการผลิต เป็นต้น การผลิตผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การขนส่งวัตถุดิบ และสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น
- 5) ธุรกิจสีเขียวต้องใส่ใจในคุณภาพชีวิตของพนักงาน เช่น ไม่มีลักษณะเป็นโรงงานนรกหรือมีการใช้แรงงานเด็ก มีรายได้ที่เหมาะสม และอยู่ในสภาพการทำงานที่ปลอดภัย เป็นต้น
- 6) ธุรกิจสีเขียวต้องปกป้องและเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคและลูกค้า เช่น มีการใช้ส่วนผสมที่ปลอดภัยต่อสุขภาพ และมีการผลิตผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองต่อวิถีชีวิตสีเขียว (Green Living) เป็นต้น

7) บริษัทสามารถแสวงหาผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจสีเขียวได้ ทั้งในรูปการลดค่าใช้จ่ายและต้นทุนในบริษัท และการขายผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรว่าหลักการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 4 ประการ ได้แก่

- 1) หลักความเป็นธรรม (Equity)
- 2) หลักความแน่นอน (Certainty)
- 3) หลักความสะดวก (Convenience)
- 4) หลักความประหยัด (Economy)

และมีทฤษฎีภาษีสิ่งแวดล้อม 3 หลักการ ดังนี้

- 1) Pigouvian Theory (ทฤษฎีของ Pigouvian)
- 2) Double Dividend Theory (ทฤษฎีกำไรสองทอด)
- 3) Polluter Pays Principle (หลักผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย)

นอกจากทฤษฎีภาษีสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีมาตรการจูงใจทางภาษีด้วย กล่าวคือ มาตรการจูงใจทางภาษี ถือเป็น การดำเนินนโยบายภาษีในรูปแบบที่ตรงกันข้ามกับการจัดเก็บภาษีในรูปแบบปกติอันนำมาซึ่งรายได้ หรือบางตำราได้กล่าวว่า การใช้มาตรการจูงใจทางภาษีเป็นการดำเนินนโยบายการคลังด้านรายจ่าย (Tax Expenditure) ประเภทหนึ่ง ดังนั้น มาตรการจูงใจทางภาษี จึงมีลักษณะที่อยู่นอกเหนือหลักความเป็นธรรม (Equity) ในการจัดเก็บภาษีที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ซึ่งการจัดเก็บภาษีตามหลักความเป็นธรรมของ Adam Smith นั้น ต้องพิจารณาตามหลักความเป็นธรรมอันสมบูรณ์ (Principle of Absolute Equity) และหลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์ (Principle of Relation Equity) โดยภาษีต้องจัดเก็บจากประชาชนในจำนวนที่เท่ากันและตามผลประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีได้รับการบริการของรัฐ หรือตามกำลังความสามารถของผู้เสียภาษีภายใต้กรอบแนวคิดของความเท่าเทียมกันของผู้เสียภาษี แต่ในทางกลับกัน กรณีการปรับใช้มาตรการจูงใจทางภาษีนั้น รัฐบาลมักกำหนดให้สิทธิประโยชน์พิเศษทางภาษีแก่ประชาชนหรือกลุ่มธุรกิจใดธุรกิจหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์อันเป็นการเฉพาะเจาะจง

คณะผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและมาตรการจูงใจทางภาษีของประเทศไทย ดังนี้

- 1) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 นับว่าเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นกฎหมายที่จัดการสิ่งแวดล้อมแบบรอบด้านทั้งมลพิษทางน้ำ ทางอากาศเสียง และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพยายามสร้างความเป็นเอกภาพในการบังคับใช้กฎหมายด้วยการให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมายนี้ และยังได้รับเอาหลักการทางเศรษฐศาสตร์ทางการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น หลักผู้ก่อมลพิษต้องจ่าย (Polluter Pays Principle)

2) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติโรงงานเป็นกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมและกำกับดูแลการตั้ง และประกอบกิจการโรงงาน เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความมั่นคง ความปลอดภัยของประเทศ หรือของสาธารณชน การป้องกันเหตุเดือดร้อน รำคาญ การป้องกันความเสียหายกันป้องกันอันตรายที่ อาจจะเกิดแก่ประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม

3) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายที่ใช้จัดระเบียบให้บ้านเมืองอยู่ในสภาพที่สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย ยิ่งขึ้นกว่าเดิม

4) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

เป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการนำเข้าวัตถุอันตราย มาใช้ในกิจการประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก วัตถุอันตรายบางชนิดอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมได้ พระราชบัญญัตินี้จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พร้อมกับจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยที่กำหนดการกำกับและควบคุมแล้ว ยังมีกฎหมายบางฉบับที่กำหนดมาตรการจูงใจต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งมาตรการจูงใจทางภาษี และ มาตรการจูงใจที่มีใช้ภาษี ซึ่งจะเป็มาตรการเสริมอีกทางหนึ่ง เพื่อจูงใจให้ประชาชนลดการก่อมลพิษ ดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 เป็นกฎหมายหลักที่กำหนดในเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ และอำนวยความสะดวกให้แก่นักลงทุนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนทางเศรษฐกิจและสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยกฎหมายส่งเสริมการลงทุนให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อันได้แก่ สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับภาษีอากร และที่ไม่เกี่ยวกับภาษีอากร ตลอดจนเป็นหลักประกันและความคุ้มครองให้กับนักลงทุน โดยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเป็นหน่วยงานหลักของรัฐบาลที่รับผิดชอบในด้านการดำเนินงานและสนับสนุนการลงทุน ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงอุตสาหกรรม พิจารณาให้การส่งเสริมการลงทุนในโครงการรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ เช่น โครงการที่มีการสร้างเสริมประสิทธิภาพทางอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีแก่ประเทศไทย โครงการที่มีใช้ทรัพยากรภายในประเทศ โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมสนับสนุน เป็นต้น รวมถึงโครงการที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและลดปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย

มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมผ่านมาตรการบังคับ หรือจะเป็นลักษณะการส่งเสริม ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหามลพิษและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นผ่านการบังคับใช้ทางกฎหมายซึ่งมีอยู่หลากหลายประเภทไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม 4 ประเภท ได้แก่

1) การจัดเก็บภาษีที่มีการกำหนดอัตราภาษีที่แน่นอนและตายตัว โดยอัตราภาษีจะคิดต่อปริมาณของ

การปล่อยของเสีย 2) ภาษีสิ่งแวดล้อมทางอ้อม โดยจะจัดเก็บจากการใช้ปัจจัยการผลิตหรือเก็บจากปริมาณการบริโภค 3) ภาษีอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยไม่เฉพาะเจาะจง เช่น ภาษีสรรพสามิต หรือ ภาษีเงินได้ และ 4) Earmarked Tax เกิดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการเพิ่มรายรับเพื่อนำไปใช้ในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเก็บภาษีเพื่อให้มีผลกระทบต่อราคา ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมโดยตรงแต่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าและบริการบางประเภทส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้สินค้าและบริการที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมลดลง และมีการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เข้ามาจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น ค่าธรรมเนียม และค่าปรับบางประเภท ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมโดยไม่เฉพาะเจาะจงต่อการลดปริมาณความเสียหายที่จะเกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมเนื่องจากไม่ได้จัดเก็บตามปริมาณการปล่อยของเสียหรือ ปริมาณความเสียหายที่เกิดจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้นๆ โดยภาครัฐได้มีมาตรการทางภาษีออกมาหลายมาตรการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป แต่ไม่มีมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็นการสร้างแรงจูงใจสนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมแก้ไขหรือลดปัญหามลพิษโดยตรง มีเพียงมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลทางอ้อมเท่านั้นที่ส่งผลให้เกิดการลดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น

1) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 297) พ.ศ. 2539 ได้บัญญัติ “ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร (ภาษีจากบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล) สำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี”¹⁰⁸ ซึ่งต้องมีลักษณะเป็นการวิจัยอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งค้นพบความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ กรรมวิธีในการผลิตหรือการให้บริการ หรือเป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ คือ การนำผลการวิจัยอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานมาใช้เป็นแบบแผน แบบแปลนสำหรับผลิตภัณฑ์ กรรมวิธีหรือการให้บริการ รวมถึงการคิดค้นสูตรและออกแบบผลิตภัณฑ์กรรมวิธีหรือการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ

2) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 436) พ.ศ. 2548 ได้บัญญัติ “ให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร (ภาษีจากบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล) สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทอุปกรณ์ที่มีผลต่อการประหยัดพลังงานเพื่อการปรับเปลี่ยนแทนอุปกรณ์เดิมเป็นจำนวนร้อยละยี่สิบห้าของค่าใช้จ่ายนั้นเฉพาะในส่วนที่ไม่เกินห้าสิบล้านบาทให้แก่บริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล”¹⁰⁹ ซึ่งพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ประหยัดพลังงาน ดังนั้นหากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ประหยัดพลังงานแทนอุปกรณ์เดิม ย่อมทำให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีจากเงินได้ที่จ่ายไปเพื่อการดังกล่าว และยังช่วยลดปัญหามลพิษได้อีกทางหนึ่งด้วย

¹⁰⁸ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 297) พ.ศ. 2539, มาตรา 4

¹⁰⁹ พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 436) พ.ศ. 2548, มาตรา 3

3) พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 514) พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับกำไรสุทธิในการดำเนินการโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

4) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 45)¹¹⁰ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิตสามารถแก้ไขปัญหามลพิษด้วยการบัญญัติให้มีการคืนยกเว้น ลดหย่อน และลดอัตราภาษี ให้แก่ผู้ที่ไม่ก่อให้เกิดมลพิษ เช่น กรณีสินค้าแบตเตอรี่ได้กำหนดให้ลดอัตราภาษีให้แก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมที่ผลิตแบตเตอรี่ที่ใช้วัตถุดิบหรือส่วนประกอบในการผลิตจากแบตเตอรี่ที่เสียภาษีสรรพสามิตแล้วมาทำการผลิตแบตเตอรี่ใหม่จะลดอัตราภาษีให้เหลือร้อยละ 5

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษากฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ ดังนี้

1) สหภาพยุโรป

แนวคิดเรื่องการใช้ภาษีเพื่อจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในยุโรปมีการพัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งในปัจจุบันปรากฏในแผนนโยบายยุโรป 2020 (Europe 2020 Strategy and Policy) โดยระบุว่ายุโรปจะดำเนินนโยบายปฏิรูปภาษีสิ่งแวดล้อม (Environmental Tax Reform: ETR) ซึ่งจากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่ายุโรปให้ความสำคัญกับหลักการที่สำคัญสามประการในการปฏิรูปภาษีสิ่งแวดล้อม ได้แก่ หลักการในเรื่องเครื่องมือทางการตลาด (Market-Based Instruments: MBIs) หลักการผลักระทางภาษี (Tax-Shifting) และหลักการการผลักดันให้เกิดการพัฒนาทางเทคโนโลยี (Technological Innovation) โดยรูปแบบของมาตรการจูงใจ สหภาพยุโรปได้กำหนดให้เป็นนโยบายประเภทที่สมาชิกสามารถกำหนดเองได้ตามความเหมาะสม (Non-binding Measure) ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจมีความแตกต่างตามข้อเท็จจริงของแต่ละประเทศ เช่น ในหมวดพลังงาน มีการระบุเพียงแต่ให้ประเทศสมาชิกต้องมีการกำหนดกฎระเบียบหรือแนวนโยบายใด ๆ ที่ส่งเสริมเพื่อให้เกิดการประหยัดพลังงานของโรงไฟฟ้า (Incentives for grid operators) และเกิดการใช้พลังงานทดแทน (Renewable energy) ทั้งนี้ ในส่วนของวิธีการส่งเสริม สหภาพยุโรปได้ระบุวิธีการไว้เป็นแนวทาง อันได้แก่ การให้สิทธิประโยชน์ในการหักลดหย่อนหรือยกเว้นภาษี และการให้เงินช่วยเหลือประเภทใด ๆ กับผู้ประกอบการที่ลงทุนในการประกอบธุรกิจหมวดประหยัดพลังงาน

2) ประเทศสวีเดน

กฎหมายของประเทศสวีเดนที่มีใช้ในการควบคุม จำกัดการปล่อยมลพิษ และมีการกำหนดมาตรการจูงใจในทางภาษีสวมอยู่ด้วย คือ กฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Environment Protection Act : EPA) กฎหมาย EPA ได้มีการใช้บังคับครั้งแรกในปี ค.ศ. 1983 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองมนุษย์ สัตว์ พืช และที่อยู่อาศัยไม่ได้รับอันตรายหรือถูกรบกวน โดยกฎหมายฉบับนี้ได้นำหลัก (Polluter Pays Principle) มาใช้ บังคับ กล่าวคือผู้ใดที่ปล่อยมลพิษ หรือมีการกระทำตามที่กำหนดใน

¹¹⁰ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ลดอัตราและยกเว้นภาษีสรรพสามิต (ฉบับที่ 45) ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2540

กฎหมายจะต้องถูกเรียกเก็บภาษี กำหนดบทนิยามที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ควบคุมการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น “มลพิษทางอากาศ” หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงของอากาศธรรมชาติจากวัน เขม่า ฟุ้ง ก๊าซ ยาม่าแมลง กลิ่น เป็นต้น กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีอำนาจในการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการวางแผน การก่อสร้าง หรือการปรับปรุงสิ่งก่อสร้างก่อนดำเนินการ นอกจากนี้รัฐบาลประเทศสวีเดนและแคนาดาได้นำมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้ โดยรัฐบาลได้นำมาตรการจูงใจทางภาษีมาใช้กับกรณีการนำสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่เป็นมลพิษทางอากาศมาเป็นส่วนประกอบ (Volatile Organic Compounds : VOCs) และการใช้พลังงานความร้อนที่มีสารกำมะถันเกินกว่าร้อยละ 0.1

3) ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสมีการปรับใช้มาตรการภาษีสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่มีการจัดเก็บภาษีควบคู่ไปกับการปรับใช้มาตรการจูงใจในลักษณะต่าง ๆ โดยได้มีการจัดตั้งองค์กรน้ำและแบ่งการกำกับดูแลออกเป็น 6 หน่วยงานเพื่อประจำตามภูมิภาค ซึ่งหน่วยงานทั้ง 6 ย่อมมีอำนาจออกมาตรการจูงใจประเภทต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองและได้กำหนดหลักในเรื่องการหักลดหย่อน หรือหักค่าใช้จ่ายในกิจกรรมบางประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ในกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคล กล่าวคือ ให้หักค่าใช้จ่าย (โดยการตัดในทางบัญชี หรือที่เรียกว่า Amortization) ในการดำเนินงานใด ๆ ที่ช่วยทำให้ระบบการจัดการเครื่องจักรหรืออุตสาหกรรมดีขึ้น

4) ประเทศเนเธอร์แลนด์

มีการจัดเก็บภาษีจากค่ามลพิษทางน้ำและมีการจัดทำสัญญาระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยเป็นระบบที่ให้ผู้ก่อมลพิษสามารถเข้าปรึกษาและเจรจาต่อรองกับหน่วยงานของรัฐเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการลดปริมาณมลพิษ และนำหลักการการให้คิดค่าเสื่อมได้มากกว่าอัตราปกติ (Accelerated Depreciation) มาบังคับใช้ กล่าวคือประเทศเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดสินทรัพย์ที่เข้าเงื่อนไขในการให้คิดค่าเสื่อมอัตราเร่งหากสินทรัพย์นั้นเข้าเงื่อนไขในการเป็นสินทรัพย์ที่มีส่วนช่วยในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยหน่วยงานที่เกี่ยวกับการวางแผนสิ่งแวดล้อมจะทำหน้าที่จัดทำรายการสินทรัพย์และอัตราเร่งของสินทรัพย์แต่ละประเภท ซึ่งกำหนดไว้ระหว่างร้อยละ 15 ถึง 60 ของมูลค่าทรัพย์สินที่เข้าเงื่อนไข

5) สหราชอาณาจักร

มีการให้สิทธิประโยชน์ในการให้คิดค่าเสื่อมในรูปแบบพิเศษ โดยได้กำหนดให้หน่วยธุรกิจสามารถหักค่าใช้จ่ายในรูปค่าเสื่อมได้เร็วขึ้น (Shortening of Depreciation Period) หรือให้หักในปีแรกในอัตราที่สูงกว่าปกติ ซึ่งในกรณีของสหราชอาณาจักรกฎหมายได้กำหนดให้สามารถหักค่าเสื่อมร้อยละ 100 ในปีแรกที่ได้ครอบครองสินทรัพย์ที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

6) ประเทศเยอรมนี

ได้มีการปรับใช้มาตรการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี (Charge Reduction System) โดยใช้ควบคู่กับนโยบายสิ่งแวดล้อมประเภทสั่งการและ

ควบคุม (Command and Control Approach) โดยหากผู้เสียภาษีสามารถกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามเงื่อนไขที่กำหนดก็จะได้รับสิทธิในการลดภาระภาษี เช่น กฎหมายมลพิษทางน้ำของเยอรมันกำหนดให้ผู้ก่อมลพิษที่สามารถดำเนินการได้ตามข้อกำหนดของกฎหมายในเรื่องควบคุมมลพิษทางน้ำได้มากเท่าไรก็จะได้รับสิทธิในการลดหย่อนภาษีได้มากเท่านั้น โดยในบางกรณีอาจลดได้ถึงร้อยละ 50 แต่หากผู้ก่อมลพิษที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการรักษาสิ่งแวดล้อมในการดำเนินการ ภาระภาษีที่ต้องเสียจากค่าบำบัดน้ำเสียจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 20-25 แล้วแต่กรณี

7) ประเทศญี่ปุ่น

กำหนดหลักการให้สิทธิประโยชน์จากการหักลดหย่อนไว้ในกฎหมายควบคุมมลพิษ โดยระบุให้สิทธิประโยชน์ในการหักลดหย่อนภาษีกับผู้ประกอบการที่ย้ายสถานประกอบการประเภทโรงงานอุตสาหกรรมออกไปจากเขตที่รัฐบาลประสงค์จะให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ (Pollution Control Area) นอกจากนี้ธนาคารเพื่อการพัฒนา (Development Bank of Japan) ยังได้จัดให้มีมาตรการอุดหนุนเพื่อสิ่งแวดล้อม ในเรื่องของการให้สินเชื่อแบบพิเศษและการกู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำกับผู้ประกอบการที่ลงทุนในเครื่องจักรที่ช่วยลดพลังงาน โดยมีวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินกับผู้ประกอบการที่มีวัตถุประสงค์ในการก่อสร้างหรือซื้อเครื่องจักรที่มีช่วยลดมลพิษในกระบวนการผลิต ตลอดจนผู้ประกอบการที่ลงทุนในการวิจัยและพัฒนา และผู้คิดค้นนวัตกรรมใหม่ที่มีวัตถุประสงค์ในการลดค่ามลพิษ

8) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

นำหลักเครดิตภาษีมาปรับใช้โดยได้ปรับเงื่อนไขให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการกำหนดอนุญาตให้หน่วยธุรกิจสามารถใช้สิทธิในการขอยกยอดเครดิตภาษีไปใช้ในปีถัดไปได้ (Credit Carryover) กล่าวคือ ผู้มีสิทธิขอเครดิตภาษีสามารถเลือกขอใช้สิทธิในการเครดิตในปีปัจจุบัน หรือขอยกยอดใช้สิทธิประโยชน์ดังกล่าวในปีภาษีถัดไปได้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

9) ประเทศสิงคโปร์

มีการออกกฎหมายคุ้มครองและจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection and Management Act: EPMA) เพื่อเป็นการคุ้มครองและจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงรักษาแหล่งทรัพยากร

นอกจากกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมแล้ว คณะผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบของภาษีสิ่งแวดล้อมและมาตรการจูงใจทางภาษีในต่างประเทศเพิ่มเติมสรุปได้ ดังนี้

- 1) รูปแบบภาษีที่เก็บจากการปล่อยมลพิษ
- 2) รูปแบบการเก็บภาษีจากการบริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบที่ทำลายสิ่งแวดล้อม
- 3) รูปแบบภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่เก็บจากการใช้บริการ
- 4) รูปแบบมาตรการการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่ง

- 5) มาตรการเครดิตภาษี
- 6) มาตรการการหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี
- 7) รูปแบบมาตรการอุดหนุน

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสำคัญและที่มาของปัญหา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาษีสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวของประเทศไทย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวของต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ จึงนำมาสู่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อธุรกิจสีเขียว ดังนี้

จากการศึกษาสภาพปัญหาของกฎหมายไทย และแนวทางการปรับใช้มาตรการจูงใจเพื่อสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศพบว่าปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมโดยตรง แต่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าและบริการบางประเภทซึ่งส่งผลทางอ้อมให้การใช้น้ำและพลังงานที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมลดลง นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้มีการออกมาตรการเกี่ยวกับการยกภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป แต่ไม่มีมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็นการสร้างแรงจูงใจสนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมแก้ไขหรือลดปัญหามลพิษโดยตรง มีเพียงมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลทางอ้อมเท่านั้นที่ส่งผลให้เกิดการลดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม

สำหรับแนวทางการปรับใช้มาตรการจูงใจเพื่อสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศพบว่ามาตรการจูงใจทางภาษีแม้ไม่สามารถประเมินในเชิงประสิทธิภาพเป็นตัวเลขที่ชัดเจนได้ แต่ยังคงเป็นมาตรการในรูปแบบหนึ่งที่อยู่ในนิยามของภาษีสิ่งแวดล้อมที่หลายประเทศนิยมนำมาปรับใช้ควบคู่กับภาษีสิ่งแวดล้อมประเภทจัดเก็บเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยในทางปฏิบัติ พบว่ามาตรการจูงใจทางภาษีที่ประเทศต่าง ๆ นำมาปรับใช้สามารถแบ่งได้เป็นสี่แนวทางหลัก คือ การคิดค่าเสื่อมอัตราเร่ง (Accelerated Depreciation) เครดิตภาษี (Tax Credit) การหักลดหย่อนหรือการยกเว้นการจัดเก็บภาษี (Charge Reduction System) และ มาตรการอุดหนุน (Subsidies)

ประกอบกับในการเสนอแนะของผู้วิจัยนั้น ได้เน้นหลักการให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลเรื่องประเทศไทย 4.0 ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศและเพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยพัฒนาเพื่อต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมเป้าหมาย นอกจากนี้ จากการศึกษายุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)¹¹¹ พบว่า หลักการที่ได้บรรจุไว้เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมไทย หลักการหนึ่ง คือ กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Green Growth Engine) โดยใน

¹¹¹ ยุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) จัดทำโดยกระทรวงอุตสาหกรรม ตุลาคม 2559

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมระยะ 20 ปีนั้นเป็นการต่อ ยอดศักยภาพ (First S-Curve) และอุตสาหกรรมอนาคต (S-Curve) เพื่อสนับสนุนให้เป็นอุตสาหกรรมที่เป็นรูปแบบใหม่ที่มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมมากขึ้น เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติกปรับเปลี่ยนไปสู่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติกที่มีคุณสมบัติเฉพาะและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น จากการศึกษาแผนพัฒนาดังกล่าวจึงอาจสรุปได้ว่าการสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมไทยในอนาคตนั้น จะต้องคำนึงถึงการพัฒนา นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้พลังงานทดแทนเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด อันเป็นการลดความสูญเสียทั้งด้านพลังงานและทรัพยากร และจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม ซึ่งหลักการนี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นให้ผู้ประกอบการไทยพัฒนากระบวนการผลิตและการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ในทางที่จะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรสีเขียวที่สมบูรณ์ในอนาคตต่อไป

อย่างไรก็ดี เป้าหมายที่สำคัญของภาครัฐกิจ คือ การแสวงหากำไร และภาษีถือเป็นต้นทุนที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ประกอบการ ดังนั้น การจะส่งเสริมให้เกิดธุรกิจสีเขียวจำเป็นต้องพึ่งพานโยบายจากภาครัฐที่ให้การสนับสนุน โดยมาตรการจูงใจถือเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนการดำเนินงานเพื่อเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเป็นรายประเทศถึงรูปแบบมาตรการจูงใจทางสิ่งแวดล้อมที่นำมาปรับใช้พบว่า ประเทศสวีเดนและประเทศสิงคโปร์มีแนวทางการปรับใช้มาตรการจูงใจเพื่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบที่น่าสนใจ ดังนั้น ในส่วนของข้อเสนอแนะนี้ ผู้วิจัยจะเสนอแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายไทยโดยเน้นการปรับปรุงกฎหมายหลักสองฉบับ อันได้แก่ ประมวลรัษฎากรและพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น ข้อเสนอแนะตามแผนนโยบายประเทศไทย 4.0 และข้อเสนอให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

6.2.1 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงประมวลรัษฎากร

จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันประมวลรัษฎากรได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมาตรการจูงใจเพื่อสิ่งแวดล้อมจำนวน 5 ฉบับ อันได้แก่

6.2.1.1 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 598) พ.ศ. 2559 ได้บัญญัติให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร (ภาษีจากบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล) สำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม

6.2.1.2 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 436) พ.ศ. 2548 ได้บัญญัติให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร (ภาษีจากบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล) สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่ง

ทรัพย์สินประเภทอุปกรณ์ที่มีผลต่อการประหยัดพลังงานเพื่อการปรับเปลี่ยนแทนอุปกรณ์เดิมเป็นจำนวน ร้อยละยี่สิบห้าของค่าใช้จ่ายนั้นเฉพาะในส่วนที่ไม่เกินห้าสิบล้านบาทให้แก่บริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

6.2.1.3 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 514) พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล สำหรับกำไรสุทธิในการดำเนินการ โครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

6.2.1.4 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 532) พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 2 และส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับเงินได้เท่าที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทวัสดุอุปกรณ์ หรือ เครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน แต่ไม่รวมถึงยานพาหนะและวัสดุ อุปกรณ์หรือเครื่องจักร ที่ใช้กับยานพาหนะเป็นจำนวนไม่เกินร้อยละสิบห้าของค่าใช้จ่าย และ

6.2.1.5 พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 598) พ.ศ. 2559 เรื่อง การยกเว้นเงินได้นิติบุคคลสำหรับค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยนิติบุคคลสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ 3 เท่าสำหรับค่าใช้จ่ายเพื่อค่าจ้างเพื่อ การทำวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2562

ทั้งนี้ตามหลักการที่ปรากฏในประมวลรัษฎากร ผู้วิจัยได้เสนอแก้ไขปรับปรุงใน ประเด็นดังต่อไปนี้

(1) เห็นควรให้มีการเพิ่มเติมถ้อยคำและหลักการใน “พระราชกฤษฎีกาออกตาม ความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 598) พ.ศ. 2559 ได้บัญญัติให้ยกเว้นภาษีเงินได้ ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร (ภาษีจากบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล) สำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่จ่ายไปเป็นค่าจ้าง เพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม” เพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาเพื่อให้ครอบคลุมถึง “ค่าจ้างหรือ ค่าใช้จ่ายอื่นใดเพื่อการพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม (Eco-Innovation)” โดยคำว่านวัตกรรมนั้น ให้ หมายรวมถึงการดำเนินการริเริ่มทั้งทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การจัดการองค์กร การเงิน และ การค้า ซึ่งเป็นการพัฒนาสินค้าและกระบวนการผลิต รวมทั้งเรื่องการวิจัยและพัฒนาอีกด้วย

ทั้งนี้หากพิจารณาตามแนวทางของประเทศสวีเดนและแนวการนิยาม คำว่านวัตกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายมุ่งใจเพื่อสิ่งแวดล้อม OECD พบว่า ทั้งสองแนวทางได้ระบุ ชัดเจนว่าแหล่งวัตถุดิบหรือส่วนประกอบที่นำมาใช้ผลิตสินค้าใหม่โดยมีวิธีการในการรักษาสีสิ่งแวดล้อม อย่างมีประสิทธิภาพ หรือมีกระบวนการผลิตที่รักษาสีสิ่งแวดล้อม สมควรถูกเรียกว่าเป็นนวัตกรรมด้าน สิ่งแวดล้อม ซึ่งนวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมจะต้องมีวิธีการผลิต วิธีการบริการ วิธีการจัดการ หรือวิธีการทำ ธุรกิจที่เป็นการลดความเสี่ยงด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม ลดมลภาวะ หรือลดวิธีการดำเนินการที่ทำให้เกิดผล

เสียต่อการใช้ทรัพยากร ธรรมชาติ รวมถึงการใช้พลังงานด้วย โดยเปรียบเทียบกับวิธีการอื่นที่เกี่ยวข้อง
 ดังนั้น การเพิ่มเติมนิยามคำว่านวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อมและข้อเสนอแนะในการ
 ปรับปรุงหลักการให้นิติบุคคลสามารถหักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมด้าน
 สิ่งแวดล้อมในพระราชกฤษฎีกาจะมีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการมีแรงจูงใจในการสร้างองค์กรและ
 ผลิตภัณฑ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในแง่การกระบวนการผลิตและการบริโภคที่
 เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(2) เห็นควรให้มีการเพิ่มเติมถ้อยคำและหลักการในเรื่องการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่งใน
 “พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 436) พ.ศ. 2548 ได้
 บัญญัติให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร (ภาษีจากบริษัทและ
 ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล) สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทอุปกรณ์ที่มีผล
 ต่อการประหยัดพลังงานเพื่อการปรับเปลี่ยนแทนอุปกรณ์เดิมเป็นจำนวนร้อยละยี่สิบห้าของค่าใช้จ่ายนั้น
 เฉพาะในส่วนที่ไม่เกินห้าสิบล้านบาทให้แก่บริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล” และ “พระราชกฤษฎีกาออก
 ตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 532) พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้ยกเว้นภาษี
 เงินได้ตามส่วน 2 และส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากร สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็น
 ค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทวัสดุ อุปกรณ์ หรือเครื่องจักรที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน
 แต่ไม่รวมถึงยานพาหนะและวัสดุ อุปกรณ์หรือเครื่องจักรที่ใช้กับยานพาหนะเป็นจำนวนไม่เกินร้อยละ
 ยี่สิบห้าของค่าใช้จ่าย”

โดยในส่วนของกรณีลดค่าเสื่อมนั้น พระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับยังไม่ได้กล่าว
 ไว้ และหากพิจารณาขอบเขตในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีของพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับพบว่า
 จำกัดอยู่แค่ทรัพย์สินที่ช่วยในการประหยัดพลังงานเพียงเท่านั้น มิได้รวมถึงทรัพย์สินประเภทอื่นที่เป็นมิตร
 ต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นในประเด็นแรกจึงเห็นควรให้เพิ่มเติมถ้อยคำให้รวมถึงทรัพย์สินที่มีผลดีต่อ
 สิ่งแวดล้อมในทางอื่น ๆ ด้วย เช่น อาจเป็นเครื่องจักรที่มีการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมได้น้อยลง เป็นต้น

นอกจากนี้ ในประเด็นที่สองเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมหลักการและเงื่อนไขในการ
 ให้คิดค่าเสื่อมอัตราเร่งซึ่งสามารถกำหนดรูปแบบได้สองแนวทาง แนวทางแรก คือ การกำหนดเงื่อนไขใน
 การคิดค่าเสื่อมอัตราเร่ง (Accelerated Depreciation) โดยการกำหนดให้สินทรัพย์ที่เข้าเงื่อนไขสามารถ
 กำหนดเพื่อคิดอัตราเร่งได้ เช่น ทรัพย์สินที่เข้าเงื่อนไขรักษาสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาคำนวณเพื่อคิดค่า
 เสื่อมอัตราเร่งระหว่างร้อยละ 15 ถึง 50 ของมูลค่าทรัพย์สิน หรือ แนวทางที่สอง คือ ให้นำหน่วยธุรกิจสามารถ
 หักค่าใช้จ่ายในรูปค่าเสื่อมได้เร็วขึ้น (Shortening of Depreciation Period) ซึ่งในกรณีที่ทรัพย์สินที่เป็น
 มิตรกับสิ่งแวดล้อมอาจหักในระยะเวลาที่สั้นขึ้นกว่ากรณีปกติหนึ่งเท่า หรือให้หักในปีแรกในอัตราที่สูง
 กว่าปกติ เช่น ให้หักค่าเสื่อมร้อยละร้อยในปีแรกที่ได้ครอบครองทรัพย์สินที่ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

โดยข้อเสนอแนะในการเพิ่มเติมแนวทางและหลักการของการคิดค่าเสื่อมอัตรา
 เร่งไว้ในกฎหมายไทยนั้น จะเป็นประโยชน์ทั้งเชิงนโยบายและต่อภาคการผลิต กล่าวคือ จากการศึกษา
 กฎหมายในต่างประเทศพบว่า การกำหนดเงื่อนไข วิธีการ และอัตราการคำนวณเพื่อคิดค่าเสื่อมอัตราเร่งนั้น

มักมีการปรับเปลี่ยนกำหนดเงื่อนไขเป็นรายปี โดยรัฐบาลสามารถปรับตามนโยบายภาครัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจหรือภาคอุตสาหกรรมประเภทใดประเภทหนึ่งเป็นการเฉพาะได้ หากในเวลานั้นรัฐบาลเห็นว่าป็นภาคส่วนที่มีปัญหาหรือเป็นภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการให้มีการผลิตในลักษณะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ

6.2.2 ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีดังนี้

6.2.2.1 ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 10/2547 เรื่อง การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรเพื่อใช้ในการประหยัดพลังงานกำหนดให้ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนไม่ว่ากิจการประเภทใดได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรที่ใช้เพื่อการประหยัดพลังงาน ตามที่กระทรวงพลังงานให้ความเห็นชอบ โดยจะต้องนำเข้าภายใน 2 ปีนับแต่วันอนุมัติ และจะต้องนำเข้าเครื่องจักรภายในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2548

6.2.2.2 ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ส. 2/2550 เรื่อง การให้การส่งเสริมกิจการเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology)¹¹² ให้ถือว่ากิจการที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประเทศเป็นพิเศษจึงได้รับสิทธิและประโยชน์ ได้แก่ ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะเวลา 8 ปีโดยไม่กำหนดสัดส่วนการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล และหากตั้งอยู่ในเขตอุทยานวิทยาศาสตร์ประเทศไทยให้ได้รับสิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิร้อยละ 50 เป็นระยะเวลา 5 ปีนับแต่วันสิ้นสุดระยะเวลาการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล

6.2.2.3 ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 3/2550 เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงกลั่นน้ำมัน โรงแยกก๊าซธรรมชาติ โรงไฟฟ้าเคมีและปิโตรเคมี เป็นต้น ให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น จึงออกประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การให้สิทธิและประโยชน์แก่ผู้ประกอบการที่มีการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมให้ได้รับสิทธิประโยชน์ เช่น ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรในการปรับปรุงเครื่องจักรเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 3 ปี เป็นสัดส่วนร้อยละ 70 ของมูลค่าเงินลงทุนโดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนในการปรับปรุง และยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากรายได้ของกิจการที่ดำเนินการ

¹¹² ซึ่งหมายถึง กิจการดังนี้

1) เทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ได้แก่ กิจการวิจัยและพัฒนาและอุตสาหกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์หรือการปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ ที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ

2) กิจการวิจัยและพัฒนา และอุตสาหกรรมการผลิตยาเวชภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพ

3) กิจการวิจัยและพัฒนา และอุตสาหกรรมการผลิตชุดตรวจวินิจฉัยทางการแพทย์การเกษตรอาหาร และสิ่งแวดล้อม

4) กิจการวิจัยและพัฒนา และอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้เซลล์จุลินทรีย์ เซลล์พืช และเซลล์สัตว์ ในการผลิตสารชีวโมเลกุล สารออกฤทธิ์ชีวภาพซึ่งใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่ทันสมัย ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ หรือศูนย์ความเป็นเลิศด้านชีววิทยาศาสตร์ของประเทศไทย

อยู่เดิม

6.2.2.4 ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ ศ. 3/2552 เรื่อง การแก้ไขและปรับปรุงประเภทกิจการและเงื่อนไขกิจการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์และกิจการต่อเรือหรือซ่อมแซม เป็นกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน โดยได้รับสิทธิและประโยชน์ กล่าวคือไม่กำหนดสัดส่วนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา 31 วรรคสอง และให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร และภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี ไม่ว่าตั้งอยู่ในเขตใด

6.2.2.5 ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ศ. 1/2556 เรื่อง การส่งเสริมกิจการผลิตรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล (Eco - Car) รุ่นที่ 2¹¹³ ให้ได้รับสิทธิประโยชน์ อันได้แก่ ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรทุกเขตตามระยะเวลาที่คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลทุกเขตเป็นระยะเวลาไม่เกิน 8 ปี ทั้งนี้ ให้ได้รับยกเว้นไม่เกินมูลค่าการลงทุนของโครงการ โดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน และการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 100

6.2.2.6 ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ศ. 1/2560 เรื่อง การให้สิทธิและประโยชน์ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนาโดยให้ประโยชน์ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการวิจัยและพัฒนา รวมถึงการทดสอบที่เกี่ยวข้อง โดยอนุมัติคราวละ 1 ปี

ทั้งนี้ ตามหลักการที่ปรากฏในพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ผู้วิจัยได้เสนอแก้ไขปรับปรุงในประเด็นดังต่อไปนี้

(1) เห็นควรให้มีการออกประกาศในลักษณะเดียวกันกับประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เรื่อง การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรเพื่อใช้ในการประหยัดพลังงาน เนื่องจากประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 10/2547 เรื่อง การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรเพื่อใช้ในการประหยัดพลังงานกำหนดให้ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนไม่ว่ากิจการประเภทใดได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรที่ใช้เพื่อการประหยัดพลังงานนั้นได้สิ้นสุดไปเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 โดยถ้อยคำในประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ 10/2547 ได้ระบุชัดว่าเครื่องจักรที่จะขอรับสิทธิประโยชน์ในทางภาษีได้นั้น จะต้องนำเข้ามาภายในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2548 ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรที่ประหยัดพลังงานจึงเห็นควรให้มีการออกประกาศในลักษณะดังกล่าวอีก

(2) เห็นควรให้มีการปรับปรุงถ้อยคำของประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ศ.9/2547 เรื่องการให้การส่งเสริมกิจการที่เกี่ยวกับการประหยัดพลังงานให้กิจการผลิตเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ประหยัดพลังงานหรืออุปกรณ์ซึ่งใช้พลังงานทดแทน และการผลิตเซลล์แสงอาทิตย์และกิจการ

¹¹³ กิจการผลิตรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล (Eco-Car) ต้องมีเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด เช่น จะต้องเสนอแผนงาน โครงการประกอบรถยนต์ การผลิตเครื่องยนต์ และการผลิตหรือจัดหาชิ้นส่วน โดยมีปริมาณการผลิตจริงไม่น้อยกว่า 100,000 คันต่อปี ตั้งแต่ปีที่ 5 เป็นต้นไป รถยนต์ที่ผลิตเพื่อตลาดในประเทศจะต้องมีคุณสมบัติทางการประหยัดพลังงาน เชื้อเพลิง ด้านสิ่งแวดล้อมให้ได้รับสิทธิและประโยชน์ทางภาษี

บริการด้านจัดการพลังงานเป็นกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน โดยให้รวมถึง “กิจการประเภทอื่น ๆ ที่มีใช้กิจการบริการด้านจัดการพลังงานที่มีการดำเนินการใด ๆ ที่ประหยัดพลังงาน หรือมีการคิดค้นนวัตกรรมใด ๆ ที่ช่วยประหยัดพลังงาน” กล่าวคือ สิทธิประโยชน์ในทางภาษีในเรื่องการประหยัดพลังงานนั้น ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงกิจการบางประเภท และไม่ควรได้รับยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรเพียงเท่านั้น ควรให้ขยายความรวมถึง กรณีที่ผู้ประกอบการอาจคิดกระบวนการจัดการอื่นใด หรืออาจเป็นเครื่องจักรหรืออุปกรณ์ใด ๆ อันเป็นนวัตกรรมที่ผู้ประกอบการนำไม่ใช้เพื่อการประหยัดพลังงานโดยมิได้นำเข้า (เป็นการผลิตภายในประเทศ)

ในข้อเสนอในส่วนนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าถ้อยคำในประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมักมุ่งเน้นการลดภาษีนำเข้าอากร ดังนั้น หากให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีสำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ผลิตภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการให้หักค่าเสื่อมอัตราเร่ง การเครดิตภาษีในรูปแบบ Carry Forward หรือสิทธิประโยชน์อื่นใด ย่อมเป็นการกระตุ้นการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งอุตสาหกรรมผลิตและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ดังกล่าว

(3) จากแนวทางในประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนฉบับต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาในข้างต้นนั้น พบว่าคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้เน้นการส่งเสริมกิจการและรูปแบบโครงการต่าง ๆ ที่มีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ เช่น กิจการที่เกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน กิจการที่เกี่ยวกับการใช้ก๊าซธรรมชาติในภาคขนส่ง กิจการเทคโนโลยีชีวภาพ หรือกิจการผลิตรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล (Eco-Car) และกิจการผลิตชิ้นส่วนยานพาหนะสำหรับรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล เป็นต้น ทำให้กิจการที่มีโครงการลักษณะดังกล่าว ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีไม่ว่าจะเป็นการได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีนำเข้า ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งการกำหนดในลักษณะดังกล่าวเป็นการเลือกกำหนดโดยใช้กิจการเป็นที่ตั้ง โดยมิได้พิจารณาจากกิจกรรมที่รักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เช่น ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ 3/2550 เรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการส่งเสริมและกระตุ้นให้โรงงานอุตสาหกรรม เช่น กิจการโรงกลั่นน้ำมัน กิจการโรงแยกก๊าซธรรมชาติ กิจการโรงไฟฟ้าเคมีและปิโตรเคมี ที่มีการให้ความสำคัญกับการจัดการและแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมจะได้รับสิทธิประโยชน์ เช่น ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรในการปรับปรุงเครื่องจักรเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 3 ปี เป็นสัดส่วนร้อยละ 70 ของมูลค่าเงินลงทุน โดยไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียนในการปรับปรุง และยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากรายได้ของกิจการที่ดำเนินการอยู่เดิม และประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ส. 2/2550 เรื่อง การให้การส่งเสริมกิจการเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) เรื่อง การให้การส่งเสริมกิจการเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ให้ถือว่าเป็นกิจการที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อประเทศเป็นพิเศษจึงได้รับสิทธิและประโยชน์

ดังนั้น จากตัวอย่างที่ยกในข้างต้น หากผู้ประกอบการมีใช้กิจการตามประกาศ แต่มีกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ย่อมไม่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ตาม

ประกาศฉบับดังกล่าวได้ การบัญญัติในลักษณะนี้จึงไม่ครอบคลุมผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ที่มีเจตนารมณ์ในการสร้างองค์กรของตนให้เป็นธุรกิจสีเขียว

จากปัญหานี้ ผู้วิจัยจึงเสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนออกประกาศในลักษณะที่กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางอันสามารถใช้กับผู้ประกอบการธุรกิจในทุกประเภทได้ ไม่จำกัดอยู่เพียงบางอุตสาหกรรม โดยเสนอให้มีการออกประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่ เรื่อง มาตรการส่งเสริมธุรกิจสีเขียว ซึ่งภายใต้ประกาศดังกล่าวควรมีการให้คำนิยามของ “ธุรกิจสีเขียว” โดยให้หมายถึง “หน่วยธุรกิจใด ๆ ที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจของตนโดยไม่ปรารถนาที่จะทำให้เกิดผลกระทบในด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่อยู่รอบข้าง” ทั้งนี้ ในการกำหนดรายละเอียดว่า อนุกรมการดำเนินธุรกิจให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดนั้น อาจจำเป็นต้องจัดตั้งคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่เป็นทั้งหน่วยที่ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge Base Center) ประกอบกับตรวจสอบการดำเนินการของผู้ประกอบการว่าสามารถลดปริมาณการปล่อยมลพิษหรือมีการดำเนินการอื่นใดเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือไม่

6.2.3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1) เห็นควรให้มีการออกกฎหมายหรือมาตรการเพื่อสิ่งแวดล้อมที่เจาะจงกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายตามแนวนโยบายประเทศไทย 4.0 เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมในอนาคตใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้ข้อเสนอดังกล่าวสามารถทำได้ในสองลักษณะคือการออกพระราชกฤษฎีกาตามความในประมวลรัษฎากรเพื่อให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากรเพิ่มเติมในอุตสาหกรรมเป้าหมายตามแนวนโยบายประเทศไทย 4.0 เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมในอนาคตใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือเพิ่มเติมหรือออกประกาศคณะกรรมการภายใต้พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560

จากข้อเสนอในข้างต้น ผู้วิจัยต้องการเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายประเทศไทย 4.0 ซึ่งภายใต้นโยบายมีรากฐานมาจากแนวคิดที่ว่า ประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจหลายครั้ง โดยเริ่มจากประเทศไทย 1.0 ซึ่งเน้นการเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรไปสู่ประเทศไทย 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และเน้นการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าเป็นสำคัญ จากนั้นประเทศไทยได้ก้าวสู่ประเทศไทย 3.0 ซึ่งเน้นอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนเพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังคงประสบปัญหาภัยคุกคามได้ปานกลางและความปัญหาความเหลื่อมล้ำจึงได้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวผ่านปัญหาดังกล่าว โดยการปรับปรุงนโยบายเศรษฐกิจไปสู่ประเทศไทย 4.0 โดยการกำหนดเป้าหมายประเทศให้ครอบคลุมในสี่ด้านหลัก อันได้แก่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความอยู่ดีมีสุขทางสังคม การยกระดับคุณภาพมนุษย์ และการรักษาสิ่งแวดล้อม

ในด้านการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 ได้มีการกำหนด อุตสาหกรรมเป้าหมายไว้สองกลุ่ม ในกลุ่มแรก คือ กลุ่มอุตสาหกรรมเดิม อันได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-Generation Automotive) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture & Biotechnology) อุตสาหกรรมอาหารแห่งอนาคต (Food for the Future) และในกลุ่มที่สอง คือ กลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ อันได้แก่ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่อการอุตสาหกรรม (Robotics) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation & Logistics) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels & Biochemicals) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital) และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub)

ดังนั้น ภายใต้ข้อเสนอที่ได้กล่าวมาในข้างต้นภาครัฐสามารถออกพระราชกฤษฎีกาตามความในประมวลรัษฎากรเพื่อให้ยกเว้นภาษีเงินได้ตามส่วน 3 หมวด 3 ในลักษณะ 2 แห่งประมวลรัษฎากรเพิ่มเติมในอุตสาหกรรมเป้าหมายตามแนวนโยบายประเทศไทย 4.0 โดยกำหนดให้ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี หรือออกประกาศคณะกรรมการภายใต้พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. 2560 ภายใต้มาตรา 6 กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจในการประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการให้สิทธิและประโยชน์ให้แก่กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ประกอบกับจากการศึกษาพบว่า การปฏิรูปอุตสาหกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายข้างต้นทุกกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายล้วนแล้วแต่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับการผลิตภัณฑ์ของตนทั้งสิ้น เช่น การผลิตเสื้อผ้าโดยใช้ Nano Technology ของกลุ่มอุตสาหกรรมเสื้อผ้า และการพัฒนาวัสดุผสม (Composite Material) ของกลุ่มอุตสาหกรรมโลหะ ทั้งนี้ หากมีแนวนโยบายที่สนับสนุนการต่อยอดหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญอันเป็นส่วนช่วยให้ภาคอุตสาหกรรมไทยสามารถเติบโตได้อย่างสะอาดและยั่งยืน เช่น การพัฒนาวัสดุผสมของภาคอุตสาหกรรมโลหะ หากสามารถผลิตผลิตภัณฑ์โดยใช้วัสดุที่ทนทานและมีส่วนประกอบที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม สามารถได้รับสิทธิประโยชน์ได้ในทางภาษีจากขั้นตอนการผลิตผลิตภัณฑ์รายการนั้นได้

2) เห็นควรให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge Base Center) โดยมีหน่วยงานกลางที่ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ดำเนินการ อาทิเช่น หน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศพบว่า ประเทศที่มีการจัดการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมนั้น มักมีการสร้างหน่วยงานหรือองค์กรที่ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ต่อประชาชนและผู้ประกอบการ เช่นในประเทศสิงคโปร์ หน่วยงาน National Environment Agency (NEA) ได้มีการดำเนินการโครงการที่น่าสนใจหลายประการ เช่น

โครงการ Singapore Certified Energy Manager Training Grant ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลในการจัดอบรม ร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ทำการอบรม โครงการ iSprint เป็นกองทุนที่ให้กับ SMEs ในการริเริ่ม การประหยัดพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมอบเงินทุนให้ร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายแต่ไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ และโครงการ Skyrise Greenery Incentive Scheme มาตรการจูงใจในการจัดภูมิทัศน์ เป็นต้น

ในการนี้ หน่วยงานดังกล่าวยังควรมีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินการของ ผู้ประกอบการที่อ้างว่าสามารถลดปริมาณการปล่อยมลพิษหรือมีการดำเนินการอื่นใดเพื่อลดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมหรือไม่ โดยอาจมีรูปแบบการดำเนินการคล้ายกับหน่วยงานที่ให้ความรู้ของประเทศสิงคโปร์ ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเนเธอร์แลนด์ กล่าวคือ หน่วยงานที่รับผิดชอบจะมีการปรึกษากับผู้ก่อมลพิษ เพื่อจัดทำสัญญาภาคสมัครใจ (Voluntary Contract) ซึ่งข้อตกลงจะแตกต่างกันไปตามกรณี ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ภายใต้สัญญาภาคสมัครใจมักจะมีเงื่อนไขเกี่ยวกับการให้สิทธิพิเศษบางประการ เช่น ภาครัฐจะให้เงินช่วยเหลือ (Aid) หรือการให้กู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ (Soft loan) ในการจัดการด้าน สิ่งแวดล้อมของผู้มลพิษ และหากผู้ก่อมลพิษสามารถทำได้ในระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา ผู้ก่อมลพิษสามารถ นำไปลดอัตราภาษีได้ ซึ่งเป็นการนำมาตรการจูงใจทางภาษีมามากติดกับข้อผูกพันภายใต้เงื่อนไขและ ระยะเวลาที่ตกลงในสัญญาภาคสมัครใจระหว่างเอกชนกับรัฐ

ดังนั้น จากข้อเสนอในส่วนนี้ การจัดตั้งหน่วยงานที่ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มเติมความรู้และเป็นกำลังสำคัญในการช่วยลดมลพิษในกระบวนการ ผลิตของภาคอุตสาหกรรม พร้อมทั้งสร้างผู้ประกอบการที่เข้าถึงการปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อให้เป็นหน่วย ธุรกิจสีเขียวที่สมบูรณ์แบบ

บรรณานุกรม

หนังสือ

กองแผนงานและประเมินผล กรมควบคุมมลพิษ. (2558). *มารู้จัก... มาตรการเศรษฐศาสตร์ในการจัดการมลพิษ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ส่วนเศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม กองแผนงานและประเมินผล กรมควบคุมมลพิษ.

ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. (2542). *กฎหมายภาษีอากร เล่มที่ 1*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน T.Training Center.

ฉัตรรัตน์ รัตนวิบูลย์สม. (2554). *มาตรการทางกฎหมายภาษีสรรพสามิต ภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษ*. นิตยสารกรมทาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

คุณลัดอักษร ตราชูธรรม. (2549). *หลักกฎหมายภาษีอากร (The Principle of Tax Law)*. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน T.Training Center.

ธิดิยา พิณพาทย์. (2551). *การนำภาษีสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำในภาคอุตสาหกรรม : กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นิรมล สุธรรมกิจ. (รศ. ดร) (2554). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจกในประเทศไทย : ตลาดคาร์บอน*. ภายใตโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษากลไกที่ยืดหยุ่นของพิธีสารเกียวโตหลัง ค.ศ. 2012 ที่มีนัยต่อการกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ภายในประเทศไทย. มปท: มปพ.

มงคล วุฒินากุล. (2536). *การใช้หลักการผู้สร้างปัญหามลพิษเป็นผู้รับภาระในการแก้ปัญหามลพิษทางน้ำจากภาคอุตสาหกรรม*. นิตยสารกรมทาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มิ่งสรรพ ขาวสะอาด และกอบกุล ราชะนาคร. (2552). *เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม*. ชุดความรู้นโยบายสาธารณะ. เชียงใหม่: ล็อกอินดีไซน์เวิร์ค.

มิ่งสรรพ ขาวสะอาด. (2553). *จุดเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมไทย: การวิเคราะห์ช่องว่างนโยบาย*. ชุดความรู้วิเคราะห์ช่องว่างนโยบาย. เชียงใหม่: ล็อกอินดีไซน์เวิร์ค.

วาสิณี นันทขว้าง. (2554). แนวคิดและหลักการกฎหมายภาษีสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต กฎหมายการเงินและภาษีอากร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2547) ความเสี่ยงทางการคลัง ความเสี่ยงของรัฐ บทวิเคราะห์การบริหารงานภาครัฐ พ.ศ. 2544-2547. บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 5 ณ ศูนย์การประชุมและนิทรรศการไบเทค บางนา. กรุงเทพมหานคร: มปป.

สุนีย์ มัลลิกะมาลัย. (2539). การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

บทความ

คมศักดิ์ สว่างไสว. (2558). ธุรกิจสีเขียว (Green Business). ใน จุลสารจับกระแสเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy Watch)

ประพจน์ คล้ายสุบรรณ. (2550). “แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในคดีสิ่งแวดล้อม. วารสารศาลปกครอง. 7(2): 11-42.

ปรีชา สามารถ. (2554). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคาร์บอนเครดิต : กรณีศึกษาพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2550. สหศาสตร์ศรีปทุม ปีที่ 1 ฉบับที่ 3.

ปริญญารัตน์ เลี้ยงเจริญ. (2552) เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก. ใน วารสารร่วมพฤษ. ปีที่ 27 ฉบับที่ 1 ตุลาคม 2551 – มกราคม.

นิรมล สุธรรมกิจ. (รศ. ดร.). (2554). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ในประเทศไทย : ตลาดคาร์บอน. ภายใต้โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษากลไกที่ยืดหยุ่นของพิธีสารเกียวโตหลัง ค.ศ. 2012 ที่มีนัยต่อการกำหนดมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ภายในประเทศไทย. พฤษภาคม

พรวิฑู โคว์คชาภรณ์. (2556). บทความวิชาการ เรื่อง ภาษีสิ่งแวดล้อม. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. ปีที่ 3 ฉบับที่ 22 พฤศจิกายน.

มูลนิธิสถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง. (2555). ร่างข้อเสนอภาษีสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมการบริโภคที่ก่อให้เกิดคาร์บอน ขยะถุงพลาสติก และขยะอันตราย. 18 ตุลาคม.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2553) การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาด. รายงานที่ตีอาร์ไอ ฉบับที่ 85 เดือนสิงหาคม.

Books

Andersen, Prof. Mikael Skou (2010). *"Europe's experience with carbon-energy taxation"*. SAPIENS. 3 (2). Retrieved 2011-08-24.

Adam Smith. (1976). *The Wealth of Nation*. London: William Strahan and Thomas Cadell Press.

Arthur Cecil Pigou. (1932). *The Economics of Welfare*. 4th ed. London: Macmillan.

Bengt Johansson. *Economic Instruments in Practice 1: Carbon Tax in Sweden*. Swedish Environmental Protection Agency.

Brixia Hana P. Christian M.A. Valenduc, and Zhicheng Li Swift, eds. (2004). *Tax Expenditures – Shedding Light on Government Spending through the Tax System Lessons from Developed and Transition Economies*. Washington D.C.: The World Bank.

David Pearce. (1991). *The role of carbon taxes in adjusting to global warming*.

Dwight R. Lee and Walter S. Misiolek. (1986). *Substitute pollution taxation for general taxation: some implication for efficiency in pollution tax*. 13 *Journal of Environmental and Management*. J.ENVTL Econ & Mgmt.

European Environmental Agency (EEA). (1996). *Environmental taxes. Implementation and Environmental effectiveness*. Environmental Issue Series No.1. Luxemburg.

Gordon J. Lenjosek. (1998). *A Canadian tax incentive for equity investments in mining and energy companies*. Volume 1998, Issue 79 Autumn (Fall).

Jean-Philippe Barde. (1994). *Economic Instruments in Environmental Policy: Lessons from OECD Experience and their relevance to Developing Economies*. OECD Development Center. Working Paper No. 92 (Formerly Technical Paper No. 92). January.

James Kanter. (2010). *Europe Considers New Taxes to Promote 'Clean' Energy*. New York times. June 22.

Kanter James. (2010). "Europe Considers New Taxes to Promote 'Clean' Energy". The New York Times.

The Report of the World Bank. (2002). No. 26538. *Water Tariffs and Subsidies in South Asia*. December.

Website

www.carbontax.org/progress/where-carbon-is-taxed

www.citygogreen.blogspot.com/

www.cpthailand.com/รวมข้อดีมันส์/tabid/

www.cyberclass.msu.ac.th/cyberclass/library

www.eat.go.th/eco/index.

www.ec.europa.eu/eurostat/web/environment/environmental-taxes

www.elib.fda.moph.go.th

www.eurostat/statistics-explained/index.php

www.greenfuture.sg/2015/02/16/2015-guide-to-singapore-gov.

www.krisdika.go.th/data/lawabout/lawdetail

www.manager.co.th/iBizchannel

www.moneyhub.in.th/article/green-industry-business/

www.news.thaieurope.net/content/view/1959/222/

www.oecd.org/document

www.oecd.org/dataoecd/25/0/2108273.pdf.

www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf

www.oecd.org/dev/1919252.pdf

www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/admin_souvanee

www.statutes.agc.gov.sg/aol/download

www.unep.org/Documents/Multilingual/Default.asp?DocumentID=97

www.unesco.org/water/wwap/case_studies/seine_normandy/index.shtml

www.wiki.kpi.ac.th/index

ภาคผนวก

รายงานข้อวิพากษ์จากการประชุมสัมมนาโครงการวิจัย
เรื่อง การศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว
เมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๒.๓๐ น.
ณ ห้องประชุมปวย อิงภากรณ์ ชั้น ๗ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ผู้มาเข้าร่วมสัมมนา

๑. นางสาวदनพร จิตต์จรุงเกียรติ	ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
๒. ดร.ยุทธนา ศรีสวัสดิ์	ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
๓. นายอาทิตย์ เวชกิจ	ตำแหน่ง รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๔. นายวีระเดช เตชะไพบุลย์	ตำแหน่ง รองประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๕. นางสาวสุกัญญา ใจชื่น	ตำแหน่ง สมาชิกสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๖. นายภาดร สายบัว	ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๗. นายปริยดา นาคทอง	ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๘. นายธงชัย บุญโยชติมา	ตำแหน่ง กรรมการคณะพลังงานและสิ่งแวดล้อมสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
๙. นายมยุร บุญยรัตน์	ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
๑๐. นายพีรพัฒน์ วงศ์ชัยวัฒน์	ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการ
๑๑. นางสาวสิริยา บัวชื่น	ตำแหน่ง เศรษฐกร
๑๒. นางสาวณาดา เอื้อสุขตระกูล	ตำแหน่ง นักศึกษาฝึกงาน
๑๓. นางสาวพิมพ์นารา หิรัญกลี	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนนวัตกรรมด้านภาษี
๑๔. นางสาวภาวดี นาคสาย	ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ
๑๕. นางสาวลักษณารีย์ เจริญสุข	ตำแหน่ง นักศึกษาฝึกงาน
๑๖. นางสาวนลินทิพย์ วณิชศรี	ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
๑๗. นางสาวอุษาลักษณ์ เจษฎาถาวรวงศ์	ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
๑๘. นายชัยวัฒน์ สุกาญจนกุล	ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ
๑๙. นายฉัตรพงษ์ ศรีแก้ว	ตำแหน่ง นิติกร
๒๐. นายมานินพันธุ์ เทียมเมฆ	ตำแหน่ง นักจัดการงานทั่วไป
๒๑. นายนิติสิริ ประสาทกุล	ตำแหน่ง นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการพิเศษ
๒๒. นางสาวเสาวรส อนุพงษ์กุลกิจ	ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ
๒๓. นางสาวธาริกา อินคำป็น	ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ
๒๔. นางสาวศุภกริยา ยศนุ้ย	ตำแหน่ง บรรณารักษ์
๒๕. นางสาวนิธินาถ ผากา	ตำแหน่ง นักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการพิเศษ
๒๖. นางสาวอาร์จนา ปานกาญจโนภาส	ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการ
๒๗. นางสาวณัฐสุดา ปาลวัฒน์วิไชย	ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการ
๒๘. นางสาวศศิวิมล ถาวรพงศ์สถิตย์	ตำแหน่ง นิติกรปฏิบัติการ
๒๙. นายไพศาล ผลสง่า	ตำแหน่ง นักวิชาการคอมพิวเตอร์
๓๐. นายนนท์ มงคลธรรมากุล	ตำแหน่ง นิติกร
๓๑. นางสาววิรินทร์ สุวัฒน์ากุล	ตำแหน่ง นิติกร
๓๒. นางรินทร์ธิดา ขจรจันรรจ์	ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการ
๓๓. นางนพพร คล้ายพุก	ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ธุรการ

๓๔. นางสาวกนกพร กลิ่นโลกย์ ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ธุรการ
 ๓๕. นายภาณุพงศ์ เพชรบูรณ์ ตำแหน่ง นิติกร
 ๓๖. นางสาวศิริลักษณ์ อัครพรไพบุลย์ ตำแหน่ง เศรษฐกร
 ๓๗. นางสาววาริษา อัทธายุวรรณ์ ตำแหน่ง เศรษฐกร
 ๓๘. นางสาวศุภชยา ปรีชม ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ
 ๓๙. นางสาวปิยวัลย์ ศรีขำ ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการ
 ๔๐. นางสาวจิตยาภรณ์ อัมระपाल ตำแหน่ง เศรษฐกรชำนาญการ
 ๔๑. นางสาวสุนิสา โตใหญ่ ตำแหน่ง เศรษฐกร
 ๔๒. นางสาวณปภัช เรียงแหลม ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ
 ๔๓. นางสาวนุชนาถ บราเฮง ตำแหน่ง เศรษฐกร

ผู้ไม่มาเข้าร่วมสัมมนา

๑. นายรัฐ เรืองโชติวิทย์ ตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ
 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 ๒. นางสาวปทุมมาศ เปลี่ยนกิจ ตำแหน่ง สมาชิกสภาอุตสาหกรรม
 ๓. นายนรพรพรช เพ็ชรตระกูล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนกลยุทธ์และพัฒนา SFI
 ๔. นางสาวอภิษฎา วานิชประเสริฐพร ตำแหน่ง เศรษฐกรปฏิบัติการ

ผู้วิพากษ์เข้าร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลงานวิจัยฯ

๑. ดร.ศิริญา ดุสิตนานนท์ ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
 ๒. ดร.มณฑิชา ภัคคีคง ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เริ่มการประชุมสัมมนา เวลา ๐๙.๔๐ น.

๑. สรุปเนื้อหาจากการบรรยาย (พร้อมแนบเอกสารการนำเสนอประกอบการบรรยายประกอบ)

สืบเนื่องจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในการประชุมสหประชาชาติ แนวคิดเรื่องการสนับสนุนการผลิตของภาคอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้กลายมาเป็นนโยบายในการผลักดันให้เกิด การจัดทำกฎหมายเพื่อส่งเสริม “ธุรกิจสีเขียว” ในหลายประเทศ กล่าวคือ ในปัจจุบัน หลักการดังกล่าวได้รับการส่งเสริมและพัฒนาผ่านนโยบายที่กระตุ้นในภาคเอกชนตระหนักถึงการลงทุนที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดผ่านการรณรงค์และส่งเสริมโดยภาครัฐผ่านแนวนโยบายในด้านต่าง ๆ สำหรับประเทศไทย ภายหลังจากการประชุมสหประชาชาติ ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อดูแลรักษาและกำหนดนโยบายด้านการสิ่งแวดล้อม และได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๑๘ เพื่อแก้ปัญหามลพิษในด้านต่าง ๆ แต่จนถึงปัจจุบันปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังคงไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประเทศไทยยังคงดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการใช้มาตรการกำกับและควบคุมเป็นหลัก ทำให้การบังคับใช้กฎหมายยังขาดสภาพการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพและมีการกำหนดอัตราโทษค่อนข้างต่ำ อันส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในเชิงพฤติกรรมต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

จากการศึกษากฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ ประเทศสหภาพยุโรป ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร ประเทศเยอรมัน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน และประเทศสิงคโปร์ พบว่า ประเทศเหล่านี้ต่างได้มีการนำมาตรการจูงใจทางภาษีในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ร่วมกับวิธีการจัดเก็บภาษี เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยจะเป็นการลดต้นทุนให้กับผู้ประกอบการในราย

ที่มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี เช่น การลดอัตราภาษี การยกเว้นการเก็บภาษีในบางรายการ การให้หักค่าใช้จ่ายแบบพิเศษหรือให้หักได้มากกว่าที่จ่ายจริง การหักค่าสึกหรอ และค่าเสื่อมในอัตราเร่งสำหรับหน่วยธุรกิจที่มีการจัดการที่ดีเรื่องสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษากฎหมายของประเทศไทยพบว่า กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

(๔) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

นอกจากกฎหมายที่เป็นการกำกับและควบคุมตามที่กล่าวมาแล้ว กฎหมายบางฉบับของประเทศไทยยังมีการกำหนดมาตรการจูงใจต่าง ๆ ทั้งทางภาษี และที่มีใช้ภาษี ซึ่งจะเป็นมาตรการเสริมอีกทางหนึ่ง เพื่อจูงใจให้ประชาชนลดการก่อมลพิษ ได้แก่ พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ เป็นกฎหมายหลักที่กำหนดในเรื่องการให้สิทธิประโยชน์ทั้งที่เกี่ยวกับภาษีอากรและไม่เกี่ยวกับภาษีอากร และอำนวยความสะดวกให้แก่การลงทุนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลงทุนทางเศรษฐกิจและสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมโดยตรง มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในสินค้าและบริการบางประเภทส่งผลทางอ้อมให้การใช้สินค้าและบริการที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมลดลง และมีการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เข้ามา จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น ค่าธรรมเนียม และค่าปรับบางประเภท โดยภาครัฐได้มีมาตรการทางภาษีออกมาหลายมาตรการมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป แต่ไม่มีมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เป็นการสร้างแรงจูงใจสนับสนุนให้โรงงานอุตสาหกรรมแก้ไขหรือลดปัญหามลพิษโดยตรง มีเพียงมาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลทางอ้อมเท่านั้นที่ส่งผลให้เกิดการลดมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่น มีการออกพระราชกฤษฎีกายกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเป็นจำนวนร้อยละ ๑๐๐ ของรายจ่ายที่จ่ายไปเป็นค่าจ้างเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี หรือพระราชกฤษฎีกายกเว้นภาษีเงินได้สำหรับเงินได้ที่จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการได้มาซึ่งทรัพย์สินประเภทอุปกรณ์ที่ผลต่อการประหยัดพลังงานเพื่อการปรับเปลี่ยนแทนอุปกรณ์เดิมเป็นจำนวนร้อยละยี่สิบห้าของค่าใช้จ่ายนั้นเฉพาะในส่วนที่ไม่เกินห้าสิบล้านบาทให้แก่บริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เป็นต้น นอกจากนี้ จากการศึกษา นโยบายและแนวทางการใช้มาตรการจูงใจในต่างประเทศ คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสำหรับธุรกิจสีเขียวไว้สามประการ ได้แก่ ประการแรกข้อเสนอในการปรับปรุงหลักการและถ้อยคำในประมวลรัษฎากร โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ได้แก่พระราชกฤษฎีกาที่ออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ๒๙๗) พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยเพิ่มนิยามคำว่า “นวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม” และเสนอแนะให้ปรับปรุงหลักการเพื่อให้นิติบุคคลสามารถหักค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อจูงใจผู้ประกอบการในการสร้างองค์กรและผลิตภัณฑ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในแง่ของกระบวนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะให้เพิ่มเติมถ้อยคำและหลักการในเรื่องการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่งในพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ๔๓๖) พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อจะเป็นประโยชน์ทั้งเชิงนโยบายและต่อภาคการผลิต เป็นต้น ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกาทิ้งสองฉบับนี้ จะมีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการมีแรงจูงใจในการสร้างองค์กรและผลิตภัณฑ์เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในแง่กระบวนการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประการที่สอง ข้อเสนอในการปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนจากการศึกษาพบว่าประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมักมุ่งเน้นการลดภาษีนำเข้าอากร เช่น ตามประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ที่ ๑๐/๒๕๔๗ คณะผู้วิจัยจึงได้เสนอที่จะให้สิทธิประโยชน์ในทางภาษีสำหรับเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ผลิตภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการให้หักค่าเสื่อมอัตราเร่ง การเครดิตภาษีใน

รูปแบบ Carry Forward หรือสิทธิประโยชน์อื่นใด ย่อมเป็นการกระตุ้นการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย อันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งอุตสาหกรรมการผลิตและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า หากผู้ประกอบการมีใช้กิจการตามประกาศ แต่มีกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ย่อมไม่สามารถขอรับสิทธิประโยชน์ตามประกาศฉบับดังกล่าวได้ จึงไม่ครอบคลุมผู้ประกอบการรายอื่น ๆ ที่มีเจตนาสมัครใจในการสร้างองค์การของตนให้เป็นธุรกิจสีเขียว คณะผู้วิจัยจึงเสนอให้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนออกประกาศในลักษณะที่กำหนดหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางอันสามารถใช้กับผู้ประกอบการในทุกประเภทได้ เป็นต้น ประการสุดท้าย คณะผู้วิจัยยังได้มีข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น ควรมีการออกกฎหมายหรือมาตรการเพื่อสิ่งแวดล้อมที่เจาะจงกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายตามแนวนโยบายประเทศไทย ๔.๐ เพื่อส่งเสริมให้อุตสาหกรรมในอนาคตใช้เทคโนโลยีที่สะอาดและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยเป็นหน่วยงานกลางที่ให้ความรู้และทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มเติมความรู้และเป็นกำลังสำคัญในการช่วยลดมลพิษในกระบวนการผลิตของภาคอุตสาหกรรม พร้อมทั้งสร้างผู้ประกอบการที่เข้าถึงการปรับเปลี่ยนองค์กรเพื่อให้เป็นหน่วยธุรกิจสีเขียวที่สมบูรณ์แบบ เป็นต้น

๒. ประเด็นข้อเสนอแนะผู้วิพากษ์ (ดร.ศิริกัญญา ตูลิตานานนท์)

๒.๑ หลักการจัดเก็บภาษีที่ดีของ Adam Smith เป็นหลักเก่า ควรจะเขียนอธิบายเนื้อหาความในการอ้างอิง (หน้า ๑๗-๑๘)

คำตอบของคณะผู้วิจัย :

หลักการของ Adam Smith เป็นการหลักการพื้นฐานของทฤษฎีในการจัดทำนโยบายภาษีที่ดี อันเป็นแนวทางในการการจัดเก็บภาษีที่โปร่งใสและเป็นธรรมถือเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญของภาครัฐในการบริหารจัดการการจัดเก็บภาษีจวบจนปัจจุบัน จึงไม่เป็นหลักเกณฑ์เก่าที่ไม่เป็นปัจจุบัน

๒.๒ ประเด็น รัฐบาล European Union ควรระบุประเทศที่นำมาศึกษา (หน้าที่ ๒๘)

คำตอบของคณะผู้วิจัย :

การที่ไม่ได้ระบุเป็นประเทศเนื่องจาก หลักการที่ออกเป็นนโยบายกลางที่เป็น model ให้ประเทศสมาชิกได้ปฏิบัติตาม เช่น ระเบียบ Eco-Design ๒๐๐๕/๓๒/EC ซึ่งเป็นระเบียบที่มีจุดประสงค์เพื่อช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากสินค้าทุกประเภทที่ต้องใช้พลังงาน เป็นต้น

๒.๓ ข้อ ๒.๓ ไม่ได้กล่าวถึงประเทศบรูไนดารุซซาลาม ควรกล่าวถึงด้วย เนื่องจากมีเนื้อหาในหัวข้อ ๒.๓.๕ (หน้า ๒๕)

คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๔ ข้อ ๒.๔ หน้า ๓๑ ทบทวนวรรณกรรม การนำผลงานบุคคลอื่นมาอ้างอิง และเขียนชื่อบุคคลอ้างอิงนั้น ควรเลือกเขียนในรูปแบบเดียวกัน ว่าควรจะใช้คำนำหน้านามของบุคคลหรือไม่ใช้

คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๕ จัดทำตารางเปรียบเทียบมาตรการที่ใช้ในต่างประเทศให้ชัดเจน เพื่อที่จะสามารถเปรียบเทียบกับประเทศไทยได้ว่ามีมาตรการใดใช้อยู่ในประเทศไทยแล้วบ้าง

คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๖ ศึกษามาตรการอื่นที่ไม่ใช่ภาษี เพื่อพิจารณาว่ามาตรการอื่นเหมาะสมหรือจำเป็นหรือไม่
คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการศึกษาเรื่องดังกล่าวในงานวิจัยไว้แล้ว ได้แก่ มาตรการแนวทางการคิดค่าเสื่อมอัตราเร่ง การให้เครดิตภาษีเพื่อส่งเสริมให้การลงทุนเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มาตรการอุดหนุน เช่น การให้เงินอุดหนุน การให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การเช่าเมือง เป็นต้น

๒.๗ กฎหมายในบางประเด็นมีความซ้ำซ้อนกัน เช่น ประมวลรัษฎากร และประกาศ
คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
คำตอบของคณะผู้วิจัย

การให้สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับธุรกิจสีเขียวมีกำหนดทั้งในพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้กับธุรกิจบางประเภทขึ้นอยู่กับนโยบายที่รัฐบาลจะสนับสนุน ส่วนการกำหนดสิทธิประโยชน์ในประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน เน้นที่การส่งเสริมการลงทุนซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการโดยเฉพาะและอาศัยอำนาจแม่บทที่แตกต่างกันจึงไม่ถือว่าซ้ำซ้อนกัน

๒.๘ เนื้อหาในบทที่ ๒ ข้อ ๒.๓ ที่ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาในต่างประเทศ ควรให้ข้อมูลประเทศที่กล่าวถึงในบทที่ ๒ นั้น มีความสอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาในบทที่ ๔ ที่กล่าวถึงกฎหมายของต่างประเทศ

คำตอบของคณะผู้วิจัย

บทที่ ๒ เป็นการกล่าวถึงสภาพปัญหาและสิ่งแวดล้อมที่มีในปัจจุบันโดยเน้นประเทศที่มีให้มีความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นประเทศในแถบยุโรป และประเทศในเอเชียบางประเทศ ส่วนบทที่ ๔ เป็นการกล่าวถึงประเทศที่มีมาตรการจูงใจเกี่ยวกับธุรกิจสีเขียว ดังนั้นกลุ่มประเทศที่นำมาศึกษาจึงแตกต่างกัน

๒.๙ อ้างอิงข้อมูลที่นำมาเขียนในงานวิจัย และการสืบค้นข้อมูลจากเว็บไซต์ จะต้องมีการเขียน
ระบุวันที่สืบค้นด้วย ทั้งใน เชิงบรรณและบรรณานุกรม

คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๑๐ การเขียน หรือเรียบเรียงข้อมูลควรไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายหรือ
ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นต้น

คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๑๑ การให้นิยามของธุรกิจสีเขียว ควรให้แหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น ข้อมูลจาก
ต่างประเทศ หรือวิทยานิพนธ์ เพื่อเพิ่มเครดิตให้กับงานวิจัยนี้มากยิ่งขึ้น

คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว โดยเพิ่มนิยามของ United Nation และ OECD แล้ว

๒.๑๒ ควรอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล หน้า ๓ ย่อหน้าที่ ๑ บรรทัดที่ ๘ ด้วย
คำตอบของคณะผู้วิจัย
 มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๑๓ Footnote ที่ ๑๒ หน้าที่ในการเสียภาษีอากร ต้องกำหนดโดยรัฐธรรมนูญ เพราะเป็น
 แม่บทของกฎหมายสูงสุด
คำตอบของคณะผู้วิจัย
 มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๑๔ หน้า ๑๖ ข้อ (๑) วัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ บรรทัดที่ ๒ ควรตัด
 คำว่าทุกประเภทออก เพราะไม่ใช่ภาษีอากรทุกประเภทที่มีวัตถุประสงค์ในการรักษาเสถียรภาพทาง
 เศรษฐกิจ
คำตอบของคณะผู้วิจัย
 มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๑๕ หน้า ๒๘ ข้อ ๒.๓.๔ รัฐบาลแห่งสหภาพยุโรป แนะนำให้ระบุประเทศที่มีการจัดการอย่างมี
 ประสิทธิภาพ เพราะไม่ใช่ทุกประเทศในสหภาพยุโรปที่มีการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและประสบ
 ความสำเร็จ
คำตอบของคณะผู้วิจัย
 มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๒.๑๖ ควรเพิ่มบทวิเคราะห์หรือมาตรการจูงใจทางภาษีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศที่ได้
 ศึกษาว่าประสบความสำเร็จ หรือมีปัญหาอย่างไร เพื่อนำมาเป็นข้อพิจารณาและหลีกเลี่ยงในการกำหนด
 มาตรการจูงใจและนโยบายในประเทศไทย
คำตอบของคณะผู้วิจัย
 มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๓. ประเด็นข้อเสนอแนะผู้วิพากษ์ (ดร.มณฑิชา ภัคดีคง)

๓.๑ เนื้อหาในบทที่ ๒ ข้อ ๒.๓ ที่ได้กล่าวถึงสภาพปัญหาในต่างประเทศ ควรให้ข้อมูลประเทศที่
 กล่าวถึงในบทที่ ๒ นั้น มีความสอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาในบทที่ ๔ ที่กล่าวถึงกฎหมายของ
 ต่างประเทศใน คำตอบของคณะผู้วิจัย

บทที่ ๒ เป็นการกล่าวถึงสภาพปัญหาและสิ่งแวดล้อมที่มีในปัจจุบันโดยเน้นประเทศที่มีให้
 ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นประเทศในแถบยุโรป และประเทศ
 ในเอเชียบางประเทศ ส่วนบทที่ ๔ เป็นการกล่าวถึงประเทศที่มีมาตรการจูงใจเกี่ยวกับธุรกิจสีเขียว ดังนั้น
 กลุ่มประเทศที่นำมาศึกษาจึงแตกต่างกัน

๓.๒ ไม่ควรนำข้อมูลที่ยังเป็นร่างกฎหมายมาอ้างอิงในงานวิจัย (ร่างพระราชบัญญัติมาตรการ
 การคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม)
คำตอบของคณะผู้วิจัย

เนื่องจากคณะกรรมการมีความเห็นให้เพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมกฎหมายที่มีในปัจจุบัน รวมถึงกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่อยู่ระหว่างดำเนินการด้วย

๓.๓ ควรระบุกฎหมายหรือการอ้างอิงกฎหมายให้ชัดเจนว่า เอามาจากกฎหมายใด มาตราใด หรือเป็นกฎหมายระดับรองตัวใด สำหรับประเทศเนเธอร์แลนด์ ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร เยอรมนี
คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๓.๔ ข้อ ๒.๔ หน้า ๓๑ ทบทวนวรรณกรรม การนำผลงานบุคคลอื่นมาอ้างอิง และเขียนชื่อบุคคล อ้างนั้น ควรเลือกเขียนในรูปแบบเดียวกัน ว่าควรจะใช้คำนำหน้านามของบุคคลหรือไม่ใช้
คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๓.๕ ข้อ ๒.๓ หน้า ๒๔ ควรมีการกล่าวถึง ประเทศบรูไนดารุสซาลามด้วย เพื่อที่จะสามารถโยง เข้าสู่เนื้อหาในหัวข้อ ๒.๓.๕ หน้า ๓๐
คำตอบของคณะผู้วิจัย

มีการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว

๓.๖ แนะนำให้ปรับกฎหมายที่มีการใช้งานได้ยาวนาน เช่น กฎหมาย พรบ. ประมวลรัษฎากร เป็นต้น การแก้ปัญหาระยะสั้น สามารถปรับเป็นการแก้ปัญหาระยะยาวได้หรือไม่ เช่น ในประมวล รัษฎากร
คำตอบของคณะผู้วิจัย

การใช้มาตรการจูงใจนั้น เห็นว่าควรใช้เพียงชั่วคราว เนื่องจากมาตรการจูงใจทางภาษีจะกระทบ การจัดเก็บรายได้ของรัฐ ดังนั้น หากบรรลุวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่ควรกำหนดเป็นมาตรการถาวร

๔. ประเด็นข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสัมมนาโครงการวิจัยฯ

ผู้เข้าร่วมการสัมมนา ได้แก่ ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนมหาวิทยาลัย สยาม กรมส่งเสริมสุขภาพ นายมยุร บุญยรัตน์ เสนอแนะดังนี้

- การจัดฝึกอบรม Training อาจได้ผลไม่คุ้มค่ากับต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายที่เสียไปหรือไม่
- การจัดให้มีหน่วยงาน Advisory Center มีความสำคัญมาก ควรพิจารณาความเหมาะสม ในการจัดให้มีหน่วยงานดังกล่าวในอนาคต
- ควรมีการประชาสัมพันธ์มาตรการจากภาครัฐให้ประชาชนรับรู้มากขึ้น
- การเครดิตภาษีมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในประเทศไทยหรือไม่
- การพิจารณาว่าธุรกิจใดมีการดำเนินการธุรกิจสีเขียวที่จะได้รับสิทธิประโยชน์พิจารณา อย่างไร
- ควรพิจารณาที่มาของนโยบายต่าง ๆ เช่น สิงคโปร์มีข้อจำกัดทางพื้นที่ เป็นต้น
- ผู้ผลิตปรับเปลี่ยนการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีทันสมัยจะช่วยลดมลพิษได้ทางหนึ่ง
- ควรให้มีองค์กรกลางดูแลสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ เพื่อเป็นแหล่งในการประชาสัมพันธ์มาตรการ

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดทำธุรกิจ

๕. ข้อเสนอแนะของคณะผู้วิจัยจากประเด็นต่าง ๆ ในการสัมมนา (จากความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้วิพากษ์ต่าง ๆ ตลอดจนผู้เข้าร่วมการสัมมนาโครงการวิจัยฯ คณะผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะอย่างไร

และเห็นควรดำเนินการปรับปรุงตามข้อสังเกตในผลงานวิจัย อย่างไร)

คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงงานวิจัยในเนื้อหา และรูปแบบตามข้อเสนอดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ส่วนประเด็นที่นอกเหนือขอบเขตงานวิจัยในครั้งนี้ ได้รับไว้พิจารณาในโอกาสต่อไป หากมีนโยบายจะดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

๖. รูปภาพการจัดงานสัมมนาโครงการวิจัยฯ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย (อย่างน้อย ๒ หน้าขึ้นไป) ประมวลภาพการจัดสัมมนาโครงการ เรื่อง การศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียวประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ได้จัดงานสัมมนาโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว ซึ่งเป็นโครงการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยไปสู่บุคลากรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงผู้ที่มีส่วนได้เสีย ตลอดจนประชาชนที่สนใจทั่วไป ณ ห้องประชุมปวย อิงภากรณ์ ชั้น ๗ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สำหรับการจัดสัมมนาโครงการวิจัยดังกล่าวนั้น ในครั้งนี้ได้รับเกียรติจาก นางสาวบัณฑิตโรดม แก้วสอาด ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน เป็นประธานในการกล่าวเปิดงานสัมมนาโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษากฎหมาย และมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวนทั้งสิ้น ๔๕ คน ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน ๔ คน สถาปุตสาหกรรม จำนวน ๕ คน สภาหอการค้าไทย จำนวน ๑ คน ข้าราชการ ลูกจ้าง และนักศึกษาฝึกงาน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง จำนวน ๓๕ คน

โดยคณะผู้วิจัยได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน ๒ ท่าน ได้แก่ ดร.ศิริัญญา ดุสิตนานนท์ จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และดร.มณฑิชา ภักดีคง จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มาเข้าร่วมการสัมมนาและวิพากษ์ผลงานวิจัยพร้อมทั้งให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่คณะผู้วิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไปที่สนใจ ทั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงผลงานวิจัยให้ดียิ่งขึ้น

- ดร.ศิริัญญา ดุสิตนานนท์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และ ดร.มณฑิชา ภักดีคง อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้ให้เกียรติมาเป็นผู้วิพากษ์ผลงานวิจัยในโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษากฎหมายและมาตรการจูงใจทางภาษีเพื่อส่งเสริมธุรกิจสีเขียว ให้แก่สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

“ธุรกิจสีเขียว” (Green Business) คือ หน่วยธุรกิจใด ๆ
ที่มีความตั้งใจที่จะดำเนินธุรกิจของตนโดยไม่ปรารถนาที่จะทำให้เกิด
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมที่อยู่รอบข้าง

ลิขสิทธิ์สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

ถนนพระราม 6 แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 0-2273-9020 โทรสาร 0-2273-5602

www.fpo.go.th

www.fpo.go.th/e_research/

